PAX
ETHODICORVM,
CVM SPAGYRICIS.

Nob. *PETRO DE VEGE*
Serenisſ. Ducis Sabaudiæ
Medico.

ım Epilepſiæ, Podagræ, Hydrop. &
Lepræ curatione.

cceſſit CONR. GESNERI *Theſaurus*
Euonymi de remediis ſecretis nunc in
lucem editus, diligentia Caſp.
Vuolffij, Adiectis ingenioſis
fornacum figuris.

LVGDVNI,
Apud Bartholomæum Vincentium.
M. DC. XX.

Cum Priuilegiis.

& viri optimi quique. Propugnaculum itaque tutißimum ad salutem vestram defendendam, pacem hanc existimaui; quam si gratam habuerit, animum addet ad maiora Serenißimus

PETRO DE VEGE
alumno suo.

DE

: VTRIVSQVE EDICINÆ SPAGIRICÆ VERITATE.

N tenebris essem voluit ingratus amico,
Se : Deus ex tenebris vnguem pietate reuulsit.
Hos septem mirũ quod cerno planetas,
us immensi vita splendore beari.
a leguntur, spernuntur corpora vana,
is intus alit, totaque infusa per artus
agitat molē, quam si :u c rpere nescis,
rocul, ? oli contingere sacra Diana
a; nec c itum Martis cum cõiuge speres.
plic tĩ laqueis captus vterque sumus.)
rius binos cum sole resoluit, & vnit,
lentus agit, non fortis Hippocrate teste.
breui, multis quicquid cecinere Poeta.

DE VEGE.

IN PACEM D. D. DOCTORIS PETRI DE VEGE

CLAVDIVS IAVNINVS
Professor Hebræus.

TVRBA *fuit quondam multorum causa malorum,*
Quos motos fluctus componit pace VEGÆVS,
Nectare & Ambrosia, de Solis fonte fluenti.
Illum felicem basilica Chymica dicit.
Non modò felicem, sed térque quatérque beatum,
Hermetis tanquam hunc complectere Galliæ prolem.

DE IGNORANTIA HVMANA IN OPERIBVS NATVRÆ.

CAP. I.

RES fieri externo sensu quidem obseruamus, modum quo fiant ignoramus; Hippocrates enim noster, *lib de natur. pueri*, volucrem ex oui luteo nasci, nutriri ex albumine sentit: Aristoteles verò nasci ex albumine, nutriri ex luteo. Quis in hac controuersia sententiam suam ferre audeat? An qui totum ex toto, & partes ex partibus? Arborem diuersum alimentum pro insiti oculi nutritione, diuersa ex terra sugere ex terra existimauit idem Hippocrates. Quid si diuersi generis quamplurimi inserantur, an diuersi generis ex terra proliciet alimentum arbor, vt eo latur, augeatur oculus vnusquisque iuxta genus suum? An non hoc est iudicium tribuere plantis? An rectius sentiet qui per transmutationem alimenti in oculum

nutritionē fieri affirmabit. Illius inquam, quo nutritur arbor, vi & robore à D.O.M. insito, quo vnumquodque non modo generat sibi simile, verumetiam se ipsum alit, transmutans alimentum in se, vt idem alimentum in terra, diuersissimis sufficiat oculis, vt fœnum idem equo, boui, ceruo, capræ, asino. Si diuersissimi cibi eidem præstant alimentum indiuiduo, quid ni vnum diuersis? Existimat Hippocrat. *lib. de diat* semen animatum, dicens, irrepit anima hominis in hominem, ignis & aquæ temperamentum habens. Negat Fernelius *lib. de abdit*. Sed quidni ex homine decidere possit semen animatum illico in vterum susceptum, animam vehens sensitiuam, vt ex arbore oculus anima persistente vegetatiua? Quis hominum ad naturæ penetralia, eousque vnquam perductus est, vt vel coniecerit vim & modum quo magnes trahit ferrum, rhabarbarum bilem? An sufficiat commemorare totius substantiæ similitudinem, cum rhabarbarum amarum, & manna dulcis eundem trahant & educāt humorem. Cum inquam colocynthini bilem vtramque & pituitam euacuare sensu obseruemus, nec tamen medicamentum vllum possit omnibus humori substantiam similem habere. Qua vi in hos

hos tres humores incumbet?Si generalem adferas,quænam illa est?nunquid à totius substantię similitudine discedis attonitus, & in modo operandi naturæ ignarus? Quoties Fernelius Galenum reprehendit in modo operandi naturæ, vt taceam modum corruptionis & generationis in quo dissentiunt rursus Hippocrates & Aristoteles, hoc sentiente corruptionem vnius esse generationem alterius; Hippocrate vero contra dicente *l. 1. de diæt.* nullum omnino corpus perire, neque fieri quod prius non erat. Idem Hermes Trismegistus *in Pymand* Vide Proclum lib. de anima & dæmone.

De ignorantia Medicorum, in operibus medicinæ.

CAP. II.

NON solum in operibus naturæ dissentiunt viri grauissimi, sed etiam operibus medicinę, alias peritissimi (ex [illegible]orantia discordiam, vt ex scientia & [illegible]itatis intuitu concordiam nasci cedo) [illegible]ntra est enim repugnantia spagyricorum & methodicorum, vt profiteatur Se-

uerinus Danus *in Idea*, nihil habere nos methodicos commune cum Spagyricis, præter venæ ſectionem, Neque ſolum à methodicis diſſentiunt Spagyrici, ſed & methodici à methodicis. Imo idem à ſeipſo (vt turrim Babel hanc artem non inepte dixeris) docente Hippocrate *l. de natura hominis*, quandoque, febres omnes à bile, quandoque ab omni humore fieri Fernelius libr. de abdit. rerum cauſis, tanquam Colophonem operibus ſuis addit. Verum, illi accidit quod in veteri prouerbio apud gallos dici ſolet, *il a eſpanché ſon huile à la porte.* Titulus de abditis rerum cauſis eius teſtatur craſſiſſimam ignorantiam. Idem Fernel. Naturam videre ſe non poſſe confitetur, cuius tamen definitionem ponere auſusfuit, *l. de ſpiritu & calido innato c.* 7. Idem rurſus genus febrium conſtituit ſecũdum genus humorum, in abditis rerum cauſis autẽ à ſua ipſius ſententia diſcedens incognitam febrium eſſentiam cõfitetur, neque has ſolis euacuantibus & immutantibus in lepis, apozematibus, ſyrupis curari niſi propria & ſelecta his remedia accedãt. Hinc Seuerinus Danus non contentus facilitate Dioſcoridis & Galeni, tria quærit in medicamentis principia, vt quod illorum

propria

propria sit facultatis sedes, perspectum sit, sal, sulphur, & Mercurium, à methodicis ideo repudiata, quoniam à tam multis sæculis maximo dedecore ei ignorata, vt venia spagyricis videatur merito danda, tam crassam eorum ignorantiam deridētibus, si tamen modestius cum ipsis egissent. Ex tam graui procerum discordia, ne tanta clades in genus humanum incidat, vt ægri cui salutem suam committere debeant, spagyrico, an methodico, quid de vtriusque medicinæ veritate sentiam (si tamen vtramque dicere licet, cum sit vna eademque) methodici & spagyrici Doctores, vos quoque infirmi si vobis hoc dignum fuerit in capitibus sequentibus audite.

De medicinæ veritate.

CAP. III.

CVm nullam aut per exiguam opem feramus methodici Epilepsię, quæ e temporis lõgitudine ac vltra vigesim quintum annum radices fixas in aomia humana egit; Artritidi inualesti lepræ, ac hydropi, porcis & capris ima quæque medicamina nostra dicaui

uit Seuerinus medicamina agere (contra Galenum) per primas secundasue qualitates negauit, artis nostræ optimæ, optime cõstitutas leges subuertere conatus est, nullis interim medicamentis ad horum morborum curationem in medium prolatis. Vna sola ex Hippocrate desumpta sanationis vniuersalis descriptione rectè exhibita, & vi agendi spiritibus medicamentorum attributa. Tanta est Paracelsi in nos crudelitas, vt illius solo nomine audito, offendantur pharmacopæorum & medicorum nostrorum aures: Cuius libri omnes, si igni consecrarentur, pium opus fore existimem, quod optima quæque (detur quod sibi cognita) gloriæ cupidus, salutis humanæ vt videtur inuidus, sibi tribuens, licet à methodicis medicis accepta, tenebris obduxerit, dictionibus & vocabulis barbaris à nemine mortalium intellectis vsus. Æquior Alexander à Suchthen. *libro de vita longa.* qui in leuioribus nostra merito probanda approbat, grauiorum curationem auro potabili philosophorum tribuit, tanquam omnis mirabilitatis subiecto, innatum calidum augente, primigenium humidum reparante, totam humanam naturam corroborante & confirmante, illiusque præparationem verbis

breui

breuibus quidem, intelligenti apertis. Hippocratis noſtri ritu tradit, non neglectis noſtris legibus tam rectè ſanctéq; ſtabilitis, vt citra has, etiam vniuerſalis medicina non niſi Empyricè exhiberi poſſit. Quis enim ſtultus vt in plethora, ſinocho, ardente febre, pleuritide, &c. ſanguinis miſſionem, in cacochimia legitimam purgationem prætermiſerit? Ratum ſit igitur non niſi maximo ægrorum diſpendio artem noſtram methodicã à ſpagyrica ſeparandam, nec ſpagyricam omnino tanquam à methodica differentem reiiciendam. Sed ex vtraque veram ac perfectam conſtitui medicinæ ſcientiam; citra harum vnitatem, & connexum, errorem; in coniunctione certitudinem atque medicinæ veritatem.

Quid ſit curationis Author.

CAP. IV.

LArga & ambigua loquendi ratione vſum Hippocratem aſſerit Seuerinus Danus *in Idea*, dicentem naturam curatricem morborũ, totam curationem medicamentorum ſpiritibus ſpagyricorum modo

modo præparatis, exaltatis,à vinculis terreis separatis, ab aqua vana repurgatis tribuere. Contra hunc sentit Suchthenius, inquiens, corporalis Balsamus vita est, medicina præseruans à putrefactione, ne corrumpatur, id est, ægrotet. Et si in morbum inciderit, etiam est medicina quæ ipsum sanat. Si in massa corporis morbus hospitium habet, sufficientem medicinam habent Auicenna & Galenus. At si in Balsamo,nequaquam, nulla enim alia re purgari potest quam Balsamo, maioris mundi Mercurium vniuersalem,seu spiritum vitę intellige:Ob id vitam mundi corpus fieri oportuit, & dicitur essentia quinta in metallis, sed non aliter quã semen quod excrescere debet in fructum qui aurum est. Quod quidem aurum vita est microcosmi,vim, & efficaciam habens clarificandi & purgãdi hoc nostrum balsamum, quod attingi non potest à laxatiuis, ideóque medicis manent incurabiles lepra, epilepsia, podagra & hydrops. Ecce quam rectè sentiatAlexander,curationem attribuens animæ & vitæ corporis humani, id est naturæ à medicamenti spiritu clarificatæ adiutæ(iuxta Hippocratem dicentem anima perficit omnes corporis actiones) & hanc eandem auro potabili

tanquam

ıuam alimento, copiam spirituum
ɔeditante. Id est caloris innati, & sub-
ıtiæ ethereæ;id est vitæ seu naturę hu-
ıæ vegetatiuæ & sensitiuæ. Nihil dis-
:iens ab Hippocrate affirmanti ac do-
ti, Quod medicina id quod molestat
it,& id à quo homo ægrotat auferens,
ım facit, idem sua sponte natura fa-
Paulò post auri præparationem do-
te quo anima nostra vegetatiua repa-
ır, seu illo ad quatuor grauissimorum
rborum curationem vtatur præparato,
sua aqua ignea ac temperata soluto,
esto, prius à fæculentia terrea repur-
ɔ vino. *vide Fernel.l.* 7. *de hominis pro-*
ıt. c. 5. *& Hermet. c.* 7. Rationalis au-
ı anima à D.O. M.vegetatiua & sensi-
ı superior, illis super infusa, in his
: suæ salutis ac proximi, ac Dei crea-
s sui occupata nullo eget medica-
ıto,nec alimento vt sit perpetua. Ecce
nta concordantia vniuersalis medici-
à fæculentia terræ & aquæ vanæ libe-
, cum Balsamo nostro: quo à medica-
ıto vniuersali corroborato, facilè e-
ı summorum illorum, potentissimorũ
ıarcharum copiæ dissipantur,& castra
ıertuntur,illæsa naturæ humanæ ana-
ia. Sit igitur in confesso, nec totam
ıli cura

curationem humanæ naturæ, nec totam astraliũ medicamentorũ spiritibus ascribendam, sed vtrisque. Medicamentorum inquam spiritibus, non solum vt instrumentis, sed etiam vt adiuuanti ac efficienti causæ.

De Curatione vniuersali.

CAP. V.

VT Aristoteles quæ toto orbe diffusa continentur ad summa sua genera, sic morbos omnes Seuerinus Danus *in Idea*, ad quatuor tanquam potentissimos Monarchas reduxit, Epilepsiam, podagram, hydropem, lepram. Non longè in hoc ab Hippocrate recedens dicente, morborum omnium vnus & idem modus est, locus differentiā facit, quare videntur quidem morbi nil simile habere inter se, propter diuersitatem scilicet locorum: cum sit tamen vna morborum omnium & species, & causa quoque eadem. Horum quāuis crudelium ac pertinacium inimicorum castra & copiæ omnes sub vnius potentioris Imperio (qui spiritus vitæ est cum auro viuo non mortuo) esse asserit illorum

illorum copias & consilia dissipante, humanam naturam conseruante sanationem vniuersalem & perfectam. Inquiens Ablationem impuritatum vel radicum morbidarum mixtione non necessaria in humana natura insitarum, quæ balsamo naturali remediorum humanæ naturę consentaneo perficitur resoluente, consumente, dissipante impuritatum seminarias tincturas, corroborante verò, consolidante & custodiente innatum microcosmi balsamum. Hanc Empirici præceptorum & legum artis nostræ methodicæ & spagyricę imperiti, pœna non horariis afficiendi, floribus albis antimonij non correctis ad gra. quatuor vel quinque, aut eiusdem regulo, aut præcipitati mercurij puluere, tentant. Ob id vniuersalem curationem dicentes, quod ex vniuerso corpore etiam ex habitu, pituitam, bilem vtramque, & hydropicorum aquas, vomitu molestissimo, alui deiectione violentissima, tanta virium & naturæ humanæ iactura, vt frequēter animam vna cum humoribus educant: in quadratis rusticorum corporibus licèt morbum venereum, & vlcera maligna, curasse se frequenter glorientur, tamen quam longè ab vniuersali illa sanatione sint remoti, palam est illis qui reli-

quum vitæ ab assumpto poculo in perpetuis cruciatibus degunt. Cum sit creatum nihil quo magis conseruentur, & redeant vires quam vniuersali illo medicamento, quod aurum est obrisum,nō quidem mercatorum : sed nostrum in aqua matre sua digestum,seu paruus puluis de quo fit aurum (*Esdras lib. 4. cap* 8.) humanæ naturę tam consentaneum vt illo assumpto tāta suauitas in gutture supersit quanta dici vix potest: sed ab assumente solum admirari. Arnaldus Villanouanus : *lib. de reuiuiscentia acquir. cap. 2.* ait corpus humanum syncerare & innouare, complexioni humanæ esse conueniens , calorem naturalem confortare , & cordis substantiam. Et suæ puritatis impressione;omnē deiicere impuritatem ab eo,& tueri illud,& clarificare spirituum substantiam, & sanguinem mouere ad cutim. *& cap.3.lib. eodem.* Perla est quidem temperata, temperans & confortans calorem naturalem , sed illud cui non est par est sal de minera,& sapiētes assimilauerunt ipsum temperatum sanæ adolescentiæ.Geber dicit quod est medicina lætificans & iuuentutem conseruans.Maiora promittit in rosarij *lib. 2. c* dicens. Sic etiam vim habet omnem sanandi infirmitatem tam in calidis quam frigidis

gidis affectibus,& si ægritudo fuerit duodecim dierum, curatur vno die; si vnius anni, duodecim diebus. Si autem curatur vno mense, inquit Hermes Trismegistus. *cap.*7.Aurum pretiosissimus lapis est carẽs maculis,temperatus quoque &c. Fermentum vniuersale cuncta rectificans temperata compositione, *cap.* 4. Et rursum sol meus & radij mei sunt in me intimi, Luna verò propria meum lumen est, omne lumẽ superans, & bona mea omnibus bonis meliora sunt,gaudium, lætitiam, gloriam, delitias intelligentibus largior,&c. Ac idem Hermes, *cap.* 4. Ego coronor & diademate ornor, & cordibus lætitiam ingero,& ego vinctus vluis & pectori meæ matris & substantiæ eius, continere, & quiescere meam substantiam facio, &c. Hanc medicinã animo consequi iuniores, nedum seniores medici etiam doctissimi non possunt, nulla ratione fieri posse existimantes,vt vnum idemque medicamentum, seu in auro obriso simplicissimum, seu in paruo puluere de quo apud Esdrã fit aurum, vnum quidem sed ex duobus compositum (filio scilicet & matre) in tam diuersis valeat affectibus. Verum si hoc in theriaca fiat, inferiori gradu tamẽ, vt sup. vt in quam diuersissimis conducat

affectibus,ex variis ſimplicibus compoſita temperie maxime differentibus,quidni in auro à natura ex elementis quatuor & vitę ſpiritu compoſito,in perfectionem maiorem exaltato,per decoctionem in ſua aqua ignea; ac in intimis ſuæ matris viſceribus maturiore reddito? Nunquid aloë educit quemcumque trium humorum, & calorem etiam ſenum fouet, auget,corroborat? Quam diuerſas facultates remotiſſimas vni ſimplicium tribuit Dioſcorides? In propulſanda peſte & hydrope, nulla generis affinitate coniunctis morbis commendatur vnicornu tēperatiſſimum. Nunquid Ætius, *cap.* 97. *tract.* 4. *ſerm.* 1. teſtatur ſalem theriacum vtile medicamentum,non ſolum ad podagram,hydropem, lepram, & peſtem, ſed ad omnem morbum; aurumque per ignis familiaritatem fieri melius? Ex his conſtat aurum noſtrũ non ſolum corporis,ſed etiam animi medicamentum eſſe vniuerſale, nec humanum,ſed plane diuinum,ideoque in omnibus morbis vſurpandum, ſed in diuinis potiſſimum.

De

De vtriusque auri præparatione pro vniuersali sanatione.

C A P. V I.

Diuinus Hippocrates medicorũ methodicorum & princeps & parens, dum fuit in viuis, artis medicæ perfectionem celauit (quam plurimis interim non fictè traditis ac nobis relictis) tamen salutis humanæ amator, obseruans, & affectus & eorum causas, quandoque medicos latere quamuis doctissimos, vt ob id propria non possint remedia præscribere, & vt possint, hæc frequenter infirmiora esse quam morbum, probis medicis quibus ægrorum sanitas magis sit cordi quam lucrum, in auro non solum hanc vim inditã ad omnes morbos, sed eius etiam præparationem docet, verbis paucis, *lib. 1. de diæta.* Iurisiurandi sui memor verissimis tamen & apertis dicens: Aurum operantes tundunt, lauant, igne molli liquant, forti autem non conflatur, & vbi elaborauerunt, vtuntur ad omnia. Eorum argues errorem, qui ipsum in folia explicatum tenuissima, seu in scrobem, confectionem Alkermes, & electuario de gemis miscent,

aut alio quouis modo exhibent, vt in terræ visceribus à natura productum fixum, durum, crudum. Si enim vni igne nil deperit auro, si huic fornax nihil detrahit septupla, qua ratione calor noster insitus, temperatus, in ipsum aget? An ventriculus qui edulij fortitudine læditur, concoquet, in chilum, sanguinem, spiritus conuertet, vt sit corpori nostro alimentum aut medicamentum? Præstantiorem tradit Hippocrates præparationem, naturæ nostræ conuenientiorem, vt sit alimento & medicamento. *Vide Paracelf. tractatu de peste.* Quis enim pater medicus, filio ęgro, postulanti panem, alimentum aut medicamentum, porrigat aurum immaturum, fæcibus adhuc onustum? Hanc si consequaris, puluerem exhibebis, vel oleum crocei coloris vel rubei (ignis enim gradus varius variat colorem) vt ceram fusibilem: vt saccharum resolubilem, per vas retortum, leuissimo calore cum vini spiritu, in vas retortum ascendentem celerrime, atque descendentem, vt sup. dosi exigua ad gr.ij delectabilem. Scio spagyricos quosdam nobis methodicis insultantes, non ex auro obriso (vt verbis gallicis vtar *de ducas.*) aurum potabile facere, sed ex auri semine solo quod transit in

in puluerem paruum de quo fit aurum, quem puluerem electis comparat Esdras, *lib.4. cap.8.* & reliquum terræ condemnatis, verum cum hippocratica fiat prædicta ratione, tundendo, lauando, igne molli liquando, nihil est in hac vniuersali sanatione quod methodici à spagyricis mutuentur, nec medicamenti genus (cuius vis docet quantitatem exiguam) nec vtendi rationem, cum dicat Hippocrates, quod vbi elaborauerunt vtuntur ad omnia, id est ad omnem morbum, scilicet legibus methodicis obseruatis in venæ sectione & purgatione, vniuersali, & particulari; atque ipsum propriis & ac affectui at parti dicatis remediis coniungendo, nec sanationis vniuersalis definitionem seu descriptionem: cum doceat Hippocrates, medicinam nihil aliud esse nisi oblationem & appositionem id est superflui eductionem, purgationem, & humoris vitalis, seu balsami microcosmi appositionē, corroborationem, conseruationem, si quā gloriam meretur Seuerinus (vt profecto meretur & gratias immortales) in huius sanationis vniuersalis Hippocraticæ explicatione meretur. In hoc rursus laus illi eximia debita, quod vnico medicamento, eoque simplici ablationē & appositionem

fieri expertus, posteris nobis tradidit, cum vt hoc attingant methodicorum nostri seculi primi, cinamomum, spicam, multaque id genus alia purgantibus medicamentis (quibus nulla cum corporis nostri partibus affinitas intercedit, imo odio penitus insito tacitisque discordiis plurimũ inter se diffident) adiungant. In leuioribus affectibus hæc quidem vtilia, in epilepsia, podagra, hydrope, lepra, infirma. Hoc medicamentum ab Hippocrate, *lib. de vita longa.* acceptum sibi tribuit Paracelsus, & auri præparationem verbis immutatis tradit dicens. Resolue obrisum eius corrosiuo dum fiant idem, postea hęc resolutio per putrefactionem remouenda, sic inhumatione peracta gignitur aurum potabile. Ac rursus reduc Mercurium in eleuationem tantisper dum in fixum crystallum abeat, deinde in resolutionem & coagulationem digere, & cum auro coniunge, vt fermentum eius hoc fiat, proinde iuxta Hermetis doctrinam age vsque in finem lapidis, cuius dosis gra. 1, & *libro de tinctura physicorum*, huius dosim exiguam, operationem potentissimã profitetur. Albertus magnus vero tradidit his verbis; cum vidit alchimia nullo modo meliori fieri Alixer citimum quam per

sulphur;

ſulphur; in ſulphure autem vidit vnctuoſitatem vſtiuam metalla denigrãtem, ſuper quæ liquefacta proiicitur, præcepit lauari acutis loturis, & ſublimari, ac decoqui tamdiu donec ab eo decocto aqua non citrina egrediatur, eique tantũ ſubtile vnctuoſum maneat, quod ſuſtinet ignem, & non crematur ab eo! Præparationem auri vim tradidit Arnaldus Villanoua in roſario, & illius meminit, vbi dicit natura vniuerſalis cum paucis principiis operatur mirabilia, medio ingenioſo pauca ſunt neceſſaria. Et ſanationis vniuerſalis, huiuſque medicamenti vniuerſalis meminit *folio 263. operis ſui* dicens, Emothoici ſola vniuerſalia cõtemplantur; Qui enim plura ſingularia ad vniuerſale reduxerit melior habetur. Imo bene definit quidam dicens, Medicina ſcientia eſt quæ neſcitur: An non hoc eſt quod ait Hippocrates, delinquunt ferè omnes, ſed ſunt in doctiſſimis qui parum delinquũt. Nunquid hoc eſt profiteri etiam doctiſſimis quandoque incognitum morbum, illiuſque cauſam, & propterea in curatione quandoque adeſſe incertitudinem, eoque fieri vt ſit opus medicamento vniuerſali in quamlibet morbi curabilis cauſam agente, conſumente. Quis igitur ab Her-

mete, Hippocrate, Arnaldo Villanouano, & Ætio Methodicis & Spagyricis approbatum medicamentum vniuersale, & sanationem vniuersalem aspernetur, ad quemuis affectum, in quouis morbi tempore, & ætate, vt minimum quoad fieri potest, in affectibus potissimum incognitis & medicamẽtis particularibus, fortioribus, delinquamus, aut citius, tutius iucundiusque curemus? In morbis vero sanabilibus, ac tutis & cognitis leuioribus qui alias exitiales euaderent, recte constitutas leges nostras vbique gentium approbatas repudiare, quis Spagyricorum mente sanus audeat? Cum Hippocrates huius vniuersalis medicamenti peritus, cuique propria præscripserit, non contentus vniuersali. Hinc liquet quãta sit huius seu artis seu scientiæ difficultas, tanta profecto vt plerique etiam experitissimi sibi diffidentes, à praxi abstineant. Solis diis genitis officium ægris præstare licet. Lanionem ad hanc admittunt vniuersitatem cum ad doctatus gloriam (non sic Lugdunæi prudentiores doctores, ab artis exercitio imperitos arcentes) adhuc non doctum euehunt, grammaticorum ordinem peruertentes, apud quos præcedit positiuus cõparatiuum & superlatiuum.

velim

velim (vt hinc totius vniuersi malo medear,) mihi à grammaticis & vniuersitatibus concedi gradum comparationis quartum, vt docto, doctiori, doctissimo doctor addatur pro gradu quarto, nec in posterum ordo peruertatur apud medicos, in quorum manibus vita & mors etiam proborum.

Vtendi ratio.

CAP. VII.

EX vini spiritu, aut ex vino generoso in morbis à causa frigida, siue vino in calidis, aut ex causa calida ortis, aut propriis methodicorum medicamentis cõiunctum, vt fuit dictum prius, teste Hippocrate dicente, & vbi elaborauerunt, vtũtur ad omnia, id est ad omnem affectum, intellige sanabilem, seu curatu quidem difficilem, legibus tamen naturæ obtemperantem; Est autem aurum purum solutum vt non redeat in corpus operatione prima (via particulari) & adhuc non sufficienter digestum, die primo diaphoreticum, ac theriacæ instar ingratum; die secundo aliqua vi cathartica benignissim

præd

præditum, in forma vero olei vel mellis dissolutum digestum nulla molestia, sed suauitate maxima etiam post octo dies comitatum, fructus ligni vitæ instar. Ideò vitæ prolongatiuum, hinc ad vitam longam cum sale percarum, & cum cibis euchymis præscribitur. Exactiorem vtendi rationem videre licet in gemmula ad pacis huius finem.

Pax Methodicorum cum Spagyricis.

CAP. VIII.

IN errore vtrique hactenus versati sumus, nos quidem methodici, hanc auri hippocraticam præparationem inter artes mechanicas celatam non obseruantes, tanquam vanam & inutilem reiicientes. Nunc autem Hermetis Hippocrates Arnaldi Villonouani, & Aërij authoritate prudentiores facti, non modo tanquam necessariam ad faciliorem morborum curationem amplectimur, sed trium principiorum, salis, sulphuris & mercurij separationem, extractionem approbamus. Cum hæc vtriusque auri præparatio perfecta, siue horum trium principiorum separatione,

paratione, depuratione fieri non posse testatur veritas & experientia. Si enim ad vniuersalē ex auro medicinā aspiras, Mercuriū vniuersalē sulphuri suo ac sali vnitum per digestionē & cohobationē recte ratam habeas necesse est: si vero ad particularem, particularem mercurium accipere debes. Vterque autem ex terra eleuatur, vnde & aqua vana separatur, & eleuatur. Hermes ascendit à terra in cœlum, & iterum descendit in terram, in tabula smarag. Terra enim grauis ascendit in partes alembici superiores in forma mercurij, mercurius autem plane æthereus finita circulatione atque decoctione quiescit, & figitur tanquam terra, hisce sulphur commiscetur, vnitur, ex tribus fit natura vna, quæ prius sub diuersis hypostasibus & formis ac naturis apparebant. Fit inquam mercurius & sulphur sal seu terra purissima fusibilis vt cera. Tum est vis totius integra, vnde Hermes ibidem vis eius integra est si versa fuerit in terram, hoc est si non amplius ascendat sub idea mercurij sulphurisue, sed terræ instar subsideat fixa. Hinc terræ seu auro mundo comparatur platea ciuitatis sanctæ. Apocalips. 21. & apud Esdram electi. Alterum autem ex terra erutum mundum

dum non est. Nos quoque spagyrici turpius errauimus, medicinæ scientiam methodicam condemnantes, repudiantesque tanquam à nostra distinctam, cum sit vtraque vna eademque ab Hippocrate, & Arnaldo Villanouano vere sancteque tradita. Hanc ab Hermete & Gebro ad nos tanquam per manus defluxisse rati. Permisit Hippocrates multa inuenire, ideoque dextram (Heluetiorum more) coniungentes dextræ promittimus, si quid in arte spagyrica quam nostram existimabamus immensi pelagi nauigatione detegamus, in commune collaturos. Nos quoque methodici idem, fide eadem & æterna iurantes effecturos promittimus.

De tribus Spargyricorum principiis.
Cap IX.

MErcurium vocant spagyrici aquam ex corpore separatam sulphur oleum, sal materiam quandam depuratã, quæ loci frigido humido liquescit, & resoluitur, salis marini quo vtimur instar, contra quam in medicina nostra vniuersali, atque metallorum, corporum quædam vt rosa & aurum abundãt mercurio, quædam sulphure, vt succinum, quædam sale,

ſale, vt perla, rubinus, granatum. Eorumque corporum quorundam vis potiſſima in mercurio, quorũdam in ſulphure, quorundam in ſale, vt roſæ & auri, *Succini*, perlæ, rubini granati; prærogatiua quadam auri, in ſale & mercurio ac ſulphure potentiſſima: curari enim dicitur illius mercurio lepra, ſale verò caducus & ex quibuſdam putrefactis elicitur ſulphur, & ſine putrefactione ex aliis. Aniſi quidẽ & fœniculi, ſaluiæ, roſmarini & ſimiliuũ per aſcenſum à vehiculo euectum: ſuccini per vas retortum commodius quam per deſcenſum: ſingulorum verò exactas ſeparationes docet experientia, *vide Paracel. lib. de vita longa*. Decipiunt vero librorum pars maxima, eorum qui tranſcribunt ſibi prorſus incognita, quam ſcribant, doceantue prius à ſe ſeparata, præparata. Hinc ſit vt tenebræ, à tenebris illuminatæ, tenebrarum nomen retineant, & commentaria, textu obſcuriora fiant, eorum odio maximo qui ſumptibus maximis & labore multo, paratu facilia diſcunt. Eorumque pars maxima, aut fruſtra, aut fructu exiguo, eorum inuidia qui celant, aut ſibi incognita docent & fallunt. Quales Dariotus, & farinæ huius Aporta, & pſeudoſpagyrici omnes.

CVIVS

CVIVSLIBET REI FACVLTATEM SVMMAM à D. O. M. collocatam inueniendi modus certiſſimus & facillimus in gratiam Doctorum methodicorum, medicinæ ſtudioſorum ac pharmacopęorum.

CRVCES ægrorum, cruces maximæ ſunt medicorum. Pœnituit permultos me quoque frequentiſſime quod in medicinæ ſcientia tantum temporis in quatuor vniuerſitatibus collocaſſem;Louanij, Baſileæ Friburgi Briſcoiæ ,ac Dolæ ſumptus maximos feciſſem, artem hanc abiiciendam millies decreueram,ob id ſcilicet quod ægrorum voto ſatisfacere, etiam recte præſcribens non poſſem.Dioſcoridem & Galenum accuſabam,quoniam herbis, floribus, radicibus reliquiſque medicamentis non eas ineſſe vires exiſtimabam, quas illis

lis inesse, ipsi tradebant ac docebant. Re enim probabam nec calculum conteri & expelli, nec epilepsiam, podagram, hydropem, lepram curari, morbos inferioris ordinis permultos non sanari per medicamenta illa, quibus tamen vires maximas ascribebāt. Verum Hermetis Trismegisti, Arnaldi Villanouani, Seuerini Dani lectione prudentior factus, in recentiorum doctorum & vniuersitatum inertiam, imperitiam culpam merito reiiciendam existimaui. Quòd scientes virtutem dispersam minorem esse se ipsa collecta, cuiusque simplicis virtutem, vt à natura productam, crudam indigestam per totam herbam, radices, flores dispersam, ac diffusam, ita reliquerunt, non exaltarunt, medicinæ nos studiosos non recte instituerunt, nec cuiusque facultatis situm & domicilium demonstrauerunt; ignorantes ipsi quænam sit virtutis herbarum reliquorumque medicamentorum sedes & hospitium in his maximis & palpabilibus tenebris ac difficultatibus: acuminis ingenij Fernelij lumen maximum effulsit, glaciem fregit, sequuntur paucissimi, nil mirum si conquerantur ægri, male audiant medici, potiones magnas, non satis digestas parum efficaces præscribentes. Ideo vt me doctiores

ad id muneris suscipiendum non modo excitem, sed precibus cogam, vt medicinæ studiosos hac in re iuuem, ægris optatum solatium adferam, medicinæ gloriam acquiram maiorem, caput hoc decimũ cum gemmula, paruæ meæ paci editionis primæ ad iungendum putaui ex præcedenti capite nono tanquam ex fonte profluens quo solo (ne lectorem morer) hic vtar pro exemplo ad mentis meæ conceptus explicationem. Quorundam simplicium facultatem dixi in sale sitam, quorundam in sulphure, quorũdam in mercurio tota vis suauissima, maxime odorifera in cinamomi sulphure, minor longe in cinamomo integro, in succino vt à natura coagulato nullus aut minimus sensu obseruatur, odor vel facultas, sed in eius oleo potentissima, nulla prorsus in illius aqua. Si quid in eo diureticum est, id quære in sale lapillorum pretiosorum, vim posui in sale, rosæ in aqua potissime hoc videre licet apud eximium virum Cheurier Pharmacopæum Lugdunæum celeberrimum, omni spagiricorum medicamẽtorum genere, & methodicorum pharmacopolium habentẽ instructissimam. Maiora docebo lector. In hac trium principiorum separatione, præparatione exaltatione non solum

lum medicamenti vis habetur maxima ob id quod quæ in toto erat prius diffusa; nunc in vno principiorum est collecta, verum etiam propterea quod cum esset prius in corpore crasso tanquam ligata; fæcibus plurimis permixta, nunc post resolutionem libera est, decocta spiritualis effecta. Ideo cum sit aurum vulgare ad rem medicam ineptum plane, vim habet maximam in omnibus suis principiis, maximam inquam in mercurio, maximam in sulphure, maximam in sale calculum frangenti, epilepsiam curanti. Hæc principia præparata, exaltata, astralia sunt corpora Seuerini vt recte quodlibet facultatis vehiculum ipsammet facultatem non male nominaueris, & quod prius corpus fuit nunc spiritus naturam & conditionem sortitum est. Ideo si Dioscoridis aut Galeni authoritate & cõsilio à te præscriptum medicamentum domine doctor, à te prescriptum, & à te exhibitum, pharmacopæe dilectissime, non iuuerit, aut quantum pollicentur Dioscor. & Galen. quantum inquam optas vel infirmus, non præstiterit, hanc trium principiorum separationem aggredere, & quod inutile obseruabis abiice, facultatis autem subiecto, à prædictis attributas omnes, tu quo-

que tribue, idipsum præscribe. Sic facultatum omnium locum situm, Sedem ac domicilium deteges, atque optatum effectum consequeris. bene vale.

GEMMVLA.

De vniuersali medicina.

CHAP. I.

CVm decreuissem (vt in pace dixi) à praxi medicinæ Dioscoridis & Galeni abstinere propter medicamentorum infirmitatem ac doses illas magnas infirmis ad horam quartam, quintam vel sextam matutinam fastidiosis, quo tempore ne quidem gratissimus placet benevalentibus potus cibúsve, propterea etiam quod præscripto meo non iuuarentur Epileptici, podagrici, hydropici, leprosi. augebat mæstitiam quod ne vnum doctorum medicorum obseruarem, qui doceret, quo medicamenti genere aptanda illa seuerini sanatio vniuersalis perficeretur ne dum particularis: post plurimos annos ab illarum lectione, fauore diuino incidit in manus meas Hermes Trismegistus philosophorum pater. Hic primus

tantam

tantam vim tribuens ixſiri quantum in cap.4. & 7. obſeruare licet. Et cum ex iis quæ ſunt in rerum natura nihil occurreret; in quo tantæ vires ineſſent, vt per ipſum à Seuerino tradita abſoluerentur, perſuaſum fuit mihi Hermetis ixſir medicamentum eſſe vniuerſale quod tam ardenti deſiderio inquirebam. Nec tamen ex oculis meis cataracta ſeu vnguis, radiis ſolis ixſiris excutiebatur. Vniuerſalem ſanationem vniuerſali medicamento fieri debere iudicabam. Vide pacis cap. 5. ibi Hermetis verba referuntur. Cogitanti autem mihi quidnam in toto mundo contineretur quod vniuerſale eſſet, offerebat ſeſe nihil rurſum; libellus quidam incogniti authoris omnium fere minimus, re maximus & aureus indicauit naturam vniuerſalem ſeu ſpiritum vitæ id ipſum eſſe quo Seuerini ſeu Hippocratis fiebat vniuerſalis ſanatio, ſpiritũ dico qui dum irrepit in lactucæ principia, fit lactuca, dum in roſæ principia irrepit, fit roſa, dum in ſal, ſulphur, mercurium auri, aurum, in reliquorum metallorum principia ſimiliter, in arboribus & brutis idem. Spiritum dico qui etiam in homine, animæ rationalis eſt vehiculum, quo per concordiam trium corporis humani principio-

in temperie debita permanentium, ipso etiam permanente, anima in corpore humano retinetur, illo autem marcescente, deficiente alimenti defectu, redit pia ad Deum creatorem suum, impia scelerum pondere & sarcina tanquam onusta & grauior facta proh dolor! deorsum deprimitur ac ruit. Hoc medium quo anima cum corpore coniungitur si Fernelio cognitum fuisset (*lib. de abd. causis*) non conquestus esset, non tantoperè mœstus, quod naturam ad manum haberet, non tamen oculis quãtæ sint illius vires & facultates vt sup. perspicere posset. Hic spiritus in seipso & ab omnibus indiuiduis separatus, nec ignis, nec aër, nec aqua, nec terra est, nec species ex illis aliqua quas in prędicamentá sua retulit Aristoteles. Ideo nullo alio nomine appellari posse videtur quam quintæ essentiæ (præter hanc nulla) quæ prædicamento nullo contineri potest. Erit autem rationalis anima, essentia sexta. Sub Cælo tu dialectice, tu physice, tu medice, nil quære præterea. Si ab Hermetis luce ad Aristotelicum horcum descendere fas est, subnectit hæc essentia (nil mirum tota vis spiritibus tribuẽda) Axioma docens formam esse quæ dat esse rei. Nam si lactucæ, rorismarini, rosæ, auri,

ferri,

ferri, ſpiritus idem, quid inter hæc differentiam ponit, quid diuerſas ſpecies & genera conſtituit, præter trium principiorum prædictorum ſiue materiæ differentiam ſpecies ac genera diuerſiſſima. Pro articulo fidei eſt apud Euclidem, ſi ab æqualibus æqualia demas, quæ remanent erunt æqualia. Hoc ſpiritu tamen euerti luce meridiana clarius fiet qui antimonij libras duas in partes duas diuiſerit æquales ac alteram. Igne per cryſtallum ex ſole ſeducto combuſſerit. Hac parte accenſa, combuſta, imo copioſo vapore ac fumo eleuato ſummopere augetur vt libræ vni pulueris accenſi, aduſti à ſolis radiis, accedat ad vnciam vnam, vel ad vnciam ſemis. Si ex vtraque libra antimonij æqualia demas quæ remanēt erunt inæqualia niſi concedas, aliunde acceſſiſſe vnciam illam vel vnciam dimidiam. Non ab igne dicere poſſis, leuis eſt enim, non ab aqua, ab antimonio potius quæ illi inerat elementalis eleuata fuit fumo & vapore, nec attigit vt neque à terra, nec ab aëre, introducta. Leuis enim etiam eſt, non ab aëre ſolo, inquam ſi veriſſimum id eſſe concedatur. quod vnumquodque iis augetur quibus conſtat. Minus ab aliqua elementatarũ rerum ſpecie, nunquid igitur

fateri cogimur ſpiritum hunc, vi magneticâ attrahi,coagulari,atteſtãte Alexandro Suchthenio,vitã mundi corpus fieri oportere vt ipſam medicus exhibere poſſit, & dicitur eſſentia quinta in metallis. Hunc igitur ſpiritum coagulatum ſi reſolueris, reſolutum ſublimaueris ac in eo aqua ignea aurum viuum reſolueris, decoxeris medicinam vniuerſalem perficies. Hanc ſi adeo obtinere nequeas, ad particulares quæ tamen ad multas ſpecies extenduntur vt ſup. confugias neceſſe eſt.

De particulari medicina.

CAP. II.

VT vniuerſalis ſanatio vniuerſali medicina,ita particularis, particulari; vt vniuerſalis medicina eſt quæ nulli ſpecierum prędictarum numero compræhenditur,ſed vniuſcuiuſque materię coniungitur ad ſpeciei conſtitutionem vel indiuidui vt dici poſſit omnia eſſe quæ videmus,& nihil.Imo vero materia prima eſſe,de qua nihil in vniuerſitatibus auditur,longe diuerſa ab illa vana ficta de qua tam multa effutiuntur in ſcholis. Ita particularis medicina eſt quæ ſub certo genere

nere vel ſpecie compræhenditur ſiue ſimplex ſiue compoſita. Non enim ab omni morborum ſanatione,vniuerſalis dicitur. Alias recte ſales theriaci hoc titulo & honore eſſent afficiendi. Ad vniuerſales tamen proprietates proxime accedunt,non extant tamen maximo generis humani detrimento , nec illis inferius aurum per vegetabile menſtruum diſſolutum,vtrumque naturæ humanæ familiare & conuenientiſſimũ. Cuiuſque ſpeciei ſummorum morborum,particularia medicaméta tradidit Paracelſus *lib. de vita longa.* quæ ſingulis Idæis Seuerini contingere & paci meæ annectere vtile. Imo vero neceſſarium indicaui,aliquibus interim in quolibet morbi ſummi curatione à me adiectis vt ſciant medici methodici, medicinæ ſtudioſi quanta præſtare poſſint , quanta ægri ab hac ſcientia expectare debeant.

Spagyrica paracelſi curatio epilepſiæ.

CVrationis auſpicatio ex parte iuxta rationem phyſicam partim chirurgicam ſemper incipiatur. Quod attinet ad chirurgicam , eſt duplex ratio , prior ad præparandum emunctorium caducum,

posterior ad eliciendum humorem epilepticum prior talis est aperi craniũ idoneis ad id instrumentis, deinde aurea vel argentea canna suo loco imposita, consolida, vitæ bonæ restitue, iam omnis morbus eiusmodi emunctorio adornatus, in paroxismum abire nequit:posteriorem sic percipe,Resolue membrum epilepsia correptum aut superiorem partem membri, puto ligamenta arterias in circuitu,idque corrosiuo narcotico vsque ad ossa.Deinde rursus consolida nascuntur continuo ligamenta narcotica, arteriæ,denique caro ipsa quæ porro non sinit morbum in paroxysmum erumpi. Ad physicam curationem ℞ oleum vitrioli correctum & aurificatum, vel per flegma forma circulari temperatum,vel per oleum rubeũ siue viride quod sub colcothar delitescit vtrumque liberat à morbo caduco, præter ætatem quam Hippocrates præscribit.Iuncta pars memorialis Balsamo quod est de hæderis & fiat post paroxysmum similiter, morbum pellit præterea innuctum occiput Balsamo Elenij,& ipsum in vehementissimo paroxysmo, morbum ex æquo sanat, sunt insuper alia præclara remedia contra hunc morbum vt est arcanum sanguinis, cæteraque membra.

Spagy

Spagyrica paracelsi podagræ curatio.

PVrga per corallinū quod est ex auri essentia, aperi vbi centrum podagræ delitescit, vbi fluxus desierit per sex hebdomadas cataplasmate ex mumia inunge quod recentem podagram Curat. Est autem corallinum aurum per mercurium toties sublimatum dum totum aurum ascenderit.

Spagyrica paracelsi hydropis curatio.

DVo requiruntur ad curationem hydropicorum specifica purgationis & specifica humoris, Elice primo essentiam ex halandahal quæ fit ex spiritu vini vna cum composito. Deinde confunde cūm aquila præcipitata. i. mercurio præcipitato: post administrata purgatione pro morbi ratione, tantisper dum abeat origo morbi interdum etiam administrata essentia tartari, vitrioli, diacubebe sub hæc adorna cataplasma ex rebis. i. stercore columbarum in aceto rosaceo, & applica donec videas prorsus consumptum

morbum. Post hæc sequitur summum specificum, spiritus vitæ ex auro extractus quo etiam aliquandiu vti licebit energia namque, atque adeo vi naturæ sanari vult hydrops.

Particularis Spagyrica paracelsi curatio lepræ.

Alba lepra curatur mercurio lunæ, rubea vero mercurio auri. *Mercurius auri est mercurius ex auro, & præcipitatus. Mercurius verò Lunæ est argentum viuum ex argento, ac idem præcipitatus, idem de mercurio auri.*

Vniuersalis Methodica & Spagyrica, 4. summorum morborum curandorum ratio. a VEGÆO Auctore.

Ex cap. 14. Ideæ Medicinæ SEVERINI DANI, *de curatione, Epilepsiæ, Podagræ, Hydropis & Lepræ.*

CAP. XIV.

Morborum omnium impuritates, radices, & semina, in humanam anatomian

tomian, vel ab ortu vel postea alimentorum vsu implantantur. Primum & præcipuum curationis vel sanationis consilium erit tales impuritatum mixtiones auferre. At v. dissimilis est conditio harum mixtionum. Quædam enim ipsis radicibus humanæ naturæ proximis adhæret, & scientias coniunxerunt cum inuisibilibus & primis principiis microcosmi, naturalibus tamen. Tales igitur speciei coniunguntur, & scientiarum ac prædestinationum mixtiones admittunt, sensibilibus actionibus non subiiciuntur, nec vlla artificum vel naturæ industria separari possunt, sed prædestinationem terminos immutabili necessitate constituunt. Ita quæcunque oriuntur, morti confestim obnoxia sunt, neque medicina mortis & vitæ coniugium, separationi destinatum, perpetuum efficere potest. Aliæ species accidunt, plures mixtiones superueniunt, parentum culpa, propria intemperantia, & nouis ac noxiis elementorum resolutionibus, quæ in sæculi consumptione singulæ suis temporibus aderunt: Huiusmodi mixtiones indiuiduorum sunt, speciei vel radici inseparabiliter non cohærent, nec necessaria naturæ & natiuitatis ratione nisi temporis diuturnitate, coniugia

inse

inſeparabilia contraxerunt. Siue igitur hęreditario parentum ſemine ſiue alimentorum culpa, ſiue externarum impreſſionum iniuria, impuritates & radices morborum in humanam anatomiam introducantur, medecinam in natura habēt, cuius beneficio ſeparari poſſunt, reſolui, aboleri illæſa & conſtante radice prima ſpecifica & pura naturæ humanæ. Leuioribus remediis auferuntur vltimarum, vel poſtremarum mixtionum impuritates, quæ alimentorum exiguo breuique delicto, vel temporum mutationibus conſuetis, implantantur. Potenriora v. requiruntur ad primas hæreditarias connatas impuritatum mixtiones tollendas. *Quocirca nec podagra, nec hydropes, nec epilepſia, nec lepra, inſanabiles ſunt, ſiue hæreditaria: ſiue alimentaria exiſtant ſiue leuiores, ſiue grauiores, ſiue incipientes, ſiue confirmata, niſi occulta prædeſtinationes mortalibus incomprehenſa inſanabiles euadant.* Accidentia ſuperuenientia, & morbi ſecundarij, vel læſiones vt calculus adamantinus in veſica, bolus conſummatus in hepate vel liene. tophi podagricorum lapideſcentes, remediorum ope vix reſoluentur; carnes quoque in vlceribus corruptæ, non reſtituuntur, quia vitæ continuitatem amiſerunt:

ſed

ſed hæc ſymptomata morborum;qui effe-ctus, non impediunt quominus radices cauſæ principia, à quibus diuturna temporis decurſione proficiſcuntur, remediis tolli poſſint. Quicquid in natura radices habet,quicquid ſeminales tincturas tranſ-plantationum authores poſſidet:quicquid mixtione peregrinas prouincias occupa-uit, ſeparationi obnoxium eſt,& ſepara-tiones, prædeſtinationum abbreuiatores, durationum,magnitudinum,colorum, ſa-porum, coagulationum tranſplantatores & deſtructores obtinent. Alioquin tranſ-plantatio,nomen inane erit ſine ſubiecta re. Sanatio vniuerſalis & perfecta, eſt oblatio impuritatum,vel radicum morbi-darum,mixtione non neceſſaria,in huma-na anatomia inſitarum, quæ balſamo na-turali, remediorum humanæ naturæ con-ſentaneo, perficitur, reſoluente, conſu-mente & diſſipante impuritatum ſemina-rias tincturas,corrobante.v.conſolidante & cuſtodiente iunctum microſcomi bal-ſamum. Particularis eſt,in qua non ſem-per radices ipſæ vel ſeminalæ tincturæ morborum tolluntur,ſed ſæpius fructus, ſymptomata,paroxiſmi dolores mitigan-tur,prohibentur,ad exaltationes perueni-re non permittuntur, excrementorũ eua-

cuationes

curationes instituuntur,& debilitatæ naturæ corroborationes adiunguntur. Tales Curationes, gradus habent altiores & inferiores, prout magis accedunt vel recedunt, ad proprietates & conditiones vniuersalium curationum,fiuntque genericæ subalternæ,specificæ, indiuiduæ, ratione graduum & proprietatum.Tria enim hæc Morbi,Remedia,Sanatio, analogias habẽt consentaneas & reciprocas, præcipuè v. Remedium & curatio. Differentiæ proinde remediorum, curationum varietates pariunt, & morborum naturæ, exaltationes,loca,generationes,curationum ac remediorũ ordines demonstrant,& vicissim, morbi hæreditarij,vbi ad exaltationes peruenerint, & alij quoque morbi consummati,vt Epilepsiæ,Podagræ,Hydropes,Lepræ, curationem, vniuersalem requirunt & remedia perfecta.Quæ v.Podagræ,Epilepsiæ,Lepræ, Hydropes, & vocum morborum affines, febres,Apostemata, Icteritia, καχεξία, Vlcera, scabies, tubercula, fluxiones, paralyses Catharri, colicæ,cephaleæ nephritides nondum ad extremitates venerunt,minus vniuersalib. remediis & curationibus sæpe particularibus obtemperant. Optanda quidem esset vniuersalis curandi ratio,sed paucis concessa

fuit,

fuit, nihilominus particularis non eſt negligenda: ſæpe enim in morbis, etiam grauiſſimis vniuerſalis officio fungitur, impuritatum radicibus conſumptis, & balſami virtute confirmata: Demonſtrauimus antea, actiones omnes naturales à ſpiritibus, ſpiritualibúſq; tincturis proficiſci, in quibus, mechanicæ ſcientiæ trium principiorum vigent. Ita enim morbi implantantur, in mumias, elementa & anatomias partium microcoſmi ex vaporoſis tincturis alimentorum, in quibus impuritatum & morborum ſcientiæ ac prædeſtinationes latent. Ita digeſtionum temporibus fermentantur, augentur, ad generationes producuntur, quibus inſtantibus, reſolutiones vaporum & ſpirituum, paroxiſmos & ſimptomata omnia pariunt; ita remediorum actiones, ex ſpiritibus, vitalibúſque ſpirituum tincturis, procedunt, non ex corporibus, vel mortuis rekollaceiſque qualitatibus, ſpiritus ſunt, qui reſoluunt, qui vomitiones, alui excretiones, vrinas, ſudores, inſenſiles tranſpirationes, menſtrua promouent, ſpiritus mundificant, ſanguinem & vitalia elementa clarificant, ſpiritus conſolidant tonum & robur vitali balſamo impertiuntur; ſpiritus ſomnum generant, fluxiones ſiſtunt, ſpiritus

D

morborum diuersoria soli sciunt,& scientiam resoluendi,euacuandi , consumendi, impuritates morbosassoli possident.Quæcunque ad curationem requirũtur,omnia in spirituum potestate cõstituuntur. Sunt a.spiritus astralia vel inuisibilia corpora, accensa,resoluta, sublimata, vel in actum reducta , proprietatibus trium principiorum insignita,quibus actionum causas ascribunt , & spirituum quadam arctura, coniugia cum corporibus contraxerunt, qui corporei quodammodo , crassi , tardi euadunt.Quidam v.corporibus subtilioribus adhærent:Alij puri sunt,alij mixti,alij salium proprietates magis referunt , alij sulphurearum specierum , alij mercurialium. Actiones quoque & impressiones spirituum diuersæ contingunt, spirituum differentiis analogæ. Nam corporei , in partibus vicinis solummodò, imprimunt, & saporum ac salium crassiorem proprietatibus agunt. Hi in ventriculo & intestinis, impuritates sulphureas, crassas,vomitioni destinatas , vel alui excretioni ; resoluunt. Alij v. qui corporum crassorum commercia non habent, colorum lucis & subtilissimorum saporum tincturas , impressiones , & actiones imitantur. Tales clarificant.consumunt,mundificant , subtilium

tilium tincturarum & impuritatum resolutiones moliuntur,& volatilitate,ac facili penetratione præditi cum ſint, vitalia elementa vniuerſi corporis fingunt, locíſque diſtantibus facile actiones imprimunt. Poteſtates quoque horum ſpirituum differunt,nec omnes qui ſubtiliores ſunt,validioribus quoque ſpiritibus inſigniuntur;neque morbi omnes,qui in ſanguine,ſynonia,carnibus, viſceribus conſiſtunt grauiores ſunt iis,qui in ventriculo, inteſtinis, vel meſenterio fundantur: alioqui adhiberentur fruſtra ſpiritus vegetabilium in morbis ſanguinis, & remotarum partium, morborumq́ quoque differentias & proprietates, præmittere conuenit,quas antea ex impuritatum diuerſis ſeminibus deduximus, inhærentium in balſamo vitali,& munia partium humani corporis,quæ ablui, reſolui, & conſumi debent,remediorum conſentaneis ſpiritibus.Declarauimus enim morbos ferè vniuerſos radices habere ſimiles, locis ſolùm differre, Adeóque morborum ſumma genera, primas radices,ad quas reliquæ tanquam ad fontes & principia reducuntur, non eſſe multas. Hic v. 4. morborum omnium monarchas conſtituemus,impuritatum radicibus manifeſtè defferentes:

Ad horum deinde familias morbos reliquos, obſcuriores inferiores, debiliores & imperfectos, magna curationis commoditate, reducemus. Quæcunque enim morborum ſemina in humana anatomia fructus & ſymptomata proferunt, affinitatem habent vel cum lepra, vel cum podagra, vel cum Epilepſia, vel cum Hydrope. Tranſplantationéſque morborum conſiderare vtile, conſpirant inter ſe omnium radicales impuritates & mixtiones, tranſplantationum authores, facilè admittunt. Ita ſæpe conſpiciuntur Catharri podagrici, paralyſes leproſæ, apoſtemata, icteritiæ, cachexiæ vlceribus proprietatibus inquinatæ, febres arthericæ, paralyticæ, catharroſæ, ad prædeſtinationes leproſas inclinatæ, ſiue morborum nouorum reſolutiones, ſiue tranſplantationem conſtituant fœcundas, ſiue euaneſcentes, vel ſubitò, vel tardè, vt morbi gallici, Sudoris Anglici, peſtis petechioſæ, prunellæ, dyſenteriæ, pleuritidis, & ſimilium tincturæ epidemicæ, in radicibus antiquarum impuritatum implantatæ (cum iis enim confluunt) mirabili mixtione aduterinas morborũ proferunt, ſymptomatum inſueta pernicie, vehementia communitatis, & longè aliter tractandi morbi & tranſplantandi, quàm ſimpli

ſimplices & legitimis.

De Febribus.

SI febres ſimplices fuerint incomitatæ in primis anatomiis, & ventriculi, inteſtinorum meſenterij fundatæ, ſæpe ſuffecit ſola purgatio febrilis bis térue repetita, ratione tincturæ & gradus impuritatum; ſi verò altiores radices egerint, vel anatomiis potentioribus receptæ fuerint, impuritates febriles validiores, validioribus quoque purgationibus, reſolutionibus, ablutionibus & conſumptionibus opus eſt, quæ non ſolùm ſuperficiarias impuritates, per aluum exeuntes tollere poſſint, ſed & per ſudores, conſumptiones, & inſenſiles tranſpirationes euacuari ſolitas: Repetitiones ordines & gradus remediorum oſtendere, impuritatum tincturæ facile vel difficulter tractabiles mineræ quoque & loco impuritatum ſiue in potentioribus elementis, & principiis partium corporis humani, ſiue in debilioribus contineantur; & viciſſim remediorum ordines, exaltationes, & gradus, morborum elementa, gradus & impuritatum claſſes, ſine fallacia demonſtrabunt. Rur-

ſus ſi comites habuerint vigilias, vel dolores, vel immoderatos calores, ſitim inexhauſtam, anodina & ſomnifera accerſemus, venæ quoque ſectione interdum vtemur. Quod ſi anodina mundificatiua, diaphoretica, confortantia, & ſimilia remedia diuerſis facultatibus inſignata habere poſſimus (ſunt certè in poteſtate noſtra) febrium & apoſtematum perniciosos comites, vna cum radicibus totos & ſubitò vtique tolleremus.

De Hydrope.

IN Hydrope & ſimilibus morbis, in quibus reſolutiones, & fructus impuritatum copioſi, in corporibus & cauitatibus continentur: primum euacuatio impuritatum inſtituenda eſt purgationibus Hydropicis per aluum, vrinas, ſudores, interdum chirurgiæ miniſterio, ad radicum & impuritatum hydropicarum reſolutiones, conſumptiones, & ablationes, accedendum: hiſce indicationibus ſatisfacient proprietates illæ, quas ſupra diximus reſoluere & conſumere hydropicas tincturas. Ex mineralium familia tales vt plurimum petuntur, propter gradum, mineram,

ram, & exaltationem morbi, & ſine præparatione exhiberi non poſſunt ſequitur confortatio, & balſami innati conſolidatio. Quæ exterius adhibentur fomentationes, cataplaſmata vnctiones, prædictis indicationibus inſeruiunt.

De Podagra.

POdagricorum affectus ſi leuiores fuerint, neque radices & fontes habuerint in ſanguine, carnibus, vel ſynonia aliarum partium (quod paroxiſmorum ſignaturis, inſultu, & remediorum idoneorum vſu, diſcernitur) reſoluentibus, mitigantibus, & corroborantibus ſanabimus. Oſtendimus enim podagricos morbos, ex tincturis & ſpi-ritibus ſalium acutiſſimis, contagioſis, vel amaris & penetrabili auſteritate, inſignitis, originem ſuam habere. Differentias quoque podagræ, ex horum ſpirituum diuerſis proprietatibus, mixtionibus inter ſe, & cùm ſpiritibus ſulphureis ac mercurialibus rectè deſumi, ex quibus dolorum diuerſitates (vt ſaporum in lingua, & affectionum ſaporibusſuperuenientium) calorum, colorum inflationum, & omnium ſymptomatum

dependent. Quia igitur in omnibus speciebus podagræ, tincturæ salium duras & siccas coagulationes moliuntur, quamuis ex resolutione suarum radicum astrum receperint,& ad efferuentias ascenderint, resolui totique debent humectari, & sudore madore, vel insensili transpiratione discuti: tamen vt mitigatis vnà doloribus,caloribus & doloribus omnibus symptomatibus,violenta fluxione attractione sopita, requies naturæ concedatur,& corroborata synonia, viciníſque partibus, tum inimicos hospites inposterum non facilè admittat.Tria hæc resoluentia, mitigantia,& corroborantia, mixtionem admittunt,&vno eodémque balsamo absolui possunt. Talia vnguenta sc. & exaltata podagrica sunt, & incipiētes podagræ,vel leuiores radicitus sæpe sustulerunt. In Confirmatis v. & difficiliotibus symptomatum & dolorum immanes cruciatus mirabiliter mitigarunt. Hæ Podagræ, Confirmatæ sc.cum radices difficultet resolubiles vel in sanguine,vel in carnibus, vel in ipsa synonia posuerunt, non solis externis balsamis resoluentibus,mitigantibus & corroborantibus curari possunt. Plures requiruntur copiæ,potentiores legiones, priusquam tum obstinati hostis

castra

castra expugnari possint. Itaque purgationes podagricas adiungemus, mundificantia diaphoretica diuretica, per madores insensiles transpirationes, consumptiones & perfectas ablationes, euacuantia Podagrica tamen & consentanea accersemus: huiusmodi siue ex vegetabilium siue exanimalium siue mineralium œconomia aduocentur, præparationes & virtutum exaltationes requirunt. Radices enim Podagricæ, in anatomia humana longa circulatione, digestione, ad exaltationes & extremitates potestatum fixarúmque tincturarum authores peruenerunt, nec crudis ac indigestis medicamentorum spiritibus obtemperare volunt: neque eorum laudamus temeritates qui phantasticis & imperfectis præparationibus, vitrificationibus, sublimationibus, præcipitationibus vtentes, periculosas purgationes, vel resolutiones morborum administrant. Verum directiones & symptomata venenatarũ proprietatum, etiamnum relictarum testimonia perpetuò fugienda sunt. Licet mitigantibus validissimarum impuritatum resolutiones, ablutiones, destructiones & consumptiones perficere. Interdum quoque, in vehementissimis podagris, vbi dolorum comites

cuationes instituuntur,& debilitatæ naturæ corroborationes adiunguntur. Tales Curationes, gradus habent altiores & inferiores, prout magis accedunt vel recedunt, ad proprietates & conditiones vniuersalium curationum,fiuntque genericæ subalternæ,specificæ, indiuiduæ, ratione graduum & proprietatum. Tria enim hæc Morbi,Remedia,Sanatio, analogias habẽt consentaneas & reciprocas, præcipué v. Remedium & curatio. Differentiæ proinde remediorum, curationum varietates pariunt, & morborum naturæ, exaltationes,loca,generationes,curationum ac remediorũ ordines demonstrant,& vicissim, morbi hæreditarij,vbi ad exaltationes peruenerint, & alij quoque morbi consummati,vt Epilepsiæ,Podagræ,Hydropes,Lepræ, curationem, vniuersalem requirunt & remedia perfecta.Quæ v.Podagræ,Epilepsiæ,Lepræ, Hydropes, & vocum morborum affines, febres,Apostemata, Icteritia, καχεξία, Vlcera, scabies, tubercula, fluxiones, paralyses Catharri, colicæ,cephaleæ nephritides nondum ad extremitates venerunt,minus vniuersalib. remediis & curationibus sæpe particularibus obtemperant. Optanda quidem esset vniuersalis curandi ratio,sed paucis concessa

fuit,

fuit, nihilominus particularis non est negligenda: sæpe enim in morbis, etiam grauissimis vniuersalis officio fungitur, impuritatum radicibus consumptis, & balsami virtute confirmata: Demonstrauimus antea, actiones omnes naturales à spiritibus, spiritualibúsq; tincturis proficisci, in quibus, mechanicæ scientiæ trium principiorum vigent. Ita enim morbi implantantur, in mumias, elementa & anatomias partium microcosmi ex vaporosis tincturis alimentorum, in quibus impuritatum & morborum scientiæ ac prædestinationes latent. Ita digestionum temporibus fermentantur, augentur, ad generationes producuntur, quibus instantibus, resolutiones vaporum & spirituum, paroxismos & simptomata omnia pariunt; ita remediorum actiones, ex spiritibus, vitalibúsque spirituum tincturis, procedunt, non ex corporibus, vel mortuis relollaceísque qualitatibus, spiritus sunt, qui resoluunt, qui vomitiones, alui excretiones, vrinas, sudores, insensiles transpirationes, menstrua promouet, spiritus mundificant, sanguinem & vitalia elementa clarificant, spiritus consolidant tonum & robur vitali balsamo impertiuntur, spiritus somnum generant, fluxiones sistunt, spiritus

morborum diuerſoria ſoli ſciunt,& ſcientiam reſoluendi,euacuandi, conſumendi, impuritates morboſas ſoli poſſident. Quæcunque ad curationem requirũtur,omnia in ſpirituum poteſtate cõſtituuntur. Sunt a. ſpiritus aſtralia vel inuiſibilia corpora, accenſa,reſoluta, ſublimata, vel in actum reducta, proprietatibus trium principiorum inſignita,quibus actionum cauſas aſcribunt, & ſpirituum quadam arctura, coniugia cum corporibus contraxerunt, qui corporei quodammodo, craſſi, tardi euadunt. Quidam v. corporibus ſubtilioribus adhærent: Alij puri ſunt,alij mixti,alij ſalium proprietates magis referunt, alij ſulphurearum ſpecierum, alij mercurialium. Actiones quoque & impreſſiones ſpirituum diuerſæ contingunt, ſpirituum differentiis analogæ. Nam corporei, in partibus vicinis ſolummodò imprimunt, & ſaporũm ac ſalium craſſiorem proprietatibus agunt. Hi in ventriculo & inteſtinis, impuritates ſulphureas, craſſas, vomitioni deſtinatas, vel alui excretioni, reſoluunt. Alij v. qui corporum craſſorum commercia non habent, colorum lucis & ſubtiliſſimorum ſaporum tincturas, impreſſiones, & actiones imitantur. Tales clarificant, conſumunt, mundificant, ſub-

tilium

tilium tincturarum & impuritatum resolutiones moliuntur,& volatilitate,ac facili penetratione præditi cum ſint, vitalia elementa vniuerſi corporis fingunt, locisque distantibus facile actiones imprimunt. Poteſtates quoque horum ſpirituum differunt,nec omnes qui ſubtiliores ſunt,validioribus quoque ſpiritibus inſigniuntur;neque morbi omnes,qui in ſanguine,ſynonia,carnibus, viſceribus conſiſtunt grauiores ſunt iis,qui in ventriculo, inteſtinis, vel meſenterio fundantur: alioqui adhiberentur fruſtra ſpiritus vegetabilium in morbis ſanguinis, & remotarum partium, morborum quoque differentias & proprietates, præmittere conuenit,quas antea ex impuritatum diuerſis ſeminibus deduximus, inhærentium in balſamo vitali,& munia partium humani corporis,quæ ablui, reſolui, & conſumi debent,remediorum conſentaneis ſpiritibus.Declarauimus enim morbos ferè vniuerſos radices habere ſimiles, locis ſolùm differre, Adeóque morborum ſumma genera, primas radices,ad quas reliquæ tanquam ad fontes & principia reducuntur, non eſſe multas. Hic v. 4. morborum omnium monarchas conſtituemus,impuritatum radicibus manifeſtè defferentes:

Ad horum deinde familias morbos reliquos,obſcuriores inferiores , debiliores & imperfectos , magna curationis commoditate , reducemus. Quæcunque enim morborum ſemina in humana anatomia fructus & ſymptomata proferunt,affinitatem habent vel cum lepra,vel cum podagra,vel cum Epilepſia, vel cum Hydrope. Tranſplantationéſque morborum conſiderare vtile , conſpirant inter ſe omnium radicales impuritates & mixtiones,tranſplantaiionum authores, facilè admittunt. Ita ſæpe conſpiciuntur Catharri podagrici,paralyſes leproſæ,apoſtemata,icteritiæ, cachexiæ vlceribus proprietatibus inquinatæ, febres artheticæ,paralyticæ, catharroſæ, ad prædeſtinationes leproſas inclinatæ,ſiue morborum nouorum reſolutiones , ſiue tranſplantationem conſtituant fœcundas, ſiue euaneſcentes , vel ſubitò, vel tardè,vt morbi gallici, Sudoris Anglici,peſtis petechioſæ,prunellæ,dyſenteriæ, pleuritidis,& ſimilium tincturæ epidemicæ,in radicibus antiquarum impuritatum implantatæ(cum iis enim confluunt) mirabili mixtione aduterinas morborũ proferunt , ſymptomatum inſueta pernicie, vehementia communitatis,& longè aliter tractandi morbi & tranſplantandi, quàm ſimpli

ſimplices & legitimis.

De Febribus.

SI febres ſimplices fuerint incomitatæ in primis anatomiis, & ventriculi, inteſtinorum meſenterij fundatæ, ſæpe ſufficit ſola purgatio febrilis bis térue repetita, ratione tincturæ & gradus impuritatum; ſi verò altiores radices egerint, vel anatomiis potentioribus receptæ fuerint, impuritates febriles validiores, validioribus quoque purgationibus, reſolutionibus, ablutionibus & conſumptionibus opus eſt, quæ non ſolùm ſuperficiarias impuritates, per aluum exeuntes tollere poſſint, ſed & per ſudores, conſumptiones, & inſenſiles tranſpirationes euacuari ſolitas: Repetitiones ordines & gradus remediorum oſtendere, impuritatum tincturæ facile vel difficulter tractabiles mineræ quoque & loco impuritatum ſiue in potentioribus elementis, & principiis partium corporis humani, ſiue in debilioribus contineantur; & viciſſim remediorum ordines, exaltationes, & gradus, morborum elementa, gradus & impuritatum claſſes, ſine fallacia demonſtrabunt. Rur-

ſus ſi comites habuerint vigilias, vel dolores, vel immoderatos calores, ſitim inexhauſtam, anodina & ſomnifera accerſemus, venæ quoque ſectione interdum vtemur. Quod ſi anodina, mundificatiua, diaphoretica, confortantia, & ſimilia remedia diuerſis facultatibus inſignata habere poſſimus (ſunt certè in poteſtate noſtra) febrium & apoſtematum pernicioſos comites, vna cum radicibus totos & ſubitò vtique tolleremus.

De Hydrope.

IN Hydrope & ſimilibus morbis, in quibus reſolutiones, & fructus impuritatum copioſi, in corporibus & cauitatibus continentur: primum euacuatio impuritatum inſtituenda eſt purgationibus Hydropicis per aluum, vrinas, ſudores, interdum chirurgiæ miniſterio, ad radicum & impuritatum hydropicarum reſolutiones, conſumptiones, & ablationes, accedendum: hiſce indicationibus ſatisfacient proprietates illæ, quas ſupra diximus reſoluere & conſumere hydropicas tincturas. Ex mineralium familia tales vt plurimum petuntur, propter gradum, mine-

ram,

ram, & exaltationem morbi, & ſine præparatione exhiberi non poſſunt ſequitur confortatio, & balſami innati conſolidatio. Quæ exterius adhibentur fomentationes, cataplaſmata vnctiones, prædictis indicationibus inſeruiunt.

De Podagra.

POdagricorum affectus ſi leuiores fuerint, neque radices & fontes habuerint in ſanguine, carnibus, vel ſynonia aliarum partium (quod paroxiſmorum ſignaturis, inſultu, & remediorum idoneorum vſu, diſcernitur) reſoluentibus, mitigantibus, & corroborantibus ſanabimus. Oſtendimus enim podagricos morbos, ex tincturis & ſpi-ritibus ſalium acutiſſimis, contagioſis, vel amaris & penetrabili auſteritate, inſignitis, originem ſuam habere. Differentias quoque podagræ, ex horum ſpirituum diuerſis proprietatibus, mixtionibus inter ſe, & cùm ſpiritibus ſulphureis ac mercurialibus rectè deſumi, ex quibus dolorum diuerſitates (vt ſaporum in lingua, & affectionum ſaporibus ſuperuenientium) calorum, colorum inflationum, & omnium ſymptomatum

dependent. Quia igitur in omnibus speciebus podagræ, tincturæ salium duras & siccas coagulationes moliuntur, quamuis ex resolutione suarum radicum astrum receperint,& ad efferuentias ascenderint, resolui totique debent humectari, & sudore madore, vel insensili transpiratione discuti: tamen vt mitigatis vnà doloribus,caloribus & doloribus omnibus symptomatibus,violenta fluxione attractione sopita, requies naturæ concedatur,& corroborata synonia, viciniśque partibus, tum inimicos hospites inposterum non facilè admittat. Tria hæc resoluentia, mitigantia,& corroborantia, mixtionem admittunt,&vno eodémque balsamo absolui possunt. Talia vnguenta sc. & exaltata podagrica sunt, & incipiētes podagræ,vel leuiores radicitus sæpe sustulerunt. In Confirmatis v. & difficiliotibus symptomatum & dolorum immanes cruciatus mirabiliter mitigarunt. Hæ Podagræ, Confirmatæ sc.cum radices difficultet resolubiles vel in sanguine,vel in carnibus, vel in ipsa synonia posuerunt, non solis externis balsamis resoluentibus,mitigantibus & corroborantibus curari possunt. Plures requiruntur copiæ,potentiores legiones, priusquam tum obstinati hostis castra

caſtra expugnari poſſint. Itaque purgationes podagricas adiungemus, mundificantia diaphoretica diuretica, per madores inſenſiles tranſpirationes, conſumptiones & perfectas ablationes, euacuantia Podagrica tamen & conſentanea accerſemus: huiuſmodi ſiue ex vegetabilium ſiue exanimalium ſiue mineralium œconomia aduocentur, præparationes & virtutum exaltationes requirunt. Radices enim Podagricæ, in anatomia humana longa circulatione, digeſtione, ad exaltationes & extremitates poteſtatum fixarúmque tincturarum authores peruenerunt, nec crudis ac indigeſtis medicamentorum ſpiritibus obtemperare volunt: neque eorum laudamus temeritates qui phantaſticis & imperfectis præparationibus, vitrificationibus, ſublimationibus, præcipitationibus vtentes, periculoſas purgationes, vel reſolutiones morborum adminiſtrant. Verum directiones & ſymptomata venenatarũ proprietatum, etiamnum relictarum teſtimonia perpetuò fugienda ſunt. Licet mitigantibus validiſſimarum impuritatum reſolutiones, ablutiones, deſtructiones & conſumptiones perficere. Interdum quoque, in vehementiſſimis podagris, vbi dolorum comites

vigilię, viriúmque resolutiones adfuerint, anodina intrinseca administrabimus, quæ tamen podagricis appropriata sunt.

De Epilepsia.

EPilepsia & similes morbi qui paroxysmorum vel symptomatum vehementia & pernicie infames sunt, duplices habent indicationes particulares, quædam enim paroxysmos præcipuè respiciunt, quædam v. radices ipsas. Sedatio spirituum efferuescentium, constrictio, mitigatio, ligatio &c. paroxysmos præcipuè respiciunt. Resolutio a. tincturæ Epilepticæ, consumptio, ablatio, ipsas radices, & hæ quoque indicationes admittunt faciles mixtiones, ac vno eodemque remedio omnia absolui possunt.

De Vlceribus.

VLcera, pustulæ, pruritus, mundificationes prius requirunt vel externas, vel internas, vel vtrasque: deinde confortationes & consolidationes. In nonnullis mitigationes quoque manifestæ adiunguntur,

guntur, in quibus dolorum carnificina ægrotum fatigat. Ita curationum leges, rectè instituuntur, indicationes in naturæ proprietatibus fundatæ debitè adhibentur, & omnibus ægro rum quærelis fideli celeritate occurritur: & oraculum Hyppocratis inuiolatum custoditur, dicentis, Contraria Contrariorum esse remedia, ablatione sc. impuritatum morbosarum viriúmque & balsami innati refectione, non calefactione; refrigeratione, non abstersione, incisione, attenuatione, & similibus relollaceis, & mortuis & externis qualitatum impressionibus, in quibus non sunt Hyppocraticæ vel chærioniæ Paracelsi. Ita enim ipse Hyppocrates exposuit medicinæ officium lib. de flatibus, vbi ait fames est morbus. Quicquid enim hominem molestat, confestim morbi appellationem meretur. Pharmacum v. huius morbi, est quicquid famem sedat qualia sunt alimenta. Alimentis hic morbus sanandus, sic alimenta Hyppocratirca media axis, habent enim proprietates & tincturas seminales.

***

F I N I S.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAr priuilege & mandement de S. M. à tous Preuosts des terres de son obeissance, & à tous ses amez iusticiers & officiers, & à chacun d'eux ainsi qu'il appartiendra, il est permis à BARTHELEMY VINCENT Marchand Libraire à Lyon, d'Imprimer vendre & debiter le liure intitulé *Veges Pax methodicorum seu Galenicorum cum Spagyricis*, durant le temps & espace de neuf ans, à commencer du iour & datte de ladicte impression paracheuee, auec deffenses à toutes personnes de quelque estat, vacation & condition qu'ils puissent estre, d'en vendre ny debiter, ny d'en estre saisis d'vn ou plusieurs exemplaires, autres que de ceux imprimez par ledict Vincent, à peine de confiscation des exemplaires, & autres peines portees par iceluy. Donné à Paris les iour, mois & an y contenu. Signé & deüement seellé du grand seel de cire jaune.

CONR. GESNERI THESAVRVS EVONYMI DE REMEDIIS SECRETIS.

Nunc studio & diligentia Gaspari VVelphij Medici & physici singularis illustratus, & in lucem editus.

Adiecimus in Pharmacopolarum gratiam plurimas ingeniosas fornacum figuras, quò facilior hæc materia & dilucidior habeatur.

LVGDVNI,

Apud Bartholom. Vincentium.

M. DC. XX.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO

PETRO DE GRANTRYE, D. de Besñe, Equiti, & Francorum Christianißimi Regis à Consiliis, & eiusdem apud Alpinos Rhetos Oratori, Gasparus VVolphius singularis Medicus S. D.

SCITE quidem & prudenter, summus post Hippocratem Medicorum Galenus alicubi monet, Illustriss. & geneross. Domine, non solere eos, qui præclaros viros imitari velint ea in mediũ afferre, quæ vulgò trita sunt, sed quæ paucis cognita, aut perspecta sint. Præclara sanè oratio, & tanto Philosopho haud indigna, quippe qua prudenter innuit, minimè decere eos, qui magno excelsoque animo sint, in rerum abiectarum sordibus, & neglectis aut contemptis, sed magnis ac difficilibus rebus operā ponere, séque exercere. Hoc ipsum quoq; cũ Gesner⁹ noster, pro ea qua præditus erat, & animi magnitudine & prudētia, facilè videret sibi quoque faciendũ: ab ineunte statim æta-

ætate huic ſtudiorum generi; quod ſecretioris naturæ miracula contemplaretur animum adiunxit. Igitur in eo naturæ ſtudio, primò omnium, quod difficillimum videbatur, tria magna,& quidem præclara, De animalium hiſtoria, pauciſſimis hactenus cognita,non ſine omnium maxima admiratione, volumina confecit. Verùm, vt hæc eius opera laudem merentur maximã, ita hi libri, maiorem multò peperiſſent admirationem,quos de natura & facultatibus Stirpium,Mineralium & Metallorum,Inſectorum, Thermarum,Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, conſcribere ſic conſtituerat,vt multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionem,materiam vndecunq; conquiſitam. Ex his omnibus, & quibuſdam aliis, ab eodem inchoatis, non poſtremum locum obtinebit, eximium profectò hoc,de Remediis ſecretis opus, itidem collectum,& nonnulla parte ſui iam inchoatum. Hoc enim ipſum,non ſolum modum & rationem docet,qua ſimplicium & compoſitarum rerum partes ſubſtantiales reſoluũtur,id quod per ſe eſt & vtile & pulchrũ: ſed etiam, quod multò eſt maius, ea remedia omnibus ſpectãda & ad vſum cõuertenda proponit,quæ vti certiſſima,& exploratè

cogni

cognita habuit, sic doluit, quod à plerisque hactenus fuerint occultata. Nam quod ad destillationem attinet, ignorare potest nemo partium resolutione, res quaslibet fieri validiores, meliores atque ad vsum magis accommodatas. Cum etenim qui valetudine sunt minus firma, non iis modò quæ grata & iucunda sunt, delectantur: sed iis etiam gaudent quæ minima portione assumpta; citam & festinam ingenitæ temperaturæ actionem edunt: commodissima hæc illi visa est ratio, qua ægris gratificetur. Tantum tamque pretiosum & destillationis, & secretorum remediorum Thesaurum, cum plerique scirent à Gesnero mihi perficiendum relictum, cœperunt aliqui literis ad me datis, ad suscipiendum tandem huius thesauri editionem me solicitare. Huc accessit id etiam, quod multi, qui ad me veniebant amici & peregrini, vbi supellectilem omnem paulò diligentius inspexissent. vt cùm in Medicinæ tum Chymicæ artis studiosorum gratiam, in lucem darem, sunt me etiam atque etiam hortati. Alij rursus, quasi deberem hoc Gesneri manibus, me ceu religione quadam vrgebant: multi alij, præsertim erga quos etiam paulò difficilior, ingratitudinis &

inuidiæ nomine suspectum me habebant. At satis intelligebam non temerè & sine iudicio esse diuulgandum illud, cuius tam multæ & magnæ commoditates essent: nec etiam quantus labor ad id perficiendum requireretur, ignorabam. Ad summum, si dicendum sit quod res est, vix ad id absoluendum accessissem, nisi tu quoque, Illustriss. & generose Domine, tuis me verbis atque authoritate qua polles, tum, cum me meámq; inuisere bibliothecam dignatus fuisti, extimulasses. Quam sanè animi tui propensionem, cùm erga me declaratam, tum ipsi libro edendo præstitam, non modò eo tempore quo præsens eras, sed etiam post discessum tuum mirificè ita sum admiratus, vt semper postea animo meo impressa fuerit. Igitur ab eo tempore, auidè cœpi quærere, qua ratione me tuæ humanitati magis magísq; insinuarem. Quod cum sedulò cogito, putaui me & meæ voluntati, & multorum petitioni eo ipso satisfacere posse, si hunc Euonymi Thesaurum, sub tuæ magnificentiæ nomine & tutela in publicum emitterem. Cum enim ea, vt refert in Rhetoricis Aristoteles, quasi quodam naturæ ductu, se mutuum oblectent, quæ vel genere sunt coniuncta, vel

aliàs

aliàs aliquid inter se similitudinis habent: arbitror hæc quoque nostro illo thesauro recondita remedia, quia studiis, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo sunt affinia, tanto iucundiora suauioráque futura. Existimo quoque viris eruditis & hominibus illarum artium studiosis, hoc ipso gratiorem hunc thesaurum futurum, quòd in tuo, qui nobilitate generis, & authoritate Consiliarij & Legati Regij dignitate & honore præstas, nomine exit. Spero quoque munusculum hoc, etsi sit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te obseruantiæ synceram testificationem, & quia multa naturæ arcana habet, quæ tu facis maximi, atque etiam magno studio inuestigas, tibi gratum & optatum futurum. Deinde verò, quia cognitissimum est, tibi viro prudentissimo, quæ quantáque in hominibus interdum egerminet prauitas, quod lingua prurientes, nimis quàm licenter, in alienam irruere famam, nulla non hora sibi permittunt, eáque linguæ virulentia, planè ad venena natæ, optimum quemque allatrant: hunc thesaurum tuæ curæ & tutelæ permitto, vt satyrico felle consperſos, tuarum antidotis virtutum reprimas, eáque omni calumnia defendas. Quod vt faceres, quemadmodum pro

tua authoritate & prudentia potes, pluribus verbis te rogarem, nisi sperarem, te & horum studiorum delectatione, & eo quo me complecti cœpisti amore, ad id faciendum tua sponte adductum iri. Vale.

CONRADI

CONRADI GESNERI AD CANDIDVM LECTOREM ADMONITIO.

Multa haberem, optime Lector, in hoc opere excusanda, nisi sperarem, me etiam tacente, candidum & æquum iudicium ab eruditis, aut omnibus aut plerisque, aduersus omnem petulantiam zoilorum, mihi patrocinio firmissimo atque optimo futurum. Etenim quo quisque doctior vir est & melior, eò procliuiore est ad huius generis errores condonandos, natura ac voluntate. Idq; mihi in hoc præsertim adeò piè suscepto opere, de optimo & doctissimo quoque maximè polliceor. At si præter spem euenerit, acquiescam tamen in eo meo proposito, quòd rei Medicæ studiosis opem ferre, quantocunque conatu constituerim. Si verò displiceat alicui, quòd oratione inculta, planeque barbara sint

hæc explicata: is intelligat, me noluisse veterũ autorum verba aut etiam recẽtiorum scripta, temerè emendare, ne viderer plus illis sapere. At verò non puto quenquam esse, qui Thesaurum tam pretiosum propter sermonis incommoda, aut abiiciendum aut negligendum existimet. Quòd autherum nomina non vbique addiderim, fateor: at nollem quemquam existimare, factum hoc à me esse, vt aliquid authori de sua, qua dignus erat, laude detraherem: verùm potius, quòd quis author fuerit, nesciuerim. Multorum verò de industria suppreßi nomina, quòd nominari ij noluerint. Sed neque hoc molestum fuerit, quod multas aquarum, & oleorũ, ac etiam extractionum descriptiones, penè sibi ipsis similes, non expunxerim: factum hoc est, vt conferendo, res alioquin obscura, clarior tibi fiat. In vniuersũ, quicquid in hoc thesauro potui, id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero. Quàm facile sit colligere intelligis: quam difficile collecta disponere, non nescis: quàm laboriosum sit res nouas, raras, obstrusas, Latinis verbis antehac nunquam explicatas, quáque demonstratione viua potius quàm oratione doceri debent, tractare: id hi norunt omnium optimè, & mihi si quos hic admisi, condonare errores possunt, qui ipsum melius sunt experti. Credo etiam te, studiose Lector, si vidisses huius operis materiam, cum adhuc rudis esset, & maximam

ximam sui partem numerorum notis, hinc inde ex variis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis libris colligendam & transferendā in Latinum sermonem, indicaret. abhorruisset fortassis ab eius susceptione animus tibi: non solum tanti laboris & molestiæ, verumetiam multorum huius ætatis hominū malignorum iudiciorum formidatione: & mihi, sat scio, tam patronum aduersus zoilos, quàm iudicem æquum & benignum te præberes. Quod certè mihi de optimo, & doctissimo quoque, vt initio dixi, polliceor. Ac simul voti compotem me factum intellexero, ad historiam stirpium perficiendam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te depono pignus.

Vale.

TIT

TITVLI ET SVMMA CAPITA HVIVS LIBRI.

EVonymi de remediis secretis, quatuor habet partes principales.

Prima, comprehendit ea quæ in genere de destillationibus erant dicenda, cuius præcipui tituli sunt:

Secunda pars, de aquis tantùm rarioribus & secretis tractat, exceptis iis quæ è vino destillantur, & quintæ essentiæ dicuntur: huius tituli sunt.

De

De

Quarta pars, varia docet diuerſi generis deſtillare & præparare: huius tituli ſunt:

CONR. GESNERI MEDICI ET PHILOSOPHI SINGVLARIS EVONYMVS, SIVE DE REmediis secretis.

De distillatione, quid sit, & quid præcipuè in eadem considerandum.

SVBLIMANDI artem, Fusoriam, seu Destillationem, vt quidam vocant: siue vt Chymistæ volunt, alio quodam allecti scopo, Chymicam, & Chymisticam, Arabes inuenêre, vt author est Fumanellus. Hi nãque destillationẽ seu destillãdi artẽ cum cõsideratione, pro hominũ salute inuenerunt, inuentámq; auxerũt. Est autẽ destillatio, vt inquit Ioan. Lãgius in Epistolis, humoris per calorẽ in vaporẽ resoluti, ac frigore rursũ inspissati, eliquatio. Hãc actionẽ nõnulli alio nomi

nomine. Sublimare dicũnt, quod etiã ipſum nihil aliud ſignificat, quam ſubtilium partium à craſſioribus & fæculentis ſeparationem: & operationem, qua corpora, quorum vel ſubſtãtia eſt impura, purior, & ſyncerior redditur, vel partes terreſtres, non vſque adeò bene cohærentes, aut alioqui per totam ſubſtantiam plus ſatis confuſæ, conſtringuntur, & magis vniũtur, vt ſolutæ calore in fundo relinquantur. Si etenim abſq; calore ſolis ignis, aut putrefactionis, nẽpe per licium, penicillum, ſpõgiam, aut vas figulinum crudũ, humoris alicuius expreſſio fiat, aut per cyſſimbrium, vaſculũ ex hedera factum, relicta intus aqua, vino per poros reſudante, non propriè deſtillatio appellatur: ſed dũ ex vaſe vitreo, ſuper arenam poſito, ac floribus referto, aprico ſolis calore, in aliud oblõgũ humor elicitur, hunc tum deſtillare rectè dicimus. Si verò de vaſe fictili ſtãneo, aut vitreo ſupra furnibulũ poſito, ac fundo eius arena, vel cinere ita circũſepto, vt collum eius inſtar cucurbitę oblongũ, capitello roſtro oblongo, ſimili naſo reſimo coopertum, promineat, ignis ſucceſſi calore, vaporulentus humor extenuatus, ac rurſus frigore capitelli & aëris ambientis ingroſſatus, in ampullam roſtro capitelli appenſam, guttatim defluxerit, id quoque

de

deſtillationē appellamus. Vel deſtillatio eſt, vt idem Fumanellus lib de Comp. medicamentorum deſcribit humoris, paulatim ſeu guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas aliud, ex re ſubiecta extractio, ſeu effuſio, per quam, coctione quapiam, plurium ab inuicem fit ſecretio, & ſecretorum quorundam, quādoq; ad formā vnam elicitam deductio, variis affectibus, & morbis conducentem. In quam ſententiam etiam Ioannes Meſues his verbis ſcribit: Conſtat, quòd plures ſunt materiæ heterogeneæ in corpore concluſæ, ac velut concretæ, quæ opera Chymiſtarum vi caloris ſeparātur. Et huiuſmodi quidē ſiue deſtillationes, ſiue corporum ſublimationes, neque ſunt prorſus aqua nec penitus liquor vnctuoſus, ſed ſubſtātia quædam differens ab ea, quam deſtillandam impoſueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbū hoc ſublimare, in alia quoq; apud Chymiſtas ſignificatione vſurpari: vt cum de Mercurio ſublimato dicunt, &c. De qua ſignificatione inferius dicetur.

In omni verò artificioſa deſtillatione, quāquam multa, variáque artifici occurrāt conſideranda, hæc duo tamē præcipuè diligenti conſideratione dignisſima ſunt, (quæ etiam in omni alio opere faciūdo, ab induſtriis artificibus, in cuiuſq; operis ſtatim limine ad-

hibentur) vt videlicet & subiectæ materiæ ratio habeatur, quæ nimirum aut qualis, quidue natura sua vel agere vel pati nata sit: tum verò ad opus felicius perficiendum, vt apta & idonea seligantur instrumēta. Quæ duo, si eo quo par est modo in considerationem venerint, de operis perfectione, déq; desiderato fine, minimè erit dubitandum. Vt enim ipsa huius vniuersitatis natura, non ex quocunq; obuio, quodlibet corpus effingit: nec ipsi etiam artifices, ex quouis ligno Mercurium efformant, vt multis rationibus nobis Physici persuadent: sed ex certa quadam & ad suscipiendam formā, proportionata materia, interuenientibus quoque certis causis mediis, singula fiunt, ac generātur: ita in hac quoque Chymica arte, siquidē vel oleum vel aqua, aut quodcunque aliud, ex re quapiam extrahendum sit, materia ipsa primò omniū est cognoscenda, talis ne existat, è qua vel oleū vel aquā, aut simile sperare possimus: deinceps verò per quæ id commodè fiat, instrumenta sunt conquirenda. Quòd si enim eiusmodi natura rei destillandæ fuerit, quæ humore eo aut liquore, quem quærimus, sit destituta, quid quæso hoc aliud, quàm ab asino lanā postulare, aut è pumice aquam exprimere? Igitur cum omnia corpora mixta, ex elementis sint constituta, ideóq; alia magis

gis sint aërea, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cōstent, alia deniq; sint terrestria, pro cuiusq; nimirū compositi mixtionis necessitate: cōsiderandum est, quantum quælibet res aquei elementi aut aërei, ignei aut terrei in sese contineat. Quęcūque enim aquea constant natura, ab iis aquam ignis vi elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex iis, quę aëreæ aut igneæ sunt substantiæ, oleum arte destillatoria extrahere, facile est. Sic sunt etiam multa corpora, terrestria nimirum & præsicca, ex quibus aquam vel oleum extrahere, non modò difficile, sed etiam impossibile est. Sūt etiam alia, è quibus aqua quidem facilè destillat, vt quæcunque humida & aquosa fuerint: alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, vt quæcunque ariditate rigent omnia.

In destillationibus quarundam partium substantialium virtutes desiderari, aut immutari, & cur tardius in vsum venerit destillatio, ex Iohan. Langio præcipuè.

Certum est, terræ nascentia cuncta, ex diuersis & ferè insectibilibus elementorū frustulis, velut atomis, esse coadunata: ac in illis diuersas & contrarias, sub vna tamen totius compositi forma, residere virtutes. Vnde

illa decantata rheibarbarici radix aluum la-
xat, eandem astringit. & hepatis obstructio-
nes tamen aperit. En rosarũ succus, ventrem
à cholare expurgat, quem illarũ aqua & sic-
ca substantia astringit. Sed vicissim illarum
in vnguibus amaritudo reserat, pulmonísq;
vlcera cõsolidat. Nunquid externa vrticæ su-
perficies prurit & vrit: internus verò eius suc
cus arteriis applicitus, febrilẽ cordis æstum
infrigidat? nunquid & quotidie videmus, ex
eadem venæ subterraneæ minera, in furnibu
lo diuersa, plumbi, argenti, vel cupri & auri
simul eliquari metalla? quorum tamen non
parua pars in fumum resoluitur. Quum igi-
tur fæculentiores partes in fundo alembici
subsideant, aëreæ verò in spiritus fatiscant,
ac humidiores cooperculi frigore ingrossati,
ex illius alueolo in subiectum vasculum gut
tatim destillent: nihil certè mirum erit, in stil
latitio aquarum liquore, aliarũ partium vir-
tutes odores quoque & sapores, paucis exce-
ptis, desiderari ac immutari. Vnde Mesue: A-
qua, inquit, rosarum, per sublimationem fa-
cta, multum roborat: nec tamen vt illarum
succus, vel per infusionem recentium dilutũ
purgat, quia subtilis earum caliditas est igne
dissoluta: adde quòd recondita formæ speci-
ficæ virtus, vt in magnete, colocynthide, &
scammonea, & aliis per totam æqualiter sui
subie

ſubiecti ſubſtantiam diffuſa, diſperditis aliarum ſubiecti partium viribus, ſuum robur retinere non poteſt, quin illius actio quoque diſpereat. Vnde aqua per alembicum de colocynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum ſubducere nequit: quum tamen illarum dilutum, in quo ſaltem aliquot horas macerantur, id facilè præſtabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes calidæ & ſiccæ naturæ, aquas ſuas quidẽ optimas reddunt, caliditatem propriam & ſiccitatẽ ſeruantes: at herbæ frigidæ & humidæ, ſuam non æquè ſeruant humiditatẽ, neque frigiditatem, quia ex igne in alembicum recepto, nonnihil caliditatis acquirunt, quæ propriã ab aqua aufert naturam, neq; aqua iſta, illius ſimplicis medicamenti à quo extruditur, amplius naturã habet, aut certè modicã. Vnde licet endiuiæ aqua & lactucæ ac ſolatri refrigerare ſoleant, modicè tamen id præſtant, cum alioquin, ſi proprias herbarũ à quibus extruduntur, qualitates ſeruarent, vehementer infrigidarẽt. Vt igitur proprias ſeruare poſsint herbæ etiã temperatura frigidæ, qualitates, decoquendæ potius forent, & decoctũ ſumendum. Quòd ſi verò his potius quàm decoctis aliquis vti exoptarit, noſcat ſi balneo Mariæ vocato deſtillentur, humidarum ac frigidarum virium minus amit

tere,quàm si alembico eliquentur, vel capitello vocato: qua de re etiam inferius agetur, vbi de correctione aquarum sermonē faciemus. In vniuersum itaque, hoc apud omnes constat, non quamlibet formam, sua virtute illæsa, in quouis mixto & κράσει, aut tēperatura, subsistere posse. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè sicco empyreumatis calore destillatas, à suorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quā imperitos terruit medicos, effecítq; vt illarū vsum serius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum resarcirent, varios per varia organa destillandi modos excogitarint. Primus siquidē, quod ego sciam, sed ferè etiam postremus Græcorum medicus Actuarius, aquæ rosarum meminit, dum ait: Stillatitij rosarum liquoris, quem Rhodostagma nominant ℔ j. cum saccharo ferueat, donec euanescat. At inter Arabes Mesue, sublimationis aquarum absinthij & rosarum meminit primus: Aqua, inquit, sublimationis absinthij, fit sicut aqua rosata & similia, quæ fiunt in vasis sublimationum. At postquam Rhasis, Serapio, & Auicenna, alchymiæ animum adiecerunt, tum illarum vsus in medicinam irrepsit.

De destillationum formis seu differentijs.

QVoniam autem, vt iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus, non eiusdem generis, aut qualitatis sunt omnia, feréque fiat, vt alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem intensis etiamnum agentis causæ viribus cedant: non temerè ab huius artis primis inuentoribus, atque etiam subsequentis ætatis cultoribus, variæ & discrepantes diuersis rebus destillandis formæ sunt excogitatæ, quarũ nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cùm constet pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoque esse alia atque alia instrumenta, cuilibet modo accõmodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cùm omnis, resolutione partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationem, siue per experiẽtiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio:

proinde hi alium quidem modũ faciliorem, alium verò difficiliorem seu fortiorem, ex rei ipsius necessitate adinuenerunt Et hunc qui dem per descensum, illum verò per ascẽsum fieri debere voluerunt, iisdémq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuersum omnem destillationem, vel per ascensum, vel per descensum fieri dicimus Horum modorum vterq;, rebus destillandis indiscriminatim, prout ingenij dexteritas, aut experientiæ persuasio, cuiq; dictant, adhibetur. Frequentior tamen per ascensum destillatio est, ex herbarum vmbelliferarum seminibus, ex aromatibus, simi liter & ex lacrymis, resinis, & liquoribus: per descensum verò, è lignis iuniperi, aloes, guaiaci, piceæ, fraxini, &c. olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per descensum, ex rosis, &c. destillentur.

Cæterum destillationis quæ per ascensum fit (vt de hac primò loco dicamus) licet plures modi ab authoribus nobis sint propositi, possunt tamen ij omnes ad tres hos ordines, pro causæ nimirum agentis seu efficientis differentia referri. Ac primus quidem modus est quãdo aliquid in sole, vi caliditatis ipsius destillamus: secundus verò igneæ caliditatis seu elementaris vi: tertius caliditate, quæ putrescentibus rebus inest, perficitur, de quibus nunc ordine dicemus.

In so

In ſole fieri ſolet deſtillatio,locis calore ſolis æſtuātibus, poſito ſuper calidam arenam vaſe vitreo,re deſtillanda repleto, vnà cū appenſo ſeu coniuncto recipiente. Verùm hic modus noſtris regionibus, frigidioribus ſcilicet,nō admodum vſitatus eſt:ſolent tamen olea multa inſolatione parare plerique, quæ fortè commodius decoctione fieri poſſent,vt quæ ineſt rebus facultas, vehementiori caliditate melius extraheretur.

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus compoſitis extrahuntur: aut enim ſimpliciter in cucurbita concluduntur res deſtillandę & igni imponuntur,aut eædem balneo Mariæ vocato immerguntur,aut cineribus aut arenæ,ſícq; ſubdito igne liquorem deſideratum euocāt. Et hic quidem modus, vt eſt optimus & vſitatiſsimus,ita latiſsimè patet,vt in ſequentibus videbitur.

Tertia deſtillationis forma per aſcenſum, fit vaſis deſtillatoriis medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis,vel fimo qualicunq; obrutis. horum enim omnium calore putredinali, è medicamentis, diu in vaſe aliquo,olei vel vini ardentis aliòue liquore maceratis Chymiſtæ ſuam quintam eſſentiam depurgant, ac ſalutares inſtaurandæ iuuentutis ac propagandæ vi-

tæ aquas, & nescio quæ non (inquit Langius in Epistolis) pultricia pestis ac veneni pharmaca alexiteria, elicere promittunt: quibus vt ab auro nomen imponunt, ita auro quoq; compensari ea volũt. Et hæc quidem tria destillationum genera, ob vaporum in sublime ascensum, sublimationes rectè dicuntur.

Altera verò apud Chymistas destillationum forma, per descensum ab Alberto dicta, fit, olla vitreata in scrobem terræ defossa, cui alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertusa, inseritur, terráq; obruitur: supra quam lignis siccis (ἀκάπνοις) accensis, medicamenti liquor per ollæ fundi foramina in ollam inferiorē destillat & descendit: & hac ratione plerique oleum ex assulis lignorum iuniperi & aliorum conficiunt, Langius. Neque verò ignoramus etiam alias nonnullas in vsu esse destillationes, vt ea quæ per filtrũ fit, aut per torcular, &c. sed de his in præsentiarum nihil nisi obiter dicetur.

De instrumentis quibus destillationes perficiuntur.

QVanquam omnis destillationis modus perficiatur, pro iudicio, ingenióque artificis aliter atq; aliter, & cuiq; sua sit sententia: artifex tamen, quo quisq; fuerit ingeniosior, ita omnia quæ ad operis perfectionem

desiderabuntur,prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur,quibus instrumentis quodlibet debeat ac possit commodissimè destillari,quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideóque ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor:alia verò sunt particularia, certis tãtùm destillationum generibus accõmodata,cuiusmodi sunt,infusio,putrefactio,fermẽtatio,fornaces, vasa vitrea,terrea, aut alterius materiæ, & si quæ sunt alia,&c.

De calore, instrumento vniuersali, necessario omnibus destillationum formis.

OMnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quidem caliditate & siccitate,alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur:primus est leuis caliditatis, seu qualitatis remissæ:secundus fortior,cum mediocritate tamen aliqua:tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea,quam res destillanda habet,non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substãtiæ, vt lactuca,endiuia, & frigida:non ferunt calorem nisi moderatũ,& primi gradus. Quæ autem

autem crassa sunt, & substantiæ compactioris, vt absinthium, & aromata, similiáque potentiorem calorem requirunt. Antimonium contra, ceteráque metallica, ipsum iam expetunt ignem. Per calorem moderatum in destillatione vini, & herbarum, ascendunt partes etiam aqueæ: per violentiorẽ verò, ascendunt tantùm tenuiores, aqueis relictis.

Sed habenda quoque est ratio vel maxima, ne ignis de lignis semiputridis graueolentibus aut prunis in scrobe suffocatis, aut carbonibus de terra erutis, quos λιθάνθρακας appellant, succensus, suo virulento vapore vasa destillationis inficiat, & liquores coinquinet. Quam noxius enim horum vapor sit, cubicula & hypocausta, & balnea his calefacta, testantur: quæ in his diuersantes, non ferendo capitis dolore affligunt, vomitúque & lipothymia prosternunt: id quod in balneis Oenosponti ipse cum illustrissimo principe Palatino grauiter sum expertus. Vnde Galenus meritò redarguit Erasistratum, qui ob aëris densitatem aut subtilitatem perire arbitrabatur inhabitantes, quum potius ob pestiferos in Charone barathros, aut domos nuper calce oblitas, aut carbonũ odores, noxio scilicet horum vapore, interirent, Langius. Non desunt tamen, qui hac in parte contrarium sentiant, existimantes neq; fumum, neque

que carbonum odorem, materiæ quæ destillatur quicquam officere, aut quoquo modo alterare posse, vbi cucurbita benè lutata & obstructa fuerit. Destillatoribus verò, quíque destillationibus præsunt potius, quàm rebus destillandis, esse inimicum vaporem.

De reliquis instrumentis particularibus.

SVnt & alia quoque instrumenta, per quæ ignea qualitas vel intenditur in destillatione, vel remittitur. Quamobrẽ destillatio aliquando fit mediante vapore, aliquando in aqua, vt in balneo Mariæ: aliquando per cineres, per arenam, per contritos lapides, limaturam ferri: aliquando his mixtis, vt quando arenæ aqua commiscetur, vt neque penitus fiat in balneo destillatio, neque omnino in arena. Vbi notandum est destillationem, quæ cum farina laterum fit, omnium esse quorundam iudicio, optimam & tutiorem. calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquè facilè rumpit, quæ duo in destillationibus pernecessaria sunt. Sed de his omnibus, vbi & quãdo, nunc hoc, nunc illo medio fit opus, in particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria aliquando est infusio, aliquando putrefactio,

contri

contritio,& huiusmodi alia.

Infusiones quibus præparantur res destillandæ,ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua simplici elaborata, vt per canales longo itinere decurrente, aut in aqua destillata,aut in aqua vitę,aut vino,aut in aquis herbarum destillatis,aceto aut alio aliquo liquore:& sic infusa stant in sole, vel igne per semihoram,per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem aut plures, pro medicamenti natura,& vario medici scopo & necessitate. Res infusas aliquando exprimimus ante destillationem, & expressum demum humorem destillamus: aut integram infusionem, hoc est,infusum ipsum,& liquorem, in quo facta est infusio,simul in cucurbita,aut alio instrumento destillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ:quia illa citò ascendunt,nec ferunt secum aromatum vim:aqua autem non sine aromatica facultate ascendit. Aliquando ponimus res destillandas ad putrescendum, ac tandem finita putrefactione destillamus:aliquando tamen & ipsa putrefactio destillatio est, vt supra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infusionum

ſionum fit, aut ad ſolem canicularem, aut alioquin potentem, aut ad fornacem, aut in fimo equino. Fermentatio eget multis diebus, vt quatuor aut pluribus, & quò melior facta fuerit fermentatio ac præparatio, eò maior & olei & aquæ erit extractio.

De fornacibus, cucurbitis, capitellis, recipientibus & reliquis instrumentis, quædam in genere.

DE instrumentis materialibus, quibus artifices Chymiſtæ, in oleis aut aquis deſtillandis vtuntur, peculiariter hic & ſeorſim prolixius ſcribere, noſtri non eſt inſtituti, quando ea omnia ſatis ſupérq; ab aliis ſcriptoribus tractantur. Sufficiat nobis hic generalia quædã monuiſſe, & rariora inſtrumenta & modos deſtillationis propoſuiſſe.

Optima & aptiſsima deſtillatoriæ fornacis forma, ſphærica eſt, ad cuius extructionẽ eligẽdi ſunt crudi, probè tamen ſole arefacti, lateres, vtpote qui coctis ſint tractabiliores, & ad quancunq; etiam formam ferro facilè incidi poſsint. Fornacis quantitatem, ſecundũ aheni proportionem determinato, & denſitatem ſeu parietum craſsitiem, pro tuo arbitrio effingito. Quo tamen denſior circumferentia ſeu latera fuerint, hoc plus caloris fouent. Lapides crudi in humidum prius locũ,

velut

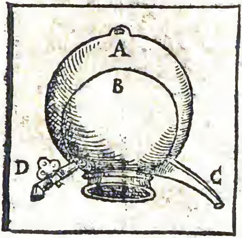
velut in cellam, vt ferro tractari melius possint, erunt recōdendi. Erunt autem sic aptandi lapides, ne iuncturæ conueniant, sed inæquales fiant sic enim firmior fiet cōstructio. Vniendi lateres luto pingui, è floccis de panno abrasis, & fimo equino simul subactis. Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua multum salita. De luti autem præparatione in sequentibus. Arsenicum, auripigmentum, cinnabaris, mercurius, sulfur, & similia, quoties destillanda fuerint, extruenda est fornax communis destillatoria, rotunda vel quadrata pro voluntate destillatoris, cū duobus foraminibus vtrinq; relictis ad euentationem ignis. Huic est adaptandū vas aliud terreum, quod cineres & bociam recipiat, sícq; transuersis ferramentis fornacis imponatur, ita vt vndiq; luto vel terra claudatur, ne ignis inter fornacē & vas terreū penetret. Tum supponatur ignis, primo quidē vsq; quo incalescat fornax, & materia cōtenta liquescat lētus: postea verò augeatur & fortificetur, tandiu quoad nullus fumus per bociæ orificiū exhalet.

Aërea vasa aiebat quidam Chymista empiricus, nihil opus esse stanno induci: hoc enim olea & aquas quodammodo attrahere, remorari, & consumere magis, quàm æs.

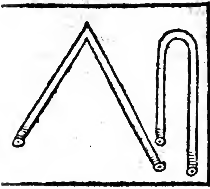
Cucurbitæ aliquando longissimæ requiruntur, vtpote quando liquorem puriorem & synce-

& ſynceriorem requirimus. Eiuſmodi neceſſariæ ſunt in quintæ eſſentiæ deſtillatione, vbi ſubtiliores tantum, non autem craſsiores & terreſtriores ſpiritus aſcendere volumus.

Inter deſtillandum, aliquando neceſſe eſt, capitellum pannis aqua frigida madefactis refrigerare, vt citius ſpiritus & vapores condenſentur. Verum hanc moleſtiam euitare licet, hoc modo parato inſtrumento, quod Lonicerus de arte deſtillatoria ita deſcribit: Cupreum vas ad formam aduſtoriæ galeæ, ſiue, vt vocant, alembici, figura B. hic ſignatū, accipiatur: huicque aliud rurſus rotundum operculū, quale A. litera monſtrat, priorem galeā non contingēs, cui

frigida infunditur aqua, ſuperinducatur. Alembici item collum arundo operculi, C. refrigerat. Quod ſi aqua huic operculo ſeu vittæ infuſa, caluerit, per epiſtomium D. emittitur, ac recens denuò infunditur. Vel extractoriis etiam, qualia hic vides inſtru-

mentis, ad hoc ipſum vti licebit quæ breuiore parte in operculum immiſſa, omnem aquā extrahūt, qua extracta, frigida ſuppleri poterit.

Aut aliter ex eodem.

Bouis veſicā galeæ ſiue alembico ſuperinducunt, eam probè circumligantes, quam circa alembici collum aqua replent, eámque ſi incaluerit, per epiſtomium euacuant. Hæc refrigeria plurimum proſunt, ſi pura & tenera ſimplicia, velut flores, herbæ, radices,

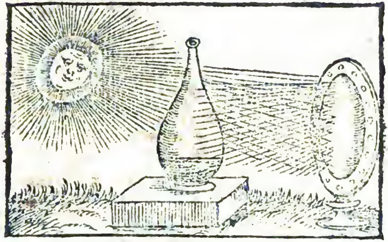

fructúſq;, aqua vitæ & ſeparatio quintæ eſſentiæ, ſeparētur & ſubducātur. Quidā in ea ſunt ſententia, vt exiſtimēt inſtrumenta forinſecus nullo pacto refrigeranda, ne-

quę capitellũ neque roſtrum, quia olea rurſum reprimunt, & in cucurbitam decidunt, vnde nunquam poſtea eleuari poſſunt.

Roſtrũ non ſit longius ſpithamo vno, aut vno cũ dimidio, priuſquam aquam contingat: alioquin canali longiore exiſtẽte, tum olea, tum aquæ nonnihil conſumuntur.

De modo deſtillandi in Sole.

DEſtillandi rationem per Solarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus vtcunque accommodatum, vt odorẽ flores varij, cæteráque deſtillanda, & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in Nat. hiſt. Cauum, inquit ignitum ſpeculum, Solis ſplẽdori obuerte; vitrum, cui materia ineſt, inter Solis radios, & ſpeculũ col-

 locat

locato,ita vt radij solares in speculo ad vitrũ secundum adiectam figurã,se reuerberent.

Est & alius quidam modus, Italis præcipuè vsitatus, destillandi aquas in Sole, hoc modo: Accipiunt duo vitra, vnum vacuum, alterum herbis aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt per quem liquor destillare possit Deinde huius collum, vitri vacui collo superimponunt, ac diligenter aut luto siue argilla, aut alia quauis materia obturãt omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq; radiis solaribus ea exponẽtes: vt illud quod herbas vel flores continet, dependeat: alterum quod vacuum est, inferius ponatur, vt liquorem, qui in sole excoquitur, excipiat. Ita parant mulieres Bononienses aquam ex floribus rubi, ad oculos. Destillationis in sole modum alium vide inferius.

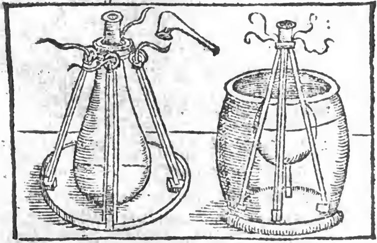
De modo destillandi per ascensum, & quid in ea operatione præcipuè sit obseruandum.

DEstillationem, siue separationem partium subtilium à crassioribus, duobus præcipuè modis fieri, suprà diximus, per ascensum videlicet. & per descensum. Destillatio autem per ascensum, alia fit in balneo

Mariæ

Mariæ dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahēda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici. nec enim amplius ascendit: quare continuanda operatio est.

Commodissima ratio, qua cucurbitæ, cum destillatio fit per balneum Mariæ, sine negotio, in lebete aquam calentem continente, ne supernatent, retinentur.

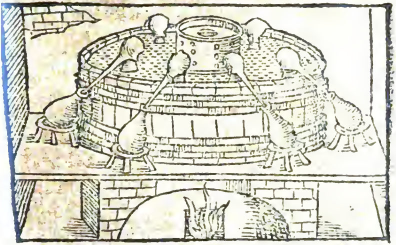

PAretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quódq; aqua est replendum, sa-

tis magnũ, in cuius fundo interno quatuor lateribus sibi inuicem oppositis, quædam eminentiæ formentur perforatæ, vt per cuiusque foramen funiculus traiici posit, ad hãc ferè formam. Vbi funiculum traieceris, in medium harum cucurbitam pone, priusquam aquam effundas, cuius collo itidem funis est circumponendus, cui quatuor funiculi è fundo vasis perducti, sunt connectendi æqualiter. Potest autem fieri funiculorum quatuor relaxatio, aut constrictio, breuior aut longior, prout artifex profundã cucurbitam, aut altam voluerit. Et hoc quidem modo percommodè retineri potest cucurbita, quæ alioquin difficulter sub aqua contineretur. Quòd si cucurbita, non terrea, sed ærea fuerit, facilè adaptari cucurbitę poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fundo vasis ascendens traiiciatur, sicq; cucurbita fundo vasis alligetur, vt figura docet.

Quomodo in balneo Mariæ, magna copia aquarum, minimo sumptu, paucissimis instrumentis, ac breuissimo tempore destillari posit.

SI quis magna aquarum copia, per balneumMariæ destillandarum, opus habere-

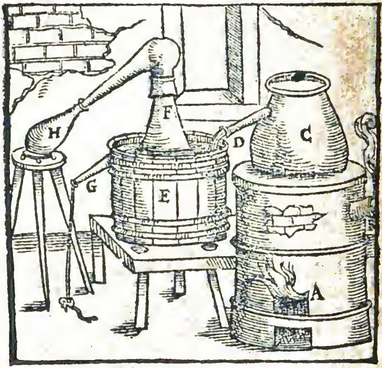

ret, vt minori sumptu, & laboribus, atque etiam paucioribus instrumentis id perficiat, is parabit sibi è ligno tinam magnæ satis capacitatis, quæ scamno aut subsellio imponatur. In medio huius, à fundo vsq; ad ora suprema, vas magnum æreum in forma canalis ampli, extrinsecus vsque quaque perforati, extruatur. Sub fundo tinæ sit fornax, in cuius spatium vacuum pars ærei canalis descendat, ita vt intra parietem exteriorem perforatum canalis, & interiorem, aqua contineatur: interior verò per tinam descendens ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo sic parato, circumcirca canalem, in spacium tinæ reliquum aqua repletum, ponantur cum suis capitellis alembica, quorum nasus promineat ad recipientia vasa suscipiẽda, & fiat

 sic

ſic deſtillatio. Formam huius fabricationis hic præmiſimus ex Pyrotechnia.

Figura Balnei Mariæ, Albucaſæ, ut Geſnerus coniicit.

A. Fornacis locus, ubi ignis accenditur.
B. Caminum.
C. Olla igni impoſita, in qua aqua bulliens continetur,
D. Canalis, per quem aqua feruida in tinam iuxta poſitam, effluit.

Tina,

E. *Tina, aquam calefactam recipiens, cui cucurbita imponitur.*
F. *Cucurbita, cum suo capitello, continens rem seu materiam destillandam.*
G. *Canalis, seu via, per quam aqua effluit.*
H. *Vas recipiens aquam destillatam.*

Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic modus, & melior, quàm si ignis vasis destillatorijs subijciatur. Vide aliam formam huic ferè similem, inferius inter olea.

De quinta essentia per balneum Mariæ destillatione.

R. Ecipe vini albi optimi, aut aquę simplicis, aut roris Maialis, aut alterius liquoris puri, mensuras quatuor aut quinque, secundum capacitatem vitri, aut vesicæ, ita vt tertia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro superpone alembicum: perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis, & super pannum lineum extensis. Reponatur ita in balneo Mariæ: deinde destilla lentissimo igne, die noctéque, ex quinque mensuris mediam: & quod destillasti, vsui pro extractionibus serua. Signum autem perfectæ destillationis quintæ essentiæ est, si supercilij pilum imposueris, statímque fundum petat: tunc enim reduxisti quintam es-

ſentiam ad perfectionem, deſtillationibus aptam. Hoc ipſum cum aqua ſimplici, aut rore eſt agendum. Neceſſe eſt autem, cucurbitam eſſe longiſsimam, ne craſsi vapores, aut terrei ſpiritus quoque aſcendant. Quinquies aut ſepties repetēda deſtillatio, aut toties, donec perfecta ſit. Et hæc quidem ratio videtur optima, quia extractiones aliena qualitate minimè inficit.

Conficitur & tepēte aqua, dum calefacto aut feruente ſucco, cyathus ſuperponitur vitreus, in quo fumus tranſit in guttas, guttæ inde collectæ in aquam cogūtur: ſic acetum in aquam facilè vertitur: aut ſic vapor ex herbis in vino incoctis per patinas colligitur. Vtilis hęc ad oculorum maculas & ſuffuſiones detergendas, maximè ſi albo aceto ruta incoquatur. Cardanus.

Modus deſtillationis artificioſus, quo vno eodémque igne, ſimul & ſemel aqua & olea extrahi poſſunt, nec non ſublimandi, & in balneo Mariæ deſtillandi commoditatem habens. Dicitur autem, deſtillatio in turri, à fornacis figura.

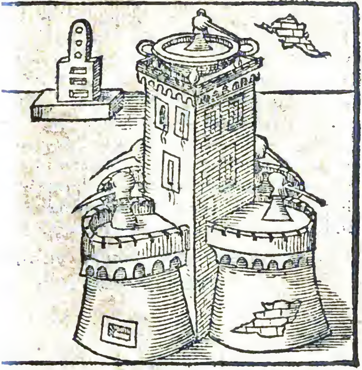
E Lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut quadrata,

drata, aut etiã hexagona, aut alia qualicunque, altitudinem habens vlnę vnius cum dimidia, aut duarũ aut trium, & in vniuersum quacunque volueris altitudine & amplitudine: ita tamen vt satis validum & copiosum ignem capere & sustinere valeat. In ea per spacium palmæ vnius, aut vnius cum dimidia, à terra extruatur crater, qui carbones sustineat, vna cum fenestra, aut foramine, per quod aër subingrediens, carbones euentilari posſint. Quo facto, à facie turris exteriore ædificentur circum-circa, ab omnibus lateribus, fornaces qua videbitur amplitudine: altitudo verò à terra respondeat crateri intermediæ turris. In omnibus verò lateribus turris intermediæ, mox supra craterem carbones sustinentem, fiant foramina satis magna, vt per ea ignea qualitas exterioribus fornacibus communicari posſit. Formentur autem fornaces istæ, vt formam habeant propugnaculorum ciuitatum. His singulis foraminibus internæ turris, priusquam machinæ exteriores accommodentur, adaptare oportet laminam ferream, tribus aut quatuor foraminibus, sese mutuo, ordine & magnitudine consequentibus, perforatam, vt è furno extrahi penitus vbi opus fuerit, posſit: aut rursus reponi, vbi per duo, vel tria, vel vnum tantum foramen, aut per maius vel

minus

minus, vim ignis penetrare voluerimus. In summitate turris mediæ concameratio quędam est fabricanda, qua exactè, ne aër per inferiora subingrediens, superius expirare posſit, fornax seu turris claudatur: ita tamẽ vt deponi & reponi rursus pro necesſitate posſit. Quibus præparatis, vacuum turris mediæ carbonibus est explendum, ac tandem operculo claudendum, & vndique perlutandum: inferius verò per foramen seu ostium ignis erit supponendus. Ita carbones foraminibus prædictis viciniores, ab igne consumentur: quibus consumptis, illi qui in parte turris superiore continebantur, sensim delapsi, vicisſim accenduntur: sicque sese mutuo, quoad omnes fuerint absumpti, succedunt. Qui hoc modo, hisque fornacibus destillationem susceperit, huic semel in die ignem visitasse satis erit. Est autem tale ædificium non ingeniosum solùm & elegans, sed commodum etiam & perutile. Vidi aliquando etiam eidem ædificio, balneum Mariæ, in turris summitate accommodatum, & vas sublimatorium, prout sequens figura ob oculos ponit, ex Pyrotechnia.

DE

Destillationis per arenam modus quidam artificiosus.

MAteriam destillandam cucurbitæ vitreæ includito, orificióque cum pasta, ne respiret vspiam, optimè obturato, hoc modo decoquito. Cucurbitam pone in caldarium aqua & palea plenum: bulliant simul suauiter, quoad amplius non bulliat, (fortè ad aquæ caldarij consumptionem)

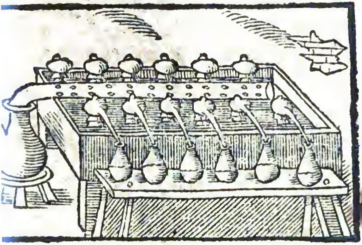
postea

postea ab igne remoue,& vbi refrigerata fuerit cucurbita,pone eam rursus in cantharum (seu vas)arena repletum,idq; totum circundatum sit & coopertũ arena vsq; ad collum, & collocetur in loco soli exposito,vt toto die à radiis solaribus percutiatur, ibiq; dimitte ad dies quadraginta.Postea è dicta arena remoue,& rursus arenæ tantum,sine intermedio vase,impone, per dies octo, ac tandem cola per pannum lineum nouum,& exprime fortiter in torculari,&c. Fieri autem hæc destillatio debet Iulio & Augusto mensibus.

Destillationis per fimum modus quidam rarior, ex authore Pyrotechniæ.

EST præterea, inquit ille, alius destillationis apud Chymistas modus,qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum seu vaporem aquæ ebullientis,ad hunc modum: Extruatur arca lignea sex vlnarum longitudine, latitudine verò tanta,vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat; & spacium nihilominus relinquatur,quo canalis inter vtrunq; bociarũ ordinem penetrare possit. Arca repleatur fimo sicco, permixto stramini dissecto, & imponatur in scamnũ, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus, vt nasus recipienti

entibus adaptari queat. Inter has medias tendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut iam, si placet, ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalis longitudinē: extremitas altera sit incurua, terram rsus spectans. Tum rursus aliud vas terum aut æreum iuxta ponatur, habens colm oblongum, cui adaptetur canalis. Vas erius aqua replendum, & impositum tridi, igne calefiat, vt aqua ebulliat, sicq; vares eleuati, per canalem fimum calefaciāt, cucurbitę consequenter, vt figura sequens bis repræsentat.

De destillatione per glaciem.

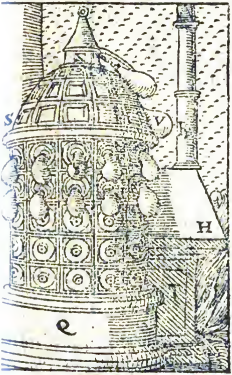
Ita quoq; hæc est destillatio. Putrefacta aliqua materia, (ad mēsē vel duos) glaciei

glaciei si exponatur, fieri afferunt, vt phlegma subsidens conglacietur, & pars oleosa supernatet, & colando separari possit.

De artificiosa destillatoria fornace Sarracenorũ, ex Gualtheri Ryffy Germanico Vitruuio.

AD præparationem aut extructionem artificiosæ fornacis, qua Macedones & Sarraceni vtuntur, primò omniũ extruenda est, cum luto siue terra qua figuli vtuntur optima ex ollulis, lateribúsque vitreatis, & optimè excoctis, & secundũ formam, quam R. S. T. V. repræsentant, formatis. His habitis, basis fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus, instar muri, vt Q. litera ostendit Huic basi imponẽda vasa inuitreata, decẽti ordine disposita, & luto tenacissimo compacta, prout Y. litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optimè munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modũ vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optimè luto, ne respirent vspiã, claudantur, prout ostẽdit V. litera apposita. Iam vbi vel olea vel aquæ sint destillandæ, materia

iavasculis est ingerenda, vt X. litera declaat, quibus deinde recipiẽs modo prædicto

appẽdatur: in fornacis medio succendatur ex carbonibus ignis leuis, ne ex vasculis vllũ contingat. Hoc modo calore tẽperatissimo destillationẽ perficies. Hac fornace simul & semel quinquaginta aut exaginta aquarũ species destillabis, vt gura apposita oculis subiicit.

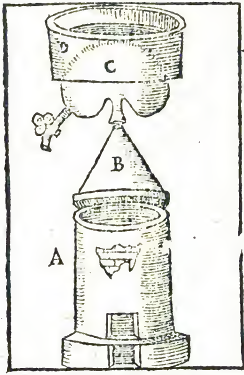
De instrumentis quibusdam destillatorijs, à Gesnero propositis, ab alijs indicandis.

VIdendum, inquit, num quid posit commodè sic, tali instrumento, destillari.

1. Vas æneum, stannatum igni imponendum, si insit materia. Poterunt autem herbæ impo-

d ni per

ni per se, vel substrata pauca arena.

B. *Vas terreũ, quod in A. inseratur, vel contra, ita vt alterutrum vas intrinsecus limbũ habeat, in quẽ alterum recipiatur.*

C. *Vitreũ capitellũ vel terreũ, vel æreum stannatum, cuius orificium inseratur in orificium B. In C. summo, vapor cõuersus in aquam, descendet in imas eius partes quæ deorsum prominent, & cum libebit, emittetur per epistomium, tum gustandi gratia, tum ne redundent. Nisi libeat in C. summo foramen facere, vt cum libet euacuare, C. totum extrahatur.*

D. *Additamentum pro aqua frigida, ad refrigerandum vas superius.*

Instrumentum aliud pro via.

TAle instrumentum I. notatum, æreum, stannatum fieri potest, vt quouis circunse

cunferas,ad destillandum fontes,&c. Poterit autem per summum foramen euacuari. Aut posset tale etiam alembicum fieri, vt binario numero notata figura ostendit, cum epistomio vel rostello paruo in summo. Aut sic,vt figura ternario numero notata.Est autẽ tantum delineatio alembici, quod phialæ impo nẽdum,vt prima figura declarat Cuius pars inferior,hoc est, phiala, lutari potest,aut incerari,& prunæ superimponi.

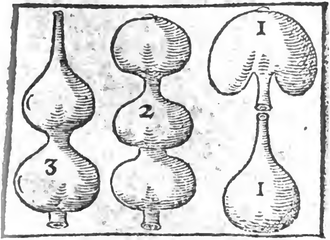
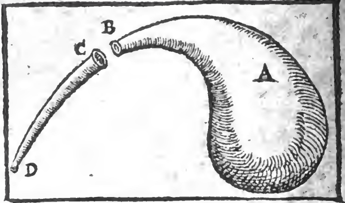

Figura noua retortæ.

Fiat retorta , ea firma vt A. *è bona terra, hoc est, ex tigillis factis , è luto & limatura ferri.*

Inseratur in C. *quod limbum habeat.*

A*ccomincetur hoc loco canalis hic è terra, aut cupro: vt in quamuis phialam, aut ...* *vitream inseri possit.*

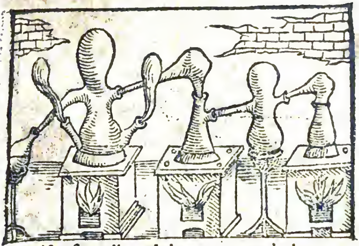

Pro aqua cinnamomi destillanda, sic parari instrumentum posset. Primùm potes facere, inquit Gesnerus, tripodem: & supra tripodem ferrum cauum ponere, in quo vel arenam, vel cinerem imponas: vel nihil, vbi maiori igne opus est, & tunc ferrum illud sit perforatum: & imponas cucurbitā vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

Figura rara quædam Alchymistarum, desumpta ex libro veteri Alchymico manuscripto.

VAsa separationis, vbi quinta essentia, seu spiritus occultus, vna destillatione capitur: & est formalissimus modus, simúlque abbreuiatio operis maxima: conducit autem tam ad aurum potabile, quàm pro lapide philosophorum.

In

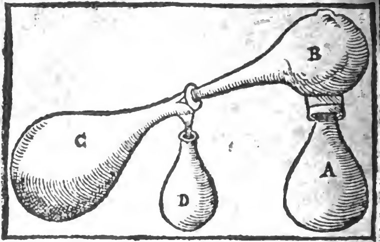

In iſto furnello ad dextram tres habente flammas, debet eſſe arena minuta & cribrata, & ignis ſuccenſus ſit trium candelarum.

In ſecunda fornace, quæ media eſt inter vtranque, etiam debet eſſe arena, & ignis tẽperatus duarum candelarum, vt flamma in fornacis oſtio indicat.

In tertia fornace ad læuam, ſit balneum Mariæ, & ignis vnius candelæ. Diſponantur autem & ordinentur iuxta ſeſe quàm poſſunt coniunctiſsimè: vt minimum ſpacium ſit inter fornacem & fornacem, quemadmódum figura præcedens proponit.

In eundem quoque vſum excogitarunt Alchymiſtæ etiam ſequentia inſtrumenta.

A. *Cucurbita continens materiam, cum suo capitello.*

B. *Capitellum, cuius nasus desinat in* C.

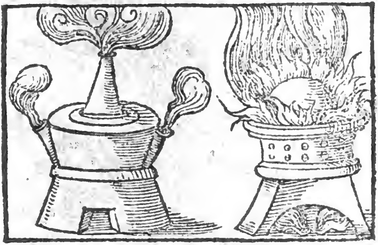
In C. *Vitrum, transit occultus spiritus quintæ essentiæ.*

In D. *Receptaculum, cadit simplex vinum, aut phlegma quintæ essentiæ.*

De modo & instrumentis destillandi per descensum.

MOdus destillationis per decensum fit, in inuersa bocia, quę cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte qua corpus bociæ fornacem contingit: tum carbones superimponuntur circum circa, & accēduntur, ita vt lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediatè bo

tè bociam tangit, augendus tamen eſt paulatim. Oportet verò ante deſtillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fuſione in inuerſa bocia, ne effluat continere. Inter deſtillandum, materia collo bociæ adhæret: &c. Hic modus autem propterea eſt perfectior, quòd videatur materia ſemper retrocedēdo, ſæpius atq; iterum quaſi ſublimari. Sed modum & inſtrumenta melius ſequens figura exprimit, ex autore Pyrotechniæ.

Rogerius hunc modu propo[illegible] imp[illegible]-tur floribus, vel herbis olla, interius habens anguſtū foramen, & os ſuperius ollæ cooperiatur: & tūc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ollæ ſuperioris cum ore inferioris,

 cum

cum argilla, & tunc sepeliatur sub terra, & sit ibi per annum. Facta anni reuolutione, extrahatur,& in olla inferiori inuenietur oleum clarum, quod per calorem & fumositatem terræ extrahitur.

De destillatione per filtrum.

IMple poculū aqua, & accipe particulam panni lanei, longitudine duorum palmorum: hanc totam humectabis, & impones poculo, sic vt altera pars immersa sit aquis, altera extra poculum propendeat: tum extēplò liquorem omnem effluere cernes. Erit autem aliquoties pannus ille, vbi nigrior esse cœperit, aut tardius guttæ stillarint, nimirum propter fæces imbibitas, exprimendus, & lauandus, ac denuò intromittendus.

De luto sapientiæ vulgò dicto, quo Chymistæ vtuntur ad oblinenda vasa destillatoria, & ad eorundē iuncturas claudendas.

POst instrumentorum, quibus ad res distillandas necessariò vtimur, tractationem, dicēdum nunc quoque est de eo, quod vasa ipsa ab ignis violētia tuetur, eadémque coniūgit & copulat, quò destillatio melius perficiatur. Id ipsum autem luto perficiunt

Chy

Chymistæ. Lutum autem aliud est commune, quod seruit extruẽdis fornacibus & turribus ad destillationem aptis: aliud verò Sapientiæ dictum, quo vasa vitrea oblinuntur, vt validius validissimam ignis vim perferãt: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungendis & vniendis vtile est: quanquam etiam eodem Sapientiæ luto aliquando fissuræ vasorum obstruantur.

Lutum commune bonum pro fornacibus, tale fieri potest: Accipito cretam, aut argillam (terram) cui, si quidem tenax fuerit & viscosa, commisce parum arenæ, aut sabuli, & adde etiam filamenta panni, & stercus equinum, & incorporentur simul optimè, consistentia plus molli, quàm dura aut sicca, Leonh. Fierauant.

Lutum pro extruendis fornacibus, ℞. Pilos ceruinos ab ephippiario, benè percussos, aut lanam de panno, batiturum ferri, calcem, sanguinem tauri, aut ouis: ex hac mixtura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dissiliant: Accipe farinæ tegularum subtilissimæ & cribratæ, batituræ ferri in puluerem redactæ & cribratæ, arenæ subtilissimè puluerisatæ & cribratæ, ana ℔ j. luti tenacis & pinguis iij. ℔ misce omnia, & humectant lixiuio, & misceantur baculo fortiter

circumagendo,quibus adde lanę tonsæ tertiam semper libram:redigatur in puluerem agitando,& probè commisceantur. Hoc luto illinantur vasa, quæ findi aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor. ℞. Arenæ tenuissimæ ℔ j. batituræ ferri ℔ j. vitri puluerisati ℔ j. luti pinguis ℔ iij. quibus adde tertiam quamque ℔. lanæ tonsę de pannis, cum aqua tartari antiqua:misce agitando & verberando.

Aliud,℞.Vitri Venetiani,tartari, ana, & parum salis armoniaci, contunde simul. Si quid diligenter perlutandum est,aut vitrum cum vitro sigillandum, circum ipsa vasa line,quando calent.

Aliud,ne vasa in igne rumpantur.Accipe aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquam puram putrefactam.Decoquantur benè,& despumentur,post refrigeretur,tum illine vitra extrinsecus, quousque in ignem aut arenam collocanda sunt:exiccentur per se, idque fiat tertio.

Aliud lutum defendens vasa, ne vi ignis aut spirituum facilè dissiliant, vtque in perpetuum aquam fortem contineant.Illita autem in sole exiccanda Valet etiam pro vitris ceu vasis ruptis conglutinandis. ℞. Minij & vitri, ana q. ß. terantur in puluerem

sub

ſubtiliſsimum, & per ſetaceum ſubtile cribrentur, poſt cum vernice incorporato, vt fiat inſtar pulticulæ, addendo olei lini parum. Hoc facto, panno ſubtili inducatur, aut orificiis vaſorum, aut iũcturis impone: exiccetur in ſole, per ſe, quod tardius fit: ignem retinet, & aquam fortem, & ſpecies aquæ fortis. Et hoc eſt verum.

Ad vitra claudenda, commodè adhibentur reliquarum ampullarum fundi. Item farina, calx, & bolus armenus permixta, in forma paſtæ.

Aliud, continẽs vapores ne exhalent, iuncturis appoſitum. Sume vitri in tenuiſsimum puluerem redacti, & lithargyri auri, ana ℔. j. pulueriſata per ſetaceum paſſentur, farinæ tritici ℔. ij. commiſceantur quàm diligentiſſimè, ſubigantúrque cum albuminibus ouorum, in formam paſtæ fortiter ſubigendo, & panno lineo humido illine, quem iuncturis accommodato, poſt exiccationem, rurſus extrinſecus linteo inducatur, & retinebit ſpiritus.

Si vitrum, quod igni eſſet impoſitum, finderetur, hoc modo poteſt prohiberi, ne ſpiritus exhalent. Albumen oui optimè agitatũ, cum panno lineo imponatur calidè, ſemel, bis, ter ve ſucceſsiuè, vt quaſi intunicetur: exiccata prima tunica, ſecũda imponatur, &c.

Lutũ ſapientiæ, ℞. Lutum & fimum equi

num:commiſce fortiter cum vino aut ceruiſia, ſecunda vice cum lana de pannis detonſa, tertia cum farina ſimilacea, cum albumine oui fortiter permiſcendo omnia : & erit lutum ſapientiæ.

Aut accipe partes duas luti, & totidem fimi, & partem vnam baturæ ferri : pulueriſentur omnia : tum pars vna ſalis liqueſcat in aqua, cum ea aqua ſubige reliqua, & cum panno circumpone.

Accipe terram tenacem, quę exiccetur, ex ex ea fiat puluis ſubtilis, qui in parua aquæ quantitate ponatur. Poſtea fac puluerem ex ſtercore equino, quod cũ albumine oui permiſceto, optimè percutiendo, ac tum miſce cum priori mixtura. Hac mixtura perlutantur vaſa.

Aliud, ℞. recrementi ferri ℔ j. ß. farinæ volatilis ℔ ß. vitri pulueriſati ℔ j. albuminis ouorum q. ß. miſce.

Lutum ſapientiæ fit, ex Capricciis Fierauanti. Accipe cretam optimam & ſubtilem, cui adde ſcoriam ferri pulueriſatam. & cinerem communem album, filamenta, ſtercus equinum, & miſce.

Lutum ſapientiæ, quod laudat quidam empiricus & antimonij præparator, fit è luto ſubacto cum puluere laterũ, ſcoria ferri, pilis cerui vel bouis, cum albuminibus ouorum.

De

De aquarum oleorúmue destillatorum correctione.

IN omni destillationis specie plerunque accidit, vel ipsius agentis causæ, caloris scilicet, vehementia, vel instrumentorum vitio, aut denique ipsius artificis ignorantia, vt quæ destillant aquæ aut olea, aliquid, siue igneæ caliditatis, siue excrementitiæ, aut superfluæ humiditatis, aut etiam alienæ qualitatis, gustum, odorémque acquirant: ideóque permultum refert ad eorundem liquorum diuturnitatem, cognoscere quo pacto hæc vitia emendanda aut corrigenda sint. Etenim in eo destillationis genere, quæ ignis agentis vi fit (inquit Langius) licet ea quæ natura sunt frigida, vt solatrum, intybus, lactuca, & id genus alia, destillētur: empyreuma tamen, id est, calorem siccum accidentarium, velut adusta concipiunt. De quibus Galenus ait, adustorum nullum perfectè esse frigidum. relinquitur enim in eis igneitas quædam, quam Aristoteles Empyreuma vocauit. Sic atra bilis quoque, quamuis terrestris & natura frigida, quæ ex sanguine adusto gignitur, caloris nō est expers, æquè ac cinis & acetum: quare peritiores Chymistæ, vt ille caloris feruor mitescat, & quasi mulcebrior fiat, minúsque vires euaporent.

porent, vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocant, destillationem hanc moliuntur, quam à priscis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem causas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiam sub dio sereno, lignis ἀκάπνοις, & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatica, quæ vulgus Arabũ Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solùm ex destillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementitia humiditas in iis colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ destillatæ, per aliquot dies Soli exponi debent, in vasis linteo aut membrana perforata obturatis, vt quicquid excrementosum est resoluatur, simúlque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis à calore remanserat. In frigidis autem regionibus, vbi ex lento Solis calore & aëris, non potest decoqui & rectificari, aut humiditas resolui: ponatur vitrum aut olla rem destillatam continens, in vas aqua plenum, & decoquatur per duos, aut tres dies ad olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facilè

consu

conſumetur, & oleum rectificabitur, Rogerius. Aut, quod Chymiſtæ in aqua vitæ faciunt, per balneum Mariæ aquoſa humiditas ſeparetur. De reliquis autem rectificationis modis, ſuo loco dicetur.

Nec minus periculum eſt, in deſtillatione, quæ per fimi fœtidi & putrefacti calorem fit, ne ſcilicet putredinis aliquod veſtigium in liquore deſtillato deliteſcat. Hinc enim eſt, quod Langius in Epiſt. refert, pleroſque etiam eruditione & rerum peritia claros medicos, ob caloris putredinem, & fœtidi fimi euaporationem, qua pharmaca infici verentur, ab hac deſtillationis ratione abhorrere: quippe quòd fœtida ſemper ſint pernicioſa. His reſpondet idem author, quòd ea, dum de vaſis putrefactionis eximuntur, ac tandem per alembicum deſtillantur, ab hac putredinis contagione expientur, quandoquidem ignis calor veneno reſiſtat, & id corrigat. Nam & Hera (inquit) ex Cappadocia medicus, medicamenti ſui ſtypticitatem correcturus, id tres menſes ſub terram defodit, & quaſi computreſcere ſinebat: eo ingenio ratus medicamenti ſubſtantiam fieri λεπτομερεστέραν, id eſt, ſubtiliorum partium Itaque ſi quid contagionis contraxerint fortè per putrefactionem, id omne per deſtillationem auferri poſſe, eſſe exiſtimandum.

DE AQVIS.

1. DE AQVIS SIMPLICIBVS, EX HERBIS PRAECIPVE DESTILLATIS.
2. DE AQVIS EX ANIMALIBVS, AVT EORVNDEM PARTIBVS.
3. DE AQVIS COMPOSITIS E STIRPIBVS MAXIME.
4. DE AQVIS COMPOSITIS, QVAE ELIXIR VOCANTVR.
5. DE AQVIS METALLICIS, ET AQVA FORTI.
6. DE PRAECIPITATO QVAEDAM.

De aquis simplicibus ex herbis præcipuè, & alijs quoque corporibus simplicibus destillatis.

Acetum optimum ponatur in alembico (nimirum in balneo vel ciniere) labiis benè clausis colla, vel farina (vel papyro) dissoluta cum aqua. Demũ fiat ignis lentus per spacium trium vel quatuor horarum, interea enim separatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abiicias. Cognoscitur autem phlegma esse ablatum, quando consump

consumptum est acetum ad tertiã vel quartam partem. Deinde benè claudantur partes alembici, nequa fiat euaporatio, tum ignem auge paulatim, sic extrahitur secundò acetum acerrimum albissimũ vsque ad fæces: signum est quod remanent fæces nigræ ad consistentiam mellis vel picis. Similiter fit ex aceto rosaceo, sambucino, caryophyllato, & aliis. Si quis in tali aceto, quod est secundo extractum, posuerit per noctem pyrethrum, staphisagriam, vel hederam contusa, in balneo Mariæ, deinde expressione facta, eo quod crassius est abiecto, & liquore in alembicum misso, diligenter destillet, erit hæc tertia extractio multis experimentis nostris ad dolores dentium vtilissima. Ex libro Alchymistæ Lutetiæ. In aceti solius destillatione, puto partẽ aquosam primum exire, deinde verò meliores. Gesnerus.

Aqua salsa, aut marina, hoc pacto dulcis reddi potest. Effunde aquam salsam in aliquod vas, in eoque iuxta ignem ebulliat. Postea fluat per alembicum, vt aqua rosacea, & sal in fundo relinquatur.

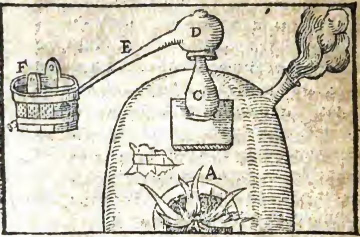
Modus destillandi aquam simplicem, & aquas fontium thermalium, vt in cognitionem re-

rum his admixtarum, & inde facultatum earundem deueniamus, ex Gabrielis Fallopij lib. de aquis medicatis.

DIssolutio aquarum thermalium per elambicationem, bifariam fieri potest: vno quidem modo in balneo Mariæ, sed talis dissolutio difficilis est: altero modo per elambicationem siccã; quæ fit igne in vasis vitreis, siue sint vasa vrinaria vocata, siue bociæ; non multum refert, vt dixi: sat est, quod hac dissolutione aquæ, quæ fit per elambicationem siccam, cognoscũtur ea omnia, quæ sunt aquæ commixta, non excludẽdo etiam vapores, seu spiritus, qui hac ratione cognoscũtur. Habeatis paratum furnum, cui subiectus sit ignis: supra furnum, scilicet in cauitate illa, sit vas testaceũ valde latum & arena expletum: capiatis deinde bociam, vel vas vrinarium (nihil enim refert) expletum aqua thermali, & medietas ipsius submergatur in arena existente in vase testaceo. Supra bociã autẽ collocetur capitellum vas vocatũ, quod debet habere rostrum: superimposito capitello boci, claudãtur optimè fissuræ, & spacia existentia inter vas & vas. Habeatis deinde fistulã vitreã crassitudine vnius digiti, & perforatã in vtroq; latere, & in alterum

foram

foramen fistulæ inseratur nasus capitelli, & circumcirca insertionem obuoluatur fasciola, & optimè claudantur omnes hiatus, ne quid exhalet. Habeatis postea vas ligneum repletum aqua frigida & perforatũ in vtroque latere transuersali vnico foramine: ita fistula descendens quodãmodo è capitelli naso ingrediatur foramen vtrunque, & hęreat aquæ frigidę in ipso vase ligneo existenti. Et hac ratione cognoscetis, qualesnã spiritus fuerint cum aqua commixti. Nam arena existens in testacea olla, cum calida est, caliditas illa agit etiam in bociam, & calefacit aquam, è qua efferuntur continuè vapores, qui petentes capitellum densantur, & vertuntur iterum in aquam, quæ aqua descẽdẽs per fistulam retinet adhuc vapores: quoniam aqua descendens per fistulã, refrigeratur quoquo modo à frigiditate fistulæ, & à frigiditate aquæ existentis in vase ligneo, quam aquam fistula tangit: & ita frigiditas non sinit vapores in aqua illa descendente existẽtes exhalare. Prosequamini deinde cũ ipso igne sub furno, quousq; tota aqua fuerit consumpta. Postmodum extrahatis bociam, in qua si videritis superesse adhuc humiditatem aliquam sinite vt à sole absumatur, quo facto exponatis soli fæces residentes in fundo vasis, & sinatis vt exiccentur.

Siccatæ cum fuerint fæces ad ſolem, intelligendum erit quid in ipſis contineatur. Quidam ſedimenta eſſe ponenda dicunt ſupra tabellam politam, & ſub ſole eſſe inſpiciēda, vt ſi quod affuerit corpus luminoſum ac lucidum, appareat nobis ratione ſolaris luminis. Ego verò alia prius facienda moneo. Primū extracta bocia, & calidis adhuc ſedimentis, admouendus eſt naſus orificio bociæ. olfactū enim, ſi aderit argilla, aliáve terra, facilè cognoſcetur, quæ alia ratione non cognoſceretur: ex odore etiam fæcum calidarum rubrica cognoſcitur, quia ſuauis erit: & eodem ſigno & ochræ præſentia intelligitur. Deinde refrigeratis quodāmodo ſedimentis, accipiamus portionem ipſorum, & inter digitos teramus. ita enim in cognitionem

tionem veniemus sandaracæ, sulfuris, auripigmenti, & similiũ. Tum sedimentis siccatis ponantur supra tabellam ad solē. si enim aluminosa quædam fuerint corpuscula, illustrabuntur à sole, & illustrata apparebunt. Hoc sanè modo cognoscetis sal, si aderit in grumis cõcretus: nitrũ etiam si adsit copiosum, si verò paucũ, difficilè admodum cognoscitur. Sulphur quoq; si purum adfuerit, colore cognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus: eodem modo etiam cineres & concretos lapides percipiemus. Metalla autem reliqua, vt aurum, argentum, ferrum, stannum, & similia, non cognoscuntur: sunt enim aliquando ita cum marmore, cinere & similibus cõmixta, vt prorsus sensum effugiant, nec si gustetis sedimentum illud poteritis ipsa cognoscere. Itaque alia via est procedendũ. Inspergendum igitur ipsum sedimentum laminæ ferreæ politæ atque cãdenti. ita enim facilè cognoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sulfur, sal, nitrum, cerussáque. Si enim aderit calx & marmor, non comburentur, sed postquam alia quædam fuerint combusta, remanebunt ista, ha[illegible]búntq; colorem candidiorem quàm antea. Sin autem videatis, quòd adsit quædã materia, quæ non exuratur, sed fiat statim candidissima, sciatis quòd est gypsum: quare calx, marmor & gypsum cõmu-

e 3 nicant

nicant in hoc, quod non exurũtur, ſed remanent, & fiunt candidiora: hoc tamẽ intereſt, quod calx & marmor tardè fiunt candida, & candor nõ eſt multò maior, quàm antea eſſet: contra verò gypſum citiſsimè acquirit candorem, & illum quidem valde maiorem, quàm haberet antea. Sulfur etiam facilè hoc experimento cognoſcitur, quia eliquatur & refert ſuum odorẽ. Sal quoque & nitrum cognoſcuntur, quia ſedimẽta comburentur ſi adſint, & ſcintillabunt: ſed hoc intereſt, q̃a ſi aderit ſal, ſcintillabit & crepabit ſimul: ſi verò nitrũ, ſcintillabit vtique, ſed ſine crepitu. Si autem materia ſit mixta ex ſale & nitro, dum ſedimentũ exuritur, partim ſcintillabit cum crepitu, partim ſine crepitu. Plumbum hoc experimento nondum potui reperire, credo tamen quòd ſi eſſet in illo ſedimento, eliquaretur ſupra laminam candentem. Si ceruſſa aderit, ſedimentũ fiet rubrum, quod eſt etiam ſignum plumbi. parum enim differunt, quoniam ceruſſa fit ex plũbo, & ex ceruſſa ſandix. Si videritis quòd ſedimẽtum eliquetur, & fiat album, ac ſi lac eſſet, nõ inferatis ſtatim eſſe alumen, quia hoc eſt aliquando indicium, quòd adeſt alumen cum ſuo lapide: aliquando etiam aderit & non eliquabitur, quia alumen eliquatur tum à calido, tum ab humido. Metalla autẽ

reliqua

reliqua nulla dictarũ rationum cognoſcuntur. Ego autem reperi artem quãdam, quam ſum expertus in balneis Aponitanis, Lucenſibus, & aqua Villenſi, quæ talis eſt. Quãdo vultis experiri an aqua aliqua habeat chalcanthum, vel alumen, vel aliud ſimile, ecoquatis primò aquam nõ in vaſe vitreo, ſed in vaſe ſtanneo, vel ferreo: poſtea cũ aqua fuerit parum decocta, quieſcat, deinde iterum coquatur parumper: mox in ipſam iniiciatis ſuccum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate: etſi cum aqua aderit alumẽ album vel chalcãthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiatur verzinum dictum medicamentum, & coquatur in aqua, ita vt aqua accipiat colorem veluti nigrum, deinde coletur, & huius aquæ portio inſpergatur ſupra ſedimentum, & ſi aderit alumẽ, color ille ater reddetur ſtatim clarior. Et quod dixi de colore relicto à verzino, idem intelligatis de quacunque re aliamta vt aqua pro tali experimento faciundo poſsit fieri ex omni materia, quæ poſsit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua ſit nigra, non refert, ex qua materia ſit reddita nigra. De aſtringentia autem, qua alumen eſt præditum, nihil dico, quia alumen in ſedimento exiſtens, non poteſt guſtu dignoſci: ſæpe enim accidit, vt guſtetis ſedimentum,

& ſentiatis aſtrictionem: tamẽ illa non prouenet ab alumine, ſed fortaſsis à ſale vel ab alia re. Ferrum, æs, & ſimilia metalla, non poſſunt vlla ratione dignoſci, niſi ex corruptione ſedimẽti, ita vt quodlibet metallum, quod aderit, vertatur in proprium excrementum, & ex proprio poſtea excremẽto cognoſcetis hoc vel illud metallum adeſſe. Et hoc modo cognoſcitur ferrum, argentũ, aurum, chryſocolla, æs, & ſimilia. Stimulanda itaque ſunt ſedimenta cum aliquo medicamento, liquoréve acri, vt quodlibet metallum, in ſedimento contentum, vertatur in proprium excrementum. Acre autem erodénſque medicamentum aptum ad hoc, erit acetũ acerrimum, aqua erodens, & ſimilia. Accipiatis igitur ſedimentum, & iniiciatis in aquã verbi gratia, erodentem, & cùm exiccatam ac abſumptam videbitis eſſe aquam, obſeruate an ſupra ſedimentum ſit excrementum alicuius metalli: vt ſi ſupra ſedimentũ videritis concreuiſſe ferruginem, indicabitur quòd in ſedimento fuerat ferrum. Si verò aderit ærugo, eſt indicium æris: & ſic de reliquis. Metalla itaque cognoſcũtur per corruptionem, & mutationem ipſorum in propria excrementa. Et hæc certè eſt rei veritas, vt vos poteritis facilè experiri, ſi acceperitis portionẽ alicuius metalli, vt limaturam ferri, & commiſceb

miſcebitis cum aliquo ſedimento, & tentaueritis vt limatura corrumpatur, & videbitis quod corrũpetur in propriũ excremẽtum, id eſt, in ferruginẽ. Et his modis cognoſcũtur quot & quæ ſint res illæ, quæ cum thermali qualibet aqua ſunt cõmixtæ, ídq; beneficio deſtillationis. Sed animaduertatis ne decipiat vos viridis color, qui aliquãdo apparet in ſedimẽto. neque enim inferendũ, colorem hunc ob admixtũ æs generatũ, quoniam ſępe generatur ex bolo aliquo, qui pariter ſit cum ſedimento mixtus. Igitur experiamini an proueniat ex admixto ære, vel ferro: an naſcatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc modo. Accipiatis ſedimentũ talis aquę, & infundatur in acetũ ſtillatitium, & obſeruate qualem colorem acetum cõtrahat: ſimiliter qualis ſit color ſedimẽti, quando fuerit exiccatũm: & ſi aderit ferrugo, color erit niger: ſi bolus, color erit rubicundior, id eſt, minus niger & tendens ad rubedinẽ. De odore autem & ſapore, nihil dico, quoniã tam varius eſt ſapor & odor thermalium aquarum, vt non poſsimus ex ipſis cognoſcere, quid ſit id quod admixtum eſt, &c. Hæc omnia ex Fallopio tanquam non omnino à præſenti materia aliena, integra volui aſcribere, quando & alia multa de metallis huic libro aſcribentur: & multa etiam, vt & hæc, artificioſa in-

dagine sint ad vsum hominum comparata.

Aqua destillata è semine canabis cum succo allij, eo modo quo aqua rosarum destillatur cosmetica est aqua. locis enim glabris, quibus illinitur pilos crescere facit.

Aqua chelidonij maioris, quæ proprietate sua morbis auxiliatur, tam calidis, quã frigidis, robur præstat spiritualibus membris, venenũ à corde pellit, quæ pulmoni obsunt digerit, ipsúmque vlceratum consolidat & sanguinem epota sistit.

Chelidonij maio. folia, flores & radices, omnia minutim incisa, & in vase fictili nouo, vitreato, & luto obturato, in fimo equino, diebus decẽ sepulta alẽbico destillata, quod primò liquabitur, aqueũ erit, quod secũdò, vt oleũ, qđ & iterũ destillato, vsuiq; seruato.

Aqua è fragis destillatis, est singulare remedium, contra intrinsecos pulmonum, & iocinoris calores, & sitim extinguendam.

Aqua lapatij minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti libro 2. Lapatium minus cum foliis & radicibus destillatur, & omnis aqua seruatur. Hæc aqua in vitreo vase optimè obstructo, ad vsum seruatur. Accipe igitur tẽpore necessitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. ß. ✕ commisce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno stomacho calidè, in egressu lecti; in

cæteris

cæteris optimè se gerat necesse est, nec vllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedii per spacium mensis continuè vsus fuerit, curatur ab omni catarrho perfectissimè, excipias catarrhum in hecticis & morbo gallico: nam prodest quidem in his, sed non curat. Ante vsum verò huius aquæ, sumenda est drachma vna aromatici Leonhardi, manè, ieiuno stomacho, superbibendo ℥ ii. vini. disponit enim hoc catarrhum ad solutionem

Laricis ramusculos teneriores Vallenses mense Maio decerpunt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potissimum contra lepram. Aqua quoque ex eis distillata contra lepram valet, Munsterus: quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Narantii, quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicita vi ignis, tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoriferas aquas superare certum sit. Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, Amat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi eandem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recẽtibus (destillatione) fieri potest, potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarũ duarum

duarum pondere, frequenti constat experimento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis integris cum gulioca, aliqui aquam destillant vtilem in peste: item vt imponatur podagrę, Gratarolus.

Aqua pilosellæ destillata, valet ad omnia vlcera tibiarum, etiam valde antiqua, ponendo prius in qualibet ℔ aquæ, mellis rosati, myrrhæ & lithargyri, ana ℥ ij. & parum camphoræ, deinde dimittatur ad solem per tres dies, postea coletur, & ex ea lauentur vlcera, & superponantur petiæ lini in ea prius madefactæ. Et istud agas bis in die, & hoc non parui facias. Destillari herba debet mense Septembri maximè, non existente pluuia. In additionibus Pandect.

Aqua destillata è pomis syluestribus immaturis, valet rubedini faciei, & syronibus eiusdem.

Aqua mirabilis ex floribus rorismarini, ℞. Ampullā vnam, quam imple floribus rorismarini, sepeliatur in arena vsq; ad medietatē, & sic maneat per mensem aut plus, donec flores in aquam cōuertantur. Tum accipiatur & ponatur ad solē per quatuor dies, & inspissabitur, & habebit virtutem balsami: cor, cerebrum, & totum corpus roborat: & valet ad debilitatem memoriæ, & delet

macu

maculas faciei & oculorum, si vna gutta proiiciatur in oculum duabus aut tribus vicibus, rectificat membra stupida, curat paralysim, phlegma salsum, fistulas & cancrũ, quæ aliàs sanari non possunt.

Aqua alia è floribus rorismarini, maximę virtutis: hominem in sanitate conseruans, & partes omnes corporis illæsas, visum cõfortans: dolorem remouens stomachi, & vẽtris inferioris, vtentem hilarẽ reddit, & pleraque alia bona facit. Elicitur autẽ per alambicum ex floribus rorismarini: dantur autem ℥ iiij. semel in hebdomada.

Aqua roris faciei venustatem conciliat, & rugas generari prohibet: In Laconico si in egressu balnei totũ corpus laueris hac aqua, permixta cum albumine oui, cutem dealbat, & à scabie tuetur.

Aqua limonum alembico extracta, aut succus, pondere duarum vnciarum cum decocti raphani ℥ iij. pro vice si sumantur, sufficiunt ad renum lapidem.

Aqua rosacea odorifera, multis modis præparatur. Aliqui sumunt rosarum syluestrium quantitatẽ quam voluerint, easq; digerunt per triduum in balneo, postea verò destillant in vapore aquæ calidæ. Aut replẽt alembicum foliis rosarum, ligatis in linteo: aut madefaciunt intrinsecus capitellum, vt

folia

folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij vbi posuerint stratum ex foliis rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitæ, & rursus superimponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aqua vitæ, ac denuò supersternunt folia, idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitæ, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquæ vitæ, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multò fit odoratior. Sunt nonnulli qui ad ℥ xij. aquæ rosarum, commiscent ℥. j. camphoræ, & destillant. Nonnulli cum santalis, & aliis aromatibus præparant. Quidam herbas odoriferas, aut flores similes, aqua tantùm simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri ℥ ß. & aquæ rosarum ℔ ij. simul macerant, & destillant, aut, vt alij solent, sumunt aquæ rosaceæ ℔. ij. & croci triti ʒ. j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnam caryophyllorum puluerisatorum, cum ℔ ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem tantum aquam primò destillantem, priusquam adurantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas sicciores, alias

verò

verò in arena.

Aquam rosaceam, copiosiorem quidem è domestica rosa, sed minus odoratam quàm è syluestri fieri aiunt, Scaliger.

Aqua è floribus sambuci, alembico per destillationem extracta, iter facturus faciem abluat, ne à sole intumescat, aut lædatur.

Aqua scabiosæ herbæ pota, sanguinem conglobatum discutit, Alex. Ben.

Aqua florum solsequij in sole sic destillatur, mense præcipuè Augusto: Accipe mitram mulieris, multis futuris perforatam, vt solent sutura dicta, *ein Engleſche nadt*: hanc in vitrum album impone, ne contingat fundum, cui impone florum bonam partem, & vitrum superius diligenter obstruatur, ne vel minimum perspiret, destilletur in sole quatuor aut quinque septimanarũ spatio. Hæc aqua multum clarificat visum & oculos. Aqua est nobilissima ad confortandum oculos. Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbasci foliis.

Aqua de floribus solsequij, prodest oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbasci, & oleum florum eiusdem mirabiliter ad podagram faciunt, cuius experimentum jam factum est in muliere arthri

thritica, quæ admirata dolores tam citò ſedatos,& metuens ne narcoticum eſſet remedium,oleo vti recuſauit. itaq; poſt menſem morbus repetiit.Eſt autē aqua acetoſa,vnde facilè in vino maceratam prius herbam deprehenditur. ℞. Tapſi barbati cum floribus & radice: infunde contrita cum vino rubro, & putrifices per duos menſes, deinde deſtillabis.Linteo intincto locum affectum tegas, quàm calidiſsimè ferre poterit: hoc bis aut ter repete,per triduum inunge oleo:& ſi forte redierit dolor, iterum vtere, & deinceps non repetere aiunt.

Aqua deſtillata tapſi barbati putrefacta, cum modico vino albo,poſt per alembicum deſtillata, eſt res mirabilis, expertiſsima in omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi,Incert.

Aqua deſtillata de floribus tiliæ, faciem clarificat, & maculas ſeu veſtigia à ſole impreſſa,quas nos vocamus,*Die laubflaclen*,extergit.Madefiat pannus,& imponatur tribus noctibus, & curat tribus vel quatuor ſeptimanis.

Aqua florum tiliæ, cōfert vteri malis diſpoſitionibus,calculo.& epilepſiæ. Aqua horum florū deſtillata in vitro diligenter clauſo ſeruari debet ne odorem amittat. Huius aquæ accipe cochleare vnum plenum,eique

adde

adde roris Maialis cochlearia tria, vel quatuor, permiſcendo, hoc ipſo laua axillas & mammillas fœtentes hirci odore, & curat. Poteſt etiam vir eadem vti, ad conciliãdum bonum odorem.

Aqua tormentillæ, valet ad vulnera, cancrum, & fiſtulas, & ad vulnera intrinſeca: quinetiã doloribus mammillarũ & pudendi virilis congruit, hydropem curat, oculos clarificat ſuper omnes alias oculares aquas, & febres quoque ſiſtit. Paratur autem ex herba tota cum radicibus, ſimul conciſis & deſtillatis. Qui hanc aquam continuis nouem diebus biberit, ab hydrope liberatur. mouet enim potenter vrinam. Ex libro veteri manuſcripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinariis ab vrinæ acuitate. ℞. Liquoris ſtillatitij florum actes, ſeu ſambuci, ℥ iij. ſacchari modicum: ſingulo mane ſumatur vſque ad dies decem.

Aqua deſtillata ex aſſa fœtida & trifolio bituminoſo in balneo Mariæ, menſura vnius cochlearis, valet ad vteri ſuffocationem.

De aquis ex ſeminibus, aromatibus, & reliquis quibuſdam ſimplicibus, vide inferius inter olea: ex horum enim pleriſque & aquæ & olea ſimul deſtillant.

De aquis ex animalibus, aut eorundem partibus destillandis.

MOdus extrahendi substantiam ab omnibus animalibus & ouis ℞. Oua recentia pondere 9. vnciarum, salis communis præparati vnciam j. misce bene simul pistata, ponantur in phiala vitrea, cum suo antenotorio (sigillo) in balneo vel fimo diebus 20. ad minus. Deinde ponatur capitellum cum suo recipiente bene sigillato & in cineribus lento igne destilletur paulatim, destillatum collige & serua. Similiter fit ex testudinibus, perdicibus, capis, pro hecticis: necnon pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destillata, ad arthritidem & defluxiones in articulos valet. ℞. Cruorẽ iuuenis, viginti circiter annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad refrigerationem & separationem seri à sanguine, humorẽ aquosum abiice supernatãtem, deinde in vase vitreo, hoc est, phiala, reconde in fimo equino per dies 16. vt putrescat, postea destilla in alembico, & cum ista aqua destillata inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per alembicum, præualẽs in fistulis, & escharam sanat, & cicatricẽ reddit pulchrã, si ex ea vngatur

gatur. Si in oculo ponatur, rubedinem & caliginem tollit, telam frangit, & lacrymas tollit. In potu data epilepticis citò subuenit, & etiam si eorum capita vngantur. Super apostema posita cum stuppis, citò rumpit. Si cum calce soluta detur, lapidem frangit.

Aqua ista bibita, hydropicis subuenit. Morsui cuiuslibet canis, vel animalis rabidi & venenosi, citò subuenit, si ex dicta aqua bibatur. Si statim post venenum bibatur, sanat, Bertapalia.

Aqua ex humano stercore hominis rubei alembico stillans, linita confert alopeciæ, vermibus, vlceribus corrosiuis, cancro & oculorum maculis, bibita verò morbo comitiali, renum lapidi, ac vesicæ, asciti, morsuíque animalis cuiusque venenosi.

Aqua è stercore hominis, nasci faciens capillos, Accipe stercoris humani, & in alembico vitreo destilla: vt verò non fœteat, commisce camphoræ parum, aut musci puluerisati, & cum hac aqua laua locum, in quo pilos nasci volueris, & vnge melle optimo, triginta diebus.

Aqua destillationis stercoris humani lauetur locus aut pars scabiosa, & curabitur: secretum est in omni scabie.

Aqua stercoris columbini (priùs in vino per noctē macerati,) destillata, & bibita, pro

dest calculo, Theophrast.

Aqua caponis Marchionissæ destillata, qua in puerperio vsa fuit. ℞. Caponē annorum 12. suffocetur & præparetur secundum artem, & decoquatur in sufficienti quantitate vini maluatici & aquæ rosarum & bor raginis in diplomate: contundantur postea carnes cum ossibus & interaneis, destillentur secundum artem in balneo Mariæ per alembicum. Adde inter destillādum species diambræ, diamoschi, de gemmis, diarrhodon Abbatis, diamargaritonis calidi, aromatici rosati, ana ℈ iiij. coriandri præparati ℥ ß, adde olei cinnamoni g̃. iiij. caryophyllorum g̃. vj. misce.

Aquæ caponis descriptio, ex Dispensatorio Coloniensium.

CAponi plurimum à nobis fatigato & occiso, pennæ siccæ euellantur citra vllam aquæ immersionem seu macerationem, eúmq; caponem ita deplumatum & exinde euisceratum, minutim vnà cum ossibus, stomacho, epate, & corde conscinde; alioquin reliqua viscera demantur. Vbi sic haschatus, id est, cōscindendo cōminutus fuerit, tūc ad macerandum affunde aquæ rosatæ sesquilibram, buglossæ libram vnam, melissæ vel maioranæ selibram, vini maluatici libram vnam,

vnam, vncias tres, cinnamomi vncias duas, croci drachmam vnam, feminum endiuiæ drachmas tres; galangæ drachmas duas zinziberis, nucis muschatæ, macis, santali citrini, ana drachmam vnam, corticum citri sesquidrachmam, florũ cordialium, ana drachmam vnam, coriandri præparati, seminum melonum, ana drachmas duas, pinearum ℥ j. florum arantiorum conditorum semunciam. Stent hæc simul omnia in infusione per horas viginti quatuor, super fornacem vel in alio loco calido. Exinde superimposito adaptato alembico destilla per balneum Mariæ, & in destillato liquore extingue aurum candens præsertim tempore vsurpationis. Ex Dispensat. Coloniensi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri Vuormatiensis. Decoxit caponem in aqua ad sufficientiam, ita vt remanserint brodij ℔ ij. postea carnem cum iure posuit ad destillandũ circa ℔ j. vel ℔ j. ß & nihil addidit specierum, aut herbarum, aut radicum. Vsus est ista aqua in debilitate, in febribus, & erat sine nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura decoquitur, cum foliis borraginis & buglossę ana M. j. conseruę de violis, rosis, borragine & buglosso, ana ℥ ij. (ex pulueribus cordialibus aliquantulum adiciatur) destillentur

 omnia

omnia in balneo Mariæ, deinde aromatiza cum puluere diatrium santalorum, & propina creberrimè. And. à Lacuna in fine De peste.

Destillatio caponis cuiusdam Doctoris. Accipe caponē veterē, sex, septem, vel octo annorum, deplumetur & exenteretur, & per noctem in aqua maceretur, postea in ollam nouam imponatur, quæ capiat mensuras aquæ quatuor, decoquatur & despumetur, & pinguedo diligēter auferatur, & olla semper plena conseruetur. Post perfectam decoctionem & dissolutionem ossium, aufer tuniculas omnes & pinguedinem: caro verò minutim concidatur, & aquam decoctam & carnē concisam, in quatuor bociis perlutatis, continuo igne destilla: quo finito, liquorē destillatū coopertū repone ad vsum. Confert iis quorum prostratæ sunt vires, & debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad restaurandas collapsas vires, ex præscripto cuiusdam medici. Pulpa vnius caponis, detracta pinguedine & pelle, minutim incidatur, & cum aqua buglossæ abluatur. Deinde addita conserua violarum, borrag. bugloss. ana ℥ j. ß. conseruæ rosarū ℥ j. fol. auri. P. vj. misceantur omnia diligenter, deinde in duplici vase reponantur, & secundum artem destillentur. Huius

Huius liquoris exhibeatur frequenter cochlear vnum per se, aut cum iuscuiis dissolutum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis viribus conueniens. ℞. Pulpam vnius capi cursu fatigati & venati antequam iuguletur, pelle & pinguedine detractis, & in aquis nenupharis & lactucæ abluatur, addendo conseruæ violarum recentis, & florum nenupharis, ana ℥ j. conseruæ borraginis & buglossi, ana ℥ j ß seminis papaueris albi & lactucæ, ana ʒ j. pulueris diamargaritonis frigidi ʒ j. ß succi pomorum redolentium ℥ ij. misceantur omnia simul, & in duplici vase reponantur, destillentur secundum artem: vtatur liquore iam destillato, modo iam dicto.

Alia eiusdem in affectu frigido, vires collapsas restaurans, ℞. Pulpæ capi vnius multum defatigati & diligenter loti cum vino albo, aut etiam cum vino maluatico, si affectus fuerit frigidior, adde conseruæ florum saluiæ ℥ j. conseruæ stœchadis, anthos & acori, ana ℥ ß. cort. citri cum sacchato conditi, & minutim incisi, ʒ vj. cinnamomi interioris, nucis muschatæ, ana ʒ j. ponantur omnia simul, vt prædictum, in balneo Mariæ, deinde destillentur s. a. Huius liquoris aliquot cochlearia exhibentur ægrotan-

tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibusuis morbis, capitis pręsertim & frigidis, cum virium imbecillitate, destillatas huiusmodi caponum aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus; iis maximè qui flatuosi fuerint. aqua enim destillata ἄφυσος redditur, vt non amplius inflet, si rectè parata fuerit: adiicientur autem medicamenta alia atque alia à perito medico pro affectuum varietate.

Quam ob causam iura caponum, & alia pinguia, quum sint fluxilis & aereæ substantiæ, ægrè sublimentur.

AN quod pinguedo supernatans, humori subiecto pelliculam inducit, per quã subditus humor vix euaporare potest? sic oleum vino aut aquis odoratis affusum, exhalare non finit: & raphanus quoque ex oleo comestus, de ventriculo eructationes quas solet, ciere non potest: sic etiam succos, quos incorruptos volumus seruare, oleo tegimus, ne vel spiritus conseruantes succum exhalent, vel ab aëre externo extrahantur. Langius in Epist.

Aqua

Aqua ſtillatitia reſtaurans, & hecticis vtiliſsima ex Capriciis Fierauanti. Accipiatur gallina bona iuuenis, quæ oua nondum poſuerit: deplumetur viua, vt ſanguis cõmoueatur, & ſpargatur per totum corpus & carnem: poſtquã fuerit deplumata, euiſceretur, tantùm inteſtina auferendo: quo facto contundatur in mortario ſimul cum oſsibus: his adiiciatur medullæ panis tantum, quantùm eſt carnium cõtuſarum, & ſimul piſtentur vnà cum manipulo vno ſcabioſæ viridis aut ſiccæ, & tot auri foliis, quot pendet coronatus vnus, ac demũ adde tantùm aquæ ſolani hortenſis, quantũ eſt in põdere omnium ſupradictorum: ſtet ſimul tota nocte, ac tum deſtillentur in balneo Mariæ, ad exactam fæcum relictarum exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde ℥ j. aquæ noſtræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mẽtio) ſeruetur in vitro ne reſpiret. Vſus eius eſt in paſtu & extra paſtum bibendo. Valet ad tuſsim ſiccam febricitantium, & prodeſt mulieribus in partu laborantibus maxima ſiccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itémq; vitello, Alchymiſtæ deſcribunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eiſdem ferè aliquid ſalis, item pinguia & reſinoſa. Multas eiuſmodi aquarum deſcriptio-

nes, lector legere poterit in Polychymia Diodori Euchyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Rondeletij methodo. ℞. Hirundinum ℥ vj. castorei ℥ j. temperentur in vino per noctem, & in alembico vitreo posita, fiat destillatio. Capiat de hac aqua ad summum duo cochlearia semel in mense, manè ieiuno stomacho.

Emplastrum mirè conferens scrofulis & fistulis, &c. Expertum est viperas, capite, caudáque abiectis, per alambicum destillare, & quod stillat scrofulis imponere ac fistulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis. Singulare vnum nolo reticere remedium, (inquit Fumanellus) nec postponendum, ex ranis confectum, cute interaneísque abiectis, in vase æneo interius stannato, & fundo, variis foraminibus ad modum clepsydrę perforato, impositis, ore vasis, ne perspiret, contecto & lutato, & vase alio tanquam recipiente ipsi substrato, terráque obruto, & superiori ollæ igne admoto, donec ranarum humiditas destillauerit: stillatitius autem liquor die singula potandus propinabitur ℥ P. iij. mane singulo: & si mihi daretur occasio, periculum inirem ex liquore carnis viperarum præparatarum stillatitio, ranarum

rum more. Vaſorum autem forma, quæ Nicolaus Florentinus conſtruere docet in ſuo magno commentario, ſermone 7. tractatus 5. cap. 39. hæc eſt. ipſe nanque præcipit, vas primum, ranis iam præparatus, ipſarum ore butyro farcito, implere, & ſtillatitio liquore cancrum linire, tanquam nobili medicamento.

VAS IGNE
CIRCVNDATVM.
VAS OBRVTVM.

Aqua faui mellis, valet ad generandos pilos: ſimiliter ad aſthma, ſi bibatur: vncta vel illita barbam creſcere facit. Multo autem melius fit ex oleo ac melle, quod vim habet maximam.

Mel deſtillatum & caluetiæ inunctum, etiam valde facit creſcere crines, poſt alopeciam ſcilicet, Theophraſt.

Ioan

Ioannes Mōtanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia destillatione hunc ipsum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem resoluitur in aquam) fieri liquorem salubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arabici ℥ ij. misce ista duo simul, & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam, & dealbandam: secunda cum tertia facit ad capillos albos.

Aquā è melle destillauit Gesnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin satis grata erat & clara, albescens, quæ fortè colicis conuenire posset. Quæ secundò fluxit, aciditatem quandam habebat. Quæ tertiò, ea erat quasi acetum. Quę quartò, ferè acetum ipsum referebat. Cœpit destillationem mane hora septima, & ex dimidia mellis mensura, duas phialas paruas eo die collegit. Sero incœpit stillare, circa meridiem demum. Ignem fecit vsque ad horam nonam noctis, postridie mane rursus, ab hora sexta, vsque ad secundam, tum cœpit magnus fumus & subfœtidus exire, & materia ascendere (nimirum quando materiæ aquosæ nihil superest mel ascendit.) Extraxi tum totam cucurbitam, quod non debueram (sat erat altius in cinerem trahere) & erant guttæ

rubi

rubicundæ, adustæ in alembico, acres & odore ferè vt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fissa est. Relictum in cucurbita mel erat ruffonigrum, adustum, subamarum, flauo colore tingens.

Mulsam veterem in cineribus destillauit Dominus Gesnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & gustu aquam vitæ referebat, non tamen flammam concipiebat. Secunda aqua, aquosior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquæ ex ea destillatur.

Aqua ex ranarum cruribus sublimato vapore collecta, phthisicis & hecticis efficacissima perhibetur ab Alex. Benedicto, necnon siccæ iocinoris distemperantiæ, bis die ieiunis sumpta tepens, medetur.

Aqua destillata mense Maio ex ranarum spermate (*froeschen leich*) impositáque podagræ, mirè demulcet dolores & prorsus tollit.

De aquis compositis è stirpibus maximè.

AQua conseruãs visum diutissimè, oculósque ab omnibus maculis purgans. ℞. Vini albi, maturi & optimi, ℔ xij. panis recentis loti diligenter ℔ iiij. chelidoniæ, fœniculi, bulbi squillæ, ana ℥ iiij. caryophyllorũ ʒ iiij. misce in bocia cũ capitello & reci-

recipiente, destillentur in balneo Mariæ, & igne extrahe ℔ v. aquæ quam serua seorsim. Valet, vt dictum est, ad oculos In potu sumpta singulis diebus mane. continuando per mensem cõseruat corpus à magnis ægritudinibus. Estque secretum magnum, in multis morbis, Fierauanti.

Aqua pro oculis ex libro manuscripto secretorum. ℞. Terebinthinæ (tormentillæ puto) fœniculi, rutæ, endiuiæ, betonicæ, chelidoniæ, euphragiæ, rosarum rubearũ, sileris montani, capillorum veneris, ana M. j. infundantur in vino optimo albo per diem & noctem, deinde pone ad destillandum cum toto vino per alembicum, & fiet aqua pro oculis mirabilis.

Aqua alia, ex eodem libro ad oculos excellens. ℞ Euphragiæ, *oreneglia, chelidoniæ, pentaphylli, verbenæ, florum rorismarini, ana M. j. omnia simul misceantur in modum salsæ, quibus affundatur vinũ Græcum vetustissimum & subtilissimum, ponatur in ampullam vitreatam obturatã, per dies quatuor aut quinque. Post accommoda huic vino alembicum & recipiẽs, & destilletur igne lento. Postea huic aquæ adde sequentia, semen rutæ, semen fœniculi, sacchari candi, tutiæ præparatæ & puluerisatæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. omnia ista cum aqua prædicta

com

commixta, in vitrea bocia cum alembico vt prius lento igne destillentur, quam serua deinceps in vitro. Huius aquæ pone guttam vnam in oculum, quocunque morbo oculus laborauerit, modò sit frigidus, sanabitur.

Aqua magistri Petri Hispani quæ visum acuit & oculos clarificat, & maculas & pannum delet. ℞. Semen fœniculi, petroselini, apij, sileris montani, anisi, carui, vtriusque seminis gallitrichi, rad. chelidoniæ, acori, betonicæ, foliorum agrimoniæ, tormentillæ, rutę, verbenæ, ana terantur & ponantur in prima die in vrina pueri virginis: secunda in vino albo: tertia in lacte mulieris, siue asinæ: quarta die destillentur hæc omnia, & serua vt balsamum, & obtura vas ne respirare possit, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, visum caliginosum clarificans, & sanitatem oculorum conseruans, descriptionis Ioannis de Vigo, ℞. Succi fœniculi, succi chelidonij, rutæ, euphragiæ, ana ℥. ij. mellis ʒ x. sarcocollæ, antimonij tutiæ, aloës, ana ℥. ß. fellis caponum, gallorum & gallinarum, ana ʒ ij. nucis muschatæ, croci, caryophyllorũ, ana ℥ j. sacchari candi de syrupo rosato ʒ. vi. hepatis hircini sani ℥ ij. ß. anthos, sclareæ, ana M. ß. contundenda contundantur subtilissimè, & hepar frustatim incidatur, deinde omnia misce

miſceantur, & ponantur in alembico vitreo, & ſecundum artem bis lambicentur, & vtere intra oculum, quia mirabilis eſt.

Aqua alia ad eandem intentionem, eiuſdem. ℞. Fellis auium de rapina viuentium, fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phaſianorum & gallorum, ana ʒ iij. mellis ℥ j. ſucci fœniculi, ſucci euphragiæ, ana ℥ j. ß. vini granatorum amborum, ana ℥ x. aloës, hepatici, ſarcocollę, ana ʒ ij. cubebarum piperis longi & rotundi, ana ℈ j. cinnamomi ʒ j. ß. nucis muſchatæ, caryophyllorum, ana ʒ j. ſacchari candi de ſyrupo roſato ʒ vj. antimonij, tutiæ, ana ʒ ij. ß. hepatis hircini ℥ iij. floris roriſmarini M. j. omnia ad inuicem triturentur & incidantur, & ponantur in vaſe vitreo, & ſecundum artem alambicentur: nam iſta aqua intra oculum poſita ſanitatem oculi conſeruat, & viſum caliginoſum & turbidum emendat.

Aqua precioſiſsima ad caliginem, nebulam, & ad omnia vitia oculorum: viſum miro modo clarificat, & omnem oculorum maculam abſtergit, ℞. Vini albi cyathos ij. ſucci fœniculi depurati & clarificati cyathū j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ j. zingiberis ℥ ß. mellis ℥ quatuor: terenda terantur, & omnia in bacino de lotono ponantur per nouem dies ad ſerenum, vbi

vbi neque ros neque ſol percutiat, deinde deſtillentur per filtrum, & in ampulla vitrea aquam deſtillatam ſerua, & mane & ſero guttam vnam aut alteram oculis immittas. Arnoldus.

Aqua nobiliſsimæ operationis in cataractis oculorum. reſoluit enim materiã in viis oculorum exiſtentem, cum notabili confortatione virtutis viſiuæ, Ioh. de Vigo. ℞. Hepatis hircini ſani & recentis ℔ ij. calami aromatici, mellis, ana ℥ ß. ſucci rutæ ʒ iij. aquæ chelidoniæ ℥ ſex, aquæ fœniculi, aquæ verbenæ & euphragiæ, ana ℥ iij. piperis longi, nucis moſchatæ, caryophyllorum, ana ʒ ij. croci ℈ j florum roriſmarini aliquantulum contriti, ſchiatæ ſiue bozomi, ana M. ß. ſarcocollæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. fellis auium de rapina viuẽtium, ſi inueniri poſsit, ℥ j. vel loco earum capiatur de gallis, gallinis, caponibus & perdicibus in triplum, videlicet de felle gallinarum, &c. omnibus prius trituratis & inciſis: deinde triturationi addantur, ſacchari albi ℥ iij mellis roſati ʒ vj. miſceantur omnia & cum alembico vitreo ſecundũ artem deſtillentur, & vſui reſeruentur benè obturata, quia vnamquanq; debilitatem viſus confortat, & caliginem oculorum mundat, cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum poſita, dilatationem

 pupil-

pupillæ restaurans, cum aliquali virtutis visiuæ confortatione. ℞. Fœniculi dulcis ʒ j. sanguinis columbini ℥ j. tutiæ, antimonij, ana ʒ ij. aquæ ros. aquæ myrtillorum, ana ℥ j. ß. myrobalani citrini ʒ ß. misce & cum vase vitreo secundum artem elambicetur aqua. Ioan. de Vigo.

Aqua experta ad visum penè deperditum instaurandum, in oculos frequenter immissa. ℞. Fœniculi, chelidonii, saluiæ, rorismarini, verbenacæ, rutæ, sing. M. j. alembico destillentur.

Aqua ad visum instaurandum ferè deperditum & albuginem. ℞. Virgæ pastoris, millefolii, vtriusque M. j. chelidonii, verbenacæ, rutæ, fœniculi, foliorum enulæ, sing. M. j. caphuræ ℥ ß. recentia contūdantur, & alembico destillentur.

Collyrium, visum fere deperditum restaurans, & expertum. ℞. Apii, fœniculi, rutæ, verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophyllata vocatur, cartophylaginis, quę & ceratophylax, agrimoniæ, chamędryos, luminellæ, pimpinellę, quercule minoris, fragarię, saluię, partes ęquales, infunde in vrinam pueri parui, & adde piperis ǧ vij. & mellis albi modicum, & alembico destillato. Fumanellus.

Aqua de saluia, fœniculo, rosis rubeis, cheli-

chelidonia, ruta, ana, cum modico verbenę: non tantùm huius sicut de aliis, fiat aqua, quę si mane & vesperi ponatur in oculis, iuuat debilitatem visus senectutis. Arnoldus.

Aqua alia in descensus aquę principio, & ad tumorem & fluxiones. Assę ℥ j. mellis albi puri libræ ʒ. aquę fœniculi, aquę rutę, ana ʒ xij. aquę maioranę ℥ ß. alembico destillentur. Fuman.

Aqua, siue liquor destillatus ad prouocãdum somnum, estque soporiferum secretũ. ℞. Opii Thebaici, alliorum mundatorum, ana ℥ ij. allia pistello ligneo tunde in pila marmorea, adde opium tritum, & bene concorpores vt fiat (ceu) opiata. Hoc destillabis in cornuta leuissimo igne in cineribus. De hac aqua si opus fuerit inunge tempora, frontem, carpum: & caue ne extra necessitatem vtaris, velut in maniacis, vt ęquũ videbitur.

Ad inducendum somnum aqua Fumanelli, Succi papaueris vtriusq; ana lib. semis, succi hyoscyami albi & nigri, ana ℥ ii. succi portulacę, lactucę, ana ℥ iii. succi fabę inuersę lib. semis, nenupharis ℥ iii. seminis cuiusque papaueris, radicum fabę inuersę, ana ℥ ii. seminis lolii ℔ ß. hyoscyami albi & rubri ℥ iii xyloaloës, nucis methel, ana ℥ i. ß. portulacę, lactucę, ana ʒ i. scariolę ʒ i. ß. endiuię

℥ j.contundantur & ponātur per tres dies in vaſe vitreo.& deſtillentur,detur ʒ j.cum vino & aqua.

Aqua ſomnum reducens Fumanelli, infundantur,macerentúrve, ſemen papaueris & ſemen lectucæ ad pondus ℔ vnius in vino horis 10.& addatur modicum opij,& elambicentur,detúrque ʒ j. hora ſomni.

Aqua ſiue liquor ſomnificus mirabilis,deſtillatus ℞.Diatragacāthi ʒ ij.ſumach ʒ ß. florum bedeguar ʒ iij.ſantali rubri ℥ ß. preſilij ʒ j.cort.radicis mādragoræ ℥ j hyoſcyami ℥ ß papaueris nigri ℥ ij. ß.papaueris albi ℥ ß. papaueris rubri totidem, opij ʒ ij.baſilici ʒ j.ß.radicum alkekengi ʒ ij camphoræ ʒ j ſanguinis draconis ℥ j.ſeminis cicutæ ʒ ii.lapidis magnetis ℔ ß ſeminis portulacę ℥ ij ſeminis lactucæ ℥ ij. ſeminis endiuiæ ℥ iij.vini granati ℔ ß.ſeminis plantaginis ℥ ij. vini de berberis ℔ ß.ſolani ℔ j. Ex his omnibus deſtillatur aqua admirabilis,quæ potẽtiſsimum ſomnum inducit,ſi in lecti introitu ℥ pondus bibatur in hauſtu vini boni.

Aqua ſomnum inducens, ex Fumanello. Sumito piperis nigri hyoſ vami albi, corticum mandragoræ,ſeminis lactucæ,lolij papaueris albi & nigri,ſing.partes æquas,terātur detúrque ʒ j aut in ſucco lactucæ per diem & noctem madeſcāt, elambicentúrq;, & quod

& quod effluit ad vsum reponito.

Alia. Sumito ſucci hyoſcyami albi, ſucci foliorum papaueris albi & nigri, ſucci foliorum mandragoræ, vel ſucci pomorum eius, ſucci hederæ ſucci cicutæ, ſing. ℔ ß. ſeminis lactucæ, ſeminis lolii, tritorum vtriuſq; ℥ iij. ter per alembicum deſtillato, quaque vice fæces terendo, & ei quod ſtillatum eſt cõmiſcendo: in tertia vltimáque deſtillatione, quod exit in vaſe vitreo optimè clauſo, ad vſum ſeruato, datóque guttas tantùm duas trésve.

Aqua pro lotione capitis ex eodem. Compoſitum, vt ferunt, expertiſsimum, occipitio illito & decenti præmiſſo victu, ſomni tempore, diebus quadraginta, & thuris maſculi grana deglutito. Cõpoſiti ſeries hęc eſt. Florum roriſmarini, florum borraginis, florum bugloſsi, violarum, roſarũ, meliſſæ, ſing. ʒ j. florum chamęmeli ʒ ij. ß. foliorum lauri, ſtœchadis, maioranæ, ſaluiæ, ſing. ʒ vj. inciſa & in ℔ j. ß. vini albi odor. diebus quinq; macerata, alambico deſtillentur, quódq; ſtillauit in vaſe reponito vitreo, additíſque terebinthinæ ℔ j & thuris albi ℥ ij. maſtiches, myrrhæ, mellis anacardi, ſing ℥ j. omnia trita, & in vnum congeſta, & diebus quinque in ſtillatitio dimiſſa humore, denuo deſtillato; & humori, qui ſtillauerit, adiicito nucis moſchatæ,

ſchatę,caryophyllorum,cubebarum, cinnamomi,maceris,cardamomi, ſing.ʒ vi. ligni aloës ʒ viii.ambari,moſchi, vtriuſque ʒ. ß. trita omnia,commixtáq; poſt dies quinque ſuaui in principio deſtillato igne, in fine potentiori,& ad vſum ſeruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cutim tenuandam,& maculas omnes de facie auferendas.℞.Terebenthinę electę,ac deſtillatę.℔ ii.thuris ℥ iii.maſtiches ℥ ß.dracunculi tantundem,omnia trita,& cum aqua terebinthinę commixta iterum deſtillato, ſumitoq́; poſteą axungię ſuillę recentis liquatę ℔ i.caryophyllorum ʒ ii. nucis moſchatę ℥ iii.cinnamomi electi ℥ ß. ſpicę Celticę tantundem,ſpicę nardi ʒ ii.caphurę ʒ iii auri ʒ.i.argenti ʒ ii. omnia tenuiſsimè trita alembico deſtillato: commiſcetóque huius aquę duplum cum ſequenti,& lota facie cum furfuris decocto, abluito cum aqua deſtillata.℞.Aquæ ex argento viuo ℥ i boracis, aluminis iameni,ceruſſę ablutę, ſingulorum ʒ i.miſce,& vtere,vt dictũ eſt,exFumanello.

Aqua ad memoriam,tuta, & admiranda, decẽti victus regimine ſeruato.℞.Nucis moſchatę, caryophyllorum, zingiberis, trium piperum, ſingu ʒ iii iuniperi ℥ ß. hyperici, corticum citri, florum anthos, baſiliconis, maioranę, mentę, pulegii, baccarum lauri,

cala

calaminthę,ſpicę xyloaloës,cubebarum, car damomi, calami aromatici, ſtœchadis, ſing. ʒ j. ß. acororum M.j.ß. origani,hyſſopi, rutæ,caryophyllatæ, ariſtolochiæ, vtriuſque pæoniæ, caſiæ ligneæ,pimpinellæ, dictami, tormentillæ,ſcabioſæ,matriſylux,aniſorum, cumini, ſeſeleos, naſturtij, ſing.℈ j.theriacę antiquæ ℥.j.aquę ardentis,ſecundum artem clarificatę ex optimo vtique vino,térque qua térue deſtillatæ ℔ viij.omnia trita & cribrata in vaſe vitreo ſeruata, more ſolito quater per alembicũ deſtillentur,quaque vice,quod deſtillatum eſt, recrementis in vaſis fundo remanentibus,reponendo:& quarta peracta deſtillatione,adiicito,omnium myrobalanorum,anacardi ſin ℥ ij ß. tritáque & in vnum congeſta poſt diem ſextum deſtillato, igne primũ ſuaui vtique, quo paulatim adaucto, primò exibit imbecille quid aquę ſimile, poſt ſubcitrinũ, vltimo aucto igne, citrinum facultate potentius:quibus moſcho,ambari, ambráue aromatizatis, vtitor bis in hebdomada,cochlearis menſura ante cibum horis ſex. Quod ſi memorandi ſedem, temporáque lines, memoraberis quęcunque volueris;Fumanellus.

Aqua pro memoria, ℞.Florum fabarum, ſambuci, chamomillę, ana P.ij.rutę, meliſſæ, pimpinellæ, bugloſſæ, liquiritiæ raſæ

conquassatæ, ana M. iij. fiat destillatio in alembico vitreo lento igne, vtere bis aut ter in hebdomada, ad ℥ ß. vel ℥ j.

Aqua ad maniam quæ est secretum preciosum & probatum in cura maniæ & melancholiæ, ex libro quodam vetustissimo manuscripto. ℞. Florum anthos, borraginis, rad. buglossæ, croci, ana ʒ j. mali cydonij ℥ iiij. vini albi optimi benè digesti, & clari ℔ ij. misceantur & stent simul benè pistata per diem vnum naturalem, deinde ponantur in fimum equinum diebus xv. in vase vitreo, tum destillentur in vase vitreo duabus vel tribus vicibus. Hanc aquam (inquit author) serua vt oculi pupillam. est enim valdè preciosa, quia eam sum expertus in omnibus ęgritudinibus melancholicis valde efficaciter, & in dolore & tremore cordis. Dosis eius est ʒ j.

Alia aqua dealbatiua, faciens album colorem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arab. ℥ ij. misce ista duo simul & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam & dealbandam, secunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata, non destillata, ex Alex. Bened Allachalach. vt scribunt Arabes, est quid compositum ex succo foliorum myrti, & aqua rosarum & santalis & parum aceti & aquę

aquę alkalef.aut ex ſucco fructuum benè re dolentium, & huiuſmodi mixtum fluidum ponitur in vaſe ſtricti orificij, & ex applicatione poſtea vaſis prędicti, & concuſsione ipſius, iuxta nares ſentitur odor, virtutem valde confortans.

Aqua odorifera, guſtu ferè inſipida, ſed odore valde ſuauis, naſo illeui guttam, videbatur ferè ſomnifera, Georg. Sighart. Recipe aſſæ dulcis, ſtoracis calamitę, ana vnciam j. ligni aloes vnciam ſemis, caryophyllorum, ſantali citrini, corticis citri, ana ʒ iij. contundantur & infundantur in aquę roſarum ℥ xxiiij. per octo dies, poſtea deſtillentur in balneo Marię, ſeruetur in vitro, in quo ſuſpende moſchi, ambrę, ana drachmam ſemis, & vtere ad odoris gratiam.

Aqua probatiſsima ad morbum caducum. ℞. Radicis ireos, apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij capillorum veneris, ſcolopēdriæ, florum tamariſci, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi marini, ana ʒ iij. omnia quaſſata pone in alembico, fiat aqua. capiat mane ℥ ij.

Ad epilepſiam propinat quędam aquam deſtillatam ex floribus tiliæ, vrtica minori & ceraſis: bibit hanc aquam quędam mulier huic morbo obnoxia fælici cum ſucceſſu.

Aqua ad vocem clarificandam efficax, tussim difficilémque anhelitum, & lepram. ℞.Glycyrrhizæ abrasæ & ſucci eius, vtriuſque ℥ iij. ſpicæ nardi ℥ j. diatragacanthi, ſeminis melonis, ſeminis citrulli, ſeminis cucurbitę, radicis enulę, hyſſopi, thymi, epithymi, polypodii, ariſtolochiæ rotūdę, gentianæ, ireos, croci, ſatureiæ, origani, pulegii, calaminthæ, ſing. ℥ ß. omnia deſtillato & vtitor.

Aqua pectoralis maximarum virium, præcipuè valet in debilitate ſtomachi propter viſcoſos humores & putridos, quia emollit, & digeſtionem adiuuat, ſimúlque aperit, & eſt cordialis. ℞. Ficuum, paſſularum, dactylorum, nucum pinearum, coriandri, ana ℥ ij mellis communis ℔ j. miſce, infundantur in ℔ xx. aquæ communis, tum decoquantur ad conſumptionem ℔ vj. poſtea cola per pannum, & habebis aquam. Huic adde quintæ eſſentiæ noſtræ, ℥ iij. & ſerua. Et hæc eſt aqua pectorális, excedens ſua nobilitate omnium reliquarum pectoralium vires Fierauanti.

Aqua deſtillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno ſtomacho ℥ iiij. & ſi vult, cum vino. ℞. Rad. ireos, fœniculi, petroſelini, apii, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij. capillorum veneris, ſcolopendriæ, tamaricis, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi,

cumini

cumini,petroselini, asparagi, brusci,lupuli, ana ℥ ß. zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis,ana ʒ iij.omnia conquassentur,& simul benè misceantur, & destillentur: expertus sum multoties.

Aqua hydropicos persanans, quaque die ventre bis loto & perfricato, pulsatilibúsque arteriis superponẽdo emplastrum de baccis lauri,præmissis tamen debitis euacuationibus.Habet autem cinnamomi, caryophyllorum,trium piperum, xyloaloës,spicæ nardi,opobalsami, galangæ, calami aromatici, cubebarum,croci, sin.tritorum ℥ j.terebinthinæ ℥ iiij.destillato, & quod primò stillat, abiicito,quod secundò,vsui seruato: quoniã ab infarctu venas omnes liberat.

De aqua alẽbico stillata à rebus infra descriptis, p annũ ebibita, cochlearis mẽsura, vesperi & diluculo, singulis diebus quatuor cũ vino,& cibariis puluere secũdo loco descripto superposito,lapidẽ quẽcunq; in renib⁹ vel vesica,etiã induratũ dissoluit.iliorũ sedat dolorẽ,&morbos ex frigida causa curat. ℞. Radicũ fœniculi, petroselini,rusci,raphani,sin.ʒ j.ß.omnia cõtusa & vino potẽti macerata destillato,& stillatitio liquori adiicito pulueris ex cinnamomo ℥ ß.galãgæ,ambari,zingiberis,calamẽthi,sin.ʒ j.& ℈ ij.macropiperis ʒ j.caryophyllorũ ʒ ij. ß. cumini ʒ j.

ameos

ameos,leuistici seu ligustici, vtriusque ℥ iij. spicæ nardi,casiæ ligneæ,mastiches, sing. ℥ ij.ß.quæ iterum destillato, & cōmixtis cinnamomi,caryophyllorum,spicæ nardi,zingiberis.piperis longi, xyloaloes, maceris,galangæ,zedoariæ,glycyrrhizæ,sing.℥ vij.g x. succo,qui per alembicū defluet,vtitor. Fum.

Aqua frangens lapidem in vesica & renibus.℞. Succi saxifragiæ ℔ ij.milij solis,succi petroselini,vtriusque ℔ j. aceti optimi ex vino odoro.℥ viij.elambicētur, & stillatitius liquor in vase vitreo seruetur, detúrque ℥ j. quaque vice mane, meridie,vesperi, quoniā probata est,Idem.

Aqua mirabilis & rara excernēs arenulas renum,& eosdem mundificans,ex lib.2.Fierauanti. Arenæ in homine causam habent caliditatē & siccitatē renum, & cum maxima difficultate,& ardore vrinā reddunt.His occurrendum est refrigerantibus & humectantibus,& ardorē auferentibus:cuiusmodi est hoc sequens remedium.℞.Seminis limonum paruorum,arantiorum,ana ℔ j.saxifragiæ ℔ vj.melissæ,scolopendriæ, vitrioli,asparagi,hyssopi, radicis fœniculi, petroselini, ana ℥ vj.succi limonum paruorū,tantum quantum satis est ad subigendum hāc materiā,ad formam pastæ liquidæ, seu vnguenti liquidi. Destilletur hæc materia in

cam

ampana plumbea, quæ diligenter sit clausa n cominissuris, ad exiccationem materiæ, qua verò seruetur in vitro obturato. Vsus empore, primò corpus optimè est purganlum ab humoribus crudis & viscosis, vnà um stomacho: quo facto, mane & sero bibatur hæc aqua quantitate ℥ vj. In cibis abtineat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. Est hoc in tali casu probatissimũ remediũ.

Aqua frangens lapidẽ vesicę, qua vsus est Napulio Cardinalis. ℞. Filipendulæ ℔ vj. ad. acori ℔ iij. saxifragiæ cum radicibus, quantum de omnibus, conquassentur & ponantur in alembico, & fiat aqua. Datur ℥ j.

Aqua ad lapidem renum mirandæ facultatis. Sumantur cicerum rubeorũ, corticum fabarum recentium, singulorũ ℔ iij. rubiæ inctorum, artemisię, agrimoniæ, ceterach, ossium dactylorum, maxillarum lucij, sin. ℥ j. arantiorum acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusque ℔ j. ß. aquæ absinthij ℔ ij. mellis rosati ℥ iiij. cinnamomi electi ℥ ß. gangæ ℥ j. xyloaloës electi ʒ ij. pulegij ℥ j. maioranæ ℥ j. ß. terenda terantur, & alẽbico destillẽtur: dentúrq; quaque vice ℥ iii. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens, siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnoldo de Villa noua. ℞. Rad. asparagi, rad. arun

arundinis,saxifragiæ,virgæ aureæ,mirasolis, omnium cum suis radicibus, ana ℔ ij. aceti scillitici ℔ iiij.succi limonum ℔ ij.vitri adu sti,polij montani, ana ℔ j.ponantur omnia parum cõtrita in vase destillationis, & quod destillatum fuerit collige inde. Da ʒ ij. cum vino decoctionis leuistici, quia mirabiliter valet.

Aqua destillata ad auditũ, ℞.Betonicam, cepe j.crudum,rotundum,album, rosmarinum, amygdalas amaras, anguillam grossam albam. pone simul in alembicum,& quod exit,infunde auribus.

Aqua odorifera Damascena, vel aqua virtutis,tempore pestis,℞.Aquę rosarum ℔ iiij.belzoini,hoc est,assæ dulcis, storacis calamitæ,caryophyllorũ,ana ℥ j.santali vtriusque,ana ʒ iij. corticis citri,cyperi Romani, cinnamomi, ana ℥ ß. camphoræ ℥ iij. ligni aloës ʒ vj.incisa & contusa, infundantur in vase vitreato cooperto membrana, stent in infusione per dies tres,quarto die destillentur secundum artem per alembicum in balneo Mariæ. Postea adde zibetæ g̃ xx. musci g̃ xx.b.distemperentur simul,& ponantur in sole per dies xv. & erit aqua multum odorifera.

Aqua, liquórve stillatitius,ad pestilentes febres preciosus, probatúsq;. Sumitur aloës

ʒ ij.

ʒ ij.ß.myrrhæ ſtillatitiæ, quæ ſtacte dicitur, ʒ ij.croci ʒ j.nucis moſchatæ, caryophyllo-um,cardamomi, granorũ paradiſi, cubeba um,cinnamomi,maceris,zingiberis, xyloa-oës,caphuræ,ſeminum pomi citrij,ß.aceto-ſæ ß.pæoniæ,xylobaſami, de vnoquoque ʒ j.florum roriſmarini, bugloſsi, borraginis, calendulæ,ſpicæ,ſing.ʒ j. ſtœchadis ℥ j. radi cum dictamni,tormentillæ,zedoariæ,behen albi,behen rubei,enulæ, acori, cyperi,carli-næ,rheibarbarici,foliorum ſonchi, ſeu criſ-pini,ſing.ʒ j.corticum pomi citrii tantundẽ, theriaces antiquæ, electuarii de gemmis,v-triuſq; ℥ j. moſchi ℈ iii. oſsis cordis ceruini ʒ ii.ſucci pomorum Apianorum,mellis,my-robalanorum chebularum, ſing.℥ ß.ſaccha-ri ad omnium pondus : quæ omnia in bocia vitrea clauſa,duobus madefacta diebus, ſua vi deſtillentur igne : quódq; primò ſtillaue-rit,ad vſum reponatur,detúrque die ſingula cochlearium magnum : hoc enim vnum eſt ex veris in peſte medicamentis probatum. Quum verò quod ſtillat ad quandam ver-git albedinem, aut incipit turbari, vt quid inutile,abiiciatur,Fumanellus.

Aqua compoſita ad peſtem ex ſpeciebus liberantis. Speciebus liberantis affunde a-quã, & deſtilla eo modo,quo oleum caryo-phyllorum, aut aniſi,aut aliarum herbarum

ſicca

ſiccarũ deſtillatur. Hac deſtillatione ſaccharum clarificatur, tum pro ℔ j. ſpecierũ ℥ ij. conficiuntur in forma tabellarum.

Aqua compoſita damaſcena, & oleum damaſcenum, ℞. Vini maluatici ℔ iii. aquæ roſarum, lauendulæ, ana ℔ ſemis, cinnamoni, caryophyllorum, ana ℥ ß. florum anthos, maioranæ, ana M. iiii. radicis caryophyllatæ, corticis arantiorum, cupreſsi, coſti, balſami, ana M. ß. foliorũ lauri, nucis moſchatæ, ana M. j. ladani, nigellæ, ſtyracis calamitæ, ana ℥ j. pulueris ireos vncias ij. calami aromatici, piperis longi, ana ℥ j. ß. camphoræ ʒ ij. ambræ, muſci, ana ℈ ß. terenda terantur, incidenda incidantur, macerentur per dies tres: poſtea deſtillentur per vitrum, primò aqua, deinde oleum deſtillat: rectificetur, vel decoquatur in vaſe duplici.

Aqua ad ægritudines ex atra bile prouenientes, cordis tremorem, quartanam febrim, lienis vitia, & muliebres affectus ex frigida cauſa. Florum libanotidis, quam rorem marinum vocamus, florum & radicum bugloſsi, cotoneorũ, ſing. ℥ iiij. croci drach. ſemis, trita omnia, & vini albi ℔ ij. excepta, per dies quindecim in vaſe vitreo, ſub fimo recondita, deſtillato & vtitor, Fumanellus.

Aqua vt quis non corripiatur à febre. Sume ſuccum fumariæ ſeu fumiterræ depuratum

n, in quo passulæ diebus iij. quatuórve
acerentur, & elambicatum stillatitium li-
orem, cum aqua lactis præbeto, Idem.

Aqua à morte liberans nuncupata, vim
nnibus præstans facultatibus corporis.
. Caryophyllorum, nucis moschatę, carda-
omi, cubebarum, mastiches, zingiberis,
orismarini, rutæ, scabiosæ, sing ℥ ij. teran-
ur subtiliter, & cũ chelidonij succo mixta,
: aqua ardenti, per duos digitos superna-
antibus, post diem vnum, suaui destillentur
gne in vase duplici, & ad vsum seruetur
quod exierit.

Aqua reiuuenescere faciens atque reui-
uiscere. ℞. Terebinthinę electæ ℔ j. mellis
puri ℔ v. aquę ardentis dictę ℔ ij. xyloaloes
optimè triti ʒ iij ß. santalorum tantundem,
olibani, gummi hederę, ossis de corde cerui,
zedoariæ, piperis longi, sing. ʒ iij. gummi
arabici ℥ j. nucis moschatæ, galangæ, cube-
barum, cinnamoni, carui, mastiches, mace-
ris, caryophyllorum, spicænardi, croci, zin-
giberis, sing. ʒ iij. moschi electi denarij pon-
dere: omnia terito alembicóque destillato,
donec aqua exierit clara, vt aqua fortis, &
dum exit aqua secũda, quæ ignea est, ignem
gradatim augeto: exibit enim aqua ad mel-
lis consistentiam.

Aqua alia Iuuentutis. Aqua ideò iuuen-

tutis vocata, quoniam iuuentutem conseruat,& vtentem à morbo liberat. Xyloaloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ,cardamomi,cubebarũ,granorũ paradisi, rheibarbarici,cinnamomi, nucis moschatæ, aloës,calami aromatici,maceris, sing. ℥ ij.omnia in tenuem pollinem redacta cribrato, additóq; succi chelidonii ℔ ii.saluiæ, bryoniæ,buglossæ,fumiterræ,rutæ,betonicę,mẽtæ,borraginis, fœniculi, sing. ℔ ß.omnia in vnum redacta,cum vini albi,dulcis, optimi ℔ ii destillato,& stillati liquoris, singulis diebus,æstatis tempore cochlear vnum,hyeme verò duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandũ vlcera & fistulas,℞.Aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q.u.in ea pone betonicæ,verbenæ, rorismarini, hypericonis, ana. bene coctas impone ad aquam vitæ, vel iterũ destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. ℞. Rorismarini,lauri, myrti,apii syluestris seu domestici,quas quatuor herbas fac recẽter destillari per alembicũ vitreũ, cuius aquæ sume ℥ i.deinde ℞.Terebinthinę ℥ vi. gummi hederæ ℥ iii.thuris masculi ℥ ii.croci,mastices,cubebarũ,nucum muscatarum, myrrhę,galangę cinnamomi,aloës succocitrini,caryophyllorum,ana ℥ i.sed omnia sub

tiliter

ter puluerizata sint: & in prædictis aquis bibita, pone in aludel per alembicum de- llando. Hanc aquã referua in vase vitreo. æc valet ad omnes fistulas à gula infra exi entes, & omnia vulnera, si de ea in eisdem ɔsueris, & petiam balneatam in dictis fistu ; superponas, eam mutando cum exiccata ıerit. Valet multum & etiam confert cuili- et corporis passioni, apostemati & dolori- ›us intrinsecis, bibendo de ipsa modicum. ·i verò fistula fuerit à gula superius, addatur ›rædictis rebus ℥ i. piperis, & erit perfectissi- na: fæces autem quæ de dicta destillatione uerint relictæ, puluerizes, etiam valebit si superponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne breui sanans tempore, scabiem & exiturã. ℞. Tartari albi calcinati, id est cũ argento viuo decocti ac depurati, aquæ ardẽtis, quantum sufficit ad destillandum: quod si pluries de- stilletur, efficacior redditur. Fumanellus.

Aqua alia, probata ad fistulam, & quæ ita indurat ferrum, quòd poteris incidere aliud ferrum, ac si esset lignum. ℞. Lumbricos ter- restres, & de eis fac aquam per alembicum, & ex radicibus raphani, fac aquam per alem bicum: tum fac fieri tibi vnam laminam cul- telli quæ sit à parte vna acuta, postea ponat eam faber in igne donec rubefiat, & extra-

hat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali quantitate sumptis: & temperata cum acumine ipsius cultelli, inde perforando vitrum deinde cādidetur: & iterum balnea in aquis supra dictis: deinde poteris incidere ferrum securiter, & est mirabilis in fistulis.

Aqua ad omnia vulnera, ℞. Succi agrimoniæ, solani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi, (ana vitri albi) ℥ iiij. aluminis crudi ℥ iij. mastiches ℥ ij. auripigmēti ℈ ß. albumina ouorum numero vj agitentur fortiter & destillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fistulas, nodos, lupiā, porra, scrofulas, omnémque excrescentiā, absque dolore opus peragens. ℞. Olei ex lateribus electi ℔ v. thuris albi, mastiches, gummi arabici, terebinthinæ Damascenæ, sing. ℥ iij. trita omnia alembico destillentur, & denuo additis salis ℔ v. alembicentur, vsuíq; stillatitius liquor seruetur. Fumanellus.

Aqua ad vulnera citò sananda. ℞. Aquæ ardentis, ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. elambicentur, & vulneribus imponantur, aspersis puluere myrrhę & aloēs, Fumanellus.

Aqua quę valet ad omnia vulnera cito sanāda, in quacunq; parte corporis, siue sint recentia, siue vlcerata, & ad fistulam, quod expertus sum. ℞. Vini albi optimi destillati per alembicum, vel per vas ęreum cum quo fit

aqua vitiæ, ℔ ij. aquæ rosmarini, aquæ saluiæ, simul destillatarum, ana ℔ v. zacchari albi ℔ x. quæ omnia prædicta destillentur simul, deinde, ℞. Ampullam vnam plenam folijs rosmarini & saluiæ, ana, & misce cũ prædicta destillatione, & sic dimittas per vnũ diem, postea cola, & repone in vase vitreo. Modus vtendi, vt imponatur fistulis cum petia, semper post exiccationem, rursus humectando.

Aqua alia ad extrahendum ossa, & ad seruandum ne membrum putrefiat, & valet in vulneribus. ℞. Terebinthinæ bene mundæ & albæ sine ablutione, picis naualis similiter benè mundæ, mellis apum, ana ℔ j. & resinæ pini albæ & recentis, & mellis ℔ v. hæc omnia destillentur per alembicum de vitro, & aquam illam reserua in ampulla.

Aqua composita, pro iis qui à morbo Gallico conualescunt, ex præscripto Rondelletij. ℞. Scobis ligni Guaiaci ℔ j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conseruæ ros. bugloss. boraginis, ana ℥ ii. conseruæ helenij, & anthos, ana ℥ j. pulueris electuarij, de gemmis, lætitiæ Galeni, ana ʒ. ij. fiat infusio in vase oppleto vini albi & aquæ bonæ, ana quartariis iij. super cineres calidos destilletur in vase duplici cũ cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, sacchari q. s. cola per ma-

nicam Hippocratis, dato bibendam his, qui conualeſcunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiuſdẽ deſcriptione, ℞. Theriacæ veteris ℔ i. acetoſæ M. iii. florũ chamomillæ, pulegii, graminis, cardui benedicti, ana M ii. temperentur in vino albo, deſtillentúrq;, aqua ſeruetur vſui, capiat æger ℥ ii. cum ℥ iii. aquæ acetoſæ, bugloſſæ, & hoc cum ingreditur lectum vel ſtupham. Hęc aqua curat dolores morbi Gallici, ſi per ſe detur, vel cũ decocto milii ſolis, vel bardanę, hoc eſt, lappę maioris. Ego, inquit, optimo ſucceſſu curaui multos pueros, ſenes & debiles hac potione, vel addendo guttas aliquot decoctioni communi Guaiaci: propter tenuitatem partium citò penetrat, & ad extra propellit. Hęc aqua, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat & caſtigat.

Aqua theriacalis ad epilepſiam, eiuſdẽ. ℞. Theriacę antiquæ qr. j. mithridatii qr. ß. radicũ enulæ cãpanæ ℔ ß. gallitrichi M. ii. chelidonii maio. M. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia ſimul ponantur in alembico vitreo, & fiat deſtillatio. Hæc aqua valet in omnibus affectibus cerebri & neruorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in morbo Gallico vtitur. ℞. Ligni Guaiaci ℔ ß.

aquę

aquæ, ℔ viij. vini albi nõ dulcis ℔ ij. aquarũ fumariæ, cichorij, chamomillæ, ana ℔ j. macerentur simul per noctem super cineres calidos, adde polypodij quercini ℔ ß. epithymi ℥ ij. asparagi ℥ vj. conseruæ rosarum cichorij, borraginis, buglossæ, ana quar. ij. theriacæ bonæ, conseruæ enulæ campanæ, ana quartar. j. destillentur vase duplici benè obturato. Dosis ℥ ij. vel iij. Quod si velis, poteris vnciis tribus aquæ theriacalis, addere sacchari ℥ j. cinnamomi ʒ j. & rursus per manicã Hippocratis destillare. ita enim sapor erit gratior. Datur mane in lecto ad sudores prouocandos.

Aquæ octo Sãcti Aegidij ad apoplexiam recentem, paralysim, vulnera & febres. ℞. Hyssopi, pulegij, caryophyllatæ, cichorij, singulorum partes æquales, in mortario contecrantur, & destilletur in alembico aqua seruanda. Postea accipe rutæ, petroselini Alexandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calaminaris, ana partes æquales: contundantur simul, & in prædicta aqua decoquantur ad tertiæ partis consumptionem, coletur deinde per pannum, & seruetur in vitro benè obstructo. Elapsis quadraginta diebus, bibant de ea singulo quoque die mane, diebus 10. continuis, qui laborauerint prædictis morbis (fortè peste) & cibus tardetur horis 6. Bibita præter-

ea ieiuno ſtomacho, præſeruat ab apoplexia & paralyſi. confortat enim ſupra modum membra. Si bibatur à ieiuno cum caſtoreo, recentibus his adhuc morbis, auxilio eſt. Vulneribus cum neruorum & venarum ſectione, optima eſt ſi cum ea lauētur. Omnes febres cuiuſcunque qualitatis curat, potata nouem diebus mane ieiuno ſtomacho.

Aqua Philoſophorum ſecunda: Accipe rutæ (agrimoniæ) ſatirionis, chelidonij, zacchari, lapidis calaminaris (aliâs tutiæ) ana, contundantur omnia, & in alembico deſtillentur lento igne. Hæc aqua valde eſt pretioſa, ſanat quemuis oculorum affectum. In cibis ſumpta à ieiuno, contra omnia venena valet, eiiciendo ea per vomitum. A ieiuno potata, curat hydropem, & mundat ſtomachum ab omnibus excremētitiis humiditatibus frigidis. Ignem ſacrum extinguit vno die, ſi fiat cum ſtuppis canabinis & hac aqua emplaſtrum. Cancrum curat permixta cum aloe, emplaſtrata cum ſtuppis canabinis bis in die.

Aqua tertia eorūdem, quæ Petralis dicitur, Accipe ſeminis pimpinellæ, petroſelini, apij, lappæ, maſtiches ana, permixta contundantur cum ſanguine hircino, addendo modicum aceti fortis, & ſtent ſimul in obturato vaſe aliquot dies, poſtea deſtillentur, & ſequetur

quetur aqua, quæ calculum frangit rubrum vel album, acutum vel planum. Si verò calculus fractus fuerit, tunc bibatur stomacho ieiuno de hac aqua,& in arenam ipsum confringes. Qui tineam seu scabiem malam hac lauerit aqua, sanabitur & pili regenerabuntur. Omnis scabies corporis tribus vel quatuor diebus curatur, si ea lauetur. Generat mane potata,bonum sanguinem in corpore. Paralysim tollit bis in die pota cũ castoreo, nisi morbus fuerit confirmatus: sanat etiam morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, Accipe * hirundinum pullos, cõtere & in puluerem redige,cui castoreum admisce & nonnihil aceti boni, & per alembicum destilla. Bibita valet contra apoplexiam,aut epilepsiam.Si etiam iuuenis aliquis 14.annorũ ea fuerit correptus,si quadraginta diebus mane de hac aqua gustarit, curabitur.Valet tussi & asthmati nouẽ continuis diebus pota mane. Confert cerebro, purgat stomachum,pectus dilatat,& aufert causam paralysim facientem, auget semen, & refrigeratos calefacit. A ieiuno potata cum hyssopo, hydropem sanat à frigiditate ortam, & febrem quotidianam. Abstineat tamen ab hac aqua omnis prægnans mulier, quia fœtum interficit. Cum hyssopo pota, morbis capitis auxiliatur, & excitat appeten-

tiam, ſomnum conciliat, concoctionem iuuat,& vrinam pellit.

Aqua quinta, ℞. Hyſſopi,gladioli,ſabinæ,abrotoni, ana partes æquales. ex his fiat paſta, & ſtet aliquot diebus impaſtata,poſtea deſtillatione extrahe aquam, quæ fortiſsimæ eſt facultatis. Valet contra omnes febres tam calidas quàm frigidas. Prouocat mulieribus menſtrua, ab ea tamen ſibi temperent prægnantes,ne interimat fœtum. Pota aqua fluxus ſanguinis ſiſtit, ſeu dyſenteriam, & contra omnes fluxus ventris auxilio eſt. Purgat ab humiditatibus malis ſtomachum,& vermes enecat. Cum caſtoreo pota,paralyticis confert, calidè ſumpta ſingulo quoque die.

Sexta aqua Philoſophorum ex talpa, ad tingendum colore albo aliquid in corpore humano vel animalis: Accipe talpam, eámque in puluerem redige cum ſulfure,addendo ſuccum chelidonij. & ſimul ſtent per aliquot dies, ac poſtea deſtilla. Eius virtus eſt eiuſmodi: Si animal colore nigrum nouem diebus laueris hac aqua, eius pili reddentur albi inſtar niuis. Item ſi huic aquæ commiſceantur cera & aloë, membrum paralyticum curat inunctione. Sanat morbum qui dicitur, Noli me tangere, ſi emplaſtri modo imponatur. Capitis debilitatem emendat.

Præ

Præterea aqua hæc commixta cum lapide calaminari & aloë, sanat Lupum morbum, si bis in die emplastri modo imponatur, aut etiam si eadem aqua lauetur: caue tamen ne intra os ea vtaris.

Aqua septima, quæ dicitur aqua conseruationis: Accipe petroselinum, & contere in mortario, & destilla in alẽbico. Hanc aquam bibat quis qui cibum non appetit, ieiuno stomacho, omnem flatuositatem & cruditatem eius emendat, concoctionem procurat. Purgat quoque pectus à superfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, Accipe seminis apij, & olei papaueris, sacchari albi, caryophyllorum, ana conterantur in mortario, quibus adde aquam conseruationis prædictam, & simul mixta ponantur in alembicum ad destillandum. Valet hæc mirum in modum contra tussim & dolores pectoris, si mane frigidè, vesperi verò calidè bibatur. Bibita calidè cum castoreo, valet in omnibus splenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrúmque confortat. Octo has aquas, sancto Aegidio inscriptas, ex Germanico trãstulimus. Restabat nona quoque, sed eius descriptio imperfecta erat, ideóque intermisimus.

De

De aquis compositis, quæ Elixir vocantur, quarum aliqua ad balsama etiam, de quibus inferius, referri debent.

ELixir factum olim per D. Ioannem Bentiuolum, & expertum: Nutrit & restaurat mirabiliter, deinde confortat membra neruosa, & neruos ipsos, stomachum scilicet & cor: stomachum purgat, memoriã auget, ventositates resoluit, & appetitum excitat. Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dimidiæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat cũ aqua endiuiæ, etiam tempore calido: qui verò stomachum habebit frigidum, tempore etiam frigido sumat cum aqua melissæ aut absinthij, aut simili. ℞. Roris m. mẽtæ, ana ℥ ß. cinnam. ℥ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ rasæ, ana ℥ j. ß. rhabarb. electi ℥ j. ß. spicæ ℈ iij. croci ℈ j. caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, galangæ, ana ℥ j. mannæ electæ, olei de terebinthina, ana ℥ ij. tartari ℥ j. ß. pulpæ caponis ℔ ß. pulpæ perdicis ℔ j. diarrhodon abbatis ℥ iij. fisticorum, amygdalarum dulcium, pinearum mundatarum, ana ℥ viij. dactylorum, passularum, penidiorum, ana ℥ vj. musci, ambræ, ana ℈ ß. contundantur omnia, & infundantur in aqua vitæ per dies tres, & postea in alembico vitreo destillẽtur,

& ha

& habebis aquam vitæ puram. Si destillatio, aut infusio potius, facta fuerit in vino maluatico, multò erit melior. Ex Italico manuscripto translatum.

Aqua secreta, ℞. Vini maluatici optimi, infunde in eo flores, herbas, species, & quascunque res volueris: stet tribus aut quatuor diebus in bocia benè lutata ad putrefactionem, postea destilla lentissimo igne, & non fiat sequestratio, nisi in fine, tunc abstrahe aquas ne fœteant & comburantur species. In illa aqua resolue saccharũ, post adde musci, ambræ, cinnamomi: & si vis habere aquam multũ delectabilẽ, tũc ℞. Saccharũ candi su perfunde aquã vitæ optimã, & destilla aquã vitæ à saccharo, quousq; transeant spiritus: alteram pone aquã in bocia prenominata, & cadent in ea iij. vel iiij. guttæ rubeæ aromaticæ, & potest reiterari talis destillatio cum saccharo cando vt prius, ídq; toties quoties, & erit res mirabilis, præsertim cũ auro, sicut scis, & habebis aurum solutũ, mirabile, efficacissimum & dulcissimum: & si vis habere purum aurũ, pone caput mortuũ in loco hu mido, & habebis artẽ mirabilẽ. Et iste supra dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat, quam nõ reuelabo, propter causas quas scio.

Aqua aurea, vel elixir vitæ, ℞. Saluiæ qr. iij. nucis moschatæ, macis, zingiberis, granorum

rum paradisi, caryophyllorum,cinnamomi, ana ʒ ij.rhabarbari,castorei.spicæ nardi,ana ℥ ß.olei laurini ℥ ij. aromata seorsim commixta in mẽsuris sex vini optimi in olla inuitreata benè cooperta,per mensem macerentur: quo elapso tẽpore,coletur vinum, & aromata contũdantur minutim,vt redigãtur ad formã pulticulæ:& rursus affuso priori vino, stent per triduum cooperta, ac tandem per alembicum destillentur, & sequetur aqua clara instar crystalli, quam serua in vase vitreo obstructo,& vtere ad sequẽtia. Si hac aqua conspergas pisces,aues,carnẽ ferinã,& alia,incorrupta manebunt,quã diu volueris. Vinũ alieni odoris,pendulũq;,redditur odoratũ & integrũ,si huius aquæ modicũ affundas. Apostemata interna,pota sanat,aut illita. Viscera omnia cõfortat,& colicę prodest. Vulnera sanat, si petia madefacta hac aqua, vulneri admoueatur. Apoplexiã imminentem præcauet, bibita, aut cerebro illita. Oris & gingiuarũ affectus curat, & anhelitus graueolentiã ob gingiuarũ putredinem, nariũ item atque auriũ emendat. Si bibatur à viris conseruat eorundem vigorem,& timiditatem corrigit,exiccãdo humiditates. Faciei maculas,oculorum, atque etiam totius corporis corrigit,ex Germanico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis singularissi

rissimæ. ℞. Foliorum saluiæ ℥ ij. nucis moschatæ, caryophyllorũ, zedoariæ, granorũ paradisi, ana ℥ ß. cinnamomi ℥ j. lauendulæ ℥ iiij. vini boni qr. iiij. hæc omnia habeãtur in vase benè obturato per 14. dies, postea coletur vinum, aromata verò tundantur benè, ac iterũ vino cõmisceantur, in alẽbico aut balneo Mariæ destillatũ fiat. Confortat retentiuam stomachi appetitiuámq;, corrigit affectus pulmonis, splenis ac interiorũ omnium. Est & amuletum venenorum omnium, sanguinem clarificat, anhelitus graueolentiam ac polypum aufert, sed & grauedinẽ, tusses, dyspnoeas, spirandi difficultates, confortat cerebrum ac memoriam, visum acuit, oculorum qualescũque defectus sanat, vulneratis, flagellatis, aut ab alto cadentibus, singularis medicina, apostemata discutit: guttam, apoplexiam non admittit: impetiginem, lepram mundat: in spasmo vltimum auxilium. Si vinis corruptis misceatur, rectificat odorem saporémque vini: conseruat senes, formosos & bene coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti, omnium medicinarum facultatem intendit, si modicum iis permisceatur. ℞. Caryophyllorum, nucis moschatæ, zedoariæ, zingiberis, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum iuniperi, corticum citri, cort. arantiorum,

saluiæ

ſaluiæ,baſiliconis,roriſmarini,mentæ,maioranæ, baccarum lauri,pulegij, gentianæ,calamenti,foliorum ſambuci, roſarũ albarum, rubearum,ſpicænardi,cubebarum,aloës hepatici, ſeminis artemiſiæ, ſem. maioranæ, ana ℥ ij.ficuum,paſſularum, groſſorum,dactylorum, amygdalarum nucum pinearum, ana ℥ vj. mellis albi ℔ j. muſci orientalis ʒ j. ſacchari fini ℔ iiij. miſce,contuſis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ ℔ xv. infundantur.Sit autem aqua vitæ ad minimum tertia vice deſtillata. Stent ita in bocia bene obturata,decem diebus aut amplius,poſtea in Balneo deſtillentur vſque ad fæcum exiccationem.Poſtea extrahe aquam è recipiente,ponatúrque in Pellicano,& circuletur in fimo equino per duos menſes continuos. Poſt circulationem tuum elixir habebis paratum, Poſt hæc accipe bociam cum reliquiis fæcum, & deſtillentur in cineribus fortiſsimo igne, etiam extillabit aqua rubra inſtar ſanguinis, quæ admodum fœtet, & turbida eſt: quæ & ipſa circuletur vt prior:& hæc eſt ignea ſubſtantia,quę etiam mortuos ſuſcitare poteſt. Poſt circulationem ſeruetur. De priori aqua, quę per balneum eſt extracta, ſi tertio quoque die per os ʒ j. accipiatur, corporis integritatem conſeruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea

made

madefiant bis térve ad summum,curantur: oculorum morbis omnibus apprimè conue nit,gutta vna instillata,visum conseruat.Facies & pectus sæpius hac aqua lota,iuuentu tem conseruat.Per os assumpta,venerem sti mulat,& mulieres infœcundas,ad conceptũ disponit. Posterior aqua rufo colore prædita,doloribus matricis medetur per os sumpta:pŏdere duarũ drachmarũ assũpta, pleu ritidem soluit:colicos dolores inunctione curat,similiter & lienis duritiem,dentiũ, do lorem, anhelitus fœtorẽ, & alia huiusmodi sanat. Omnis generis febres tollit, quia potenter omnes humores discutit & dissipat. Sicui ægroto vocis acciderit priuatio,dabis huius ʒ j.cum altera ʒ prioris aquæ, intra os,& loquetur: quod ego millies expertus sum.

Aqua mirabilis quæ dicitur mater Balsami,cuius infinitæ & mirabiles sunt proprietates, & in fistulis mirabilem operationem producit. ℞. Terebinthinæ ℥ j thuris mascu li ℥ ij aloes succocitrini, masticis caryophyl lorum,galãgæ,cinnamomi,croci,nucis moschatæ,cubebarum,ana ℥ j.gummi hederæ ℥ v.omnia subtilissimè puluerisentur,deinde in alembico benè lutato luto sapientiæ, destillentur lento igne Prima aqua erit clara & alba, donec incipiat croceari & inspissari,

tunc remoue ipsam,& collige secũdam,quæ erit crocea,spissa,& priori supernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueatur secunda, quia venit tertia,quæ est sicut mel clarum:& propriè balsamũ vocabitur,& eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuspide cultelli in fundo cyathi aqua pleni posueris, non dissoluitur, quemadmodum verum Balsamum: postquam steterit per vnam horam, venit in superficie aqua sine dissolutione. Ardet quoq;. Deinde congelat lac, si in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida statim congelat illud,sicut Balsamum.Prima aqua Balsamum dicitur,& hęc curat fistulam,sonitũ aurium, si de ea ij.vel iij.guttas mane auri imposueris. Secunda aqua vocatur oleum Balsaminũ,quæ curat oculos expalpebratos, leprosos & lacrymosos subitò, si cum ea mane & sero laueris. Tertia vocatur Balsaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem est,quod naturale.Curat & stringit omnem tineã,scabiem & superfluitatẽ,in quacunque parte humani corporis acciderit:omnia apostemata & omnia vlcera recenter eueniẽtia, omnémq; tumorem oculorum,si cum ea laueris.Repercussiua est magis humorum frigidorum,quàm vlla alia medicina. Omnem dolorem dẽtium,vel ex verme,vel ex humo-

re

re fluente, si cum ea laueris, curat, restringit, & interficit. Et in omnibus venenis frigidis, sicut bufonis, araneæ, serpentis, scorpionis, optimè valet, nec est possibile vt hominem lædant, si aliquis ab illis punctus, guttam tepidã huius apposuerit. Omnia vlcera quantumque profunda sint, siue in carne, siue in neruis & osse, & apostemata saniosa, si cum ea laueris, sine aliqua tenta, curat intra nouẽ dies, quantũcunque terribilia, seu immũda, fistulata vel cancrata fuerint, etiam noli me tangere, & morbum Aegidii: habet etiã mirabiles effectus in dulcificatione corporum metallicorũ. Omnem guttam frigidã, si cum ea laueris, & si cum pãno lineo supra locum doloris emplastraueris, curat & percussiões lapide, vel casu, læsione loci facta. panno lineo in eo tincto & superposito desiccat, & restringit, neruósq; fortificat vel confortat: & scias quòd est calidissima supra omnem gradum, & nulla res calidior reperiri potest: & est tantæ penetrationis & caliditatis, quòd si vnam guttam tepidam posueris super manum statim penetrat sine læsione, & non senties. Tumorem pedum. tibiarũ, & dolorem iuncturarum læsione ibi facta superposita curat ex frigida causa, vel ex sanguine corrupto. Dicitur hic liquor mater Balsami, quem si probare volueris, accipias pullum de-

plumatum & mundatum à visceribus, postea calefac eum ad ignem tandiu, quòd vix possit teneri in manu, postea line eum cum dicto oleo & expone soli per duas horas ad exiccandum, & iterum iteretur vngendo cum dicto oleo, & desiccetur: postea vbi vis repone, quia nunquã putrefiet, & huius generis plures habet facultates. Bertapalia.

Aqua seu oleum magnificum, variæ ad multa facultatis, ad visum vtique instaurandum memoriámque. Membrũ quodcunque litum roborat, pituitam ventriculum lædentẽ digerit, & ipsum roborat, cochlearis mensura præbibitũ, quo etiam modo ieiunè singulo die sumptum, ab omni tuetur morsu, & venenosorum morsui impositum, liberat à veneno: illitum scabiem sanat, & tineã: auribus impositum, grauem tollit auditum, ad oculos confert humentes, & ad omnem hebetudinem: internorum verò tumores, potũ liberat & dentes lotione: & si vlcus cancérq; quaque die madefiant curãtur: pari modo & neruorum resolutio: crurũ sanat tumores, omnémque ægritudinẽ à causa frigida prouenientem. Accipit autẽ terebinthinæ ℔ ß. aquæ ardentis ℔ ij xyloaloes, santalorum citrinorum & rubeorũ, cinnamomi electi, cubebarum galãgæ, nucis moschatæ, cardamomi,

momi, croci, thuris, maceris, masticħes, zingiberis, ſpicæ nardi, caryophyllorum de vno quoque ℥ iij. gummi Arabici ℥ j. moſchi ʒ j. ambari tantundem, omnia per ſe trita, & in cerniculo cribrata, cum aqua ardenti in vitreo vaſe per diem excipito, ignéque molliuſculo deſtillato, donec ſtillans aqua exierit clara: cúmque colorem mutauerit aliud vas ſupponito: & vtrunque per ſe ſeruato. Fum.

Elixir, ſiue aqua vitæ compoſita, quæ ad Balſamelæa quoque erit referenda.

Recipe caryophyllorum, nucis moſchatæ, zingiberis, galangæ, piperis longi, piperis nigri, zedoariæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ, roriſmarini, mentæ, baccarū lauri, pulegii, ariſtolochiæ rotundæ, ſtœchados, ſigilli b. Mariæ, cardui benedicti, florum cheiri, florum primulæ veris, roſarū rubearum, florum ſambuci, ſpicæ nardi, ligni aloës, cubebarum, cardamomi, cinnamomi electi, calami aromatici, ſaluiæ, baſilici, gentianæ, calamēti, ſantalorum omnium, acori, pæoniæ, radicum & granorum, macis, nigellæ, cornu ceruini, raſuræ eboris, chamædryos, chamæpityos, melligetæ, maſtiches, thuris albi, aloës hepatici, myrrhę, florum camomillæ, a-

 nethi

nethi,artemisiæ, betonicæ, ana ℥ iij. florum borraginis, florum buglossæ, melissæ, seminum anisi, fœniculi, carui, ana ʒ ij. specierum electuarij de gemmis, specierũ diarrhodon, specierum triasantali, specierum aromatici rosati, ana drachmæ dimidium, diamoschi, dulcis diambrę, electuarii de gemmis, theriacæ, diacori. dianthos, ana ℥ ſ. florum lychnidis, altilis, rubrorum, florum calendulæ, radicum bardanæ, radicum filicis, ana ℥ ſ. chelidonii maioris cum radiculis à terrestri immundicia repurgatis, & resectis foliis marcidis, si quæ fuerint, ℥ j. rhabarbari electi sesquiũciam, olei de terebinthina ℔ j. Omnia supradicta benè pulverizata vel conquassata, ponantur quælibet & singula suo tempore (incipiendo à vere, continuandóq; per æstatem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex vino Rhenano antiquissimo, generosissimo, non marcido aut fæculento per alembicum vitreum non æneum, fermentetúrq; in ea toto singulorum præsertim florũ & herbarum colligendorum tempore, obturando quàm exquisitissimè vas siue bociam (quæ vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Samia nostra) operculo vitreo circumlutato. Aqua autem vitæ in qua macerabuntur dictæ species, sit ad pondus librarũ vigintisex, plus minus. Si in tres diuersas bocias diuide-

res

res aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vicibus, quàm in vna. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo Mariæ sub moderato igne. Primùm exibit elixir vitæ, & serua illud per se benè obturando vas vitreum, ne respiret. Deinde stillabit aqua grossior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbita vel vesica, æquiualent theriacæ, & seruiūt pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud mirabiliter caput roborans priori ferè simile, nisi quod minori sumptu & labore comparari potest: ℞. Caryophyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi & nigri, corticum citri, seminis iuniperi, foliorū saluiæ, basilici, rorismarini, maioranæ, euphragiæ, fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarū, cinnamomi, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, macis, thuris masculi, ana ʒ j. postea, ℞. Ficuū siccarū, passularum, dactylorū sine ossibus, amygdalarū dulcium, ana ʒ j. ß. mellis ℥ vj. sacchari albi ad pondus omniū, terantur omnia simul benè, & ponantur in aqua vitæ trium coctorū, & postea repone omnia in ampulla vitrea, & destillentur lentè vt in

aliis elixir vitę.

Aqua laudatissima, Balsami vires in se cō tinens, ad multas ægritudines necessaria ex Fumanello. Aqua quæ Balsami facultates ęmulatur, lætitiam affert, cerebrum confortat, tumores intrinsecus suppuratos, seu vomicas rumpit pota, oculorum ruborem & maculas delet, fistulam curat, & cancrū imposita, potu morbum sanat comitialem: membrorum resolutionem, seu paralysim in uncta curat, quæ ex frigida est causa, vino modico cōmixta cochlearis mēsura, ieiunéque ebibita, senectutē retardat, & sanitatē cōseruat, lētigines à facie, putredines, omnésq; maculas linita delet guttámque rosaceā, vulgo nuncupatam, faciei morbum ex erysipelatis genere: dentium tollit dolorem, & aurium spiritum flatuosum imposita, narium fœtorem & gingiuarum synanchen, omnémque gutturis rumpit abscessum: melancholicis confert, ischiadicis, podagricísque: ascitē curat, colíque dolorē à causa frigida, & coronariæ suturæ lita, omnē tollit capitis dolorē, ex frigida causa euenientem: vermes interficit, ad ʒ ß. quātitatē sumpta, quo modo & veneno obstat. Plura etiā promittit, quàm scripta sint. Cuius confecturæ hic est modus. Mastiches, caryophyllorum, nucis muscatæ, cardamomi minoris, cubebarum, piperis

piperis longi, cinnamomi, galangæ, zingiberis, ligni aloës, cardamomi maioris, de singulis, ℥ ß. spicæ nardi ʒ iij. maceris ʒ j. caphuræ ʒ j. ß nucis Indicæ. ʒ ß. vini albi, subtilis, dori quod sufficit, inuicem commixta suaui destillato igne.

Species pro vino Maluatico destillato loco auri potabilis, ℞. Vini maluatici electissi ci mensuras vi. ponatur in bocia & destilletur suaui igne per cineres, septem vel nouem vicibus: aquam vitæ sic benè rectificatam pone in vitro cum sequentibus: ℞. Sperma ceti, ambræ electæ, rhabarbari optimi sing. ʒ.ii musci fini & electissimi ʒ.i. vel plus: pone huiusmodi res in sacculũ vel pilã de panno raro subtili & bene mundo. Huiusmodi sacculus postea ponatur ad vinum supra rectificatum, & bene claudatur orificium vitri: efficietur tale vinum aurei coloris. Posset & cinnamomi interioris aliquid addi, & erit magis delectabile. Virtutes huius aquæ: venena curat & expellit. Ad præseruandum, contra pestem detur gutta vna mane, cum modica medulla panis, factis prius aliis purgationibus, & phlebotomia. Infecto verò da testam nucis muscatæ plenam cum mica panis albi, deglutiendo curat. Ego verò do cum aliis medicinis bezoarticis, & misceo cum electuariis cordialibus ad dirigendã opera-

tionem. Et in hac destillatione inueni multa bona iuuamenta, Incert.

De aquis metallicis, & forti.

AQua argenti sublimati ad cancrũ, extirpans eum radicitus, & citò interficit, si superponatur, ita vt non longa curatione sit opus, nisi quatenus vlcus est: fiat autem aqua hæc hoc modo, Liquefiat stannum & dum incipit refrigerari & condensari, proiiciatur super ipsum de Mercurio tantum, quantum est ipsum stannum, incorporentur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta super lapidem purum & lęuigatum poni & duci & optimè triturari debet, & postquam ita factũ fuerit, addatur ei de Mercurio sublimato quantum est ipsa pasta, & iterum teratur & ponatur super lapidem, & tunc fiet sicut aqua, & hoc per alembicum debet destillari, & quæ inde extrahitur aqua, debet colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impetiginem, serpiginem, & morpheam, &c. liquor destillatus, ex Theophrasto. ℞. Enulæ campanæ ℥ j. axũgiæ ℔ ß. argenti viui ℥ ß. sulphuris ʒ ij. destilla per alẽbicum, & vnge.

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuiusdam viri nobilis secretum ℞. Succi agrimoniæ, solani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi ℥ iiij.

iiij. aluminis crudi ℥ iiij. masticis ʒ ij auripigmenti ℈ ß. albuminum ouorum numero vj. agitentur fortiter & destillentur. Hac aqua lauatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris & aliarum corporis partium, omnibus vlceribus corrosiuis, mira vbique locorum facta est experiētia. Accipiuntur autem aluminis, succi portulacæ, succi plantaginis expressi, seu vuæ omphacinæ, & albuminis, seu candidi ouorum, ana partes æquales, & more aquæ cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni. ℞. Albuminum ouorum numero quindecim, aluminis rochæ, succorum plantaginis, portulacę, solani, aquę rosarum, succi agrestæ, ana ℔ ij. misce omnia, & destilla in alembico: perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsum fuisse quidā retulit chirurgus, ad carcinomata. Lateritio namque lapidi ignito aquam infundebat aluminosam, & refrigerato lapide ac pendente, aquam destillatam colligebat, in eáque linteolum madefactum vlceri imponebat, mirúmque modū carcinoma post dies paucos curatum fuisse retulit, Fuman.

Aqua pręstantissima ad maculas oculorum. ℞. Mellis albi ℔ ij. antimonii, tutię pręparatę, sacchari candi, ana ʒ iij. aloës optimi

ʒ ß.

℥ ß.chelidonii,rutę,euphragiæ,anaM. ß.destillentur in alembico.

Aqua tutiæ præparatæ. ℞. Aquæ euphragiæ,aquæ fœniculi,aquæ matrisyluæ,ana ℔ ß.aquæ ros.℔ ij;tutiæ præparatæ ℥ ij.aloes ℥ ß.cuperosæ albę ℥ ß.camphoræ ℥ j.misce & fiet aqua probatissima, ex Arnoldo, ad maculas oculorum.

Aqua Marchasitæ, quę oculorum destruit suffusiones,& confirmatas emollit. Marchasitæ frusta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritáque,destillato,& denuo cum fæce sua terito,destillatóque.

Aqua ad lepram aliósque morbos. Aqua stillatitia ad leprã, omnémque corporis defœdationem,oculos mundans , iuuentutem conseruans,& ad alia quàm plura efficax, vt experimẽto coniici potest, Limaturæ,seu ramentorum argenti,æris ferri,plumbi, chalybis,cadmiæ,auri,æreæ,&argenteæ,styracis, de omnibus æquale pondus, macerẽtur die vna & nocte in vrina pueri non polluti : altera verò die in vino albo calido, & die tertia,in succo fœniculi,& quarta die , in lacte mulieris masculum lactantis, quem peperit, quinta die in vino rubeo , & sexta in septuplo sui,albuminum ouorum:qua destillata, ad vsum reponantur.

Aqua contra leprã. ℞. Roris maialis mẽsuras

suras quinque, sulfuris ℔ j crystalli ℔ ß. camphoræ ℥ j. misce & mitte stare, postea decoquantur leuiter, & rursus quiescant, tum destilla, adde margaritas. Purgat choleram adustam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, supérque marmoreum deducta lapidem ita stillato, vt quod crassius est descendat, & per diem & noctem in loco seruato humido, & denuo destillato, ad faciem dealbandam.

Alia aqua dealbatiua. ℞. Calcem & incorpora super marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum destillatorum: & fac ita spissum, sicut salsam, deinde pone in vrinali in loco humido per diem & noctem, postea destilletur aqua ex his per alembicum, cum suaui igne, & sine fumo, & quod destillatur pone in vase vitreo.

Aqua faciē dealbans. ℞. Albuminis oui, boracis petrosi, salis, aluminis rochæ, sing ℥ j. quodlibet per se tritum, albumini ouorum commixtum, destillato, vtitórque.

Aquę fortis hodie magnus est apud Chymistas & Aurifabros vsus, sed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Lusitanus fœliciter vsus est ea, in magno & maligno faucium vlcere. A principio suffusionis quidam ea curantur

rantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquādo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, cancros & porros, dum non fuerint inoſſata, & concaua, ſolummodo madefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua ſeparatur aurum ab argento. Antiqui vt aurum ab argento ſepararent, vtebantur atramenti ſutorij ſtillatitio liquore, vt nunc quoq; in Aſia faciunt illi, qui ab argento aurum ſeparant. Noſtri verò vt aquā fortiorē reddant, & vehementiorem, ſalē petræ adiiciunt. Bellonius de medic. cadauera ſeruantibus. In aquam fortem, ſi ferrū aut alia aliqua materia proiiciatur, ſtatim ebullit, & ſurſum fertur, & niſi expiraret, vaſa diſsilirent. Sin aurum in eam inieceris, non æquè intumeſcit, reſoluit id in arenā, reliqua metalla omnia in liquorem. Argentum vbi in ea fuerit liquatum, immittantur laminæ cupreæ, & argentum his adhærebit, quod poſtea ſcopa ſeparatur, ac tandem fuſione vniuntur.

Aqua fortis, ℞. Vitrioli, ſalis petræ, fiat aqua per deſtillationem, in quam ponas vaſa argentea deaurata, & eliquabitur luna, & ſol manet integer, poſtea cola, & ſi Solem demulcere volueris, appone ad prædictam

aquam

aquam salis * .postea verò quodlibet sicca & præpara. Alia.

℞.Aquæ fortis,salis cõmunis & salis ammoniaci parum,destillẽtur simul:aut si aqua fortis prius fuerit destillata, iam dictæ species destillentur,& vocatur aqua regis,& separat aurum. Aqua fortis verò communis, separat tantum argentum, aurum graduat & illustrat.

Aqua causticatiua in fistulis sine dolore:& etiã valet ad glandulas, scrofulas, & porros, & ad omnes excrescentias in corpore humano,& aufert sine dolore.℞.Olei laterini optimi,masticis electi,gummi Arabici, terebinthinæ,ana ℥ iij.pistentur pistanda:& omnia simul misceantur, & per alembicum destillentur:quam destillationem misce & incorpora, cum ℔ ß. cineris cerri:& iterum destilla per alembicum, & quod fluit, reserua in vase vitreo benè clauso.

Aqua mirabilis in fistulis, cum qua scribi possunt literæ aureæ in ferro. ℞. Cornu arietis abrasum exterius,& incidatur subtiliter,& ponatur ad destillandum in alembico vitreo subtiliter,tunc ista aqua quæ exit operatur in ferro calido ipsum deaurãdo,& mirabiliter valet in fistulis.Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterii, adeo vt etiam corrodat ferrum,℞. Salis nitri ℥. ii.vitrio

trioli Romani ℔ j. cinnabaris; aliàs vcisur ℥ iiii. quælibet per se terantur, deinde simul misceantur, & per alembicum destillentur, & hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit incidere tumorem, abscessúmve absque ferro. Habet autem vitrioli Romani rubefacti ℥ vj. salis, nitri, vtriusque ℥ ij. gallarum, salis ammoniaci, singulorum ℥ viij. vitrioli non rubefacti ℥ ij. omnia destillentur alembico, & in vase seruentur vitreo. Vsus quidem est, vt oliuæ sarmento, lignóve acuto in hac madente aqua, tumor incidatur, qua pariter & porri tolluntur, Fumanellus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodocunque maligna & fistulas, Religiosi cuiusdam apostatæ medicamentum, de quo alibi scripsimus, mihi à pluribus iam annis telatum, & experientia comprobatum, omnem detergens putredinem, & ad sanitatem reducens, quod habet chalcitidis, seu vitrioli Romani ℔ j. salis nitri tantundem, aquæ quod sufficit, coquantur simul cum modico argenti viui. Accipito autē aquæ huius clarificatæ ℔ ij. argenti viui ℔ j. & omnia com mixta alembico destillato, & peracta destillatione, vitream bociam frangito, & quod intus est veluti fæx conterito, & denuo cum

præ

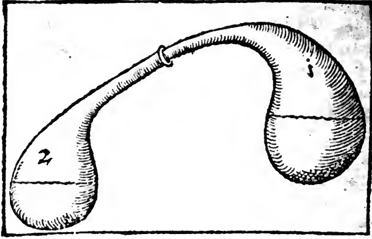
prædicta destillato aqua ter quatérve. quæ nanque antiqua sunt vlcera, puluis sanat, pariter & iniecta aqua. Idem.

Alia aqua fistulas delẽs & porros. ℞. Olei ex lateribus ℔ v. calcis non extinctæ recentis ℥ iij. arsenici puri ℥ ij. euphorbij ℥ j. omnia alembico destillentur. Idem.

Alia potentior ad fistulas delendas, verrucásque seu porros, ℞. Olei de lateribus ℔ ß. calcis non extinctæ ℥ iiii. ammoniaci puri tantundem. euphorbij ℥ ß. omnia cum oleo mixta, alembico destillentur & stillatitius liquor ad vsum seruetur. Idem.

℞. Tartari albi, salis nitri, ana puluerisentur subtiliter super lapidem purificatum, postea fiat fouea in medio pulueris, & impone carbonem ardentem, & oleum quod inde fluit serua, & loca morpheatica cũ eo inungas, & sanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞. Salis nitri, vitrioli, ana ℔ ij. aluminis vsti ℥ viii. omnia subtilissimè terantur, postea ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, hoc modo, da sibi ignem, per horas decem semper augendo.

Aqua fortis, ℞.Auripigmenti,floris æris, ana ℥ ij.vitrioli Romani ℔ j. ß.ſalis nitri ℔ ij.aluminis ℔ iij. omnia pulueriſentur, & fiat ſecundum artem deſtillatio.

Aqua fortis ad fiſtulam antiquam, & pro fundatam etiam in oſſe,mirabilis, ex lib.ma nuſcripto vetuſtiſsimo.℞.Salis ammoniaci, vitrioli auripigmenti rubei & citrini, viridis æris,ana ʒ ij.vel plus,vel minus.pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, deſtillatum ſeruetur in vaſe vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret.Tantę enim virtutis eſt aqua iſta, quòd oſſa penetrat,& ideò in cõcauo fiſtulę ponatur vna gutta modica : ſtatim cauterizat,ſicut ignis.Poſtea remoueatur arſura cũ albu

albumine oui, aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ℞. Salis petræ, vitrioli Romani, ana ℔ ij. aluminis calcinati ℔ ß. puluerisentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum guttulam tantùm apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & ablue.

Species aquæ fortis ad vermes(verrucas) & tubercula ℞. Salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis, ana ℥ ij aluminis saccharini, calcis viuæ, ana ℥ ß. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissoluens margaritas, & aurum in foliis. ℞. Salis ammoniaci ℔ ß salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij salis cõmunis ℥ ß omnia pulucrizẽtur & destillentur per alembicũ, in vase vitreo seruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ℞. Cuperosæ ℔ j. & smerilij ℔ ß. subtiliter pulverizati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri benè clausa.

Ad tollendum cancrum, secretum magistri Francisci: ℞. Destillationem per alembicum argenti viui argenti sublimati, vitrioli Romani, & vtere.

Aqua fortis conueniens moro, Bertapal. cap. 6. de apostematibus, ℞. Vitrioli

Romani, aluminis rochæ, salis ammoniaci, salis gemmæ .iiij. iij. ij. & j hæc sunt pondera secundum ordinem, & fiat destillatio ad alembicum vitreum aptatum cum luto sapientię, & cum stercore bouis, & paleis mixtis, sicut faciunt dominæ, quando imboccāt canistros. Ista aqua mirabilis est, & tangendo morum, destruit ipsum & omnem aliam carnem additam, & ista vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valēs in fistulis, & est multæ virtutis & potentiæ in vlceribus. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, aluminis rochæ, ana ℔ j. quęlibet per se terantur subtiliter, & simul incorpora, & pone in alembico, fac lentum ignem, & accipe primā aquam per se, donec rubescat alembicum, tūc remoue aquam illam, & collige aliam per se, quia prima nihil valet: & auge ignē donec incipiat rubescere, & tunc reduc cineres qui sunt in vase vsque ad collum, & fac ignem fortem, donec rubescat alembicū, & cessabit fumus ille rubeus qui apparebit in vase vitreo, & sigilla bene cum cera, & serua supradictā aquam. Infrigidato furno, in fundo vasis inuenies massam rubeam, quam serua. Aqua dicta, est fortior aqua mundi, & habet mirabiles operationes in se. Nam hæc aqua soluit, corrodit

carnem

carnem, & redigit omnia mundi in puluerem & aquam: sicut lapides & metalla. Si calefiat, emittit fumum rubicundissimum & fortem. Hæc aqua si tangit per se carnẽ vel vestem, tingit eam colore croceo, qui nunquam deleri potest: in carne durat color pluribus diebus, si laueris maculam cum lixiuio, fit valde rubeus color. Item si posueris paululũ bonæ lunæ, hoc est argenti, in aqua ista, tingit colore nigro, qui deleri nõ potest, Item si posueris aliquid Mercurij, hoc est, argenti viui ita quod liquefiat, fit fortior igne, Nam si tangit carnẽ, cauterizat ad modum ferri igniti, & non sentitur: & est optima ad faciendum cauteria: mortificat omnes fistulas, & cancros & carbunculos, humores prauos & venenosos. Item si apponatur ferrum in dicta aqua, statim calefit, & bullit absque igne, & facit de ferro aquam rubeam, per intromissionem ferri. Et si extraxeris aquam per Alembicum, remanebit ferrũ in fundo vasis, & erit puluis rubicundissimus, qui dicitur, crocus Martis. Itẽ si in prædicta aqua posueris Venerẽ, bullit, & fit de ea, aqua viridis. Et si extraxeris aquam per Alembicũ, remanebit Venus in fundo vasis puluis nigerrimus, qui est calx veneris. Nota quod si posueris in dicta aqua saturnũ, facit aquam claram, & si extraxeris, remanebit sal albus,

& amarus. Item si posueris in ea Iouem.faciet de eo pastam sicut butyrum:& si desiccaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formā glaciei: & si desiccaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in Mercurio, tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optimè, exibit Mercurius: quod verò remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum: & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus vt terra, valet in desiccando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem vnā de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem vnius istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebūt omnia ista in fundo vasis ad formam lapidis: de quo lapide pone partem vnam supra quatuor partes æris & fiet albū, sicut argentum de xxij.solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argēto, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris

fieri

fieri vaſa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti & ſi poſtea acceperis panem rubeum, qui remanſit in fundo vaſis aquæ ſupradictæ, & puluerizabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fiſtulas, porros, verrucas, & callos tollendos. ℞. Cuperoſæ, id eſt, ſalis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis, ana partes æquales, terantur & deſtilla per alembicum. Prima aqua exiens eſt alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ ſuprà dixi.

Aut. ℞. Calcis viuæ recentis ℥ iij. arſenici ℥ iij. euphorbij ℥ j. & tere & cum olei laterini ℔ ß. miſce & deſtilla, ſerua ad porros & verrucas.

Alia. ℞. Salis nitri ℥ iij. vitrioli Romani ℔ j. cinnabaris ℥ iiij. tere, deſtilla per alembicum, & ſerua pro deauratione Martis.

Alia. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, ſalis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, ſalis alkali, tere, deſtilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua diſſoluens ſolem. ℞. Salis petræ, vitrioli, gypſi, aluminis iameni, ana quart. xij. cinnabaris ℥ ij. aquæ ſalis * ℥ iij. pone in alembico, & exibit aqua prima dulcis, ſecū-

da & vltima est rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo soluatur, ℞. Olei tartari partes ij. sulfuris partem j. & destilla, vnge metallum vel ferrum, postea igneatur, & proiiciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis separans solem à luna. ℞. Salis * partem vnam, vitrioli partem j. salis nitri partem mediam, viridis Græci partē quartam vnius partis, hoc imbibe aceto fortissimo in modum pastæ, & exicca, postea sublima aquam.

Alia operatio melior, quæ separat lunam ad vnam partem & solem ad aliam, ad modum massæ. ℞. Tegularum ℥ j. salis communis vsti ℥ ß. æris vsti, viridis æris, ana ℥ ß. puluerisentur simul, postea pone materiā quam vis separare in istum puluerem in testa, & tege eam cum alia, & cum dissoluitur, separatur vnum ab alio.

Aqua & oleum è sale ammoniaco. ℞. Sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuum verò spacium oui repleas sale ammoniaco puluerisato. Ponantur in vas arena repletum, cui modicum aquæ sit affusum, & mane in cortice aquam reperies, quam serua postridie rursus eodem modo aquam euacua, vsq; totum sit resolutum. Sin oleum

eius

eius habere volueris, aquam per alembicum separa, & remanebit oleum, quod serua. Vsus eius præcipuus ad fixandum, & alia multa Alchymica opera. Marcell.

Aqua mollificans omnia metalla, vitrum, chalybem, electrū. ℞. Salem ammoniacum, & salem nitri cum tartaro, ana bulliant (an in liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollificat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarum æqualiter sumpta, emolliunt metalla secundum aliquos.

Aqua fortis, ℞. Salis nitri, salis, * ana, fac aquam ad solem. Si solem & lunam in aqua separare volueris. ℞. Salis nitri ℔ j. aluminis vsti & exiccati ℔ ij. destilla per alembicum, & in aquam pone laminas tenues foliatas sū per prunas: tunc bulliet, & cum bullire desinit, depone, & aquam infrigidatam moue & turbescet, tunc subtiliter effunde aquam in aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in fundo residere: tunc ℞. Aquam modicam fontis, affundēdo Soli, & laua, & aquam funde tum ad priorem aquam tunc Solem in tegulam super prunas pone, & siccato: postea ℞. Modicum salis nitri, & solē cum ipso demulce (*schmeltz*) & funde tunc in formam. Cum autē lunā habere volueris, ℞. Aquam effusam, & destilla per alembicum, & manebit luna in vitro, quam tunc effunde, sicut de

auro dictum est:tunc abluta prima aqua,pos set fæcibus apponi,si plus de luna in puluere nigro foret,quod tunc etiam dissoluetur, & postea effunde iterum,& affunde aquam fontis,& laua vt prius Lunam autem vltimò siccatam poteris ponere in crucibulum, cum medio suo nitri obstruendo,& superius mittendo paruum foramen, sufflando ignem & habetur depurata.

Aqua Philosophorum, è scheda, lingua Gallica manuscripta. ℞. Vitrioli Romani ℔. j. salis nitri ℔ ß. cinnabaris ℥ iij. pistentur subtilissimè, misceantur destillentúrque in alembico, qui ponendus in olla è terra facta. Postea sumatur cinis cribellatus, & vas terreum impleatur, vsque quo materiam in alembico contentam, penitus comprehendat. Excitetur deinde ignis lucidus & lentus subtus,& posteaquam cœperit destillare,colligatur aqua. Prima aqua destillans, tum perfecta dicetur, cùm collum alembici parte superiore flauum comparuerit, atque tum secunda à priore erit separanda, & singulæ seorsim seruandæ. Virtutes huius aquæ multæ sunt. Deaurantur hac aqua calices, galeæ armorum, gladij,cultri, & similes res: scribendo literas,pingendo folia aut alia ornamenta hoc modo procedendo:Primò vernice obducatur res deauranda, quæ postea

iuxta

iuxta ignem exiccetur. Deinde cũ ſtylo acuto ligneo è duro ligno, pingatur aut ſcribatur quodcunque placuerit Demũ aqua prędicta madefiat locus depictus aut ſcriptus, ibique aliquandiu relinquatur, poſtea igni lento admoueatur. paulò poſt valido: vbi benè incaluerit, detergatur panno lineo aſpero, & mundetur à vernice. Si aurichalcũ dealbare volueris, bulliat in aqua hac, & argenteum videbitur. Si in aliquo vis curare porros, lentigines, aut carnem ſuperexcreſcentem auferre, in quocunque loco fuerit, aperiatur locus acu, & modicum aquæ immitte, & ſubitò tolletur. Sin fiſtulas, apoſtemata, cum tenta aqua imponatur, diſſecabit fiſtulas, radiceſque earum aufert biduo, malam carnem auferendo, reſtituẽdo bonam. Sin apoſtema ſine ferro aperiendum, ſumatur cera alba & fiat ex ea emplaſtrum in medio perforatum, & loco affecto imponatur, foramini poſtea aquæ prædictę modicum indatur, & aperietur. Mollificat corallia: ſumenda autem vna harum aquarum, vel ambæ ſimul, cui corallia imponãtur, & poſt eius mollificationem elaborabis, aut formabis ad libitum, ac tandem redibit ad ſuam naturam. Pota ab animali, interficit. Vinum, cui admiſcetur, corrumpitur, vbi reparare voles, adde roriſmarinum. Sed alias quoque habet non manife-

ſtan

ſtandas facultates,propter impoſtorũ & circulatorum nequitiam,qui eiuſmodi aqua in hominis perniciem abuti poſſent.

Aqua regalis dicta,ad multa vtiliſsima. ℞. Sulphuris flaui,aluminis rochæ,ſalis gẽmæ ana ℔ ij. borraginis,maſticis,ana ℥ ij. contundantur in mortario, & commiſce in bocia cum capitello & recipiente deſtilla ſecundum artem. in fine fortiſsimo igne omnem humiditatem extrahendo:quę deſtillat aqua,alba eſt & turbida quę coletur per pannum ſubtilem & in ampulla vitrea ſeruetur, adiungendo muſci ſoluti carat.j.aquæ roſaceæ ℥ ß. & vbi aliquãtulum quieuerit aqua, fiet clara & odoratiſsima. Dolorem aufert vulnerũ,ſi vulnus ea madefiat. Ad dolorem dentium,& gingiuarum corruptionem,& omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquãdiu, ac poſtea expuendo,quia mirabiliter ſanat.Dentes dealbat.cũ lineo panno eadẽ madefacto & affricato Febrium paroxyſmos tollit dando ℈ ß. cum brodio per os,mirabiliter certè iuuat.

Aqua pretioſa ad oculos ex vitriolo. ℞. Vitriolum,& in cucurbita per deſtillationem aquam eius extrahe,in arena. Vitriolo calcinari nihil opus eſt nec debet. Aliter.

℞. Ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticem, & in partes duas

duas per medium scinde. Ablato verò vitello substitue vitriolum album magnitudine pisi, & vertetur in aquam, exprime per pannum in vitrum, & serua ad oculos. est enim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorum maculas delens, & oculos clarificans super omnia iuuentutem cõseruat, & omnem maculam faciei delet: sed & guttæ rosaceæ, & lepræ non veræ valet. ℞. Limaturam argenti, stanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachymiæ argenti & auri secundum diuitias & paupertatem, ana ponantur per diem & noctem in vrina pueri virginis calida. Secundo die in vino albo calido. Tertio die in succo fœniculi, verbenæ & chelidoniæ. Quarto in albumine ouorum. Quinto in lacte mulieris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo. Septimo in septem albuminibus ouorum, & hoc totum ponatur in vase in quo destillatur aqua ros. ad lentum ignem, & quantum destillauerit, reserua in vase aureo, argenteo vel vitreo benè obturato, ne respirare possit. Ex ipsa aqua oculis immitte ij. vel iij. guttas mane & sero, lauando prius oculos, &c. Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem lepram, scabiem, fistulam, morpheam, serpiginem, impetiginẽ & cancrum, & confortationem

tionem omnium membrorum corporis: & omnem morbum contagiosum paliat,& interficit omnem morbum solutionis continuæ. ℞. Limaturæ ferri, chalybis, auri,argenti,æris,stanni,plumbi,ana myrrhæ,aloës, ana quantum de omnibus, terantur omnia simul & misce,& ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas destillationis supra se habeat, & supra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum destillat in vase vitreo collige. & vsui reserua, quoniam est mirabilis ad omnia supradicta, Ex eodem.

Aqua benedicta destillata contra podagram. ℞. Vitrioli Romani ℔ ij. mellis destillati ℔ iiij. destilla sicut scis. postea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura,& vsui serua, & cum penna columbina alba fiat inunctio,vt scis.

Aqua probata ad limositatem, & fœdum colorem dentium, ex Guidone. ℞ Salis ammoniaci,salis gemmei,ana ℔ ß. aluminis zuccharini quar. j. pulueriſentur.& ponantur in alembico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de scarlato fricentur.

Aqua flauos reddẽs capillos.Cineris cerri ℔ j. aquæ fontis ℔ vj diu concoctis,addantur vitrioli Romani ℥ ij & diebus tribus sub dio expositis vtitor.

Alia

Alia. Salis, gemmæ, squammæ, seu batituræ æris, alcannæ, partes æquas, omnia trita alembico destillato.

Alia. Salis gemmæ ℔ j. vitrioli Romani ℔ ß. salis nitri ℥ iiij. radicum chelidonij viridium, ad omnium pondus, ex contusis, & tritis, alembico aquam eximito, quæ primò exit, abiicito, quæ secundò, capillos colorat prius lotos & feruenti sole siccatos.

Puluis per sublimationem factus fortissimus ad corrodendum & mortificandum carnem mortuam, Lanfranc. in Antidotario. ℞. Limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iameni, antimonij, ana ℥ ij. salis ammoniaci, arsenici citrini, sulfuris viui, floris æris, ana ʒ j. & ß. calcis viuæ ℔ ß. hæc omnia terantur, & addatur ℥ j. argenti viui cum saliua extincti, temperetur cum aceto, vel aqua maris, vel lixiuio forti, quod erit melius, si erit de cineribus fabarum, & fiant inde trochisci & siccentur, siccati ponantur in aludel, & sublimentur. Modus autem sublimationis est talis. Habeatur vas vitreum grossum, quod ab igne findi non possit, vel sit terreum interius vitreatum, & habeat operculum ita artificialiter ei coniunctum, quòd vna pars operculi intret vas, quod erit inferius, & arctè sibi coniungat, ne possit inde aliquid exhalare, & cum hoc lutetur, luto sapient

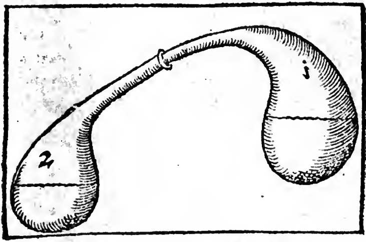
pientiæ vel gypſo. Puluis ſublimandus ponatur in fundo vaſis, & operiatur operculo, & orificia fortiter obturētur, & ponatur in furnello, in quo fiat ignis lentus vel leuis per dimidium diem, poſtea vas auferatur ab igne, & dimitte infrigidari: quo infrigidato, diſcooperiatur, & quod remāſit in fundo inferius, abiiciatur. Quod verò operculo adhæret, remoueatur & ſeruetur in fruſtis. Cum verò opus fuerit, operare cum eo cum cautela, quoniam comburit vt ignis, & putrefacit & corrumpit locum cui apponitur.

De mercurio præcipitato pauca quædam, aquæ forti ſubnectenda.

MErcurius præcipitatus hoc modo fit: ℞. Aquæ fortis ℔. j. Mercurij crudi ℥ iiij. diſſoluatur in aqua, poſtea in arena euaporet aqua, aut deſtillatione ſepara fortiter, vt rubeſcat & exiccetur, teratur deinde in porphyrio, & affunde ei aquam vitæ deſtillatam quinquies vel ſepties, accende etiam, & ſine vt conſumatur. Poſtea rectificetur aqua roſacea optimè permiſcendo ac tandem per filtrum aquam roſaceam ſepara & relinque vt exiccetur. Tū rurſus de aqua vitæ vt prius affunde, & accende vt exiccetur, idque tertia

tertia vice repetatur,& habebis quod voles. tantum autem de aqua vitæ est affundendum,quantum ad cooperiendum solum satis sit,non vt multum excedat.

Mercurius præcipitatus à Gallo empirico. ℞. Argenti viui ℔ j.aquæ fortis ℔ quindecim, omnia simul ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam,& destilla more aquę fortis,vt supra dictum est, semper augendo ignem.

De mercurio præcipitato, qui est remedium contra omnes infirmitates, causatas ex humorum putredine.

RECipe partes ęquales vitrioli Romani, & salis nitri, &ex eis fac aquã cum ca-

pello & recipiente, in quo recipiente pone sextam partē ponderis de Mercurio crudo, hoc e^,Si vitrioli & salis nitri sint tres libræ, pone vj.℥ Mercurii, postea permitte vt aqua cum suis spiritibus descendat in recipiētem. Postea omnia quæ sunt in recipiēte, euacua in bociam mundam & lutatam:sub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac destillare,& cum aqua erit in recipiente,iterum pone in bocia in qua remansit Mercurius,& hoc reiterabis vsque ad Mercurii rubificationem,& rubefacto Mercurio,accipe ipsum,& ablue in aquis cordialibus, vt borraginis & melissæ & huiusmodi, sed primò ablue ipsum multoties in aqua fontis,vel putei destilata,quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum isto modo.

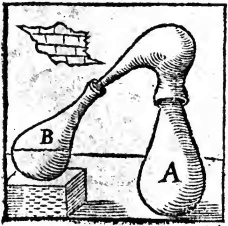
Si corpus fuerit robustissimum, da x. g̃. Si mediocre,da viij. Si debile,iiij. Si puerile, fac tu considerationem bonam.Sed aduerte quod miscere eum debes cū theriaca,postea dabis infirmo venenato, & hydropico, & pestilenti,vel alia infirmitate detento. Et plus, si sanus annuatim,vel triennio, vt opus fuerit,hoc præcipitato vtetur,cum prudenti humorum digestione, hoc est præparatione purgationis,non infirmabitur.

Nota quod loco Mercurii potes vti amalgama, facto ex sex partibus arg.viui, & ex

vna

vna parte auri, & sic facies maiora mirabilia. Et aduerte quod potes curare vulnera cũ primo vel secundo præcipitato, quo vtere sic. Pone de ipso circa vulnera & intus. Lauda qui fecit totum, quia hoc est magnũ secretum. Et scias quod in quatuor destillationib. hoc facies quo facto, pone in bocia munda in igne, vt spiritus quantum potest recedant, deinde fac vt supra.

Modus conficiendi pulueris rubei, id est, præcipitati, siue argenti viui calcinati, ex Mariano. ℞. Aquæ, qua argentarii separant aurum ab argento ℥ vj. argenti viui ℥ iiij. misceantur simul in alembico vitreo, quod benè illutabis. Habet enim alembicũ bociam, quæ illutanda est, (in qua ponuntur elambicanda) & capellum & recipientem cuius forma talis est. Sed

A. id est, bocia est illutãda. Pũctus dicitur capellum. B. recipiẽs. Sic ordinato alẽbicũ. In fornace, A. vndiq; argilla præmunitũ ponito & destilla igne

 (qui

qui paulatim augeatur) temperato, donec tota defluxerit aqua: inde frãgas phialã, &c. Aqua verò, quæ separat aurum ab argento, fit hoc modo. ℞. Salis nitri, aluminis rochæ, ana ℔ ij. misceantur in mortario molendo cum pistillo tam diu donec benè misceãtur. Quo facto, puluis grosso modo factus, ponatur in bocia, quæ illius pulueris capax sit, & illutata. Verumetiam orificia omnia illutabis, ne aqua exhalet, sicque destillãdo aquã extrahes, qua rectè vti poteris. Signum autem suæ bonitatis est, quod quando de ipsa parum in terrã ceciderit, statim ipsam ebullire videas. Sic habes modum pulueris & aquæ conficiendæ, quæ est tantæ virtutis, quantum nemo existimabit. Hic puluis, intra corpus sumendus, præparatur etiam à Matthiolo: sumit autem aquæ fortis partes quatuor, Mercurii partem j. ß. & non cum capello, sed in retorta parat. &c.

Mercurius sublimatus à Gallo empirico. Recipe argenti viui ℔ j. extingue in aceto forti, vitrioli exiccati & puri ℔ ij. salis communis albissimi ℔ iij. postea ponatur in cucurbitam vitream benè lutatam, cum suo recipiente, vt suprà, lutata iunctura, & da sibi ignem per horas sex, semper augendo: frange postea cucurbitam, & habebis optimum sublimatum.

Argen

Argentum viuum è plumbo ita extrahitur ab eodem. ℞. Plumbi minutiſsimè inciſi ℔ x. ſalis nitri, tartari calcinati, ana ℥ xij. ſimul ponantur in vas terreum deuitreatum, poſtea diſſoluantur in aqua vitæ, collocentur in calidiore loco totius hypocauſti, per quatuor vel ſex dies, & habebis ℔ vij. argenti viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem iniicitur, ſic totum illud redigitur ad formã olei ferè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c. quòd ſi autem malum interius in ore fuerit, præſtat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus eſt, & hęc doſis, ex literis ad Geſ. Dedi aliquoties huius pulueris grana hordei quatuor, cum conſerua roſacea, hora quarta veſpertina, ita vt nihil aſſumeretur in craſtinum vſque de cibo. Vſus huius in affectu durante biẽnium, triennium aut amplius, fœliciter ſe monſtrat. Quibus autem affectibus conferre videatur, hoc meum eſt iudicium, quod πολύχρηστον ſit.

DE OLEIS.

De oleis quædam in genere.

NON minus humana natura ad sui conseruationẽ oleis indiget, quã aquis. Quũ etenim eorum quæ possidemus, quędam sanis tantùm ad conseruandam nimirum corporis valetudinẽ maximè conducant, vt ea quibus alimur, vestimur, calceamur, & in quibus habitamus, quædam verò ægrotantibus: alia verò sint eiusmodi, quæ vtrisque ex vsu sint, benè videlicet valentibus & ægrotantibus: oleum ipsum, Galeno etiã teste, est eiusmodi, quod tum sanis, tum ægris ex æquo, & intra corpus exhibendo, & forinsecus adhibendo, vtile

Vtile est. Nam inter ea medicamenta quæ externis partibus admouẽtur, non infimum locum tenent olea, tum simplicia, tum composita Et horum quidem vsus est frequentissimus, ita vt illis solis vtamur aliquando, sæpius autem ad vnguentorum, ceratorum, emplastrorum etiam confectionem vsurpemus. Sunt autem olea & vnguenta, non tantùm consistentia: sed etiam viribus tam propinqua, vt sæpe olea vocentur vnguenta à Dioscoride, quale est vnguentum nardinum, mastichinum, & consimilia, quæ olea potius quàm vnguenta dixeris Cæterum oleorum multiplicia sunt genera. Oleũ enim simpliciter & propriissimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis est expressum omnis ferè excedentis qualitatis expers. Ob id non solum ad multorum medicamentorũ compositionẽ vtilissimum, quod eorum quibus permiscetur facultates facilè suscipiat, sed etiam per se ac solum intra corpus, ad quorundã morborum curationem exhibeatur. Nonnũquam ex immaturis oliuis exprimitur, quod Omphacinum appellant, & ὀμοτριβὲς, refrigerandi & astringẽdi facultate præditum quod iam aliorum medicamẽtorum materia, vt dulce, esse non potest. Hæc duo olea, propriè & verè sunt olea nuncupata. Reliqua verò, de quibus hoc libro instituimus

mus ſermonem(oleum enim hic nobis dicitur,quicunque ſuccus oleaginus & pinguis) per quandam ſimilitudinem olea dicuntur: quales ſunt ſucci oleaginoſi & fluxiles, expreſsi,deſtillati, aut quocũque alio modo facti ex fructibus, ſeminibus tritis, vt amygdalis,nucibus auellanis,nuce Indica, balano myrepſica,ſemine ſinapi,lini,ricini,& ſimilibus.

Fiunt autem huiuſmodi olea multis modis:quędam enim expreſsione, alia verò impreſsione,vt vocat Meſue, quando nimirum ſimplicia medicamenta in oleo communi incocta,macerata, inſolata, ſuas vires in oleo relinquũt. Quædam verò fiunt reſolutione Chymiſtica, vt cũ id quod oleoſum in ſingulis partibus, per deſtillationem reſoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementiſsima ſunt in agendo,& tenuiſsima. Poteſt autẽ ignis beneficio,fermè ex omnibus oleoſi quid elici,ex aliis tamen largiori,ex aliis pauciori copia: quibus hoc eſt peculiare inter reliqua,quòd eſſentiæ tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrãt, & vires ſuas citiſsimè exerũt,qualia ſunt olea, quæ Alchymiſtis ex ſulphure,vitriolo,lateribus & conſimilibus educũtur. Habẽt enim hæc omnia vires maiores, quàm illa,à quibus extrahũtur.

Eliciun

Eliciuntur autem hæc olea per deſtillatio
nem, in arena potiſsimum. ita vt tuſa aroma
ta, aut ſemina, iniiciantur trita in cucurbi-
tam vitream luto intectam optimè: vna au-
tem vice, ad ℥ iij. iniiciantur, ſecundũ capa-
citatem cucurbitæ, infundantur deinde cir-
citer ℔ vj. aquæ clariſsimæ, ac miſceto dili-
genter. Pone deinde cucurbitam in capel-
lam aptam fornaci, & arena imple, vt non at
tingat fundum, ſed interſit arena. Cucurbitę
impone alembicum vitreum, cuius roſtrum
deſinat in ſtanneam vel ferream fiſtulam,
(ſtanno) intus & foris illitam. Ea fiſtula
tranſeat in obliquum per vas, quod habet in
ſe aquam frigidam, vt inter deſtillandum va
por egrediẽs cum oleo, refrigeretur. claude
iũcturas accuratè, madefacto papyro vel lin
teo, & ſuppone exceptorium. Poſtea accẽde
ignem lentum, & vide ne nimium ſurgat, &
ebulliat in alembicũ, quod in cucurbita con
tinetur. Semina enim quædã vt aniſum, pro
pter raritatem ſubſtantiæ ſuæ, ſimúlq; viſco-
ſum quod habẽt, largiter ebulliunt. ideo nõ
ſtatim alembicum imponere debemus: ſed
poſteaquã bullas excitari videris, & vaporẽ
ſurſum ferri: depone alembicum, & immiſſo
bacillo agita, ita reſoluetur ĩ vaporẽ ſpuma
quæ poſtea mediocri igne moderari, cõpeſci
& exiccari poteſt. Quo facto impone rurſus

(nam figulinum dum assatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciẽdum) basim altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidiũ pedem sint duæ virgæ ferreæ transuersæ parũ distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque sesqui digiti vacuitas sit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

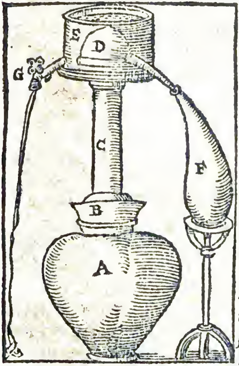
4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorsum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quę nasi curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, vt canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis sit longus, sex non benè pedes, transeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiusculus fiat: deinde paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit,&c. aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt. hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. Veſica cōtinens materiã.
B. Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cōmodè collũ nō admiſiſſet, niſi hoc intermedio.
C. Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.
D. Capitellũ.
E. Vas circundans capitellum, in quod continuè

aqua

(nam figulinum dum aſſatur, contrahitur multum,proinde id prius eſt faciẽdum) baſim altam habentem: foramine ſit rotundo, cum craticula, ſupra quam per dimidiũ pedem ſint duæ virgæ ferreæ tranſuerſæ parũ diſtantes, quibus imponatur figulinum, & fornax ſupra fundum figulini, hoc eſt,ſupra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio,paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ:(nempe pro ℔ ij. ſpecierum,ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque ſeſqui digiti vacuitas ſit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

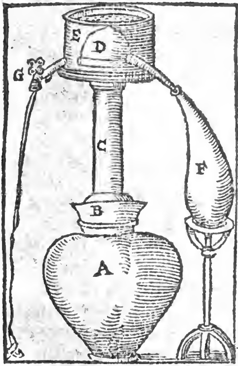
4. Capitellum eſto rotundum ſupra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorſum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum.Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur.nimis citò denſantur vapores,& recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo deſtillandis. Diſpiciendum autem quę naſi curuitas eſſe debeat,pro ſitu & ſpacio loci,vt canalis ei commiſſus,tranſmitti per dolium commodè queat,&c.

5. Canalis ſit longus,ſex non benè pedes, tranſeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiuſculus fiat: deinde paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit, &c. aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt. hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. Veſica cõtinens materiã.
B. Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio.
C. Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.
D. Capitellũ.
E. Vas circundans capitellum, in quod continuè aquæ

(nam figulinum dum assatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciẽdum) basim altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidiũ pedem sint duæ virgæ ferreæ transuersæ parũ distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque sesqui digiti vacuitas sit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

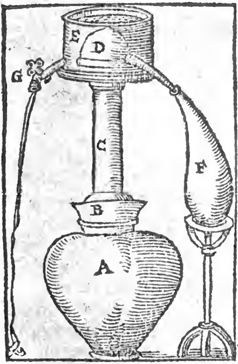
4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorsum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quę nasi curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, vt canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis sit longus, sex non benè pedes, transeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiusculus fiat: deinde paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit, &c. aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt. hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. *Veſica cõtinens materiã.* B. *Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio.* C. *Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.* D. *Capitellũ.* E. *Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua*

(nam figulinum dum assatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciẽdum) basim altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidiũ pedem sint duæ virgæ ferreæ transuersæ parũ distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque sesqui digiti vacuitas sit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

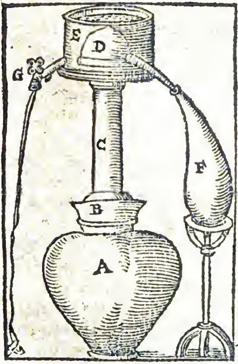
4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorsum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quę nasi curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, vt canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis sit longus, sex non benè pedes, transeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiusculus fiat: deinde paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit,&c.aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt.hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. Veſica cõtinens materiã. B. Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio. C. Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ. D. Capitellũ. E. Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua

mus sermonem (oleum enim hic nobis dicitur, quicunque succus oleaginus & pinguis) per quandam similitudinem olea dicuntur: quales sunt succi oleaginosi & fluxiles, expressi, destillati, aut quocũque alio modo facti ex fructibus, seminibus tritis, vt amygdalis, nucibus auellanis, nuce Indica, balano myrepsica, semine sinapi, lini, ricini, & similibus.

Fiunt autem huiusmodi olea multis modis: quędam enim expressione, alia verò impressione, vt vocat Mesue, quando nimirum simplicia medicamenta in oleo communi incocta, macerata, insolata, suas vires in oleo relinquũt. Quædam verò fiunt resolutione Chymistica, vt cũ id quod oleosum in singulis partibus, per destillationem resoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementissima sunt in agendo, & tenuissima. Potest autẽ ignis beneficio, fermè ex omnibus oleosi quid elici, ex aliis tamen largiori, ex aliis pauciori copia: quibus hoc est peculiare inter reliqua, quòd essentiæ tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrãt, & vires suas citissimè exerũt, qualia sunt olea, quæ Alchymistis ex sulphure, vitriolo, lateribus & consimilibus educũtur. Habẽt enim hæc omnia vires maiores, quàm illa, à quibus extrahũtur.

Eliciun

Eliciuntur autem hæc olea per destillationem, in arena potissimum, ita vt tusa aromata, aut semina, iniiciantur trita in cucurbitam vitream luto intectam optimè: vna autem vice, ad ℥ iij. iniiciantur, secundũ capacitatem cucurbitæ, infundantur deinde circiter ℔ vj. aquæ clarissimæ, ac misceto diligenter. Pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci, & arena imple, vt non attingat fundum, sed intersit arena. Cucurbitę impone alembicum vitreum, cuius rostrum desinat in stanneam vel ferream fistulam, (stanno) intus & foris illitam. Ea fistula transeat in obliquum per vas, quod habet in se aquam frigidam, vt inter destillandum vapor egrediēs cum oleo, refrigeretur, claude iũcturas accuratè, madefacto papyro vel linteo, & suppone exceptorium. Postea accēde ignem lentum, & vide ne nimium surgat, & ebulliat in alembicũ, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædã vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simúlq; viscosum quod habēt, largiter ebulliunt, ideo nõ statim alembicum imponere debemus: sed posteaquã bullas excitari videris, & vaporē sursum ferri: depone alembicum, & immisso bacillo agita, ita resoluetur ĩ vaporē spuma quæ postea mediocri igne moderari, cõpesci & exiccari potest. Quo facto impone rursus

alembicum,& circumlutato satis ac destilla sine cessatione, donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleum:quod visu & gustu statim percipies : nam cum gustu destillantes guttæ, non amplius resipient iniecti aromatis saporem,desistendũ est,ne aroma fundo cucurbitæ inhæreat,& exuratur Deinde segrega contentum in destillata aqua oleum,optimè,vt inferius dicetur. Porrò notandum est, quædam ex his oleis aquæ innatare,quædam fundum petere. Innatant piperis nigri,& recentis cardamomi & anisi:fundum petunt, cinnamomi,macis,& caryophyllorum,&c.Aqua cinnamomi & anisi cum destillantur, lacteum habent colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur.Hactenus Cordus.

Rursus est intelligendum, duo præcipuè in extrahendis oleis requiri: primùm,vt materia copiosa aqua perfundatur,vt ea tanquã vehiculo ad superiora feratur,minúsque aduratur,aut consumatur. Deinde vt vel capitellum, vel tubus, vel nasus, continuè aqua frigidissima refrigeretur. Quæ duo hunc vsum præstant,ne olei spiritus,qui subtilissimi & calidissimi sunt,quíque quàmprimum capitellum inflammant, reprimantur & in oleum abeant.

De

De oleorum destillatione per vesicam vocatum instrumentum.

PRimò fiat vas figulinum, crassitudine digiti, vt firmius sit, ouali figura, oui supra mediũ paulo secti, hoc modo: capax pro arbitrio: sed quoniam pro duabus libris specierum, ℔ aquæ xx. poni debent (& vas æneum replendum est ita, vt tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus minúsue destillare volueris, vasis figulini magnitudinem facito: in cuius fundo arena ponatur ad duos digitos vel vnum, & circumquaque, pro oleis ex aromatibus ac seminibus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, optiméq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix autem ante tres septimanas fiet) pro eius circumferentia fornacem extrues ex lateribus, (nam

(nam figulinum dum affatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciẽdum) basim altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidiũ pedem sint duæ virgæ ferreæ transuersæ parũ distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque sesqui digiti vacuitas sit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorsum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quę nasi curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, vt canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

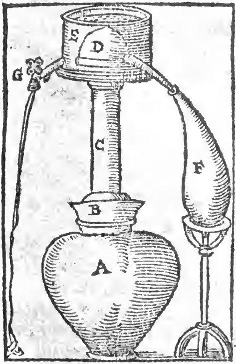
5. Canalis sit longus, sex non benè pedes, transeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiusculus fiat: deinde

paula

latim remissus, in æquali vigore seruetur. Oleum simul cum aqua & phlegmate transibit, &c. aliud subsidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rursus aqua destilletur, & quod primùm fluxerit, erit suauissima aqua, reliquũ phlegma. Destillatio perfici octo horis potest. hæc Gesf.

Instrumentum aptissimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, seminibus, aromatibus, &c.

A. *Vesica cõtinens materiã.* B. *Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo vesicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admisisset, nisi hoc intermedio.* C. *Collum oblongum, vt minus citò incalescat capitellũ.* D. *Capitellũ.* E. *Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua*

aqua frigida illabitur.

F. *Recipiens oblongum.*

G. *Epistomium, aquam calefactam educens.*

Hanc fornacis figuram, accepi nuper à Felici Platero Medico Basiliensi.

De oleorum extractione per distillationem aquæ bullientis.

ACcipe ollam ex cupro factam, decem aut quindecim mensuras capientem, eam imple vino aut aqua, aut mixto ex vtroque, vt tertia tãtùm pars vacua relinquatur. Aquæ impone rem tuam, extrahẽdis oleis aptam, crassiusculè puluerisatam, & ſtet in infusione horis tribus, quatuor, aut etiam sex. Deinde ollæ suppone alembicum, perlutetur optimè, fac aquam fortissimè bullire, tunc cum vapore aquæ, ascendunt spiritus oleaginosi, qui per fistulam, per aquam frigidam transeuntem, descendunt in vitreum recipiens, & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digestionis, separabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum poteris extrahere oleum è nuce moschata, macere, aniso, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis, baccis iuniperi, & aliis. Furnus digestionis est vas, in quod infunditur aqua & oleum simul, in loco temperatè

ratè calido, vt ſeparentur ab inuicem. Quomodo autem ſeparatio fieri debeat, mox dicetur.

Modus extrahendi olea per torcular.

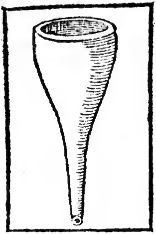
ACcipe torcular, cuius vtraque latera, lamina ſint obducta, quæ calida ſit ſatis, non tamen ignita. inter latera comprimatur res quælibet, ex qua oleum eſt extrahendum, impoſita in panno lineo, raro, & prodibit oleum. Quod ſi res fuerit ſiccior & arīdior, humectetur, affuſo tantillo aquæ vitæ optimæ. Oportet autem res omnes, craſſo modo prius eſſe contuſas.

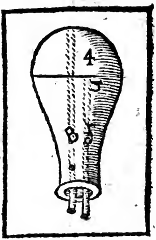
Aliter parat huiuſmodi olea quidā princeps: Accipit flores camomillæ, aut alterius herbæ adhuc recentis & viridis, incidit, & decoquit in oleo: vbi refrigeratum fuerit, exprimit, & recentibus aliis floribus ſuperaffundit, ac tandem ad ſolem reponit.

Quo ingenio oleum quod inter deſtillandum ſimul cum aqua effluxit, ſit ſeparandum.

SEparatio olei ab aqua fieri poteſt, aut cochleari, præſertim ſi oleum in ſuperfi-

cie

cie aquæ natauerit:aut quod magis industrium est,parato ad id peculiari instrumento,quale est hoc appositum, quod in fundo foramen habeat cera obturatum:aut vase habente tres fistulas,imam,mediam, supremam. Fusius hæc docet Bessonus in lib. de extrah. oleis, ad hunc modum: Primò,inquit, da operam vt receptorium fundo sit aliquantulum acuminato, & præterea instar puncti perforato,pluribus clauiculi ictibus. Hoc demum foramen tempore destillationis cera tractabili diligenter obturatur. Deinde aqua & oleo destillatis, ac iis in refrigerato aëre aliquandiu seruatis, obserua accuratius in receptorio perspicuo,quem locum occupet oleum in aqua. Hoc autē cernes ex diuersitate coloris. Quod si imū occupat, ablata cera è receptorij foramine,

præsto

præſto exibit oleum in admotam phialam, & aqua reſidebit, ſi libeat eam ſeruare occludendo foramen. Sin autem ſupremum teneat, patefacto rurſum foramine, exhaurietur ſenſim tota aqua in vas ſubiectum, & reſeruabitur oleum in fundo receptorij, niſi fortè per imprudentiam ipſum effundatur citius in vas ſubiectum, quàm in phialam adhibitam. At ſi oleum cum aqua vehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum in aëre, dico, frigido, & deſtillatione refrigerata: tum demum omne oleum ſic coactum in panno reſidebit, quod poſtmodum cultello facilè colliges, indéque in phialam conijcies, per quam tandem, ſi opus eſt, in ſubtilem liquorem reſolues, vel minimo calore, &c.

De rectificandis oleis è lacrymis, lignis, ſeminibus, atque etiam balſami.

OLeum quod ſemel vi ignis extractum eſt, ſiquidem rectificandum ſit, infundendum erit in aliam cornutam mundam, & lentiſsimo igne, in cineribus deſtillandum: qua deſtillatione perfecta, habebis oleum puriſsimum, penetrans, & in profundum ſubingrediens.

m Nota

Nota,quod è cinnamomi libris ij. vix colligitur ℥ ß. E lib. duabus caryophyllorum ℥ ij. vel j.ß. E fœniculi ſemine ℥ ij. E nuce moſchata vnciæ fortè iij.

De oleorum vſu.

MVltiplex oleorum deſtillatorum vſus eſt,vt patebit inferius. Sed & ſic commodè vſurpantur.Saccharum diſſoluatur in aqua violarum aut roſarum, aut cinnamomi,aut alterius aromatis, & eo diſſoluto affundatur vna aut altera gutta olei, cuius quæritur vſus,& fingantur tabellata.

De Balſamo,& Balſameläis deſtillatis,& paucis non deſtillatis,& alijs oleis compoſitis, Balſamum artificiale referentibus.

QVid Balſamum verum,& vtrum etiam hodie nobis cognitum, parte huius operis priore, capitulo proprio dictũ eſt.Nobis hoc loco de artificiali ſermo eſt, quod imitatione quadam Balſami veri à veteribus eſt inuentum.Etenim cum animaduerterent,ab impoſtoribus nunc hos,nunc illos liquores,qui tamen neque ſubſtantia neque

facul

facultatibus vllo modo vero Balſamo reſpō-
derent, vendi, hominibúſque obtrudi:coa-
cti ſunt,ne tanto theſauro diutius, magno
cum diſpendio, carendum eſſet, in eam
cogitationem incumbere, qua liquorem,
huic pretioſo quàm ſimillimum, ſubſtitue-
rent. Quod vt commodius præſtarent, ge-
neralem quandam ceu ideam qualitatum
& facultatum veri & naturalis Balſami, ob
oculos poſuerunt. Itaque cum natura, Bal-
ſamum ſit calidiſsimum, penetrans & exic-
candi facultate non mediocri præditum,
ideóque etiam à corruptione aut putredine
corpora inuncta, quàm diutiſsimè cōſerua-
re poſsit, & ſenectutem arcere:ſelegerunt
eiuſmodi medicamenta ſimplicia, quæ eaſ-
dem intentiones ſimul mixta præſtarent.
Eius generis ſunt, quæ præ cæteris primum
locum tenent, myrrha,thus,& aloë. In ſe-
cundo ordine terebinthina eſt, & aqua vi-
tæ. Tertium gradum occupant, gummi he-
deræ,galbanum,ſtorax liquida,lignū aloës,
&c Sed nec à propoſito aliena ſunt,galanga,
nux moſchata, caryophylli, & multa eius
generis alia.His omnibus in vnum collectis,
artificioſa accedente coniectura,factum eſt,
vt iuſta proportione omnia commixta,chy-
miſtica arte, oleum extraxerint, facultati-
bus & conſiſtentia vero Balſamo quam

 ſimi

ſimillimum. Hæc ferè è libro Italico Leonhart. Fierauanti. In conficiendo autem Balſamo artificiali, vtile eſt, vt terebinthina per ſe cum eſſentia (vini) deſtilletur in balneo: deinde reliquæ ſpecies diſſoluantur in eſſentia, & cum ſuperiori oleo terebinthinæ per balneum rurſus deſtillentur. In cinere enim, etiam leuiſsimo igne aſcendit oleum craſſum quod intro ſumptum, nihil valet.

Si balſamum verùm aut bonum, à malo ſecernere volueris, inquit in ſecretis Fallopius, proiice balſamum aut inſtilla in aquã limpidam, & cum baculo agitato: quod ſi aqua turbatur, non bonum: ſin verò clara manſerit, perfectum eſt, & ſeſe colligit ſemper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus libris terebinthinæ admixto ſalis M. j. & eſſentiæ vini parum, deſtillantur olei terebinthinæ in balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum dimidia. Poſſunt tamen prius per aliquot dies in putrefactione ſtare. Præterea, quòd terebinthina plus olei de ſe dat, ſi per cannam deſtilletur, quàm per bullientem aquam, Incertus.

Balſamum arte factum, laudatiſsimum, Leonh. Fierauanti Medici, lib. Capricciorum 2. cap. 3 ℞. Terebinthinæ finiſsimæ ℔ j. olei laurini ℥ iiij. galbani ℥ tres, gummi Ara

Arabici ℥ iiij. thuris, myrrhæ, gummi hederæ, ligni aloës, ana ℥ iij. galangæ, caryophyllorum, consolidæ minoris, nucis moschatæ, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, dictamni albi, singul ℥ j. musci, ambræ, ana drachmam j. contundantur omnia simul, & retortæ imponantur, quibus adde aquæ vitæ optimæ ℔ vj. In aqua vitæ madefiat pannus, qui accensus imponatur retortæ, vt aqua ardeat, commiscendo materiam, sicque relinquantur omnia in infusione nouem diebus, ac tandem in cineribus fiat destillatio: ita destillabit aqua cãdida, vnà cum oleo, semper procedendo cum igne lento, donec colorem olei mutatum animaduerteris ad nigredinem quandam. Quo viso, mutetur recipiens, & adaucto igne, destillatio perficiatur. Finita destillatione, aqua ab oleo separanda, & singula seorsim seruanda: id quod etiam de prima aqua est intelligendum. Aqua prima candida, vocatur aqua balsami, & oleum primum separatum, dicitur oleum balsami. Secunda aqua nigricans, vocatur mater balsami, liquor verò separatus ab aqua nigra, est id quod balsamum artificiosum vocant, quod ceu pretiosissimum, est diligenter custodiendum. Prima aqua clarificat oculos & visum conseruat. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchrã

& conſeruat iuuentutem, calculos renum rumpit: vrinam propter carnoſitatem impeditam mouet: omnis generis vulnera partium qualiumcunque ſanat mirabiliter, ſi ea lauentur, & plumaceoli in eadem madefiāt, & imponantur. Hecticis, catarrhoſis, tuſsientibus ſubuenit: dolorem iſchiaticum aufert ſubitò fomentata. Altera aqua mater balſami dicta, ſcabiem ſanat facillimè: idem facit in tinea, lepra, & omnibus vlceribus, modò ſine corroſione ſint. Oleum balſami, infinitis morbis ſuccurrit, imprimis capitis vulneribus, cum oſsium læſione, & membranarum idoneum eſt. Mirabiliter pleuriticis prodeſt, ſi cum aqua bibatur ʒ j. pro vice. Balſamum verò ipſum miraculum eſt huius mundi. Dolorem iliorum, pondere duarum ʒ ſumptum, ſubitò leuat: tuſsi, catarrho, capitis refrigerationi, & ſtomachi, vulneribus capitis, ſemel in die peruncto toto capite, prodeſt: penetrat enim facilè etiam ad partes longius remotas. Tumores corporis omnes diſſoluit: quartanam curat, vnctione totius corporis, ita vt nulla pars intacta relinquatur. Infirmitates omnes tum calidas, tum frigidas, proprietate quadam occulta, ſanat: quod ipſe expertus atteſtari poſſum.

Modus deſtillandi balſamum artificiale D. Ioh. Mag. Primò omnium deſtillentur

reſinæ

resinæ terebinthinæ ℔ xiiij. cum aqua ardente rectificata, & excipiatur illud oleum, quod per balneum ascendit, nempe clarissimum, tenuissimum & leuissimum Huius olei ℞. ℔ j. & quartarium vnum, florum boraginis rosarum, buglossæ, stœchados Arabicæ, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ, chamomillæ, ana P. j. sem. anisi, basiliconis, pæoniæ, ana ʒ ß. radicum angelicæ, enulæ, phu, ireos, acori veri, dictamni, glycyrrhisæ, pæoniæ, spicæ, ana ʒ j. corticis citri, arantiorum, ana ℈ ij. herbarum saluiæ, maioranæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi, mentæ, betonicæ, foliorum lauri, ana P. j. Hæc omnia contundantur & incidantur secundum artem, proiiciantur in bociam vitream perlutatam, aut bociam cupream, vnà cum destillato iam terebinthinæ oleo: hísque omnibus affunde aquam anisi, aut caryophyllorum, aut postremam illam in cinnamomi destillatione, ita vt repleatur quasi bocia. Deinde huic capitellum impone, & iuncturam luto obline. Tum excitato igne fiat destillatio eo modo, quo anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte canali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces herbarum, florum, & radicum, & denuo in bociam immittatur styracis liquidæ quar-

tarius vnus, eíque affunde quicquid proxima destillatione extraxeris, & rursus destilletur, vt prius. Quòd si aqua prioris destillationis, in quantitate fuerit imminuta, plus erit affundendum. Vbi iam secundò ita destillatio fuerit peracta, bocia rursus mundetur, & imponantur, storacis calamitæ, myrrhæ, ana vnciæ ii. masticis, thuris, assæ dulcis, ana vncia i. ß. quibus puluerizatis & impositis, affundatur iam destillatum oleum & aqua. Si non sufficiant, adde aquam, vt suprà, donec satis videbitur, & fiat destillatio, vt suprà de herbis dictum. Quo facto, auferantur quæ in bociæ fundo fuerint, & sequentia in locum reponantur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli styracem liquidam simul cũ gummi iam dictis commiscent, vt peculiari destillatione nõ sit opus. Sunt autem hæ species, Acccipe zingiberis, zedoariæ, galangæ, sing. ʒ ij. rhabarbari ʒ ß. gẽtianæ, cubebarum, ana ʒ j. ß. croci ʒ ß. cinnamomi ℥ j. nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, ana ʒ vj. calami odorati ℥ ß. puluerizentur aromata hæc, & cucurbitæ imponantur vna cum oleo & aqua postremæ separationis, & destillentur vt prima vice Quo sic peracto, separa oleũ ab aqua, & serua oleum balsami artificialis in vitro, quo vteris, vt sequitur. Potest in postrema hac de-

stillat

ſtillatione nodulus fieri ex ſequentibus ſpeciebus, & ſimul deſtillari, vt odor ei concilietur ſuauior. ℞. Muſci in aqua roſarum diſſoluti gr. v. camphoræ gr. ij. cinnamomi, caryophyllorum, ana ℈ j. miſce vt dictum eſt. Quater repetita eſt huius balſami deſtillatio, Primò cum herbis tantum, ſecundò cum ſtyrace liquida, tertiò cum gummis, quartò cum aromatibus. Vim habet confortandi omnes neruoſas & exangues partes, quales ſunt ſtomachus, inteſtina, veſica, vterus. Peculiariter ſtrangurię admodũ confert & calculoſis, ſi de eo octo vel decẽ guttæ, in aqua filicis, aut vino, bibãtur. Omnes internas oppilationes aperit, ſanitatem præſentem tuetur in ſtatu, qualibet ſeptimana bis mane aliquot guttę, in brodio ſumptæ, &c. Breuis huius deſtillationis recapitulatio. Accepit ℔ j. olei terebinthinæ, & addidit ſpecies herbarum, florum, ſeminum, & radicum ſuperiorum, & miſcuit omnia in vitro lutato, & addidit ℔ v. (aquæ) caryophyllorum & ſimul deſtillauit per cannam. Altero die accepit ſtyracem liquidam & alia gummata, & rurſus deſtillauit, & hæc deſtillatio difficilis eſt. facilè enim ebullit, ideò carbones ſunt ſubtrahendi, quando venerit ad ebullitionem. Tertio die deſtillauit aromaticas ſpecies cum balſamo per cannam, &c. & ſic habuit

præparatum balſamum.

Balſamum G. à *Fler.* Terebinthinæ bonæ & claræ ℔ j. olei laurini ℥ ij. & ſimul iſta duo miſce, thuris albi maſculi, ligni aloës boni ana ℥ ij. maſticis ℥ ß. myrrhæ, ladani, caſtorei ana ʒ ij. omnia iſta tere & cum ſupraſcriptis miſce, & ſtent per dies triginta in oleo prædicto. Accipe præterea, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi, nucis moſchatæ, zedoariæ, cubebarum, ana ℥ ß. diptamni, conſolidæ maioris, ana ℥ ij. omnia iſta collige & pone in ℥ iiij. aquæ vitæ bonæ, & miſce, & ſic ſtent ſimul diebus quatuor: quibus expletis, omnia ſimul permiſce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne deſtilla. Primò ſequetur aqua quæ dicitur aqua balſami. Poſtea exibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue ampullam aquæ balſami, & ſtatim appone aliam, & collige pretioſiſſimum liquorem in modum olei, qui dicitur mater Balſami. Poſtea deſtillabit liquor magnus, & tunc rurſus muta recipiens, & collige ſeorſim liquorem nigrum, & emittitur vna gutta per magna interualla poſt aliã, & hic liquor eſt prioribus multo pretioſior. Serua hos tres liquores in ampullis vitreis benè obturatis cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine virtutis eius, tandem efficitur

mol

lis vt pasta. Secundus liquor est citrinus, qui est mater balsami. Tertius niger est, qui xylo balsamũ dicitur, vt & primus, opobalsamum. Primus est bonus, melior est secundus, longè verò præstantissimus est horum, tertius. Vidi paralyticum, cui vna gutta posita fuit in fronte, alia super vmbilicum, & sanatus fuit subitò. Alius paralyticus amisit sensum brachij & pedis dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubitos, manum mancha, genu, collum, pectus, quolibet loco tres guttas consumendo, qui paucis post diebus è lecto surrexit, & sanatus est. Monachus deferens trabem Papiæ, strinxit manum inter columnam & trabem, & statim denigrata est manus vt carbo, cum intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo matris balsami inunxisset, cessauit dolor: & mane & serò iterum vnxit, & sic est alba facta manus & restituta. Ego digitum incidi profundo satis vulnere, & hoc oleo sanaui.

Aliud balsamum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, præcedenti haud multũ dissimile. ℞. Terebinthinæ ℔ j. olei laurini ℥ ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia, ana ʒ ij. Vsus hoc balsamo est quidam nobilis habẽs

ma

manum retractam vt mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperta) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiem in gula, vt non posset exire saliua ex ore, illito gutture hoc oleo, maximè dilatatum fuit totum collum: & postridie illito loco læso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonem pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationē stomachi & dolorem, spasmum, colicam, puncturas, aurium surditatem, instillādo guttam vnam mane & sero: neruos contractos & omnes plagas: cancrum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memoriæ confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysim illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. ℞. Xyloaloës, masticis, macis, galangæ, nucis moschatæ, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubebarum, caryophyllorū, zedoariæ, gummi Arabici, santali muscellini, thuris, croci, olibani, ana ʒ ij. Hæc omnia conquassentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet, ℞. Terebinthinæ, mellis, ana ℔ ß. destillentur simul seorsim, sine specierum commixtione. ℞. Aquæ vitæ semel rectificatæ ℔ j. misceatur

ſceatur cum confectione ſupra ſcripta, putrefiant in ſole, in vaſe benè ſigillato cum cera, diebus octo vel ad placitum. Poſt fiat ſeparatio per alembicum, vt moris eſt, & prima aqua vocatur, aqua balſami. Secunda oleum balſami. Tertia balſamum artificiale, & in fine aromatizetur cum muſco & ambra, & ille modus plurimum placet, & tenendus in omni confectione balſami.

Mater balſami ſimplex. ℞. Terebinthinę optimæ ℔ iij. thuris maſculi, ligni aloës, ana ℥ iij. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis moſchatæ, cubebarum, gummi elemi, ana ℥ ij. piſtentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & ſtent in fermentatione per dies quinque, vel ſex, & poſtea deſtillentur in cineribus, primò lento igne, deinde augmentando, donec totum deſtillauerit, & hoc eſt, mater balſami prima. Pone igitur de ipſa matre balſami & de elixir vitæ tantundē in alembico, & iterum fermententur vt ſupra, poſtea in balneo Mariæ fiat deſtillatio, & primò deſtillabit aqua clariſſima, quæ vocatur mater balſami coniuncta ſeu compoſita.

Balſamum Romæ factum. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. olibani ℥ vj. aloës, ſuccocitrini, maſticis, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moſchatę, caryophyllorum, cubebarum, ana ℥ j.

gummi

gummi hederæ, ℥ ij. pulueriſentur, & miſceantur cum terebinthina, & ponantur in alembico vitreo, & addantur camphoræ, ambræ griſeæ, ana ʒ ij. & deſtillentur lento igne. Prima aqua eſt alba & clara, & vinum balſami, ſecunda crocea & vocatur oleum, tertia magis crocea, & eſt balſamum verum.

Deſcriptio quædam balſami ſeu aquæ Protomedici cuiuſdam, de qua plura prædicauit, & dedit ei titulum, Reuiuiſcens & iuueneſcere faciens. ℞. Terebinthinæ ℔ j. mellis puri ℔ ß. aquæ vitæ ℔ ij. ligni aloës benè triti, ſantalorum omnium, ana ʒ iij. ß. olibani. gummi hederæ, oſsis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ j. nucis moſchatæ, galangæ, cubebarum, cinnamomi carui, maſticis, caryophyllorum, ſpicæ nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iij. ℈ j. moſchi fini pondus denarij, deſtillentur, vt lento primum igne elicias primam aquam, quę clara eſt, vt aqua fontis, ſecunda erit ignita vti carbo, & tum auge ignem, & tertia elicitur nigra.

Liquor Balſamites Ioan. Meſuæ, longè optimus, & ad multa vtiliſsimus, recipit myrrhæ electæ, aloës hepatici, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumię, opobalſami, bdellij, carpobalſami, ammoniaci, ſarcocollę,

croci

croci, masticis, gummi Arabici, styracis liquidæ, ana ℥ ij. (aliâs ℥ ij. ß.) ladani electi, succi castorei, ana ℥ ij. ß. muschi ℥ ß. terebinthinæ optimæ ad pondus omnium, pulueriza nda puluerizentur, & omnia misceantur cum terebinthina reponantúrq; in furnibulo, seu destillatorio, quod alembicum vocant: & illa ingeniosè ac lento igne, vt decet, destillentur: liquorem autem per destillationem sublimatum, vase vitreo forti excipe. Hic liquor proximè accedit ad verum succum balsami. Guido à Cauliaco quandoque huic pretioso liquori addebat herbas dicatas paralysi, & tum generosius atque efficacius multò (vt ipse testatur) experiebatur auxilium. Hoc liquore Mesuæ in paralysi solo, aliquando erat contentus, illinens eo ceruicem totámq; spinam dorsi, atque etiam affectam ipsam particulã. Confert namq; hoc pacto mirificè reborandis membranis medullã spinalẽ obuoluẽtibus, substantiæ spiritali, qua viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proinde paralysi, omnibus neruorũ ęgritudinibus, cordis palpitationi & tremori atq; etiã manifestæ lassitudini, mirè & supra humanã opinionem prodest. Adde quod nullũ medicamentum eo præstantius inueniri potest, vbi cor celeri festináue eget refectione ac refocillatione, si saltem ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorum è terebinthina & cera

cera: est autem balsamum quoddam occultum infinitis præditum facultatibus, superãs omnes eius generis liquores, propterea quod conficitur ex duobus simplicibus quæ corruptioni minus sunt obnoxia, ex Capricc. Leonh. Fierauanti. Recipit autem terebinthinæ claræ abiegnæ, ℥ xviij. ceræ flauæ odoriferæ, ℥ xij. cinerum vitis, ℥ vj. ponantur singula in retortam lutatam, destillentur in cineribus, donec nihil amplius sequatur. Vbi destillatio fuerit finita, videbis ceram circa retortæ collum, & hoc ipsum signum est finitæ destillationis. Quod destillarit seruetur in vitro diligentissimè clauso. Qui vncti fuerint bis in mense hoc oleo, iuuentutem quam diutissimè conseruabunt, omnia imposita à corruptione, aut putredine custodit. Vulnera qualiacunque, ter quatérque eo illita, sanat. Cui vrina fuerit retenta, ʒ ij. datæ per os, vrinam prouocant, & simili modo datur cõtra vermes, puncturas lateris, tussim, catarrhum, febres pestilentes, & similia.

Aqua seu balsamum Hermetis, ex fine libelli Trotulæ de passionibus mulierum: recipit terebinthinæ tribus vicibus destillatæ: vltimo coniunctim, ℔ j. ligni aloës similiter tribus vicibus destillati, ℔ j. ambræ crudæ, ℔ j. nucis muschatæ tritæ super lapidem

pidem, ad modũ liquidi vnguenti, cum eiuſdem ſuperaddito oleo, vt fiat vnum corpus. Et deſtilla nouem vicibus. Balſamum hoc conſerua, quoniam eſt perfectum & ſuſtinet omne iudicium ignis & aquæ: penetrat manum, vngendo faciem, iuuentutem conſeruat, omnem inciſionem conſolidat, oculos mirè purificat: vngendo cum eo totum corpus, nunquam putreſcere ferunt, nec vermes ipſum aſcendere. Ego, inquit author, feci & probaui, & eſt veriſsimum.

Oleum balſami magiſtrale, ex diſpenſatorio Medicorum collegii Florentini, recipit terebinthinæ ℔ j. olei veteris ℥ vj. olei laurini ℥ iiij. ſpicæ nardi, cinnamomi, ana ℥ ij. tegularum recentium benè coctarum ℥ viij. tritis triturandis, per alembicum deſtilla. Vrinam mouet, lapidem frangit vermes enecat, aurium tinnitui à flatu craſſo, paralyſi, ſpaſmo cynico, iſchiadi, gonagræ, & cæterarum iũcturarum doloribus prodeſt, potum aut inunctum, ſed parua eius portio, aquæ affectui aptæ miſta bibatur.

Oleum balſami Petri de Ebano. ℞. Myrrhæ, aloës, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumiæ, opopanacis, carpobalſami, bdellii, ammoniaci, ſarcocollæ, croci, maſtiches, gũmi Arabici, ſtyracis liquidæ, ana ʒ ij. ladani, caſtorei, ana ʒ ij, ß moſchi ʒ ß. tere-

binthinæ ad pondus omnium, tritis conte-
rendis, miſceantur omnia, & alembico de-
ſtillentur, ſecundum artem. Eadem poteſt
quæ & præſcriptum, & efficacius.

Oleum Balſami optimum, contra dolo-
rem ex gutta tam frigida, quàm calida, vel
alio accidente, immediatè valet: recipit tere-
binthinæ Venetę partes duas, maſticis nouę
partem vnam, opopanacis & corticum gra-
natorum, ſingulorum modicum, & pone ad
deſtillandum.

Balſamum ad podagram frigidam, vngen
do partes dolentes, poſt vniuerſalia, à quo-
dam ſene Chymico, accipit ℔ iij. terebinthi
næ, thuris, maſticis, myrrhæ, ladani, ana ℥ j.
deſtilla per retortam & oleum ſerua.

Balſamum cuiuſdam Empirici, maximæ
apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ
℥ iiij thuris ℥ ß. ligni aloës, ʒ ij. maſticis, ca-
ryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoa-
riæ, nucis moſchatæ, cubebarum, ana ʒ ij.
gummi elemi ℥ j. ß. Mira hoc balſamo
præſtitit, lepram à duobus depulit, intra &
extra dando: & multos alios incurabiles
morbos, vt cancrum & fiſtulas, & eiuſdem
generis.

Aliud cuiuſdam Angli, quo curat vulnera
linteo impoſito febres, ventriculum infra co
ſtas tumentem, aſthmaticos, phthiſicos, tu-
mores

mores, præter hydropem. Contusiones sedat, spasmum & paralysim ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autem terebinthinæ ℔ ij. myrrhæ electæ, castorei, masticis, ana ℥ iij olibani, aloës, succocitrini, ana ℥ iiij. radicum consolidæ minoris ℥ j. tormentillæ, gummi hederę, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ, ana ℥ ß. cubebæ ʒ j. (destillentur) prius ad lentum ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuẽtutis, quæ est magnum secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi cinnamomi, nucis minoris (muscatæ) calami aromatici, macis, ana ʒ ij. omnia subtiliter terantur & cribellentur, deinde ℞. Succi chelidonii ℔ j. succi saluiæ, bryoniæ, rutæ, betonicæ, mentę, florum borraginis & buglosi, succi fœniculi, ana ℔ ß. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omni mane in die vnum cochlear in æstate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscũq; est vtilis. nã stomachũ in virtute magna cõseruat, & bona virtute ducitur, si nõ est cerebro & hepati magna caliditas, & liberat ab hectica

& icteritia, & hydrope: maximè cõseruat & iuuat visum & auditum confortat: valet contra venenum, & confortat omnia membra, sanguinem in bono colore & ab omni putrefactione præseruat, & destruit fœtorem anhelitus.

Balsamũ mirabilissimæ virtutis in tremoribus, paralysi, quã quidã maximus medicus tenuit pro maximo & pretioso secreto in abscondito cordis sui: sumit galbani, ℔ j. gũmi hederæ, ℥ iij. minutim conterantur & misceantur terendo simul, & mittãtur in bociam vitreatam, cum suo alembico, & destillentur in balneo Mariæ: hoc destillatum cõmisce cum ℥ j. olei laurini, & terebinthinæ ℔ j tunc destilletur, & separetur aqua ab oleo. Vsus est, vt collocetur patiens paralysim, contractionem, spasmum & tremorem, resupinus, & infunde de hoc oleo calido temperatè in fundo vmbilici sui, & videbis mirabilissimam operationem, potius diuinam quàm naturalem, & confert valde paralysi post colicam.

Oleum siue balsamum, cui non reperitur simile, contra tremorem & spasmum, torturam & stuporẽ. ℞. Myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicę nardi, sanguinis draconis, thuris, mumiæ, opopanacis, carpobalsami, croci, masticis, gummi Arabici, storacis liquidæ,

stora

ſtoracis rubræ,ana ℥ ij. ß muſci fini ℥ ß.herbæ paralyſis M. ij. terebinthinæ ad pondus omnium pulⅈrizentur & miſceantur & deſtillentur ingenioſè, iuxta modum declarationis. eſt enim de elegantibus medicinis, qua ſpina nucha vngatur ſpaſmoſi, tremuloſi,paralytici,ſtuporis,& torturæ.

Balſamum pretioſiſsimũ ad paralyſim & alia multa ex Leonello ℞.Ligni aloës lotones ij.opopanacis,reſinæ pineę, bdellii, galbani,myrrhæ,maſticis,ſarcocollæ,ana lotonẽ j.olei benedicti . lotones nũ iij.ladani lotones ij.carpoballamí,xylobalſami,opobalſami vel balſami artificialis,ana lotonẽ j. olibani,daphnelæi, * ſanguinis draconis,caſtorei,ſpicę nardi,galangę, cubebarũ, maceris, cinnamomi,cardamomi,melicetorum,corticum citri, ana lotonẽ j. olei de terebinthina ad pondus omniũ,oliui veteris ℔ j ß.piſtentur gũmi ſubtiliter, deinde ſuperfunde tãtũ vini aduſti,vt alia obruat,aut obtegat, poſtea ponatur in balneũ Mariæ per triduũ ad digerendũ,poſtea reliqua adde.Pulueriʒanda pulueriſentur,& addito oleo de terebinthina & oleo communi,iterum digeratur in balneo Mariæ, vel in fimo equino per xiiij. dies,demum deſtilletur in cinere lento igne ſecundum artem.

Aqua pretioſa & mirabilis, quæ valet in

vulneribus, vlceribus & fistulis, & valet contra pestem, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totum debet destillari per alembicũ vitreum. Nam in tali destillatione resultãt tres liquores habentes diuersos colores, & sic quidlibet distinctè debet colligi in suo vase. Et nota quòd prima aqua valet contra pestem, & debet potari tẽpore pestilentiæ: confortat cerebrum per nares trahẽdo, destruit polypum & omne vitium narium, tangendo polypum cum dicta aqua. Si tempora pulsus, tangantur cum aqua, & spina dorsi, in loco calido, curabitur. Si aliquis esset de aliquo loco lapsus, vngatur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrum vel memoriam debilem, vngatur caput. parte anteriore rasa plu ries, curabitur. Contra venena subitò potata destruit illa. Valet contra vulnera & vlcera. Contra paralysim linguæ vel membrorum, si sint apostemata vel cancremata, & contra omnem ægritudinem corporis. Secunda verò aqua quæ exibit, assimilatur oleo, & est oleum quo veraciter possumus vti loco balsami: nam si proiicies vnam guttã in aquam, ista gutta vadit vsque ad fundum, & potest iterum colligi. Item si proiicias acũ in dicto liquore, supernatabit acus. Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici

balsam-

balſamum,cuius virtutes ſunt infinitæ. Bertapalia. ℞. Olei de vico ſeu lacryma, quod idem eſt, (paulo poſt cap. 2. de vulneribus neruorum ſcilicet, videtur explicare quid ſit oleum de vico. Glutamen inquit, albotim, debemus intelligere de lacryma , & non terebinthina, vt affirmauit Dynus, ſiue oleum vici, quod idem eſt) ℔ ij. vel terebinthinæ loco lacrymæ, mellis deſpumati ℔ ij. aquæ vitis ardentis ℔ j. ligni aloës fini, ſantali muſcati. macis, cubebarum, galangæ, nucis moſcatæ, caryophyllorum, ſpicæ nardi, maſticis, zingiberis, cinnamomi, croci, granorum paradiſi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ iij. muſci fini ʒ. ß.

Ad diuerſos morbos oleum, Balſami virtute, à D. Geſnero, vt puto, deſcriptum. ℞. Vini albi optimi menſuras ij. ß. lactis recenter emulſi ℥ iij. mellis ℥ viij. radicis gentianæ ℥ viij. aſtrantiæ ℥ iij. angelicæ ℥ ij. baccarum lauri ſelectarum ℥ j. ß. rutæ , iuniperi, roſar. rubrarum aridarum, ana M. j enulæ cāpanæ ℥ j. caryophyllorū , corticum citri dulciū, calami aromatici, cinnamomi, aniſi, fœniculi, maſticis, belzoini ana, ℥ ß. cōciſa & contrita macerentur in phiala vel phialis vitreis lutatis, per dies 7. vel 8. loco calido. Deinde deſtillentur cum alembico lutato, cucurbitæ pars tertia aut amplius vacua ſit. Deſtillentur in

cineribus cribratis lēto igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vase seorsim,& primò vinum & lac simul destillando. Ex hac destillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena,pestem, calculum,quartanam , quotidianã,ad sudorem mouendum, &c.ad asthma & viscerum obstructiones, ad omnes phlegmaticos,ad epilepsiam quoque & præseruãdum ab apoplexia. Existimat idem. Balsamũ hoc, pro conficienda theriaca, non incommodè substitui posse.

Liquorem Balsamo parem, describit author Viatici noui,capite de Paralysi. ℞. Thuris albissimi, masticis, ana ℥ ij.ligni aloës ℥ j caryophyllorum,galangæ,cinnamomi,zedoariæ, nucis moschatæ,cubebarum,ana ʒ vj.myrrhæ,aloës,ladani,sarcocollę,castorei, ana ℥ ß.baccarum lauri,nucleorum pini,ana ℥ j.gummi elemi, opopanacis,belzoini, ana ℥ ij succorum iuæ,herbæ paralysis,ana ℥ iii. terebinthinæ ad pondus omnium, destilla in vitro.Exibit primò aqua,secũdò oleosum quid,tertiò quasi mel.

Oleum Aristotelis compositum, contra podagram calidam & frigidam,& contra incuruationes neruorum, dũmodo nerui non sint incisi, ex lib. manuscripto Italico. ℞. Aquæ vitis ter destillatæ, succi betonicæ, ana ℥ iij.

℥ iij. croci ℥ ij. ſucci artemiſiæ, ſucci ebuli, ſucci *capreolæ, aut caprellæ, ana ℥ iiij. ſucci maluauiſci ℥ viij. caryophyllorum, carpobalſami, xylobalſami, ana ℥ ij ceruſſę, thuris, tartari vini albi, ana ℥ iij. vrinæ pueri, mellis boni ℥ viij. olei terebinthinæ, ℥ iij. olei ouorum ℥ iiij. olei ſulfuris ℥ ij. olei lumbricorum ℥ vj. olei roriſmarini ℥ ß. olei laurini ʒ iij. omnia deſtillentur per alembicum, & prima liberat à podagra calida, ſecunda à frigida, & omnem dolorem ſanat, in quacunque corporis parte fuerit.

Oleum ſiue aqua, quæ virtutis dicitur, & potus iuuentutis, è lib. Germanico Michaëlis Schrick. ℞. Foliorum ſaluiæ quartaria iij. cinnamomi, cubebarum, galangæ, piperis longi, aniſi, macis, nucis moſchatæ, zingiberis, granorum paradiſi, ana ℥ ß. miſceantur ſingula, & commiſce de vino optimo ſexies tantum quantum eſt de omnibus, in vaſe ſtanneo, & cooperi diligenter, ne quid euaporet: ſtent ita in loco calido diebus quatuordecim. Quibus peractis ſepara à ſpecie bus vinum, per colatorium, & contunde ſpecies ſubtiliter, vt fiat inſtar pulmenti, & tum denuo cũ prædicto vino coniunge, ac tãdem deſtilla. Hæc aqua carnibus aut piſcibus affuſa, à putredine cuſtodit: vino verò cõmixta, corrumpi id non ſinit, ſed clareſcit, etſi

iam corruptum fuerit, in integrum restituit. A ieiuno pota, consumit apostemata & omnes internos morbos, & sanat morbos quoque externos, illita: oculorum quoscunque affectus emendat, vulnera illita, intra octiduum vnit. Pota alacritatem, & iuuentutem conseruat. Valet morbis capitis & apoplexię. Hæc aqua comparari Balsamo potest, & supernatat cuiuis humori permixta, excepto oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas curat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in memoria excitāda, è Michaêle Angelo Blondo de Memoria. Factis quæ prępmittēda sunt circa ventris solutionem, contundito thuris, cubebarum, caryophyllorū, nucis moschatæ, galāgę, baccarum iuniperi, ana ʒ ß. cinnamomi ʒiij. castorei pinguis ʒ iij. costi, piperis longi, ana ʒ j. & tritis omnibus admisceto aquæ vitæ opportunitatem. Hęc demū cuncta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierū vndecim & vltra, dum libuerit: post tempus hoc sublima hæc etiam in balneo Mariæ, & sublimationi addes mellis anacardini vncio las duas vel tres, & sublimato hæc cum melle, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo per spacium duorum vel trium mensiū: sed fimus iste singulis octo diebus mutetur, ne nimia caliditate discutiat vas ipsū: hoc tandem

dem tempore sublimatio hæc erit perfecta ad acuendam memoriam. Vsus eius est huiusmodi, priusquam memoriam exercere volueris per diem vnum, illine tempora & occipitium, infunde & naribus guttam, demum degluties guttas aliquot mane, priusquam recitare volueris orationẽ, vel quouis modo exercere memoriã. nam hoc est præstantissimum excitandæ memoriæ medicamentum.

Oleum sanctum, quod ad diuersos morbos est optimum, præcipuè verò valet contra omnẽ cancrũ & fistulas, & omnes morbos antiquos, ex lib manuscripto secretorũ. ℞. Olei antiqui ℔ ij. vini albi antiqui, & optimi ℔ iiij. terebinthinæ claræ & optimæ ℔ j. seminis hypericonis ℔ ij. ʒ j diptamni albi, tormẽtillæ, gentianę, ana ℥ j. omnia sint puluerisata, & simul mixta, pone in vase vitreo & bene obturato cum pasta, ne respiret, fac isto modo bulliant. Ponatur vas dictũ in caldario aquæ pleno, & plena palea, & bulliant suauiter tantũ, postea eleua ab igne, & cum infrigidatum fuerit, pone illud vas in cantharo pleno arena. & tale vas sit circundatum & totum coopertum vsq; ad collũ de dicta arena, & collocetur in loco vbi à Sole toto die percutiatur, ibiq; dimitte ꝑ dies 40. Postea è dicta arena remoueatur, & arenæ

impo

impone vas,ita & taliter, quòd sol per octo dies totũ circundare possit:ac deinceps cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari,postea oleum à vino separa,illúdq; seorsim seruato. Fieri autẽ hæc destillatio debet mense Iulio vel Augusto. Valet hoc oleum cõtra fistulam & cancrum, si prius lauetur cum prędicto vino,& postea vngatur cũ dicto oleo,citò sanabitur.Itémq; valet ad omnes ægritudines & dolores neruorum.Valet & guttæ sciaticæ & doloribus iuncturarum,& podagræ frigidæ. Et si fiat emplastrum ex eo & ammoniaco, dissoluit apostemata splenis, & duritiem eius, breui tempore:similiter ad omnia apostemata dura. Valet omnibus passionibus aurium ex causa frigida,vermes earundem interficit,& sanat sibilum & surditatem.Valet paralysi & torturæ oris, si sæpius vngatur. Prouocat menstrua,si in matricem proiiciatur,& educit embryonem viuum vel mortuum. Si de eo parum bibatur,dissoluit sanguinem coagulatum.Si syrupo rosato aliquid huius olei commisceatur, purgat pulmonem humoribus grossis & viscosis,& anhelosis.Valet mirabiliter ad omnes ægritudines oculorum, & maximè cataractas. Valet contra venena epotum:si de eo parum biberis,extinguit venena. Contra quartanam & tertianam febrem

brem, itidem vtile eſt ſi ex eo vngatur dorſum & medulla ſpinalis iuxta ignē, in principio acceſsionis. Immediatè tollit ſpaſmum vulnerum, ſi tepidè loco apponatur. Sanat omnia vulnera tam antiqua quàm recentia, melius ac verius vno die, quàm nulla alia in menſe.

Linimentum, vt vocauit Michaël Angelus Blondus libello de Memoria, quod virtute balſamo comparari poteſt. Cōmiſceto, inquit, terebinthinæ electæ vnciolas triginta, olei laurini vnciolas vj. demum contundito gummi elemi, reſinæ pini, ana ℥ vj ſarcocollæ ℥ ij. gummi hederæ, ammoniaci, bdellij, thuris, ana ℥ ij. maſtiches, aloës hepatici, caſtorei, ladani, ana ℥ j. galbani ℥ vj. xyloaloës vnciolā cum dimidia, cinnamomi, caryophyllorū, nucis moſchatæ, macis, zingiberis. piperis, galangæ, granorū paradiſi, cubebarū, zedoariæ, ana vnciolam, xylobalſami, carpobalſami, tormētillæ, diptamni albi, matriſyluæ, chelidonij, vtriuſq; cōſolidę, ana vnciolā cum dimidia & tritis omnibus commiſce, addendo aquæ vitæ in vnā formā & corpus reducēdo, & ſic relinquantur tribus diebus: verū die quarto, addes terebinthinā, oleum, & reſinam, & alia ex gummis quæ teri non poſſunt, tandē ſublimato hæc in vitreo vaſe ſecundū artē, lento ſuppoſito, ſed

conti

continuo igne:& quoniam tres ſpecies ſuccorum inde ſublimãtur, propterea cum primus apparuerit,q ſubcroceus erit,alter verò oleaginoſus, tertius tandem fuſci coloris,in mutatione colorum, vaſa mutanda erunt: ſinguli demum per ſe ſeruandi ſunt, præte-cti ne euaneſcere poſsint:hoc autem monemus,vt ſtudioſè curetur ignis, donec perfecta fuerit ſublimatio omniũ:nam compreſſo vel interpoſito igne, liquores non extraherentur exactè. Hi tandẽ ſucci, vel hæc triformis ſublimatio,eadẽ dotati ſunt proprietate, verumtamẽ iuxta gradus ipſos.Primus namq; ſuccorũ minus potẽs eſt altero,alter verò imbecillior tertio, tertius tandem præſtantior eſt duobus. Fertur autẽ quòd citra memoriam, cõprimunt caua vlcera,debellant cancrum cum non hæret oſsi:ſternunt etiam conuulſionẽ,ſtillicidia frigida componunt,languores ſtomachi vincũt,& frigidos corporis cruciatus,præcipuè iliorum, curãt etiam ſonitum aurium & dentium dolores, neruis opitulantur cõtractis, ſoluunt & duros abſceſſus, demum plurimos languores frigidos ſternunt:memoriam verò amiſſam concitat,illitum occipiti,eductis ſuccis peccantibus, cum caputpurgio ex radice cyclamini naribus ſuppoſito, vt retulimus. Poſt hoc, gluties pillularum de hiera cum agari-

co ʒ

co ʒ j. & postero die subiicito naribus aliquot guttas huius olei, & naribus absorbeto, quoniã hoc excitat virtutes cerebri, concitat intellectum & ipsam memoriam. Postremò sunt illinenda tempora & occiput, hoc autem est faciendum aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami compositio. ℞. Terebinthinæ claræ ℥ vij. laua vino benè, deinceps ℞. Mellis albi ℔ iij. despumando igne lento cum modico vino, & clarifica benè, tunc adiunge terebinthinam optimè commiscendo, quo facto affunde aquæ vitæ ℔ iiij. & rursus commisce in cucurbita benè lutando. Dehinc ℞. Buglossi, borraginis, melissæ, saluiæ, lauendulæ, ana M. j. hyssopi, chamomillæ, millefolij, rosarum rubearum, ana M. ß. absinthij ʒ j. rorismarini M. ij. Deinceps ℞. Ligni aloës, xylobalsami, trium santalorum, ana ʒ j. macis, nucis moschatæ, cinnamomi, galangæ, caryophyllorum, cubebarum, zingiberis albi, piperis longi, croci, spicæ nardi, granorum paradisi, cardamomi, ana ʒ j. zedoariæ ℥ ß. squinanthi ʒ ß. cort. citri, seminis citri, stœchados, ana ʒ j. calami aromatici ʒ ß. carlinæ, id est, cardopaciæ ℥ ij. bistortæ, ʒ ij. ireos ℥ ß. baccarum lauri, valerianæ, polypodij, ana ℥ ß. liquiritiæ, anisi, ana ʒ ß. fœniculi ℥ ij. coriandri præparati ℥ ß. sile-

ris

ris montani, cymini, ana ʒ j. amygdalarum excorticatarũ ℔ ß. vuarũ passarũ maiorum cum vino lotarũ ℔ ß. omnia ista cõtusa pone in prædictã cucurbitã cum melle & aliis. Et si aqua vitæ nõ sufficit, tunc plus appone, & stent sic septem diebus benè obstructa, postea destilla in igne cineris, ita vt cucurbita in latitudine trium digitorũ, non tangat fundũ inferius, & cineres circumponantur, lutato alembico optimè cum cucurbita, supponendo vitrũ, quod cum rostro alembici lutetur, & ad quatuor horas sublimetur lento igne, ne mel bulliat, & fluet aqua clara: tandem ignẽ auge, & cum aquam croceam videbis, tunc aliud vitrũ appone, quod etiam lutabis cum rostro cucurbitæ, & primã aquã serua seorsim, & vigora ignem. Vbi croceus color in aqua desierit, iterũ ignẽ intende, & exibit aqua nigra, & cum videbis fumũ, tunc sufficit, & illã quoque aquã separatim serua, & cucurbita stet in fornace ad refrigerationem. In primã aquã pone folij Indi ʒ j. ambræ ʒ j musci totidẽ, & quindecim folia auri, & misce custodiẽdo. Si vis ad caput, ℞. Betonicæ vel buglossi ℥ j. & aquæ (albæ puto) misce & bibe ieiunus. Fortificat omnia mẽbra, ℞. Maluatici vel vini boni ℥ j. aquæ huius cochlear vnum, misce & erit alba vt lac, quã bibe ieiuno stomacho duabus horis ante cibum

te cibum, & præseruat omnia mēbra. Ad hepar, cum aqua saluiæ vel cichorij, vel mororum, vel endiuiæ ℥ j. Ad pectus & tussim de catarrho frigido, cum aqua hyssopi, vel leuistici. Ad cor, cum aqua buglossi vel borraginis, vel millefolij. Cum absinthio vel balsamita, ad stomachum. Pro pulmone cū aqua pulmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro splene, cum aqua scolopendrij. Contra vertiginem & apoplexiam, cum aqua radicis pæoniæ, vel hypericonis. Pro calculo, cum aqua raphani, vel aqua alkekengi. In retētione vrinæ, cū aqua nasturtij, vel petroselini, vel saxifragiæ. Ad oculos, cū aqua fœniculi, euphragiæ. In retentione mensium, cum aqua artemisiæ, cum aqua rad. & herbæ rubiæ tinctorum. In fluxu nimio mensium, cum aqua plantaginis, vel solani. In læsione matricis ab obstetrice, vel ex frigiditate, vnde amplius nō concipit, vtatur ea, cum aqua valerianæ, vel betonicæ, vel matrisyluæ. In maculis faciei, ℞. Aquæ pimpinellæ partes 4. aquæ huius partē 1. misce & vnge faciem mane & sero, bibe etiam eam in septimana, bis vel ter cum aqua endiuiæ. Curat cancrū inuncta, & fistulā instillata: confert in arthetica frigida, inuncta In febribus, asari M. ß. pone in vitrum, & adiunge aquæ aluminis quartar. j. stent tribus diebus obstructa, post-

ea effunde in aliud vitrum; de his ante accessionem febris per horam, bibe cochlear j. & tēpora inunge & nasum, & pulsus, dorsum & splenem Citrinum oleū habet virtutes multas, si fuerit inunctum Oleum nigrū est magnæ virtutis in arthretica, in modum balsami, & alba dicitur aqua aurea.

℞. Lauendulæ ℥ viiij. saluiæ totidem, cinnamomi, macis, ana vnciam j. zingiberis, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. & ʒ j. rhabarbari galangæ, ana ʒ j. passularum paruarum ℥ ij. granorum paradisi, santali rub. ana ℥ ß cubebarum ʒ ij. passulæ cōtundantur seorsim, & species ponantur seorsim, tunc totum pone in cucurbitam, & adiice vini maluatici, vel alterius boni, mensuram j. ß. obstrue, pone in terra recenti versus solem quindecim diebus, postea per alembicum receptorio lutato destilla lento igne. Recipe terebinthinæ ʒ vj diagridij ʒ v. zingiberis ʒ ij. masticis, santali albi, ana ʒ j. sacchari ℔ ß. farinæ albissimæ ℔ j. fiet pasta tenuis, & coque in modum hostiarum, de quibus mane sumas j. vel ij. cum brodio carnis, vel pisorum, &c. cum aqua buglossi.

Oleum excellētissimum pro memoria debili, propter humiditatē & frigiditatem cerebri, quod experientia comprobatū est. ℞. Florum rorismarini quantum videbitur, &

ex

ex iis destilletur aqua, huius aquæ ℞. ℔ j. & in vrinali ponatur destillatorio, optimè lutato: postea ℞. Nucis moschatæ, caryophyllorũm, granorum paradisi, cinnamomi, cubebarũ, macis, zingiberis, ana ℥ j musci carat. iiij. piperis longi ʒ j. croci ʒ iij. galangæ ʒ ij. puluerizentur omnia, & cum aqua rorismarini commisce, & putrefiant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseuerando in destillatione ad fæcum adustionẽ. Postea habeas aquæ ex foliis rorismarini destillatæ ℔ j. & cum iam dicta commisce, & in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞. Olei oliuarum antiquissimi ℔ j. olei de been ℥ j. euphorbij, castorei, ana ℥ iiij. sinapi ℥ vj. olei sesamini, olei de tiro, olei hypericonis, olei citri, olei de spica, olei ex zibeto, ana ʒ iiij. & omnia suprascripta, ponantur in bociam vitream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres menses continuos, & habebis oleum paratũ ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne impedimentum memoriæ soluit, vngendo noctu, quando cubitum itur, caput & stomachum. Hoc tantum est notandũ, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æstatis, alioquin toto anno tutò vti poteris.

Hoc oleo ego & in me ipſo & in multis aliis certa experientia ſum vſus.nec vnquam alio præter hoc ipſum, vtaris: reliqua enim omnia ſi ad hoc reſpicias, vaniſsima ſunt, Leonhart.Fierauant.

Oleum mirabile & diuinũ, eiuſdẽ, quod quaſi è mortuis ſuſcitat eos, qui ſumpſerint eius guttam vnam aut alteram per os, cum vino,vel brodio, aut ſimili liquore. ℞. Sanguinis humani,ſpermatis ceti,medullæ tauri,ana ℔ j. muſci ℥ j. cineris oleæ ℥ ij. miſce & in retorta deſtillentur ſecundũ artem, ſeparando elementa. Nam primò aqua deſtillabit alba: ſecundò oleum citrinum, tertiò liquor quidam rufus maximæ facultatis, qui ad diuerſa vtiliſsimus eſt.

Balſamum quomodo faciendum, ex Fallop.ſecretis.℞.Terebinthinæ ℥ ß.xylobalſami tantundem,caryophyllorũ ℥ ij.deſtillentur,& primũ quod deſtillat aqua eſt, ſecundum oleum,tertium balſamum.

Aliter,ex eodem, ℞. ℔ j.terebinthinæ,aloës hepatici ℥ j.myrrhæ ℥ ß.terantur & miſceantur omnia,& ter deſtillẽtur,& habebis balſamũ,ad omnia, præterquam ad cõſeruationem corporum(mortuorum) optimum.

Oleum,corpus incolume ſeruans,& ingenium acuens,quo vtẽdum eſt poſt exactam corporis euacuationem & decens victus regimen

gimen. Olei philoſophorum ℔ iij. olei oliuarum antiqui, aut ſaltem alembico ſublimati, olei de alcãna, vtriuſque ℔ iij. pinguedinis talpæ & muſtelæ, vrſiq;, ſing ℥ ij. caſtorei ℥ iij. ſucci acori ℔ iiij. ſucci anthos, ſucci betonicę, vtriuſq; ℔ ß. ſucci gallitrichi, ſucci cyperi, vtriuſq; ℥ iiij. vini cretici ℔ ij. aquę ardentis ℔ ß. omnia igne coquito ſuaui, ad conſumptionem quandam, additóque ladani auſtero prius vino macerati, tritique ʒ j. ß. nucis moſchatæ ℥ ß. maceris, caryophyllorum, euphorbij, trium piperum, ſingulorum ʒ ij. trita omnia in vaſe optimè clauſo, diebus triginta conſeruata, alembico deſtillentur. Vſus eius eſt hyeme, ſemel in bebdomada: æſtate autem ſemel in mẽſe, capite prius loto, & poſteriore capitis parte, & temporibus prius inunctis. Fuman.

Deſcriptio Balſami Chriſti, è Theophraſto Paracelſo. Accipe olei oliuæ ℔ j, vini ℔ iij. miſce in phialam, pone in balneum Mariæ ad menſem, & fiet ex oleo liquor: caue ne nimium vitrum repleas: ſatis ſit, ſi quarta pars plena fuerit. Emendatio Theophraſti. Recipe olei oliuarum ℔ j. vini nigerrimi pontici ℔ iij. deſtilla, deinde adde hypericonis ℥ vj liquoris de mumia vncias iiij. iterum deſtilla ad menſem, & ſerua. Valet articulorum vulneribus.

Oleum pretiosissimum, pro vermibus vbicunque locorum, Bertapalia de Vlceribus capite quinto. Recipe nucleorum persicorum, amygdalarum amararum, gentianæ, absinthij, prasij, vel lupinorum, seminum caulium, foliorum persici, calamenti fluuialis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicum graminis, ana M. ß. omnia pistanda pistentur, & imponatur intus fel vituli, & succi porrorum, mentæ, ana ℥ ij. olei nenupharini ℥ j. olei de absinthio ℔ ij. hæc omnia misce, & dimitte in fimo per vnum mensem marcescere, in vase vitreo benè obturato, postea destilla hęc omnia ad alembicũ, & habebis aquam & oleum, lumbricosos viuificantia, sumendo aquæ per os ℈ ij. cum vino maluatico: & cum oleo vngendo tempora, & pulsus pedum, & manuum, & vbicunque, & os stomachi & circum spatulas: & vidi multos pueros quasi mortuos, viuificari, & cum aqua & oleo isto multa vlcera sanari.

De balsamis quæ extra corpus vsurpantur: quorum alia per destillationem, alia citra destillationem parantur.

BAlsamum artificiale, ad omnia vulnera antiqua, & contra ariditatem membrorum

rum & ad membra cõtracta. ℞. Galbani, ammoniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi elemi, bdellij, ana ℥ ß. terebinthinæ ℥ j. ß. vel ij. quod melius est, olei oliuæ ℔ ij. viridis æris ℥ ij. ß. pulueriſentur omnia & imbibantur in aceto fortiſsimo per ſex vel octo dies, poſt deſtillentur per alembicũ, primo die per balneum Mariæ, poſt per arenam : & ſi vis fortius habere, & melioris ſaporis, tũ adde ſubſcripta: & fiat eo modo, quo ſupra. ℞. Storacis calamitæ, gummi hederæ, ſpicæ nardi, carabe, colophoniæ, tragacanthi, ſerapini, opopanacis, ana ℥ ß. euphorbij ʒ. ß. viridis æris ʒ iij. terebinthinę ℔ j. Hoc balſamum curat omnia vulnera antiqua, in cauſa frigida & calida. Valet etiam contra ariditatem membrorum & contractionem, ſi inuncta fuerint cum illo balſamo.

Contra tremorem manuum, oleum deſtillatum. Deſtillentur olei laurini, rutę, & ſaluię, ana partes ęquales, pone poſt decẽ dies in vino potenti, & in alembico deſtillentur: cum aqua collecta, vngantur manus & pedes & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præſcriptas ℞. & pone eas in aqua vitę 14. diebus, poſtea per alembicum deſtillentur, & hac aqua vngantur tempora mane & ſero. Vbi intelligendum eſt per res præſcriptas,

non intelligi olea, ſed baccas lauri, rutam & ſaluiam.

Balſamum deſtillatum ad vulnera & vlcera profunda. ℞. Terebinthinæ ℔ vj. olibani ℥ ß. ligni aloës, maſticis, ana ʒ j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatæ, cubebarum, galangæ, ana ʒ iij. olei oliuæ ʒ vj. miſce & deſtilla lento igne: valet ad venena frigida bufonum, fiſtulas, & noli me tangere & paralyſim, & vulnera venenoſa cum tenta. Eſt autem obiter hoc loco, ex Theophraſti Paracelſi opinione, monendum, balſama per deſtillationem præparata, minimè vulneribus eſſe imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad neruorum mollificationem ſeu paralyſim & ipſorum contractionem, ſpaſmúmue, morbum comitialem, vel epilepſiam, tremorem, omnémq; morbum frigidum, memoriam etiam auget atque intellectum. ℞. Galbani ℥ ß. gummi hederæ ℥ v. terito, & alembico deſtillato, & cum ℔ j. ſebeſten commixta denuo deſtillato, & occiput, ceruicémque ſomni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes neruos & ad iuncturas, coxendicem vel ſciaticam, chiragram, podagram, arthritímque valdè celebre, corpore prius euacuato poſt morbi initium.

tium. liniatur autē locus affectus ad ignem vel solem bis in die:Sume puerorum vrinam ad pondus ℔ xx. sulfuris ℔ j. calcis non extinctæ ℔ ij. trito sulfure atque calce, cum vrina per palmum supernatante, omnia coquito, donec in colorem peruenerit viridem, & percolato, & partes crassiores fæcalésue denuo cum alia coquito vrina, hócque ter, quatérue peracto, & donec vrina in suo exierit colore, ad mellis quod superest crassitiem coquito, & infrigidatum alembico destillato vitreo, quódq; primo in colore exierit aquę, abiicito, & quod secundo in solis colore, aucto igne, seruato, Idem.

Vnguentum ad neruorum intercisiones præstans, in quacunque extiterint corporis parte, inflationes discutiens, omnésque duritíes, cancrum, ignem sacrum, omnémq; plagarum dolorem, & contusionem, & vna hebdomada plus operatur, quàm quodlibet aliud per mensem. Medicus quidam gregalis multa promittens, se plures sanasse professus est morbos, hoc vno medicamento, vlcera scilicet neruorum quæcunque, iuncturarum dolores, conuulsiones, & tumores, & vt vno dicam verbo plura facere, quàm scribi possint: cuius hæc est confectura. Sumantur ℔ iij. ceræ nouæ depuratæ, macerentur in ℔ xij. vini albi potentis: cera macerata

comprimatur, manu ducatur, & in aliud proiiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vini pari pondere, térque alembico destilletur, vsúsque seruetur. Idem.

Oleum ad cãcrum & fistulam optimum. ℞. Olei antiquissimi ℔ ij. vel iij. destillati igne satis tenui. diebus duodecim. quod em̃ stillauerit, doloribus iuncturarum benefacit & doloribus neruorum: quod verò residet, vt fæx in vasis fundo, cancris opitulatur, & fistulis, & admixta caphura perfectius operatur, Idem.

Aqua siue oleum magnę efficaciæ ad vulnera sananda. ℞. Terebinthinæ lotæ, florum hyperici, quantũ libet, libani triti, olei oliuarum, butyri, ana parũ, alembico destillentur, quódq; primò effluit, ad vsum reponito, ignéque adaucto, quod exibit vulnera sanat. Idẽ.

Oleum benedictum ad vulnera, Fallopij in secretis Italicis. ℞. Olei abietis, quod est species terebinthinæ clarissimæ ℔ j. albuminis ouorum, per decoctionem induratorum extracto vitello, ℔ j. resinę pini pinguis ℥ vj. gummi elemi ℥ ij. ponantur omnia simul in retorta perlutata, & fiat in cineribus destillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum quod destillat colore est nigrum, quod vbi quieuerit rubescit obscurè. Hoc oleum à Fierauante quoque est descriptum, qui tamen

men id ex oleo abietis & albuminibus ouorum tantum destillat, reliqua verò (inquit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse sum expertus. In vulneribus contusis, maximè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera, eiusdem. ℞. Terebinthinę claræ ℔ j. ß olei laurini, galbani, gummi Arabici, gummi hederæ, ana ℥ j. thuris, ligni aloes, galangæ, caryophyllorũ, nucis moschatæ, consolidæ minoris, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, ana ʒ vj. dictamni albi, storacis liquidæ, ana ℥ ij. musci orientalis, ambræ, ana ʒ j. pistentur omnia, & ponantur simul, & in octo ℔ aquæ vitæ infundãtur, quę quater fuerit destillata, stétque simul diebus octo, in retorta vitrea. Post octiduum in fornace venti, fiat destillatio, primò quidem igne lento, & sequetur aqua alba vt lac est. Vbi attentè animaduerteris, videbis paulò post aquã fieri clariorem, tunc permuta recipiens, & aquam claram seorsim collige. In hac aqua continetur oleũ albicans, quod etiam est separandũ & seruandum. Aqua hæc, dicitur aqua balsami, & oleum, oleũ balsami. Post hæc prodibit aqua alia, albicans vt communis, quæ vbi nigrescere cœpit, muta recipiẽtem, & hæc vocatur aqua balsami secũda. Post augmẽta ignem, & se

& ſequetur balſamum nigrum colore, cuius fumus fœtet, vbi abſolueris, ſepara aquam nigram à balſamo nigro, quæ hæret in fundo vaſis, & ſerua in vitro. Hæc temporis diuturnitate fœtorem amittit, & fit odorifera. Prima aqua capiti inuncta, catarrhis prodeſt, ſurditati, lepræ, debilitati viſus, vulnera mirabiliter ſanat. Oleum balſami contuſiones reſoluit, ſubitò, faciem decorat, iuuentutem conſeruat, & diuinum eſt in vulneribus penetrantibus, ſi inungatur, & in vino potũ. Aqua ſecunda faciei decorem præſtat, ſi ſemel in die ea lauetur. Balſamum tandem, naturale balſamum facultatibus ſuperat. Aqua nigra ſeparata à balſamo prodeſt omnibus vulneribus à materia frigida, &c. Eſt in vniuerſum res pretioſiſsima & certiſsima ad multos morbos.

Oleum magnæ efficaciæ & potentiæ, in conſolidandis vulneribus, bonum & expertum, Accipias terebinthinæ ℔ ij. florum hyperici ʒ x. thuris triti ℥ ij. olei cõmunis ℥ iiij. butyri recentis ſine ſale ℥ iij. omnia commixta alembico deſtillentur, & quod prius ſtillat collige ad vſum: quod vero in vaſis remanet fundo, ignéq; aucto deſtillat, ad vulnera ſananda potentius eſt. Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem. ℞. Olei de terebinthina ℔ j.

℔ j.gummi hederę recentis ℥ vj.thuris,vernicis liquidæ limpidæ, vtriusque ℥ ij. omnia alembico destillato,Idem.

Oleum,seu vnguentum ingenium acuẽs, & memoriam augẽs,Fumanelli. ℞.Stœchadis,florum rorismarini,florum buglosi,florum borraginis,florum chamæmeli, maioranæ,saluiæ,melissæ, violarum,rosarum rubearum,foliorum lauri,sing. ℥ j.ß. omnia in bocia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici,Græcíve, aut aquę ardentis ℔ iiij. diebus quinq; macerata destillentur,& destillato addantur terebinthinę optimæ ℔j.ß.thuris masculi,myrrhæ electę,mastiches,bdellij,gũmi hederæ,sing. ℥ ij. vernicis integræ ℥ j.mellis anacardi ℥ iij.tusa omnia,& diebus quinq; cũ prædicta destillatione macerata in vase operculato,denuo destil lato,additóq; cinnamomum , caryophyllos, macerim,nucem moschatã , cardamomum, grana paradisi,piper longum & rotundum, zingiber,xyloaloẽn,cubebas, de quocunque ℥ j. tritam , moschi , ambari , vtriusque ʒ ij. omnia simul commixta destillentur (postquam in vinum collecta in priori destillato diebus mãserint quinque) igne in principio imbecilliori,aucto verò in processu.Vsus est, vt hyeme semel in hebdomada , æstate autem semel in mense,capite prius loto , posterior

rior capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod super omnia alia, vulnera curat, eóque nomine Benedictum est appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, sed capitis præcipuè, cum fractura ossis aut panniculorum: & aliarum partium, maximè neruosarum, musculorum, venarum, partium nobilium, breuissimo tempore & tutissimè curat. Paratur autem sic. ℞. Albuminũ ouorum decoctione induratorum ℥ xij. terebinthinæ claræ ℥ xiij. myrrhæ electæ ℥ iij. misce. & in retorta destilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magísque fortificando, ad finem destillationis perge. Post destillationem separato ab oleo aquam, & seorsim quodque diligenter serua. Hoc cuiuscunque qualitatis aut conditionis vulnera, vti dictum est, perfectissimè curat. Prolongat præterea capillos, & deperditos breui tempore restituit, & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iliorum, & vrinæ retentionem subitò sanat, quia dissecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. ℞. Terebinthinæ puræ & claræ ℔ j. ß. ceræ flauæ odoriferæ ℔ j. nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. cineris communis, ʒ vj. ponantur simul in retortam lutatam, & fiat

lento

lento igne destillatio. Post destillationem ponatur in bocia cum capitello & recipiente, eique impone de lateribus tritis ℥ iiij. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus neruorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus, pectori inũctum, & aliis multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. ℞. Carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatæ, ana vncias ij. croci vnciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castrati de renibus, medullæ ossium tibiarum asinæ, ana ℥ iiij. terebinthinæ ℥ vj. olei communis antiqui ℔ j. ceræ virginis ℥ iiij. vini Græci veteris ℔ ij. ranarum aquaticarum viuarum numero xxx. succi summitatum cannarũ. succi hederæ muralis, quæ facit grana crocea, succi rad. verbenę, ana ℥ iiij. pistentur omnia seorsim, & postea ponantur in alembico ad destillandum suaui igne. Prima aqua erit clara, & valet podagrę humidæ: tertia erit rubea, & valet podagrę frigidę, & recorderis quòd ranæ debent poni viuæ in alembico, & hoc est probatum & expertissimum.

Oleum mirabile ad paralysim & contractionem

ctionem neruorum, epilepsiam, spasmum, & ad omnem morbum frigidum, vel ex frigida causa generatũ. ℞. Galbani ℔ ß. gummi hederæ ℥ iij. terantur & misceantur simul, & in vase destillationis ponantur, & aquam & oleum, quæ inde destillauerint, collige, & misce ea cum ℥ j. olei laurini, & ℔ j. terebinthinæ, & iterum destilla oleum & aquam, deinde separa oleum ab aqua, & oleum serua sicut balsamum. nam equipollet in omnibus virtutibus suis balsamo. Quidam posuit vnam guttam in fronte illius olei, & aliam in vmbilico cuiusdam paralytici, & statim surrexit, vt stupidus: & fuit liberatus post horam in loco in quo fuit dolor ex vulnere: & contractus neruorum inunxit, & liberatus fuit patiens. Et in aliis ægritudinibus, diuersimodè probatur hoc oleum esse maximæ efficaciæ. Occipitium vnctum ex eo in introitu lecti, qui & in mane ʒ ß. vuarũ passarum comedat, subtiliat memoriam. Valet contra surditatem, & omnem morbum ex frigida causa, & contra amissionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralysi.

Oleum multarum virium, maximè verò præstans in vulneribus, ex secretis Italicis Fallopij. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ ij. olei lini ℔ j. resinæ pini, ℥ vj. thuris, myrrhæ, aloës.

aloës maſticis,ſarcocollæ,ana ℥ ij.macis,croci,ligni aloës, ana ℥ ij ponantur hæc omnia in retortam, deſtillentur primo lentiſsimo igne,& deſtillabis aquam claram,paulò poſt verò ſequetur oleum rubicũdum, tum augmenta ignem, ſemper magis magiſque intendendo,ad finem deſtillationis. Quo facto ſepara oleum ab aqua,& vtrunque ſeorſim ſerua. Aqua ſuccedente tempore rubeſcit, & oleum acquirit rubini colorem. Valet oleum vulneribus,præcipuè verò partium neruoſarum, oſsium, venarum. citò enim vnit hæc & conſolidat, & ſine dolore. Hoc ſolo oleo curaui iuuenem ſcholarem quatuordecim vulnera habentem, ex quibus octo erant mortalia & omnes ſuturam requirebant, & fuit ſpacio tredecim dierum in integrum reſtitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter valet in curandis cuiuſcunque generis vulneribus,ex eodẽ. ℞.Terebinthinæ ℔ j.thuris, maſticis, myrrhæ, ſarcocollæ, ana ℥ j. aquæ vitæ ℥ viij. ponantur omnia in retortam lutatam luto ſapientiæ, & deſtillentur in cineribus. Poſt deſtillationem ſepara oleum ab aqua, & vtrunque ſerua ſeorſim in vitro. Curat & conſolidat breuiſsimo tempore ſine dolore omnia vulnera, præſertim capitis,claudendo eo vulnus,& in ſuperficie

imponendo, prohibet eorundem putrefa-ctionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balsamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manserit signum magnum in facie, vel alibi, cum sequēti balsamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, sed ne videatur tanta, & appareat modica. ℞. Mastiches ℥ j. corticum granatorum dulcium, gummi Arabici, ana ℥ ß. croci ʒ ij. cyperi ℥ j carpobalsami ℥ ß. aloës ʒ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ ℔ ß. olei oliuarum antiquissimi ℥ j. terenda tere, misce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim destilla. Et postea receptorium bene sigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & vtere. Præstat eadem quæ balsamum, ad omnem probationem.

Balsami confectio, quod balsamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. ℞. Turbith ℥ ij ß. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. ß. piperis longi, caryophyllorum, ana ʒ ij. zingiberis ℥ j. ʒ. ij. zedoariæ ℥ j. ß. & ʒ ij. nucis moschatę ʒ vij. cardamomi ℥ j. ß. ʒ ij. cubebarum ʒ viij. cinnamomi ℥ iij. rad. pimpinellæ ℥ j. anisi ℥ vij. sacchari candi ℥ iij. ʒ ij. pulueri sentur singula seorsim, postea accipe olei oliuarum ℔ iiij. olei lini ℔ j. succi absinthii ℔ ß. Calefiant olea primum,

mum, postea adde pulueres, ita ne nimium incalescant. Postea destilla in cucurbita vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda secreta, quæ delet vestigia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas, & lentigines, & claram & splendidissimam reddit faciem, Bertapalia. ℞. Terebinthinæ benè claræ ℔ ij. & de ea facias aquã per alembicum, & deinde ei quod destillatum fuerit ex illa terebinthina, misce ista puluerizata. ℞. Masticis electi ℥ ß. thuris albi ʒ iij. tragacanthi ℥ ß. & omnia simul bene misce cum prędicta aqua, pone in alembico, & destilla aquam cum facili igne, & quod fluit serua in ampulla. ℞. Postea axungiæ porcinæ colatæ per pannum spissum ℔ j. zingiberis electi ℥ j. caryophyllorum ʒ ij. nucis moschatæ numer. iij. cinnamomi electi, euphorbii, ana ʒ ß. spicæ nardi ʒ ij. cubebarum ʒ ß. camphoræ ʒ iij. omnia subtiliter puluerisa, & misce benè cum dicta axungia. Item. ℞. Mercurii crudi ℔ iij. argenti fini ʒ j. & fac argentum subtiliter limare, deinde incide. & cum dicto mercurio misce, & de istis duobus fac argenturã, tum incorpora benè omnia cum mixtura axũgiæ, & pone in vesica vitrea. & alẽbico superposito destilla lento igne in principio, & in fine da fortiorẽ, & quod destillaueris serua. Postea ℞. De prima

aqua terebinthinæ ℔ ß. & de ista alia, mixta cum axungia ℔ j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primò bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manu scripto. ℞. Terebinthinæ electæ ℥ ij. rad. consolidæ mai. & symphyti petræi, per tabellas incisarum ℔ j. cort. rad. vlmi ℥ vj foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolii, & herbæ Iudaicæ, ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi elemi ℥ ß myrrhæ electæ. belzoini, & styracis calamitæ, ana ℥ ij. thuris, masticis, ana ℥ iij nucis mosch ʒ j. ß. lumbricorum in vino rubro diligẽter lotorum ℥ j. ß. ros. rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis, ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ʒ ij. reponantur omnia in alembic. vitreo diligentiss. tecto, deinde lento igne destillentur. Primò tenuis liquor educitur. Secundò oleum, balsamum viribus repręsentãs, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, &

ad

ad alia permulta. Eſt autem id oleum vaſe diligenter tecto reponendum, ne virtus exhalet.

De Balſamis non deſtillatis.

OLeum balſamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuſcripto. ℞. Florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad ſolem per xv. dies: quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies repone in fimo equino, è quo vbi abſtuleris, circundetur fœno, & adiiciantur myrrhæ, maſticis, terebinthinæ Venetæ, reſinæ, ana ℥ ij. pro quantitate olei faciendi, omniáque ſint puluerizata, deinde claude ampullam, ne perſpirare poſsit. & ponas in lebete aqua pleno ſuper ignem, bulliátque per aliquod tempus, & poſtquam ſatis ebullierit, cola per pannum ſtamineum, & fæcem abiice, & oleum reſerua in ampulla, quod quo fuerit vetuſtius, eò maioris eſt efficaciæ, cum vti volueris, modicè calefacias.

Aliud pro plagis. ℞. Gummi hederæ & myrrhæ, ana ℥ j. gummi elemi, colophoniæ, thuris, maſticis, ſtoracis calamitæ, ligni aloës croci, ſanguinis draconis, ana ℥ ß ſarcocollę, ammoniaci, opopanacis, bdellii, ariſto-

lochiæ lõgę,castorei,gummi Arabici, nucis moschatæ, caryophyllorum, gallarum, ana drach.j.ladani,styracis liquidæ, ana vnciam semis,aquæ vitæ ℥ iiij.terebinthinæ ℔ j. olei antiqui ℔ ij.olei perforatæ cum simplici flore, ℔ ß.omnia fiant, vt decet, in balneo Mariæ.

Balsamum bonum multarum virtutum, peculiariter verò vulnera consolidat recentia,sine vestigiis cicatricum, mundificat oculos, conseruat carnem à putrefactione, & mirabiliter valet ad inflationem iuncturarum,& ad dolorem podagræ calidæ, ex lib. manuscripto secretorum Italico. Recipe liquorem vesicarum vlmi, & cola eum cum panno lini, & pone in vase vitreo in arena per dies quindecim,& cola de tertio in tertium,postea fac stare eum per duos menses in sole,& nota quod fieri debet à medio mẽsis Martii,vsque ad medium Iunii.

Aliud, Recipe olei oliuarum ℥ ij.picis albæ ℥ j.galbani ʒ ß.liquefiant omnia cum olei vitrioli Romani ʒ j. cum olei papaueris albi ℥ iij. cum olei amygdal. amararum ℥ iiij.cum olei olibani ℥ j. puluerizentur & misceantur simul,Incert.

Aliud ex Fallopii secretis. Accipe succum porri, succum mentæ, pone in ampullam

Iam,& diebus canicularibus insolentur,eritque optimum balsamum.

Aliud Tarquinii Schnellenbergii. Recipe masticis, olibani, ana ʒ ij. ammoniaci ʒ j. galbani ʒ iij. bdellii ʒ vj. opopanacis ʒ j. ladani vnciam semis, assę fœtidę ℥ j.ß. ʒ iij. gummi hederæ ʒ ij. gummi Arabici ʒ semis,terebinthinæ ℥ ij.ß. camphoræ vnciam semis,olei oliuarum ℔ ij. dissoluantur omnia in cacabo igne lento, fortiter agitando, postea adde viridis æris minutim triti ℥ ß. bulliant parum ad coloris in viridem mutationem postea exprime per pannum, & serua in vitro,& obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad verum balsamum requiruntur, penetrat facillimè omnia vulnera, & quibuscunque accommodatur,quàm citissimè sanat. ℞.Resinę albę ʒ ij.dissoluatur in vino bono,postea per pannum lineum exprimatur, expressio coquatur ad vini consumptionem: postea accipiatur olei oliuarum ℔ j.in quo dissoluatur iuxta lentum ignem resina, postea accipe gummi ammoniaci, galbani, opopanacis,ana ℥ j. gummi elemi ℥ ij. quę omnia permisce tandiu,quod satis sit.

Aliud eiusdem. ℞. Galbani, ammoniaci, bdellii,ana semis,myrrhę, masticis, olibani,

ana ʒ ij. terebinthinæ ℥ ij. viridis æris vnciam ſemis; olei oliuarum ℔ j ß. gummina per triduum in aceto vini macerentur, vt cooperiantur ab aceto poſtea decoquantur cum oleo, in olla inuitreata, ad aceti conſumptionem: poſtea cola per pannum, & fortiter exprime, tum viride æris ſubtiliter pulueriz etur,& diligentiſsimè cum oleo oliuarum teratur, & expreſsioni addatur: vbi iuſtum viriditatis colorem acceperit, in vitro ſerua.

Aliud ad omnia recentia & antiqua vulnera, præcipuè ad capitis vſum. ℞. Terebinthinæ ℥ xij. gummi elemi ℥ v. reſinę, ℥ iiij. liquefiant ſimul. & vbi erunt liquefacta, adde pulueres ſequentes, ariſtolochiæ longæ ℥ ij. ſanguinis draconis ʒ iij & fiat maſſa.

Balſamum non deſtillatum ad omnia vlcera & vulnera, & pro tentis faciendis, mũdificat & ſanat. ℞. Oleorum terebinthinæ, de lino, amygdalarum dulcium, roſarum, ana ℥ j. oleum roſarum bulliat in vitro cum viridi æris, quantum cultri cuſpide caperes, & cum bullierit modicum cola per pannum, tunc miſce cum reliquis oleis.

Aliud. ℞ ℥ j. terebinthinę, ſucci limonum maturorum ℥ ij ponantur in cyathum, & ignis excitetur ita, ne attingat cyathum, & decoquantur ad vnciæ vnius conſumptionem,

nem, postea accipe parum cum spatula ferrea,& lapidi frigido guttas instilla, donec co loris rubri fuerit,& hoc vtere tanquam perfecto balsamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atque vulnera, Incert. ℞. Resinę pini ℥ ii. olei communis ℥ j. ß. terebinthinę ℥ j. fundantur omnia simul, colentur, post addatur thuris, masticis, ana ʒ j gummi elemi ʒ ij. applicetur calidum in bombace.

Descriptio balsami in vulneribus ossium, Theophrasti Paracelsi ℞. Axungiæ de mumia, succi hypericonis, centaurii, sophię, ana ℥ vii. liquoris myrrhę, masticis, thuris ℥ ß. lithargyrii pręparati de liquoribus centaurii, * trebanę, spicarię, patonicę, ana ʒ j. olei de baccis lauri ad pondus omnium, reduc in balsamum.

Oleum compositum, experientia certa cō probatum contra venena, Leonhardi Fierauanti. ℞. Olei communis antiquissimi, ℔ i. aloës hepatici, rhabarbari, spicę nardi, myrrhę ʒ iiii. tormentillę, dictamni albi, gentianę, bistortę, consolidę maioris, rubię tinctorum, ana ʒ iiii. theriacę, mithridatii, ana ʒ iii. scorpionum viuorum numero sexaginta: primò scorpiones decoquantur in oleo quatuor horis postea adde reliqua, & ebulliant in balneo horis quatuor, postea colato & co-

laturam in vitro seruato diligenter. Vtendi modus est talis: Sicui venenũ esset propinatum, statim hoc oleo est inungendus, & ʒ ij eius sunt per os exhibendæ, cum aceto albo, idq; mane & vesperi, & curabitur à quocunque veneno, excepto sublimato, aut adamante, quòd mineralia hæc sint.

Oleum optimum, quo mediante scrofulæ nouæ & recentes in pueris specialiter, citò sanantur, ex Breuiario Arnoldi de Villa noua. ℞. Radicis thapsiæ & raphani, ana ʒ j. olei communis veteris ℥ ij. ponatur hoc oleum ipsis radicibus tritis in eo positis, in ampulla, vel in vase aliquo, & illud vas in caldario aqua pleno bulliẽte, ponatur sic quod semper in ipsa aqua iaceat, quousque medietas ipsius aquæ cõsumatur, & de hoc tepido oleo ij vel iij guttę instillentur in aurẽ patiẽtis, in illa parte vbi sunt scrofulę, & hoc fiat pluribus vicibus. Et si propter illud oleum, auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quod aliqua putredo exhalare incipiat, scias tunc quod solum ponendo sic qualibet nocte parum de illo oleo calido in ipsa aure, curari poterunt huiusmodi scrofulæ, & earũ materia per illam euacuabitur: & tunc cum eo insiste, secundum modum prædictum, quousque patiens fuerit liberatus. Si verò auris non intumuerit, vel aliquid non emiserit,

tunc

tunc aliis remediis vtaris.

Oleum siue liquor quidã magnus Leonh. Fierauanti, diuersarum facultatum. ℞. Olei communis ℔ xx. vini albi ℔ ij. decoquantur simul ad vini cõsumptionem. Postea ponãtur in vas terreum inuitreatũ, optimè clausum & duorũ cubitorum latitudine sub terram defodiatur, ibiq; per mẽses sex relinquatur: tempus autẽ quo defodi debet sit dies j. vel ij. mensis Augusti, & rursus extrahatur mẽse Februar. & erit oleum, tãquam si esset vetustissimũ, 50 quasi annorũ. Cum sub terram abscondere volueris, imponas ei sequẽtia, florum rorismarini ℔ iii. ligni aloës ℥ vj. thuris, bdellii, ana ʒ x. Postquam è terra extraxeris, Soli exponatur, & addãtur hæc, saluiæ, rorismarini, rutę, betonicæ, millefolii, radicis consolidæ maioris, tamarisci, viticellæ, ana M. j. galangæ, caryophyllorum, nucis moschatæ, spicæ nardi, croci, ana ℥ j. sarcocollæ, sanguinis draconis, masticis, ana ℥ ij. aloës hepatici, resinæ pini, ana ℥ viii. picis græcæ ℔ j. ceræ flauæ, axungiæ porci, ana ℥ xviij. hyperici cum semine ℔ ij. musci ʒ j. misceantur simul, decoquantur in balneo, vsque quo herbæ exiccentur, tum extrahe è vase, & per panaũ cola, eique adde balsami artificialis nostri, pro omni lib j. ʒ vj In mense verò Septemb. huic adde ℔ ij.

fructus

fructus herbæ balsaminæ rubræ, & habebis liquorē magnum paratum, seruetur in vase ne respiret, & quo fuerit vetustior, eo est melior. Sanat hecticos & hydropicos, exhibendo semper mane ʒ iiij. cum ℥ j. syrupi rosati, calidè, & diebus 40. curantur. Hoc liquore curantur petechiæ, si inungantur. Sanantur eo breuissimo tempore vulnera venarum, neruorum, ossium, vnctione, & instillatione calida. Curat præterea tineā capiti inūctus. Capitis refrigerationi, & catarrhosis cōfert, si naribus inūgatur mane & sero. odor enim eius dissecat, & consumit corruptionem humorum in capite, & stomacho. Si inungatur stomachus eo, digestionem cibi promouet, vrinam retentam à carnositate, aut gonorrhœa, aut alia quauis de causa mouet. Pilos crescere facit, barbam conseruat nigram, & valet contra vermes. His omnibus dictis iam morbis succurrit, vt experientia est cognitum. Cæterum nocet vehementer doloribus à morbo Gallico excitatis.

☞ Oleum secretum, & expertum ad crura exulcerata, omniáque vlcera, tam antiqua, quàm noua præter ea quæ sunt capitis. Valet & ad cancrum, & fistulas: quod habet. ℞ Apii, rorismarini, millefolii, plantaginis, absinthii, sing. M j saluiæ, rutæ, tapsi barbati, chelidonii, lanceolę, sing. M. ij. sepi castrati, ℥ j.

℥ j.ß. herbæ laurentiæ, florum omnium mē-ſium, ſing. M. iij olei communis ℔ ij. reſinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. ſucci hederæ, quæ in arboribus reperitur ℥ ij. ß aluminis rochæ ℥ j ß. reſinæ pini ℔ ij viridis æris ℥ ij thuris, diachylonis, theriacæ, ſing ℥ j. gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, vtriuſque ℥ j. ß. vitrioli, tartari, agarici, ſalis vſti, ſing ʒ ii. ſucci pulicariæ ℥ iii. rad. iridis ℥ j. ſarcocollæ ℥ ß. minii, pulueris plumbi ʒ iii. ex herbis omnibus ſuccus extractus, in vaſe æneo condatur cum roſaceo, reſina terebinthina, & galbano, coquantúrque donec ſuccus cō-ſumptus fuerit, continuè agitando cum rudicula, ſeu ſpatula ad ignem carbonum: poſt percoletur, & addatur viride æris tritum, continuo agitando, donec frigeſcat, quæ & in aqua ardenti decoqui poſſunt: ſeruetur autem in vaſe vitreo. Fumanellus.

Oleum pretioſum, auróque comparandum, quoniam omnia ſanat crurum mala, & inciſos neruos, carnem creat, & vlcera conglutinat, dolorem remouet, fiſtulam curat, cancrum, omniáque antiqua vlcera, præter ea quæ capitis ſunt Menſe Maii ſumantur apii M. j. roriſmarini tantundem, ſaluiæ atque rutæ vtriuſque M. ii. herbæ, quæ à vulgaribus Laurentia appellatur, florū omniū menſium, vtriuſque M. iii. tapſi barbati, lan-

ceolæ, chelidonij, sing. M. ij. absinthij M. j. olei com. ℔ ij. resinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. resinæ pini ℔ ij. viridis æris, aut diphrygis triti ℥ ij. ex omnibus herbis succum percolato cum oleo, resináque terebinthina, semper commouens, ad succorum consumptionem, ad ignem carbonum coquito, & cocta cribrato, additóque viride æris commotum, donec ab igne depositum refrixerit, & vsui in vase seruetur vitreo, bene clauso.

Balsamum artificiale citra destillationem factum, valet ad vulnera, curat ea sine puris generatione, paralyticis membris cõfert, & sanguinem sistit, & aquam quæ ex vulneratis articulis emanat: ex lib. manuscripto Germanico cuiusdam Empirici. ℞. Rhabarbari ʒ ij. scindatur in taleolas, huic adde camphoræ ʒ j. ß. ponantur hæc in scutellam è stanno, quibus affunde cyathum communem olei oliuarum, & insoletur diebus 14.

Balsamum expertum aliud, ex eodem libro. ℞. Vitrum quod semimensuram capiat, repleatur spica nardi, & affunde dimidiam mensuram olei communis boni, stent per mensem in loco calido, semper agitando. Postea adde olei violacei ℥ ij. olei spicæ tantundem, olei camomelini, olei rosacei, ana ℥ ij. commisceantur omnia, & per mensem stent.

Aliud

Aliud non contemnendum eiusdem. Recipe galbani ammoniaci, bdellij, singulorum ℥ ß. myrrhæ electæ, masticis, thuris albi, ana ℥ ß. infundantur omnia per triduum in aceto fortissimo, & dissoluantur: deinde ponātur in peluim intus vitro obductum, & carbonibus imponatur sine flamma, iisque adiice terebinthinæ ℥ ij. & olei communis ℔ ij ß. decoquantur simul, agitando, donec fæces fundo adhæreant. Quo facto, adde viridis æris triti ℥ ß. & ab igne depone, & refrigeratum vbi fuerit, coletur per pannum & seruetur in vitro. Valet ad omnia vulnera madefactis liciniis & impositis.

Aliud Balsamum nobile. ℞. ℔ ß. olei communis, cui commisce violas in vitro, & insolentur, & idem facito cum floribus genistæ, & eiusdem foliis. Post accipe galbani ʒ ii. ß. bdellii, ammoniaci, myrrhæ, ana ℥ ß. masticis ʒ ij. gummi omne in aceto dissoluatur, postea accipiantur flores, cum suis oleis, & colentur in ollam inuitreatam, & eam carbonibus impone, & vbi oleum incaluerit, adiice terebinthinam calefactam, & gummina dissoluta continuo agitando ne adurantur, cauendo ne exundet. Tum accipe viridis æris triti subtiliter ℥ ß. aut ʒ vj. & impone, rursus igni admouenda, postea serua in vitro.

Aliud

Aliud ad membra contracta, Theophrasti. ℞. Terebinthinæ destillatæ ℔ j. gummi galbani, diptamni ℔ ß. misce, & adde olei laurini ℥ j fiat balsamum, cum quo inungantur membra contracta, per menses multos. Item oleum benedictum mixtum cum pinguedine taxi & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞ Olei oliuæ ℔ j. hypericonis, betonicæ, centaurij, prunellæ, ana M. j. contundantur & misceantur, destillentur ad solem per æstatem, deinde exprime, & serua: nobilius non extat ad vulnera. nam curat sola inunctione mane & sero, sine omni alio medicamine, humores expellit, & omne contrarium, plus quam dicendum est, & quæcunque factu sunt imposibilia, huius beneficio perficiuntur: pro omni incarnatione, consolidatione, tam in fracturis, quàm contusionibus & similibus.

De oleis ex floribus.

OLeum de spica fit, si maceretur in vino, & destillêtur, primò oleum sequitur, cum alioquin aqua destillatione (in arena puto) separetur. Renibus inunctum, gonorrhœam sanat. Amicus quidam vxori suæ sub inde valetudinariæ, olei de spica destillati guttas ij. ex vino propinauit, bibit illa, & de

vita

vita periclitata, multos lumbricos excreuit.

Oleum de ſpica nardi vulgari, quod ex Gallia affertur, Braſauolus commendat: ineptius verò eſſe ait, quod in Italia quidam ex lauendula parant: id inquit, nonnulli balſaminum vocant, & pro opobalſamo vtuntur. De oleo de ſpica quo balſami loco vtuntur plerique, eiúſque facultatibus, dictum eſt ſuprà.

Oleum de floribus verbaſci fit, floribus contritis, poſitíſque in vitro benè obturato ad ſolem, per quinque aut ſex ſeptimanas: hoc oleum vtile eſt ad guttam in membris, vulgo *gſüchte*. Curat etiam vulnera recentia, & ſi temperetur oleo oliuarum, ad multa vtile erit. Oportet autem flores cum ſicci fuerint colligere.

Oleum factum ex floribus tapſi barbati cum oleo & vino, ſolíque expoſitum, vel in duplici vaſe decoctum, ſicut oleum hypericonis, valet in dolore ſciatico.

Oleum hyperici calidum eſt & ſiccum, ſtipticum, ob id vulnera inciſorum neruorũ, & combuſtionem ignis conſolidat: ſedat dolores femoris, & veſicæ, & vrinam mouet. Confectio eius hæc eſt, ex Adami Leoniceri naturali hiſtoria. ℞. Summitatum hyperici iamiã matureſcentis ℥ iij. macerẽtur in vino odorifero diebus tribus, bulliant deinde in

vase duplici, obturato orificio vasis: hinc exprime & recētis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque, & exprime, idque tertio facito, & si vinum minuatur, aliquid adde: ℞. Deinde terebinthinæ claræ ℥ iij. olei veteris clari ℥ vj. coquantur in vase duplici ad vini consumptionem, postea exprime, & à sedimento purgatum oleum repone.

Oleum hyperici Iohan. Tanvuyler iunioris, Chirurgi Augustæ. ℞. Florum hyperici ℥ iiij infundantur in vino rubro per dies 14. postea bulliāt modicum, & alia vice ponantur, florum hyperici ℥ iiij. olei optimi ℔ ß. stent rursus octo dies infusa, deinde cola & adde succi millefolij ℥ ij. vermium terrestriū ℥ ij. terebinthinæ ℥ j. & ß. croci ʒ ß. mastiches ʒ vj. myrrhę, olibani, ana ʒ ij. opopanacis, sarcocollę, ana ʒ ij. ß rubiæ tinctorum ʒ iij. bulliant omnia ad consumptionem vini & succi, fiat oleum secundum artem.

Oleum hypericonis compositum, Leonhart. Fierauanti, valet mirabili modo in vulneribus, maximè partium neruosarum, consolidat, & cicatricem inducit sine vestigio. Qui febre pestilētiali fuerit affectus, vnctus toto corpore hoc oleo, curatur. Hypericon sumatur cum foliis, rāmulis, floribus & radicibus, & in mortario contundatur, postea

vino

vino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole ſtent Iunio & Iulio menſibus. Poſtea accipe hypericon cum ſeminibus maturis, rurſus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis ſit, primo ℔ ii. & poſtea cum ſeminibus ſimiliter ℔ ii. & omnibus in bocia vitrea poſitis, adde terebinthinæ ℥ vj. croci ʒ iiii. myrrhę ℥ ii. nucis moſchatæ ℥ iii. viticellæ ℥ v. betonicæ, millefolii, roſarum, ana ℥ iiii. Quibus omnibus in cucurbita exiſtẽtibus, olei communis quantitas ſit ℔ x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, reſinæ pini, ana ℥ vj. in balneo Mariæ decoquantur, cum ſuo capitello, & recipiente optimè obturato. Signum autẽ perfectæ decoctionis eſt, quando nihil amplius deſtillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro ſerua diligenter. Vſus eius eſt, vt ſit calidum, & vulneribus tantùm in ſuperficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licèt fiat modis, hic tamen eſt perfectiſſimus, ex Fallopii ſecretis Italicis. Accipe bdellii, opopanacis, galbani, ſerapini, gummi elemi, ana ʒ j. terebinthinæ, reſinæ pini, maſticis, ana ℥ j. vermium terreſtrium vino ablutorum ℥ ij. antimonij, florum & foliorum hyperico-

nis, plantaginis, vtriuſque conſolidæ, vtriuſque cantaurii, millefolii, caudæ equinæ, ana ℥ iii ponantur omnia in vas vitreum cum oleo communi, aut quod melius eſt, roſato, vt cooperiantur, & ponantur ad Solem per dies quindecim Poſtea in retorta, lento igne extrahatur primò aqua, ac tandem fortiori igne, & permutato recipiente, colligatur oleum. Poſt deſtillationem peractã, aqua & oleũ ſimul ebulliant per horæ ſpaciũ: poſtea accipias rubiæ tinctorum ℥ j. granæ finæ ℥ ß. croci ʒ ij. & florum hypericonis Manipul. & in priore vaſe, quo inſolatæ ſunt, coniungantur. Ex his ſi volueris oleum pretioſiſsimum parare, defode in terram per menſes ſex, tum habebis oleum ad omnia vulnera vtiliſsimum: dolorem ſedat vulnerum, exiccat, abſtergit, confortat, & præcipuè vulneribus neruorum vtile eſt. Vſus eſt eius, vt calidè apponatur.

Eiuſdem authoris compoſitio alia magiſtralis, pro vulneribus. Olei communis, dulcis, & grati ſaporis quantum placuerit, in eo maceretur hypericon cum floribus & ſeminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, poſtea his adde, terebinthinæ ℥ j. pro libra olei, nucis moſchatæ, croci, belzoini, ana ʒ j. pro olei ℔ j. axungiæ porcinæ ℥ ij. millefolij, roſ.

rub.

rub. consolidæ maioris , cumini, ana ℥ j. ß. pro olei ℔ j. vini optimi ℥ ij. pro ℔ olei , stent hæc in infusione per mensem, postea in cucurbita vitrea decoquantur in balneo ad consumptionem vini, & herbarum exiccationem , tum colato , & seruato in vitro optimè clauso. Hoc oleum mirabile est in vulneribus , si calidè cum pecia imponatur. Valet contra venena , & petechias.

Oleum ex floribus mali arantij. ℞ Seminum melonum benè contusorum q. u. horum pars ponatur in vasculo vitreato, aut vitreo, ac superponantur flores arantiorum, tum rursus cooperiantur seminibus melonum. Quibus factis , stent per diem , crastino flores abiiciantur, & seminibus recentes flores, prædicto modo addantur. Sicque singulis diebus flores permutentur. Tandem semina , florum arantiorum facultatibus & odore imbuta , in sacco lineo, aqua rosacea prius madefacto exprimantur , & oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascenarum. ℞. Amygdalarum cultro excorticatarũ q. u. secentur in partes, & fiat, vt cum oleo ex floribus arantiorum dictum est , & postea oleum exprimatur.

Oleum ex floribus iasmini, fit eodem modo,quo

do quo præcedens.

Oleum rosatum ex insolatione fit ad hũc modum, vt docet Rogerius Tract.4.cap.8. Accipe flores rosarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro ℔.j rosarum, sint duæ ℔. olei, obturetur vas & exponatur Soli per dies 40. & singulis diebus moueatur semel. Post huiusmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleum super aquam frigidam proiiciatur, & moueatur cum virga coryli excoriata, & iterum ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies. ex ista enim lauatura maiorem acquirit frigiditatem, & minorem siccitatem. Quare magis infrigidat & humectat. Item ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vsque quo humiditas quæ poros intrat consumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris nõ potest decoqui, ponatur in vas plenum aqua, & bulliat per ij. vel per iij.dies ad tertiam partem olei: & si non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recẽtibus excorticatis, & fiat oleum rosaceum: vel excorticentur nuces veteres, & infundantur per duos dies in aqua frigida deinde extrahatur oleũ. Vnde dico quod lac nucum recentium, potest dari febricitantibus continuè, in frigida regione, sicut lac amygdalarum in calida. Specialia huius olei

sunt:

ſunt: ſi fiat inunctio febricitantibus continuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & ſuper venas pulſatiles, dolorem reprimit, calorem alterat, ſomnium inducit, ſed hoc non debet fieri die critico, vbi ſperas de vniuerſali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo roſaceo, & fiat emplaſtrum ſuper regionem hepatis, vel ſuper ignitum apoſtema, vna vel altera appoſitione, dolorem mitigat, & fumoſitatem & acumen materiæ obtundit, locum detumeſcere facit, ruborē à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere ſucci plantaginis, pro clyſtere in dyſenteria: potenter vulnera cicatriſat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modò poſita olea, licet citra deſtillationem, ſed vel per expreſsionem, vel inſolationem parētur, omittere nolui, quod tum faciles, tum verò egregij & induſtrij videantur modi, & olea ſic parata, ad hominum vtilitatem ſint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum roſaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet atq; roſaceum, ſed hoc inſuper laxatiuum eſt, cum aliud ſit conſtrictiuum. Si cum æquali pondere ſucci mercurialis per clyſterem iniciatur, in acutis, continuis, & in

terpolatis, suauiter emollit intestina, & suauiter superfluitates expellit, Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigines vocamus. ℞. Florum rorismarini quantitas debita, & in vitreo vase recondito, sub fimo à pluuia tuto, diebus triginta seruatur, quódque liquatum erit soli diebus nouem exponatur, puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi potest, de quo singulo die per mensem sumatur.

Oleum ex floribus rorismarini non destillatum, fit secundum sequentem modum ex libro quodam manuscripto Italico meo. Florum rorismarini, accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter comprimendo cum baculo. Post superaffunde olei oliuarum quod satis est, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur tum claude diligenter ollam cum pasta, ne quid respiret. Quo facto sepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno facto, ita vt super se habeat trium digitorum altitudine fimum, per dies quadraginta tum extrahe & serua. Cum vsus eius fuerit colato oleum. Valet doloribus lumborum, ischij, brachiorum, & aliarum partium. Est ad hunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

De oleis ex ſeminibus.

QVoniam vt aromata quædam, ita omnium vmbelliferarũ herbarum ſemina ferè, conſtant magna ex parte, calida, tenui, & aërea ſubſtantia: ideò neceſſe eſt, aliquid de oleaginoſa ſubſtantia habeāt. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. Deſtillātur autem ex ſeminibus, tam calidis quàm frigidis olea, hoc modo

Eliciuntur hæc olea per deſtillationem in arena, ita vt tuſa ſemina iniiciantur in cucurbitam vitream luto inte&ctā optimè. Vna autem vice vnciæ ſex, vel ſeptē, vel octo iniiciantur ſeminis alicuius tritici, ſecundum capacitatem cucurbitæ. Affundantur his ſingulis vicibus, quinque, aut ſex, aut ſeptē libræ aquæ clariſsimę, ac miſceto diligenter. Quod ſi ita diligenter permixta, in infuſione loco aliquo calido dies aliquot, vel octo, vel decē, ſeu digerēda aut putrefaciēda, aut infuſa ſtare permiſeris, pone deinde cucurbitā in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cucurbita fundum non attingat, ſed interſit vndiq; arena. Et deſtilletur oleum eo modo, & iiſdem vaſis vt inferius docebimus, vbi agemus de deſtillādis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum vt ignis lentus ſuccendatur, & videas ne nimium inſurgat &

q s ebulliat

ebulliat in alembicũ,quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam ,vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simúlque viscosum quod habẽt,largiter ebulliunt:ideo non statim alembicum imponere debemus: sed posteaquam bullas excitari videas,& vaporem sursum ferri,depone alembicũ,& immisso bacillo,agita. Ita resoluetur in vaporẽ spuma,quæ postea mediocri igne moderari, cõpesci, & excitari iuxta libitũ potest. Quo facto impone rursus alembicũ euestigio,& circumline cõmissurã luto, & destilla,donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleũ,quod visu statim percipies & gustu.Nam cùm gustu destillãtes guttæ nullam amplius recipient manifestam iniecti aromatis qualitatem,desistendum est,ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi,&c.præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis Germanica lingua scriptis ad Gesnerũm,collegi. Primò accipio, inquit, semina ea quãtitate quæ placuerit,verum semper ℔ quinque aut sex,ea ego cõtundo grosso modo,videndo ne vllum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam,vt cooperiatur semen,& imposito alembico, optimè & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, ob-

struo

ſtruo, ſic putreſiant tribus aut quatuor diebus: poſtea lento igne deſtillo, & ſequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam tranſit, ſit valde frigida) vt vidiſti. Hoc tamẽ eſt animaduerſione digniſsimũ, quod oleum aniſi, æſtatis tempore deſtillari planè nequeat, propterea quod ſpiritus eius plus ſatis ſint ſubtiles, & multo ipſis fœniculi ſubtiliores, qui per calorem euaporant, vt w lentè deſtillationem ſuſcipias, ignémque regas: ſed tempus deſtillationis commodiſsimum eſt hybernum. quò enim aër fuerit frigidior, eò citius, vbi in recipientem extillarit, coagulatur, inſtar camphoræ. Vbi poſtea per pannum nitidũ colaueris, aquoſitas omnis perfluit, oleum verò in panno relinquitur, quod poſtea in amplo vitro diſſoluo in hypocauſto, & phlegma facile ſeparatur.

In deſtillandis huiuſmodi oleis, primò eſt ſciendum, quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus deſtillari non debet. Deinde, vt materia deſtillanda, in mortario contundatur groſſo modo, non in puluerem ſubtilẽ. Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita, vt ſupereromineat, & commiſcentur ſimul in cucurbita cuprea, cum alembico eiuſdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne ſpiritibus detur exitus. Deſtillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, tranſeunte

cana

canale ſtanneo vel plumbeo, ne oleum aduratur. Quibus paratis ignis ſuccenditur lentè vſquedum incaleſcat fornax, tum augetur ignis, magis magíſque, vt deſtillare incipiat. ita enim cum aqua oleum deſtillat, quod ſecundum artem eſt ſeparandum. Vbi cœperit deſtillare, poteſt de igne detrahi nonnihil & obſeruari, vtrum in eo tenore igne exiſtente, nihilominus deſtillatio pergat, tum relinquendus eo vigore ignis & conſeruandus: ſin minus, eidem adiiciatur. Tertiò eſt intelligendum oleum quod primò deſtillat, omnium eſſe efficaciſsimum, ideóque ſecundò vel tertiò permutari recipiens poterit. Ferè intra horæ ſpacium ℥ ß. deſtillari poteſt. vbi in cucurbita nihil ſupererit, nihil quoque deſtillabit amplius, ſicque finitum erit opus.

Aniſi oleum hoc modo fit ℞. Aniſi, (eſt autem hęc forma communis, ad reliqua quoque ex ſeminibus deſtillanda olea) ℔ j. pone in cornutam, cum ſuo recipiente, in furno cinerum, lentiſsimo igne, labiis benè ſigillatis, deſtilla, & aquam & oleum ſimul accipies. Aquam per reuolutionem extrahes, remanebítque oleum, cuius ad colicam paſsionem & dolorem inteſtinorum vſus eſt. Cæterum ex aqua fit electuarium cum ſaccharo: id poſt prandium, vel cœnam poteſt exhiberi, tabula j. Stomachum & dige-

ſtio

ftionem roborat,flatus discutit. Prodest quo cunque tempore sumptum, sed in aurora præcipuè confert pulmonibus, tussientibus, obstructionibus choleræ,& sanat partes internas. Vsus eius in guttis est.

Anisi oleum multò est quam ipsum anisum in agendo fortius. Etenim naturalis calor nunquam ita exactè potest de aniso integro, veram substantiam elicere, aut separare, ac ipsa artificiosa præparatio potest,& huma na industria. Quemadmodum enim omnis cibus siquidem innoxiè sumi debeat,pr·rparatione externa indiget,ita etiam necesse est, in medicamentis fieri, vt subtiliores partes à crassioribus separentur,priusquam intra cor pus sumantur.ita enim facilius potest quodcunque medicamentum, in corpore actionem propriam perficere sine noxa. Vsus huius olei est in vertigine,asthmate ex catarrho suffocatiuo,in stomachi debilitate & ventositate, in hydrope, & aliis morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & neruosis, vt stomacho,venis,vesicæ,vtero, fluxum vteri album exiccat. Sumi potest per guttas,dando aliquot eius in vino,in iusculis,mane,& tem pore necessitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis,renibus, vesicæ:fieri ex eo

tab

tabellæ poſſunt, ad eoſdem vſus, aut per ſe quocunq; tempore, mane & veſperi aliquot guttæ ſumi poſſunt. Fit autem hoc oleum, ex ſemine ſicco extractum, ſine vlla alia additione, perquam odoratum & ſuaue, vt ipſe guſtaui: colore autem eſt album, quod primò deſtillat.

Cumini oleum, vtile eſt, vulneribus ad lienem pertingentibus, inflationibus corporis ex frigiditate, quæ aliquando cauſa exiſtit, cur vrina retineatur: ad hũc vſum gutta vna, aut altera, in aqua filicis ſumi poteſt, aut etiã in tabellis, ſi cum eo fiant.

Oleum ex ſeminibus hyoſcyami, eodem quo roſaceum oleum, modo paratum, ex præſcripto Rogerij, idem valet, quod oleum ex pomis mandragoræ. Valet in arthritica calida, dolorem mediocriter reprimendo, & ſtuporem inducendo: in arſuris & in excoriationibus, ſubtilem cicatricem facere poteſt, & arſuras mitigare Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arſuris operatur. Accipe in vigilia Iohãnis Baptiſtæ, ſummitates, flores & folia, & impleatur noua olla inferius habens anguſtum foramen, & cooperiatur os ollæ ſuperius, & tunc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ſuperioris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum, &

facta

facta anni reuolutione extrahatur, & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terræ, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederæ. (Aliâs relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. ℞. Sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucæ & seminis portulacæ, de vnoquoque P. iiij. seminis fabæ inuersæ, quæ telephium est, P. ij. elambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ℈ ij. cum modico opij.

De oleis ex fructibus.

OLeum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundendo aquam, citò & facilè stillat. Primò quidem oleum, deinde verò aqua, quẽadmodũ quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in bocia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgæ, quod est quasi gonorrhœa ad colli dolores ex catarrho. Agyrtæ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autẽ quo destillari debet est. Accipio modium baccis iuniperi plenũ, quas cõ-

tundo

tundo minutiſsimè, iiſque affundo aquam puram ea quantitate, vt optimè cooperiantur. poſtea in aheno cupreo, velut hoc eſt, in quo aqua vitæ deſtillatur, vnà cũ canali cupreo per aquam frigidam trãſeunte, deſtillo, canali adapto recipiens magnum, quod quatuor menſuras poſsit capere, & ſic deſtillat oleum cum aqua Verùm aliud inſtrumentum capitello adaptatũ habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos ſpiritus ne aduran tur. Ex prædicta baccarum quantitate, ſupra vncias iij. olei non extraho.

Per expreſsionem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. ℞. Baccas iuniperi contuſas, mixtas primùm aqua ardẽte deinde etiam oleo oliuarum: buliant parum, vel ſaltem ſimul maneant ſæpè agitando ſpatula, per dies octo, in cucurbita ad fornacem, tum exprime prælo, & oleum ſupernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contuſum.

Poma mandragoræ per partes diuidãtur, & decoquantur in oleo in duplici vaſe in frigida regione, vt de oleo roſaceo ex Rogerio dictum eſt, vel ad ſolem. Olei huius ſpecialia ſunt in febribus continuis & interpolatis, eadem quæ & olei roſacei: ſed quia iſtud oleũ narcoticũ eſt & fortius alterat, quàm oleum roſaceum, debet reprimi cum lacte mulieris

mixto

mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram, Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, cásq; teras, & cum foliis decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccę lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacculo, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam paſsionem.

Oleum è baccis hederę, iiſdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra cauſas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hedera eſt, valet contra artheticam, vnde oleum, quod fortius operatur sic fit de hedera. Accipe ligna ſicca hederæ & grana, & gummi, ſi poteris habere, & fruſtatim deciſa, ponãtur in vas terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc ſupponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus ſuperioris cum orificio inferioris, benè ſigillabis cum argilla vel paſta, & ita diſponantur, vt olla ſuperior tota ſit ſuper terram, cooperto orificio,

& fiat ignis circunquaque & destillabit oleum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expressionem. Rapæ partem internam excauato, seruato operculo, partem vacuam oleo communi repleto, & clauso orificio impone cineribus calidis prius inuolutum stupis madefactis, & cum paucis carbonibus per horam dimidiam ibi relinquito: tum auferas, & remoto operculo, oleum colatum seruetur, ac simul etiam rapa per pannum exprimatur lineum. Valet ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E lib. manuscripto.

E nucleis pineis vidi quandoque oleum (per descensum) extrahi, ad erugandas mulierum cutes. Manardus.

Oleum è cępa & theriaca, sudorem euocans in peste: Accipiatur cępa alba, in medio euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur, & foramine obturato, circundata panno lineo madente, per horæ dimidium cineribus calidis obruta, alembico destilletur, & liquoris stillatitii dentur patienti ℥ ij. Idem efficiunt, liquoris stillatitii nucum viridium, ℥ vj. Fumanellus.

De

De oleis ex aromatibus: Cinnamomi verò oleum vel aquam, inferius inter cortices quære.

GEnerale hoc præceptum, obſeruandum eſt in deſtillatione omnium penè aromatum. Aromata quæcunque volueris, contunde in puluerem, & ſuperaffunde aquam fontanam, quæ vbi colorata fuerit effundatur in aliud vitrum, & noua aromatibus affundatur, ídque tandiu, donec aqua nullo colore inficiatur: poſtea deſtilla in balneo Mariæ & ſepara aquam ab oleo, G. Raſt. Sed & aquæ, & olea, quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infuſionem in aqua ſimplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa citò aſcendunt, nec ferunt ſecum aromatum vim: aqua autem, non ſine aromate aſcēdit. Et in vniuerſum huc ſunt tranferenda, quæ ſupra, inter olea ex ſeminibus, à principio obſeruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muſcata, pipere, macere, & cinnamomo, fiunt contuſis aromatibus, & in cucurbitam vitream aut cupream perlutatam impoſitis, cum alēbico, & deſtillabis cum refrigeratorio, ita aſcendet cum aqua oleum, quod poſtea ſeparabis: oleum enim ſemper ſupernatat aquæ,

r 2 præt

prȩter quam oleum caryophyllorum, quod fundum petit.

Oleum nucis muſchatæ ad imitationem huius generalis regulæ, penè præparari docet quidam incertus. Recipe tertiam aut quartam partem aquæ vitæ deſtillatæ,& nuces muſchatas minutim conſcinde, imponantur bociæ omnia, ita vt per tres digitos aqua vitæ, nucis muſchatæ partes cooperiantur, relinquantur in infuſione horis vigintiquatuor, & aqua vitæ colorem flauum acquiret quam in aliud vitrum effunde: tũc aliam aquam vitę de nouo affunde,vt prius, idque repetito toties, quoad colore non inficiat aquam vitæ. Quo facto, aquam vitæ ſic coloratam omnem in bocia, in balneo Mariæ ſecundum artem deſtilla,vt aſcendat aqua vitæ,& oleum nucis muſchatæ remaneat in priore bocia in fundo, & ſic habebis oleum nucis muſchatæ paratum.Eodem penitus modo poteſt ex omnibus aromatibus oleum deſtillari.

Vidi, inquit quidam ex Geſneri amicis, deſtillationem olei nucis muſchatæ,factum oleum odoratiſsimum, & in magna copia ab Alchymiſta,in hunc modum:Accepit nuces muſchatas, & pulueriſauit, & affudit duas menſuras aquæ ſimplicis,poſuit in cucurbita vitrea luto ſapientię optimè perluta-

ta.

ta. (Lutum autem erat factum ex ſimplici luto, cui permixta erat lana, quæ de pannis detonſa erat) vt ſolent ij cucurbitas perlutare, qui aquam fortem parant, poſtea capitello impoſito, eodem luto perlutauit, ſimiliter & recipientem (tantum in iunctura) ne ſpiritus euaneſcerent. Tum ita ad ignem poſuit, & primò fecit ignem lentum, ſecundò maiorem, tertiò fortem, eo modo quo ſolent aquam fortem deſtillare: & factum profectò eſt oleum optimum, ſupernatans aquę in recipiente, quod collegit, & erat magnæ virtutis.

Oleum macis, calidæ eſt facultatis, ideóque commodus eius vſus eſt in colica à cauſa frigida, & à catarrho à capite deſcendente: confortat cor, ventriculum, & matricem. Imprimis maximum auxilium ſenſi huius olei, in tremoribus cordis ex timore aut ex veſicæ obſtructione, aut matrice: valet in ſtranguria, & quicunque à frigiditate ortum habuerint, morbi. Poſſunt eius tres vel quatuor guttæ, per os ſumi, in cochleari ferreo, cum offa, aut in primo hauſtu vini, Incert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri poteſt per expreſſionem, eo modo quo dicetur inferius, in ratione parandi oleum caryophyllorum.

Oleum è pipere deſtillatum, omnibus facul

cultatibus,quibus & ipſum piper, prę ditum eſt,niſi quod ignea illa vis,quam linguæ imprimit piper,in oleo eiuſmodi non ſentitur. Eſt enim oleum piperis nihil aliud, quàm elementum aêreum ſeparatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & ſulphuris deſtillato,idem probauimus. Eodem planè modo oleum piperinum,à ſuo igne eſt ſeparatum,& maioribus facultatibus ipſo pipere conſtat. penetrandi facultatem habet eximiam.In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iuſculo, ad incidendam eam,& diſsipandam. Exhibui; inquit quidam, in tertiana febre, poſt purgationem & venæ ſectionem, dando huius olei guttas tres cum ſcrupulo vno miuæ,duabus horis ante paroxyſmum, frigus & tremorem ipsámque etiam febrem prohibuit inuadere,ſi non prima vice, at ſaltem ſecunda.

Oleum de caryophyllis, paratur vt & oleum de baccis iuniperi, non vt oleum cinnamomi.Multò citius & facilius oleum habebitur, ſi cum aquis deſtillatio fiat, vt pluuiali vel lacuſtri,aut aliis mollioribus. Humiditatis prætereа multò plus habent caryophylli,quàm cinnamomū habeat.Sunt nonnulli qui per expreſsionem ita parent.

Accipe

... vt odorem & saporem caryophyl-
lorum imbibant, tum exiccentur seorsim: quibus exiccatis rursus in eandem aquam ponantur, denuóque exiccentur, ídque est quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expressum fuerit, in sole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri possunt, vt ex musco, ambra, belzoino, storace, cinnamomo, macere. Ex lib. manuscripto meo.

Oleum caryophyllorum vt & ipsi caryophylli, calidum est & siccum, tertio gradu, confert stomacho, hepati, cordi, diarrhœæ à causa frigida, & stomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos dissipant, & clarificant crassos illi: sed oleum hæc omnia multò præstat efficacius, & quod verè affirmare possum, omnes virtutes habet balsami. Extrinsecus vulnera recentia sanat, vulnerum sanguinem fluentem & aquam sistit. Intrinsecus partes naturales cõfortat, sanguinem melancholicum purgat, con-

r 4 for

fortat cor & caput, præſertim conuenit vertigini, & debilitati viſus, ſi mane tres vel quatuor guttæ à ieiunis in cochleari cum offa, aut vino ſumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius: hoc affirmare auſim, quòd balſami virtutes obtinet. Vidi inquit, vulnus eo, per Ioachimum Rhœticum, abſque ſuitione coniunctum atque conglutinatum fuiſſe. Taceo reliquas effectiones, quas in corroborando, & reſtaurando collapſas vires potiſsimum obtinet. Oleum caryophyllorum hauſtum, quantitate duarum aut trium guttarum in brodio ſeu iuſculo caponum, valet in colica, & vteri ſuffocationibus. Tabellæ ex oleo caryophyllorum paratæ, manéque & ſero comeſtæ, capiti conferunt robur, & catarrhos ſiſtunt.

De oleis è gummis, lacrymis, ſeu liquoribus denſatis, & reſinis.

Olea de gummis ſeu lacrymis ſic deſtillari poſſunt: Accipe de gummis, quantum videbitur, pone in cornutam in cinere, primùm igne lento, deinde ſenſim aucto, donec nihil deſtillat amplius, & oleum extrahe, quod ſic rectificandum eſt: Recipe

cipe aliam cornutam mundam,& impone oleum, deinde lentiſsimo igne in cineribus deſtilla,& habebis oleum puriſsimum,penetrans,& multo melius poros ſubintrans Eodem modo rectifica quoque oleum è lignis, balſamo, & ſeminibus. Lullius gummi & gummoſa deſtillat benè trita,& in agreſtam vel acetum impoſita vno die ante.

Oleum è maſtiche, fit per deſcenſum in retorta,ita vt ignis ſupra infráque ſit, & habebis oleum maſticis, quod poſtea rectificetur. Auguſtæ Vindelicorum quidam deſtillat,accipiendo maſtichen integram,& ſolam in retorta lutata, vſque ad partem eminentem extra fornacem, quæ quatuor ventilia habeat, & ſuperius tegatur, lento igne deſtilletur, balſamum eſt mirificum ad vulnera. Nota,deſtillaui,inquit,quidam ignotus maſtichen per cannam, ſed quicquam dare noluit,niſi odorem &ſaporem. Fuit tamen ipſa maſtiche,nihilominus leuis & poroſa in fundo. Aqua item, quæ manſit in fundo cucurbitæ, fuit ſubcitrini coloris & ſubamara. Et ſummatim maſtix inter decoquendum deponit virtutem per alembicum, in eam rem, in qua decoquitur: cum eſſentia maiorem virtutem præſtet per alembicum.

Confectio olei ex thure & carabe, fortè

etiam ex aſſa dulci, camphora, ſtyrace calamita, &c. Sume primò bociam perlutatam, haud ita longam, ſed reſecto vtcunque collo, vt orificium ſit amplum (huic enim inſerendum aliud) in quam infunde pulueriſati thuris, aut carabæ ℔ ß. Deinde habeas aliud vitrum album, cuius generis ſunt ea, è quibus bibitur & formam habent mogollæ, (forte boccalis vocati, aut angeſteri) in quod infundas aquam calidam, hócque imponas priori cucurbitæ, vt in medio conſiſtat erectum. Tum claude cucurbitam ſuo capitello, in ſummitate perforato. Foramini adaptato infundibulum, quod foramine paulo altius habeat epiſtomium, cuius pars anguſtior, & extrema, vitrum cum calida aqua reſpiciat. Quo peracto in infundibulum infunde aquam calidam, & aperto epiſtomio, paulatim nec niſi per guttas, aqua calida in ſubiectum vitrum deſtillet, ita regendo, ne inundet vitrum: ſic vna cum vapore aquę calidæ, aſcendit in alembicum oleum ſuauiſsimum & odoriferum, odore thuris, quod alioquin ſine hoc vapore peſſimè olet.

Iohannes Manardus in epiſtola de lumbricis 3.1. obſeruata à ſe ſcribit aduerſus lũbricos duo olea ſimplicia, nempe oleũ thuris & vitrioli, arte chymica parata. Priore (inq

(inquit) venter inungatur. In secundo valde cautè agendum est, ne locus exulceretur, si intrò sumatur: sunt tamen qui ausint eius guttulam potui dare cum melicrato.

Oleum myrrhæ, virtutes habet balsami, nam cõseruat & tuetur à putrefactione omnia ea, quæ ei imponũtur, similiter faciei inunctum pulcherrimam conseruat, & faciem iuuenilem conciliat, vulnera citissimè consolidat, & omnes alios morbos internos curat, exhibendo per os ʒ ij. ad aurium surditatem, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adulteratæ ℥ vj. aquæ vitæ sine phlegmate ℥ xij. & hæc duo in bocia vitrea coniunge, quæ in fimo equino calido diebus sex quiescat. Postea destilla in balneo, vsquequo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ videbis oleum myrrhæ, quod per pannum lineum est colandum, sicque ad prædicta seruandum. Ad faciei splendorem & colorem conseruandum, sic est procedendum. Fiat decoctum vrticæ in aqua communi, & dum ebullit, vapor in faciem recipiatur, vt sudet, postea exiccetur optimè, & postea statim vnge faciem oleo myrrhæ. Et hic modus est seruandus in inungendis manibus, pectore, & aliis partibus, Leonardi Fierauanti.

Aliter paratur à quodã, ad dolores podagricos, præmissis vniuersalibus. ℞. Oua per dec

decoctionẽ indurata numero decem, & scindantur per medium, & vitellum extrahe, & eius loco impone myrrham, quantum est medietas vitelli, aut minus. Tum rursus duas partes oui coniunge, & pone in vase vitreato, & reconde in cella vinaria, & ibidem permitte per dies 15. aut plus, & exibit liquor, quem serua in vase vitreo pro inunctione.

Oleum belzoinum fit, accipiẽdo tantum aquæ vitæ, quãtum est belzoini puluerisati subtiliter, & ponantur in retortam latam, & vnà cum suo capitello in iunctura clausam, destillentur in cineribus lento igne, quoad extracta fuerit aqua, quæ reseruanda est ad suos vsus Postea fortificetur ignis paulatim, vbi oleum apparuerit, magis magísque, vsquequo totum oleum extraxeris. Tandẽ in fine sequetur gummi quoddã, instar mannę, quod valet ad faciendã aquam odoriferam, vnà cum aqua puteali, aut rosarũ, Fallopius.

℞. Belzoini ℔ j. & subtiliter pulueriza, pone in alembicum ad destillandũ, tunc affunde pulueri, aquæ rosarum ℔ ij. obtura diligenter alembicum, & lento igne subtus accẽso primò, quoad aqua cœperit destillare, deinde augmẽtetur paulatim vsquedum oleum conspexeris. Quo apparente, mutetur recipiens, & fortiori igne elice oleum, quod

quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Fallopii. Ladani puluerizati quantum placuerit: pone in vas cupreum instagnatū, cui admisce ℔ j. aut ℔ ß. aquæ rosarum pro quantitate ladani, & olei amygdalarū dulciū medietatem. Postea capitello eiusdem materiæ cooperi vas, & claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est. prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum Antequam auferas materiam, refrigerare permittito, ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur, adde aliquid aluminis vsti, aut ambræ.

De oleo terebinthinæ.

ANtiqui terebinthina ipsa vtebantur, nō oleo, tamen oleum eius est tenuissima terebinthinæ pars. frigidis neruorum affecti bus conueniens, & omnibus ægritudinibus frigidis ac flatuosis: in asthmate & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum, & in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis cōuenit, cicatrices

deco

decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinæ oleum eſt, & paucas fæces in fundo bocię.poſt deſtillationem relinquit.eſt enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem oleũ vel extremæ frigiditatis vi,vel extremæ caliditatis,ſicut & ex omnibus ferè rebus extrahi poteſt.

Valet autem terebinthinæ oleum deſtillatum,penna illitum naribus,ad ſcabiem, & rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit.& pituitam abſque ſternutamẽtis detrahit:ſanat & rimas vberum in mulieribus.Ad memoriam, ſurditatem & ſpaſmum principatum obtinet.Vt vulnera citiſsimè conſolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commiſce ei viridis æris partem æqualem,& ſerua vſui. E libro quodam manuſcripto inſignis empirici.

Modum quendam deſtillandi oleum terebinthinæ,vide inter Balſamelæa.

Oleum terebinthinæ ſimplex, multarum facultatũ. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet ℔ accipe ℥ iij cineris è ligno duro aut forti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus,ad humiditatis deſtillationem:poſtea augeatur ignis ad olei deſtillationem. Et hoc eſt oleum ſimplex, quod ſimplicia vul-

nera

nera intra horas 24. sanat. Valet neruis contractis à frigiditate: accipiendo ʒ j. cum vino, vrinam mouet, & omnes dissoluit corporis neruositates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus pestilentibus confert eodem pondere, per os accipiendo, & vngēdo stomachi orificium, digestionem promouet, Fallop. Paduæ destillauimus eodem modo, permiscendo lotam arenam, quæ prohiberet ne terebinthina ascenderet, & oleum mirabile in vulneribus experti sumus.

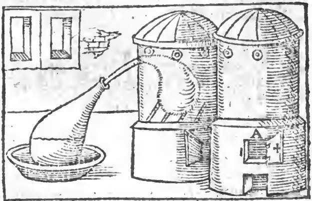
Oleum terebinthinæ compositum, contra spasmum, & alios dolores. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ j. olei communis ℥ x. thuris, myrrhæ, sarcocollæ, masticis, croci, ana ℥ j. panis porcini, caudæ equinæ, rubiæ tinctorum, ana ℥ j. vermium terrestrium ℥ iij. ponantur omnia in catinum cupreum, & iuxta ignem lentum incorporentur simul, ac postea in vitrea retorta destillentur. Post destillationē, separa aquā ab oleo, & serua oleum in vase vitreo. Valet hoc mirabiliter contra spasmum, etiam qui in vulneribus & aliis morbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (larigna) contra contractionē membrorum mirabile, si inungantur eo membra, authoris Incerti. Sumit autem terebinthinæ partem vnam, vitrioli

trioli calcinati partem vnam, pomorũ exiccatorum & puluerisatorum sine cortice, partem vnam, olei oliuæ partem vnam, laterum exustorum partem vnam, puluerisentur omnia subtiliter, & misceantur, & in olla inuitreata stent in loco calido, diebus quatuordecim, singulis diebus agitãdo. Postea destilletur totum per descensum, in vase quam diligentissimè, trium digitorum crassitudine perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum saluia extrahendũ, sic fit, quod valet ad paralysim membrorum, relictam post apoplexiam, vel hemiplexiam. Ponatur in cucurbitã vitream, retortam dictam, foliorum saluiæ viridis minutim incisæ, circiter libram vnam, cui adiunge eam quantitatem terebinthinę, quæ sufficiat ad formandam pastam quandam cum saluia, vt tractari manibus possit, hoc est, vt vnius sit tantum, quantum alterius, ita tamen vt ambo simul mixta non amplius quàm duas tertias retortæ repleant. Retorta ante omnino sit benè perlutata, pro more. Dehinc venter retortæ in fornace ponatur, vnà cum receptaculo diligenter in iunctura clauso, ne aliquid respiret. Recipiens sit magnũ, capax, & forte, alioquin si nimis paruũ fuerit, propter spirituum vehementiam reclusorum, facilè rumperetur. Primò procedatur

datur lento igne, in eodémque tamdiu perseuerandum, quoad omnis humiditas saluiæ destillauerit. postea enim non est periculum in ignis vehemẽtia. Interea dum destillatio fit, collum retortæ vehementer calet. Vbi in ea nihil præterea contentum fuerit, quàm excrementa saluiæ, & reliquiæ seu fæces terebinthinæ, quæ nihil aliud quàm colophonia sunt, collum retortæ refrigerabitur, licet vtcunque ignis intendatur. nihil enim amplius ascendit, quod collum calefacere possit. Verùm vt facilius, minoríque cum periculo tota perficiatur destillatio, vtque ignis melius regi pro necessitate possit, parandæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-

rum altera est pro igne, altera pro retorta: hæc recipit calorem igneum, per foramen

ad id aptum medium inter vtranque, quod modò claudi, modò aperiri, magis minúsve, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunque occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis, vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationē valet: neque enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

De oleis ex corticibus.

AQua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtilis est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme, quòd stomachum corroboret, & omnes vitiosas humiditates mirabiliter discutiat, ac ventriculum tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnémque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefactionē arcet, extrinsecus omnia recentia vulnera siue vlcera consolidat. Aqua valde conuenit omnibus morbis frigidis, tum virorum, tum fœmi

fœminarum, præſertim quibus ſtomachus affectus eſt, ita vt non appetant. Item cum ſpiritus ſunt debilitati, prodeſt cyathus huius aquæ, cum modico vini maluatici, aut ſucci mali punici, ſumptus, vt ſuprà dictum eſt. Homines penè mortuos, vna aut altera gutta in os immiſſa, reficit: animi deliquiis, præſertim quod ſenibus accidit, eſt præſentiſsimum. Ad parturientes vtuntur obſtetrices ac mulierculæ, ſummo cum ſucceſſu. In accelerando, iuuandóque partu, præſentiſsimum eſt remedium. Modi quibus deſtillatur aqua vel oleum, ſunt varij, ex quibus aliquot ſubiiciam. Quidam in aqua roſacea macerant, alij in vino albo: nonnulli in cucurbita perlutata, ſed facilè aduritur. In veſica ſi deſtilletur, magna tantum copia faciendũ. Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed de his omnibus nunc ſatis.

Solebant olim Pharmacopolæ cinnamomum macerare per aliquot dies, in aqua roſacea, vt quæ cor reſpiceret, atque viribus quoque refocillandis eſſet accõmodata. ſed quia non parum eius aquæ retinetur odor, vilior aqua à pleriſque iudicatur: ideóque melius eſt, vino albo veteri, odoro, ante deſtillationem macerare, ita & excellentior & ad penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandę modus, quem

accepit à quodã suo amico, huius rei expertissimo. Sumatur cinnamomi electi ℔ j cõtundatur, vt per cribrum salis penetrare possit, nec totum in puluerem sit redactũ, & ponatur in cucurbitam, cui affundatur aquæ borraginis, buglossæ, endiuiæ & melissæ, ana ℔ ß stent in infusione bene obstructo vase, diebus quatuor, vel quinque Postea ex hac cucurbita in cupream cucurbitam effundatur, quam in fornace cum suo capitello & refrigeratorio collocabis, cauendo ne cucurbita nimium igni sit vicina, sed intermedia sit lamina ferrea perforata; vt euentilari ignis, & vapor sursum pelli possit. Primò accendatur ignis lentus, quoad destillatio cœperit, postea verò augeri potest, vt expeditius destillet. Vbi mẽsura ita extillarit, remoue hanc, vtpote optimã: nam quæ sequitur, multo hac est inferior, & seruari potest pro nouo cinnamomo in eadem macerãdo. Eodem modo ex caryophyllis destillari potest. Vbi notandum vt refrigerationis habeatur ratio, vbi si quidem fuerit aqua calidior, illa emittatur statim, & noua adiiciatur.

Aquã cinnamomi, si quis destillare volet per vesicam ex cupro factam, vnà cum fistula, per aquam frigidam transeunte, magna quantitas simul erit destillanda: neque enim facilè esset in pauca quãtitate. Verùm

in

in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura eſt,ne aduratur in fundo & aqua inde aduſtionem redoleat Quod ſi ignis fuerit intẽſior, etiam oleum de illat, eóque magis ſi in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita deſtillata colore alba.

Accipio cinnamomi debitam quam volo quantitatem,& impono cucurbitæ non perlutatæ,vnà cum aqua aliquot diebus macerandam, poſtea deſtillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomũ continetur,aquam non attingat quemadmodũ docet Manardus, & ita extraxi aquam claram,non turbidam, nec etiam nimiũ incaleſcunt ſpiritus cinnamomi. Interdũ vbi aquàm efficaciorẽ voluero, modicũ zingiberis adiicio.Et hoc modo Pharmacopola quidam aquam cinnamomi deſtillat.

Aliȷ hunc modum ſequuntur. ℞. Aquæ partes 16. cinnamomi partem vnam, quod craſsiuſculè cõminuatur,& in cucurbita bene obturata aliquandiu maceretur, hoc eſt, tribus vel quatuor,aut etiam quinq; diebus. Deinde ſuperimpone alembicum, & in balneo Mariæ temperatiſsimo calore, qui non excedat calorem vrinæ hominis, eliciatur aqua odoratiſsima. Inter coquẽdum ſubinde affundatur aqua tepida, vt ſemper ma-

neat eadem quantitas,ne absumatur, & excipies in recipientem distinctas aquas: prima eximia secunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio destillandi reliqua aromata, & nonnulli sunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, ℞. Cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam mensuræ partem, vini tantundem, & misce.

Alij parant hoc modo ℔ j. cinnamomi contundunt, huic aquę puræ affundunt sextariũ j. ß. & macerant horis octodecim, postea igni lento imponũt, & destillant instar aquę vitæ, per vas ligneum aqua plenũ, per quod trãseat canalis tortuosè, instar serpentis, ne adurantur spiritus.

Mulier

Mulier quædam destillatrix aquam cinnamomi sic facit: parum autem differt à modis supra positis. ℞. Cinnamomi optimi subtiliter in mortario puluerisati, sed non cribrati, ℔ ß. infundatur in vas destillatorium subtiliter, ne quid parietibus adhæreat, eíque affunde aquæ fontanæ mensuram j. & ß. tum claudatur vas suo capitello: ac primò quidē lēto igne destillatio inchoanda, paulatim augēdo, prout videris guttas celeriter, aut tardè procedentes. Naso alembici aptetur canalis per aquam frigidam transiens, cuius extremitati recipiēs aptato. Vbi aqua processerit, opus est tribus, qui destillationem perficiāt: quorum vnus obseruet capitellum & canalem, vt semper linteis aqua frigida madidis capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta vas recipiens, obseruet aquæ destillantis colorem: tertius vitrum, aut recipiens aliud porrigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet. Aqua destillans quatuor habet differentias, vnde etiam quatuor recipientibus vasculis erit opus. Prima aqua nōnihil pinguis est & fortis, ideóq; optima. Vbi hæc præterierit, & cœperit color lacteus prodire, tū aqua secunda colligēda, quæ in fortitudine sua à priore deficit. Vbi hic color euanuerit, & aqua profluens fuerit in colore, vt aqua alioquin ex aliis rebus destillata, memento tertiæ aquæ,

quæ itidem eſt ſeorſim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut ſubflauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodit: finis huius quoque erit, ſi guttæ cœperint eſſe puniceæ, tum aufer totum: nihil enim ineſt, quod vſui ſit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam deſtillatio procedat. Abſolues autem vnius horæ ſpacio. Huius aquæ guttæ iij. permixtæ aliis appropriatis aquis, epilepſiæ auxiliantur. Si venulæ ſub lingua hac fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parum olei deſtillatione extrahi poteſt: quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiuſdem, quæ primo loco extillarit, vtpote quæ facultatibus eſt prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi ſic fit, Ex ſchedis manuſcriptis incerti authoris, Accipe vini maluatici optimi menſuras tres, & bis deſtillato. Poſtea rurſus tertia vice deſtillato, vt tamen vna tantùm menſura in cucurbita relinquatur. Rurſus deſtilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rurſus alia vice deſtilletur, vt menſura tantum vna ſuperſit: ſicque habebis vinum optimè rectificatum, quod ſeruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnà cum vino re

no rectificato, vt excedat cinnamomũ duobus digitis. Cucurbita cæco alembico diligenter claudatur, & in balneo Mariæ tribus diebus lento igne ponatur. Peracto hoc termino effunde vinũ cauendo nequid fæcum vnà effluat, & vinum seorsim serua. Tum aliud vinum rectificatũ affundito, & vt prius pergito His peractis, vtramque aquam vitæ in cucurbita commisce & cum capitello claudatur diligenter, & in balneo lentissimè destiliatio inchoetur, vt ad nouem tactus guttæ destillent: idque continuabis, quoad vinũ ascenderit, tum in fundo alembici habebis oleum, quod serua.

Ratio parandi aquam cinnamomi & oleum eiusdem, quam nos candidè docuit clarissimus Medicus Iohan. Crato à Krafftheim.

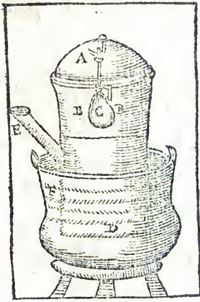
ACcipito cinnamomum electissimum, confringe in tenuissimas partes, deinde in sacculum lineum indito, suspendatúrq; hic sacculus in vase, in quo aqua sit in fundo, ita tamen vt aqua sacculum non contingat, ac clauso diligenter vase, immittatur hoc vas in cacabum, plenum aqua calefacta & feruida, ita vt aqua illa, quæ in eo vase continetur, in

quo cinnamomum dependet, bulliat: maneat hoc modo aliquandiu cinnamomum, in calido illo vapore, quoad benè attrahat. Deinde cinnamomum sic madefactum vapore aquę bullientis, contudatur, & fiat quasi pasta quædam, & simul cum impresso liquore, quem assumpsit, infundatur in alembicum: si opus videbitur, poteris adhuc aliquid calidæ aquæ affundere: sed quanto minus aquæ affuderis, tantò habebis præstantiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei aliquid. Si tantum cupis habere aquam non ita præstantem, affunde aquam copiosè, sicut quidam faciunt, ad lucrum comparati magis, quàm hominum vtilitatem: sed sic, aut nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A *Operculum ollæ illius, in qua cinnamomum suspensum est: hoc operculum, si intus haberet capitulum, in medio scilicet concauitatis, quale in galearum vertice cernitur, & præsens figura adumbrat, commodè intus sacculus alligari posset, sicque in medio optimè dependeret. Quod si non habuerit, posito per transuersum ollæ ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.*

B.B. *Cauitas vasculi vacua.*

C.Sa

C. Sacculus cinnamomo refertus.

E. Infundibulum, per quod aqua, si fortè deficiat, infundatur, sed diligenter rursus foramen obturetur.

F.F. Cacabus plenus aqua, qui & vasculum excipit, in quo cinnamomũ imponitur.

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit amplum, non opus est aquam per fistulam galeæ ducere, sed si concalescat vas excipiẽs, linteum aqua frigida immersum ei apponatur, & eundem vsum præstabit. Eodem autem modo, quo aqua cinnamomi præparatur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillanda, aliam habent rationem, & requirunt inspectionem in putrefaciendo: omni conatu enitendum, vt lentissimus sit ignis, idémque perpetuò æqualis: nam si cœperit spiritus semel

mel exhalare,oleum & opera perditur. Accipienda autem ad vſum non putealis,ſed fluminis aqua.

Rurſus cinnamomi oleum, quidam affirmant fieri ab aliquibus,cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menſes quotidie guttam cum aqua maioranæ,aut ſimili.

Oleum è cortice mali arantij ſiccato,præſtantiſsimum fit,verùm vtrum tantum inſolatione an deſtillatione, nondum cognoui. Eſt autem albicans & odoratum, ſed nihil acrimoniæ habebat,quod guſtaui.

Oleum è corticibus nucum. ℞. Cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutatam, illam impone igni non nimium magno,& extrahes oleum & aquam è corticibus Deinde ſeparabis oleum ab aqua per balneum Mariæ.Poſtremò ter aut quater purgabis oleum, in arena deſtillando in vitro paruo. Hoc ferè melius eſt oleo vitrioli, maximè in peſte & veneno. G. Raſ.

De oleo tartari.

OLeum tartari: Accipe tartari vini albi, aut vini maluatici,ſi haberi poſſet (melius enim eſſet)quantum videbitur, calcinetur,primò pulueriſatur, poſt calcinationem,

rur

rursus pistatur, & in colatorio suspenditur in loco humido per dies octo vel sex, & oleum in vase supposito collectum, serua. Valet maculis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei tollit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, è lepra oborientes. ℞. Tartari contriti ℔ iij. in olla inuitreata ponatur cum aceti mensura j. decoquatur per dimidium horæ spacium, despumando diligenter, postea ab igne depone, obstruendo ollam, ne vapor egredi possit. Tum rursus cineribus calidis, aut carbonibus ignitis appone, & decoquatur aut calcinetur vsquequo in puluerem redigatur. Post refrigerationem puluerisa, & in loco frigido & humido, aut cella vinaria in sacculo suspendatur, supposito aliquo vase. Vsus huius olei est eiusmodi: Patiens balneum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum iuerit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ apparent, & cooperiatur panno diligenter, ne ab aëre ante eius exiccationem contingatur. Hoc continua per octo dies, mane & vesperi.

Ad calcinandum tartarum subitò, cum nitro vt albescat, & valet contra verrucas, ex lib manuscripto Germanico. ℞. Salis petræ & tartari puluerisatorum, ana partes æquales. Calefac tegulam aut testam non inuitrea

uitreatam, huic infunde nitrum & tartarum, & vbi ſtridorem excitauerint, ignitáque fuerint, ſtatim albeſcunt. Tartarum hoc ita calcinatum in ſacculo ſuſpendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, ſi eo vngantur. Notandum autem, quod vbi minus nitri, quàm tartari coniunxeris, non ita albeſcit, quanquam vnciæ quatuor ſalis petræ, cum ℔ j. tartari permixtæ, tartarum calcinare poſſunt, non autem ad albedinem redigere, ſed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum deſtillari ſolet.

De oleis è lignis extrahendis.

OLeum vt è quouis ligno extrahas. ℞. Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per deſcenſum, vt noſti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si verò vis vt fortius operetur, & nobilius ſit, deſtilla per aſcenſum in cornuta, erítque oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunque ponatur.

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius ſucceſsit) ex ſancto, inquit Manardus, vſus ſum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem vſum etiam oleum ex iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit, eius

eius vsus est in arthetica frigida: excoriationes cicatrizat, morpheam albam propriè soluit, & ipsam denigrat. Et eo modo oleum ex omnibus lignis extrahi potest. Rogerius. Curat præterea tale oleum paralyticos. Manardus refert oleum fraxini, non solùm inunctum, sed etiam ebibitum, conferre lienicis.

Oleum è lignis hederæ, vt extrahatur, dictum est superius, vbi docuimus oleum extrahere ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit, quo oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis causas remouet vel reprimit, & typum quartanæ: sed magis singulare & speciale, facta inunctione ab vmbilico vsq; ad muliebria, est renes, & matricem confortare, & eius humiditatem exiccare, & ad conceptionem pręparare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fistulis, in sectionibus cutis, & malo mortuo: tibiarum serpigini & cancro, vulneribus & vlceribus malis. Recipe ex lignis iuniperi quantitatem sufficientem, & incide in frusta, & imple ollam vel dolium magnum vitreatum interius, cuius orificium sit arctum, & fac foueam in terra, & præpara parietes eius cum terra figuli: deinde pone ollam vitreatam in fundo ex directo foueæ, habentem orific

orificium magnum, & cooperiatur corta (lamina) ferrea ſubtiliter perforata: deinde præpara iſta duo vaſa cum terra figuli, ne ex vtriuſque orificiis reſpiret: deinde cooperi terra, & adde ignem per tres horas, finaliter reſudabit oleum de iunipero optimum.

Oleum è ligno iuniperi rectificatum, fit primò deſtillatione per deſcenſum: deinde totum ſimul in bociam infuſum deſtillato ſurſum, vel in balneo, quod tardius fit, ſed pulchrius: vel in cinere, arenâve, quod ſit magis rufum.

Oleum ex ramentis ſubtilioribus Carpentariorum, quæ nos *hobelſpoen* vocamus, fit, ad oculorum affectus, ad hunc modum: Accipe matrem perlarum bonam, reponatur per noctem, vel in cellam vinariam, vel in aquam frigidam, poſtea diligentiſsimè exiccetur: quo facto, huic matri perlarum impone quantum potes de ramentis ligni, eáque accende, & habebis fuluum oleum ad oculos.

De oleis ex charta, & petijs è tela lini.

OLeum chartæ fit, accipiendo patinam ſtanneam, cui impone chartam, quam accende, & apparebit ſpuma ſubflaua, è patina

na exiens. Spumam collige, & palpebris inuersis inunge, aut alioquin pro oculis affectis vtere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam è charta alba, eminentem capitis partem rescinde: caudam reflexam forfice tene, ita vt capitis margo intus lancem attingat, donec dimidia, aut amplius pars, consumatur flamma, nec permittes in lancẽ incidere flammã.

Oleum è petiis lineis: petiolam mundam accipe, eámque accende super stannum, & defluet oleum causticum, cum quo vlcera inungantur: tãdem creta in aceto dissoluta, in modum vnguenti albi circunquaque liniatur, tanquam defensiuum.

De oleis ex animalibus aut eorundem partibus, vnà cum epistola Arnoldi de Villa noua, de sanguine humano destillato.

Epistola magistri Arnoldi de Villa noua, ad magistrum Iacobum Toletanum, de sanguine humano.

MAgister Iacobe amice charissime: Dudum me rogastis, vt vobis secretum

t meum

meum de ſanguine humano, quod diuina fauente poteſtate, pérque meam induſtriam (quamuis non totaliter) per multiplices experientias, cum multiplicibus laboribus adinueni aliqua, de aliquibus expertus ſum, transſcribendo ſignificarem. Et quamuis diu diſtulerim, tamen iam ſenio appropinquante, omni liuore ſemoto, ea quæ de hoc ſecreto ſum expertus plenius enodabo. Audiatis ergo, & audiant ſecreti electi, verba oris mei, quia Spiritus ſanctus, vbi vult ſpirat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur, qui fatuo alicui & impotenti reuelabit, quod antiqui quæſiuerunt, nec inuenire potuerunt: ſcrutati ſunt, nec illud habuerunt. Eſt etenim donum cœleſte, nobis indignis à Deo deſtinatum, quod nec medici cognouerunt, nec etiam philoſophi qui in Calchymia laborauerunt perceperunt. Sed teſtor Deum, quod per varios labores, quos longo tempore in arte Calchymiæ ſuſtuli prout ſcitis, per experientiam cognoui iſtius rei efficaciam tantam eſſe, quod non ſufficio vobis, tantæ virtutis vigorem pleniùs explanare: & ideo in puteo pœnitentiæ recludimus.

Accipiatis ergo hoc ſecretum, ſcilicet ſanguinem humanum, & ſit ſanguis virorum ſanorum, & ætatis infra 30. annos, & extrahatis

hatis quatuor elementa prout benè nouistis ex calchymia, & obturetis bene quodlibet elementum per se, ne aër subintret.

Aqua enim valet in omnibus ægritudinibus tā calidis quàm frigidis, eò quod occultæ est naturæ, & complexionem lapsam reducit ad temperamentum, & maximè valet in patientibus vitium in spiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipsas habet dilatare & humectare, & dico pro cōstanti, quod phlegma grossum in pulmone contentum sine molestia dissoluit, & ipsum vlceratum (non obstante commotione) con solidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris spiritualibus purgat, & ea purgata pręseruat. Sanguinem vltra omnem medicinam mundificat. Item fluxum ventris à tota specie curat. Apostema etiam lateris mirè sanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quā̄m aqua, & maximè valet iuuenibus, vt in eo statu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, si vtantur eo paulatim & in modica quantitate. Et est quasi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit sanguinem putrefieri nec phlegma superdominari, nec choleram aduri. Præterea vltra modum multiplicat sanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, sæpe phlebotomare. In-

ſuper illud elementum aperit venas & nervos, & ſi aliquid fuerit in ipſis diminutum, reducit ipſum ad debitum temperamẽtum. Inſuper probaui, quòd ſi iuuenis, ante ſtatũ ſuæ ætatis, ſcilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento vnam guttam intra oculum ponat, & ſe tenuerit in quiete per menſem, ſine dubio reddetur ſibi viſus. Itẽ ſi in aliquo membro, aliquod ſuperfluum exiſtit, vel aduenit aptum putrefactioni, ſtatim diſſoluit & tollit, & ſi inueniatur diminutum, reddit reſtaurando. Et valet hoc elementũ in apoplexia, epilepſia, ſcotomia, vertigine, dolore hemicraneo, & in omnibus iſtis debet adminiſtrari cum aliquo electuario, ad propoſitum valente.

Ignis verò pretioſior & admirabilior eſt, & ad omnia valet ad quæ valet aër, & quod plus eſt, de mortuo homine facit viuũ, hoc ita intelligendum eſt. Quod ſi in hora (ſingultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, diſtemperato cum vino, ita tamen quod guttur tranſeat, reuiuiſcere faciet ipſum hominẽ, & ingredietur ipſum cor ſubitò, expellendo ſuperfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalẽ ipſius hepatis, & ita, quod quaſi per vnam horam, ipſe infirmus poterit loqui, & diſponere de teſtam

testamento, &c. Et per hunc modum, vidi facere miraculũ, apud Dominum Comitem Parisiensem, qui quasi mortuus iacuit, & statim postquam hoc medicamentum sumpsit, rediit aliquantisper ad se, & post horam expirauit. Et istud apud quamplures sum expertus. Item si senes vtũtur hoc igne omni die, in modica quantitate, subleuat senectutem, exhilarando corda eorum, ita quod iuuenilia posside bunt corda. Et ideo vocatur hic ignis, Elixir vitæ. Nec tamẽ est elixir calchymiæ, quia hæc est de sanguine putrefacto. Istud quoque si esset de sanguine putrefacto, natura humana nimis abhorreret huiusmodi medicinam. Et scias quòd si elementa ipsa secundariè destillata fuerint, erunt optima, & per ea homo viuere poterit, vsque ad periodum vltimam suæ vitæ, sine infirmitate, si ipsis vtatur omni vel altero die. Et tanta est scientia in his destillationibus vltimis, quemadmodum est in destillationibus Calchymiæ. §. Nota de isto sanguine humano, quod permisceo ipsum recentem, cum optima aqua vitæ fortissima, & ipsum destillo, & erit pro primo elemẽto. Et super fæces, pono aliam aquam vitæ fortissimam, & facio similiter, & erit pro secundo elemento. (Videtur aliquid deesse.) Et hoc sic probo, Fiat scyphus vel cupa de au-

richalco, & ponatur in mensa, & si venenum appropinquabit scypho, scyphus vel cupa incipit mutari in diuersos colores, per lineas multas, &c. Et sic cognoscitur venenum, similiter de febre.

Oleum sanctißimũ ex ossibus hominum mortuorũ ad omnes dolores, sæpe mihi expertum, post debitã purgationẽ. ℞. Ex ossibus magnis mortuorũ hominum, concidantur frustatim, sine vt excandescant in igne, ignita pone in cassula aut olla in qua sit oleũ commune antiquißimum, & ea extingue, & quamprimum inieceris frustum in ollã olei, mox illico operculo claude, vt vidimus in oleo philosophorum. Hæc ossa aliquot horis imbibita contũde per se (absque illo oleo quod superfuit in olla) & pone in cornutam, & destilla vt oleum philosophorum, serua ac vtere. Res magna est ad omnes dolores iuncturarum.

Oleum ex ossibus ad epilepsiam. ℞. Ossa suturæ lambdoidis hominum mortuorum: pone ad calcinãdum donec rubescant: deinde extinguantur in oleo, tum triturentur, vt dictum est de ossibus superioribus: hoc est medicamentum optimum, vngendo locum idoneum.

Oleum de ossibus hominis per descensum, ad podagram maximè valet.

Oleum

Oleum extractum de excrementis pueròrum.ad tineam valet:Destilla bis in alembico vitreo excreméta puerorũ,& ex eo oleo, quod inde extrahitur calido,frices affectam partem,si prius pilos raseris,atque locũ affectum laueris lixiuio,in hunc modum confecto. ℞. Cineris ex sarmẽtis quantitatẽ decẽtem,pro quantitate aquæ quã cœperis,atq; illũ inuoluas linteo, & permittas madefieri in ea aqua diem integrum cum dimidio, & simul iniicias cum ea aqua, spicarũ siliginearum M.j.postea illa aqua, siue lixiuio laues affectum locum, singulis diebus semel, deinde siccari sinas, quo facto vnges vt dictum est.

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum,& mortificat fistulam.De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus.

Oleum siue pinguedo, ex ansere, contra artheticam frigidam,& guttam,credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquus repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, ana ℥ ij.thuris ℥ iij.ceræ modicum, assetur,& quod destillat reserua, & cũ eo sæpe vnge locum patientem.Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi,&c.

Oleum ſeu liquor deſtillatus ex taxo per deſcenſum, ad membra contracta ex neruorum retractione, è Germanico: Accipe taxum, cui corium detrahe, abſciſsóque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abſcondas, & altera impoſita olla, vtramque optimè claude in commiſſura, ne quid tranſpiret, ídque facias etiam parte ſuperiore ollæ ſuperioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita vt pinguedo omnis ex ſuperiori olla in inferiorem deſtillet: vbi totum deſtillarit, quod con iecturare licet, pinguedine illa membra inunge.

Oleum mirabile, contra omnem paralyſim & extenuationem, è caſtoreo. Recipe caſtoreum, ponatur in aquam vitæ fortiſsimam, putrefiat, poſt deſtilla lento igne, cum quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (reſoluti) deſtilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli recentis, cum ſaluiæ manipulis v. & piperis ℥ j. vnge.

Oleum ex ouis deſtillatum mirabile, & expertum ad multa, authoris Incerti. ℞. Vitellos ouorum per decoctionem induratorum, numero quindecim, terãtur digitis vel manib

manibus, cum ℥ j.pyrethri puluerisati, & simul in vitro destillentur. primò quidem lento, postea verò.hoc est, ad vltimũ, forti igne, vt omnis liquor extrahatur. Quo facto, accipe thuris albi, castorei, ladani, ana ℥ ß. puluerisentur omnia, & commisceantur cum oleo iam extracto, & quater rursus destillentur, semper oleũ rursus pulueribus affundendo: ignis primæ & secundæ destillationis, minimè sit fortis. & tandem in vitro diligenter obturato, serua. Est enim secretum magnum, & res probata, ad ea quæ sequuntur, Oculorum sanat vitia, si gutta vna fuerit instillata. Mortificat & curat inunctione fistulas. Cancrum sanat, & vlcera difficilis consolidationis, quęque alioquin nullis remediis vinci possunt. Ficus quoque extirpat. Puncturas quarumlibet partium aufert. & curat. Tineam sanat, si pili abradantur primò, deinde linteo fricetur cutis, & tandem oleo pars inungatur. Apoplexiæ prodest, & præcipuè podagræ, si quatuor diebus bis in die vngantur. Ignis combustionem quoque inunctio citò sanat, & lupum morbum curat.

Oleum de ouis. Recipe oua sex, bulliant in aqua ad duritiem, decortica & aufer album. Vitellos manibus confricatos, pone in sartagine, & coque vertendo subinde, völ-

uendóque paulatim cum cochleari, donec incipiant ita liquescere, vt iam in chylum conuertantur æquabilem, instar pultis alicuius: maneat autem materia, adhuc flaui coloris. Cum ita apparuerit, infunde in linteum, ídque circumuoluens & torquens vtrinque, exprime, & habebis liquorem, siue oleum flauum, quo inunguntur adustiones.

Alii, vbi vitelli sic in patella cocti, ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquunt, donec siccari & denigrari occipiant. paulo post enim quam siccati denigratíque fuerint, iterum liquescunt, & copiosum de se humorem, nigrum, & ex adustione graueolentem remittunt. Tum cochleari quæ in sartagine sunt, crassiuscula comprimunt, vt oleum & humor omnis, inclinata sartagine, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, contra podagram frigidam ex libro Italico manuscripto. Recipe septuaginta vitellos ouorum coctorũ, de quibus extrahitur oleum, isto modo: ponantur in patella ferrea, super ignem, & cum cochleari volue benè, & tandiu assentur ibi, donec benè liquefiant, postea pone in sacculum de panno lineo, qui infusus in aqua, cum expressorio exprimatur, & oleum extillabit. Cum hoc oleo permisce pyrethri, castorei, masticis, & ladani,

ana

ana ℥ j. hoc totum pone in alembico vitreo, more solito super ignem ad destillandum, benè clausis iuncturis ne respirent: & quod destillabit, reduc ter super fæces, & de isto oleo vnge locum dolorosum, & sanabitur: hócque est probatissimum.

Succus siue liquor, ex ouis per decoctionem induratis, expressus, auribus instillatus, ad aurium tinnitum valde prodest. Oleum ouorum bibitum ante cibum, ebrietatem arcet, vtcunque strenuè bibas. Si dolor vrgeat, ex incisione alicuius membri, curatur oleo de vitellis ouorum, cum axungia anseris incorporato, ad formam vnguenti, & impositum mirabiliter dolorem remittit, & somnum inducit. Mitigat etiam dolorem penis, inunctum. Vsus eius quoque est in Alchymicis operibus. fixat enim aliqua medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pellicula interiori, à quibus pulli exierint, triti subtiliter, & drachmæ pondere si bibantur cum aqua saxifragiæ, vrinam prouocant, Leonellus.

E melle extrahitur quinta essentia destillatoria arte, quæ mirabiles & stupendos multos effectus præbet: fit autem ad hunc modum. Accipiuntur mellis ℔ ij. (sit autem necesse est mel clarissimum, boni sapo-

ris,

ris,& in optima regione collectum) infunditur in bociam capacem, vt ex quinque quatuor partes restent vacuæ, eáque sit diligentissimè lutata, cum capitello & recipiente. Succendatur ignis tantisper, quoad fumi aliquot, aut vapores albi apparuerint, qui in aquam conuertuntur, admotis petiis, aqua frigida madefactis, & impositis capitello, & recipienti. Aqua destillans rufa est instar sanguinis. Post perfectam destillationem, ponatur aqua in vitro optimè obturato, ibique relinquatur, quoad aqua clarissima fuerit facta & coloris rubini. Tum rursus in balneo est destillanda, sexies aut septies, vt colorem rubrum exuat, & auri colorem induat, odorem verò acquirat suauissimum & fragrantissimum. Hæc quinta essentia, aurum dissoluit, facitque potabile, & omnes alios lapides intinctos. Sicui datæ fuerint duæ vel tres drachmæ, qui in extremis fuerit, reducit eum ad sese. Si ea abluantur aut madefiant vulnera, aut alia eiusdem generis sanantur, similiter valet tussi, catarrho, & splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit destillata cum argento fino, visum cæcis restituet. Exhibui paralytico quadraginta sex diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à putredine seruat. Quibus per os exhibui, ita exhibui, ne à quoquam animaduerteretur,

& ar

& arbitrati sunt me incantationibus vsum fuisse.

Oleum ex melle, ad capillos flauo colore tingendos. Recipe mellis ℔ j. impone farinæ frumenti manipulum j. destilla, & extrahe aquam ab oleo, deinde misceantur simul aqua & oleum in ampulla, & eo pectinentur crines.

Aqua seu liquor prohibens calculi generationem, Recipe mellis recentis ℔ ij. terebinthinæ Venetæ ℔ j misce, destillentur lento igne, capiat vncias ij. (fortè drach ij.) pro dosi mane.

Liquor siue aqua ex melle, per destillationem extracta, ad faciendum capillos flauos, citrinos & aureos. Recipe salis petræ, & mellis, ana misceantur, & destilla per campanam; & cum illa aqua pectinentur capilli. Facta autem postea lotione, caue ne tangat cutem, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam extractum, ad emolliendas durities præstantissimum est: maximè enim penetrat, emollit ac discutit, nec vulgare medicamentum est ad cicatrices pulchras reddēdas, modò post aliquot dies à vulneris consolidatione eo vtaris, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc sic paratur. Nouam cerā sumes (virgineam Gesnerus accipiendam censet) & quàm maximè

ximè pinguẽ, quam in vase aliquo igne modico colliquabis, & eam in vino sæpius manibus cõprimendo lauabis, hanc rursus colliquabis, & in eam tegularum vel coctorum laterum frusta calefacta & ignita, quæ cerã illã absorbeant, proiicies: frusta deinde hæc in vas (quod bociam flexam appellant) optimè luto sapiẽtiæ obductum ponatur, igníq; vas admoueatur, cui vas alterum, quod stillas recipiat, supponatur: prius aqua egredietur, vltimò tandem purissimum oleum stillabit, quo ad emollienda membra vti poteris, Bartholomæus Maggius de Cura sclopetorum. Ego Patauij quondam à quodam fumido chymista didiceram, arenam optimè lotam, siccatam, & cribratam cum dissoluta cera commiscere, quæ ceræ ascensum prohiberet. Sunt quidam, qui ceræ & etiam aliis resinis destillandis, vitrum contusum & puluerisatum, eadem de causa permisceant, verùm ab eo abstinendum censerem, quòd oleis destillatis alienum quendam & ingratũ odorem communicet, propter salem alkali. Aiunt inter destillandum crepitus edere, tanquam vas sit rumpendum. Oleum de cera miracula facit in doloribus sedandis, vt podagræ & arthritidis. Summum certè est remedium & temperatissimum oleum, quare etiã in vulneribus & vlceribus est laudatũ.

Oleum

Oleum de cera sanat crepaturas & fissuras labiorum, rimas & corrosiones papillarum in mammillis mulierũ, ex lib. quodam manuscripto Italico. ℞. Olei de cera noua destillati per alembicum vitreum, eo penitus modo quo thuris oleum destillatur, & hoc oleo rimas inungas labiorum & papillarum in mammillis, & subitò sanantur: & nihil impedit etiam noctu puerum lactare. dolorem enim tollit.

Oleum de ranis vtile podagricis, artheticis & membris μαρασμώδεσι, cuius descriptionem à Georgio Pictorio accepit Gesnerus. ℞. Olei oliuarum ℔ j. ranarum fluuialium numero iiij. infundantur ranæ viuæ in oleum, donec moriantur, hinc in noua olla incrustata, coquantur lento igne, benè tecta, vsque ad carnium ab ossibus dissolutionem. Post accipiantur ranæ ex oleo, & in mortario confringantur, & inde iterum in oleum mittantur, & lento igne bulliant, vnica ebullitione, deponantur ab igne, & fiat colatura, vt oleum ab omnibus fæcicibus fiat mundum, cui adde terebinthinæ ℥ iiij. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona mixtura absque aliqua decoctione. Hoc oleum pretiosum est supra modum. De aqua ex ranarum cruribus, vide inter aquas ex animalibus.

Contra

Contra ſcrofulas oleum ex ſerpente rubro. ℞. Serpentẽ rubrum, detruncato illi caudam & caput, reliquũ corporis impone ollæ perforatæ foraminibus multis. Hanc ollam alteri ollæ impone, ſecundã verò, in aquam feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec tibi videatur, quod oleum ex ſerpẽte in ollam ſubiectam deſtillarit, & ipſe ſerpens ſit conſumptus. De hac pinguedine, & puluere radicis capparorum ſimul mixtis, inungantur ſcrofulæ octo diebus, & ſanantur.

Oleum ſcorpionum deſtillatum contra venena, ex lib. quodam manuſcripto. ℞. Olei antiqui quantum vis, & pone in eo de ſcorpionibus, menſe Iulio collectis, quot habere poteris: quibus adiunge diptamni albi, foliorum abſinthij, betonicæ, verbenæ, & roriſmarini, ſtent omnia per plures dies ſimul in infuſione, poſtea in alembico deſtilla, & deſtillatum ſerua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vrtica ſimul deſtillatis, inunctum renibus, & veſicæ, vrinam prouocat, Leonellus.

De oleo antimonij, & quæ ex eo præparantur, vitro dicto, ſeu gemma, & puluere.

STimmi, ſiue ſtibiũ, recentioribus: Chymiſtis & Seplaſiariis, antimonium, nunc vulgò

vulgò magna experientia celebrari,atq; miris laudibus extolli solet.Parantur autem ex eo tria remediorum genera, quibus vel intra corpus exhibita, vel foris admota miracula faciunt: Oleum siue quinta essentia, Puluis,& Vitrum iis dictum.

De oleo antimonij.

Confectio olei ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi,talis est.℞.Antimonij crudi,tartari crudi,ana ℔ ß. contundantur hæc simul in mortario, vel super lapide,postea immittantur in ollam, prius benè vitro obductam, quæ operculo & luto exactè occludatur,& figulo tradatur,vt vnà cum ollis, quando eas coquit, in fornace vrat.Per hanc vstionem fit pasta,in nigro rufescens,conglobata,friabilis,quæ postquam olla refrigerata est,& olla aperta, eximatur, contundatur & conteratur rursus in tenuem pollinem, postea mittatur rursus in ollam vitro obductam,& superaffundatur acetū destillatum, vt altitudine duorum digitorum transcendat acetum, sic ponatur super fornace calefacta, vt acetum extrahat rubedinem,eáque tingatur.Stare autē super fornace oportet,per horas tres vel quatuor, postea acetum effundatur in vitrum destillatorium,& aliud acetum affundatur,ídq; toties

V fiat

fiat(puto sexies vel octies)donec nō amplius tingatur acetū. Illud omne acetum effusum destillatur per alembicū, vt separetur acetū per destillationem materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaque vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & inclusum sacculo confecto ex panno albo, suspendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiatur, supposito vitro. Atque hoc modo præparare solebat quidam Pomeranus.

Fit quoque Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritissimo viro, Gesnero communicato. Antimonium in tenuissimum puluerem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo, & destillato maceratur super leui ignis calore (ne scilicet vas crepet) tantisper, donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouúmq; fæcibus superaffunditur, donec rursum rufum colorem concipiat Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces, toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittant. Acetum verò collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigerāda sunt vasa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fimo calido, macerari debet, donec perfe-

ctam

ctam olei formam acquirat. Illud sacchari instar, dulce affirmant, omnésque vulnerum dolores sedare, ac perfectè sanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus ac cancrosis præstare.

Aliud de Antimonio secretum, quod etiã ad album non mediocriter valet. ℞. Antimonij puluerizati ℥ xj. tartati calcinati ℥ viiij. misce, & impone in tigillum aurifabrorum, perlutetur diligenter, ac ponatur in fornacẽ per duas horas, & calcinetur benè. postea refrigescat, & aperto tigillo videbis totum hoc colore cinereo subobscuro, cũ maculis quibusdam flauis. Pistetur in mortario, & imponatur feruenti aquæ, & in sartagine ferrea de coquatur, post per filtrum destilletur, quomodo lixiuium destillatur. Prima aqua egrediens est rubra & turbida, quæ tandem rursus fæcibus affusa, destillabit clara. Hanc aquam in vitrea cucurbita in arena euapora, eo vsque quoad exiccetur, aut resoluatur. At hanc relictam materiam in arena destilla, primò quidem igne lento, postea fortiori, vsque dum spiritus antimonij cœperint ascendere, & cœperint quasi collum alembici deaurare. Tum inter se circuletur materia. Dicunt autem, quod si laminæ argenteæ huic imponantur, deaurantur, ita vt etiam lydio lapidi attritæ, aurum referant. Ego verò puto lon-

gè melius fore, ſi prima aqua turbida colorata ſeorſim ſeruetur, ac noua fæcibus ſuperfundatur. fortaſsis enim ſecunda & tertia plus rubedinis ſecum extraherent ex antimonio, quæ poſtea in vnum collectæ, ſuaui igne exhalare poſſent, vſque ad rubedinem oleaginoſam.

Alius modus, quo quidam frequenter vtitur. Primò extrahatur rubedo Antimonij per acetum deſtillatum multis vicibus, vt ſuprà oſtenſum eſt, & fiat exhalatio aceti ſuper leui calore, ac ſeruetur in fundo puluis rufus. Poſtea affundatur ei quinta eſſentia vini, ſténtque ſimul in circulatorio per quadraginta dies. Hoc tutiſsimè intra corpus vteris.

Alius modus eiuſdem. Tartarũ ad albedinem calcinatum, fluat cum antimonio in tabella lapidea, poſtea hoc in puluerem redactum, in aqua calida diſſoluatur: & ita inuenies rubedinem quandam aquę innatare, quæ colligenda eſt omnis, & in retorta aqua tranſeat primò, ac poſtea ſequetur oleũ pulcherrimũ rubrum, id circuletur diebus quadraginta, & habebitur oleum antimonij optimum, minimè corroſiuum. Atq; hunc modum quicunq; intellexerit, charum habebit.

Aliud Antimonij oleum, à Gallo Empirico. Accipe Antimonij ℔ ij. tartari, ſalis nitri, ana ℥ iij. cupri inciſi ℔ j. omnia ſimul terantur

rantur, postea pone in vas vitreum, non deuitreatum, & da sibi ignem magnum per horas tres. Postea permitte vt refrigeretur sua sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mercurium antimonij à sulfure separatū, quem separabis à superiore: combure postea superficiem tandiu, donec fiat impalpabilis, colorísq; rubri, tūc pone in alembicum vitreum benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & habebis oleum sanguini simile pretiosissimum. Nota, Mercurius ille ex antimonio extractus, est purissimum aurum: quod si tingere volueris, accipe olei antimonij ℥ j. æris vsti, viridis æris, ana ℥ iij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli combusti ad rubedinem ℥ iiij. salis nitri ℥ v. prędicti auri albi ℔ iiij. pone in vas terreum bene lutatum, & da illi ignem in fornace venti per horas sex, & inuenies massam citrinā, quam pones ad cementum regale, postea ad capellam, & habebis purissimum aurum. Cementa autem regalia, faciunt aurifabri, & capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij descriptio, Gesnero cōmunicata à quodā expertissimo, harúmque rerum studiosissimo. ℞. Antimonij ℔ iij. aut iiij. dissoluatur in tigillo aurifabrorum, vt fluat. Postea infundatur in ollam testaceam inuitreatā aceti men-

sura. Quo facto,& fuso antimonio, magna cura & diligentia parum huius fusi antimonij stillet in acetum(cauendum diligenter,ne vna vice nimium instillar: permittas, quia rupto vase,perderes oleum & operam)& exhalabit fumus rubeus,& acetum etiam colorabitur colore rubro instar sanguinis. Per vices igitur & paulatim,nec nisi quasi per guttas,totum antimonium sic est instillandum. *Est autem in bocia vitrea,id quod aceto supernatat separandum semper,& toties quoties in tigillo funditur. Tum rursus Antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & siquidem liquatum fuerit,paulatim est in acetum instillandum vt prius, ídque est septies repetendum, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum consumetur eo modo, ideóque est aliud affundendum (nam si olla aut nimium fuerit vacua, aut supra modum repleta dissilit, proptereáque ab vtroque excessu est cauendum)ne vas rumpatur. Quod si septies fuerit repetitum,acetum rubrum in bocia diligenter perlutata,in cineribus destilletur. & acetum album transibit, oleum verò in fundo relinquetur. Quo sic facto, aqua fontana oleum ita relictum perfundendum mediocriter, & rursus destillandum,vt aceti sapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factū fuerit,hoc est, secūda vice aquam fontanam affuderis,

affuderis, ac poftea per deftillationem feparaueris, habebis antimonij oleum dulce & bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc deftillandi forma fcriptis non æquè, atque oculari infpectione, defcribi poteft.

Eft & hæc quoque non contemnenda ratio faciẽdi oleum antimonij, quam, vt puto, Theophraftus Paracelfus pro fecreto habuit. Recipit antimonij ℔ ß. facchari candi ℥ vj. fiat puluis fubtilis, deftilletur in arena, aut balneo iuxta artem. Huius olei accipe ℥ j. aloës fuccocitrini ℥ ß. ambræ ʒ ij. croci ʒ iij reducantur fuccefsiuè in maffam, fiant pillulæ paruæ, dentur tres cum conferua borraginis, ante accefsionem febris, educetúrque fudor fi fieri poteft.

Oleum antimonij Vlmæ, à quodam Medico in cornuta ferrea ficut etiam aqua fortis (feparationis) fieri folet, deftillari audio, contufo fcilicet prius eo in puluerem tenuiffimum, & permixta parua quantitate aquæ vitæ. Sumitur tutò intra corpus ad fananda vlcera. Norimbergæ quoque oleum eiufmodi habent pro chirurgis, quod illico carnem fuperfluam, vel putridam tollit illitum. Paratur autem ex antimonio, fale gemmeo, & ammoniaco. Aliud eft oleum, quod propinabat quidam (volunt tamen non oleũ iftud effe, fed ablutionem quandam ceu lixiuium)

destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id sicut vitrioli oleum, de quo vide Cœlum philosophorum, vbi parandi huiusmodi modus docetur, & hoc oleo Norimbergenses chirurgos vti frequenter audio.

Fit præterea ex eodem oleum quoddam, quod ratione rubedinis nominatur Sanguis stibij: quod oleum præstantissimum est ad vlcera serpētia, & maligna. siccat enim & aufert omnem malignitatem: conficitur autem oleū hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt intelligas, regulum vocatur antimoniū quinque, vel sex vicibus eliquatum & refrigeratum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinde sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant, & refrigerant, & sic procedunt vsque ad quinque, vel sex vices, & stibium quod vltima vice refrigeratum & compactum remanet, appellant regulum. Accipiunt ergo regulum, & emolliunt supra marmor, affuso aceto stillatitio, & emollitum cum optimè fuerit, collocant in panno ex filtro, & affundunt acetum, donec totum antimoniū fuerit dissolutum, & nihil in filtro remanserit, sed totum ex filtro in vas subiectum percolarit. Capiunt deinde colaturam, seu liquorem illum, & ponunt in alembicum, extrahúntq; liquorem: quo extracto remanet in fundo alembici sub

ſubſtantia quædam veluti fæx rubra, quam accipiunt,& ponunt in panno,& appendunt in loco humido,& ſubiiciunt vas: fæx illa a-cta ab humiditate eliquatur,& illud quod e-liquatur,eſt oleũ,quod vocatur Sanguis antimonij,medicamentum, vt dixi, optimum ad ſerpentia & maligna vlcera.

Oleum antimonii, quod flos eſt omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus(ſic enim Agyrta cõmendat)tutò ſumitur per os, triũ granorũ pondere:ſapore dulce eſt,leuiſſimè de acredine participans: ℥ iiij. æſtimat duobus coronatis.Vſum neſcit,id magno,vti refert,ſumptu primũ inuenit.Ego ipſe guſtaui,dulcedinem ſenſi, colorem ſanguineum ad rubedinem tendentem vidi:in aqua miſſa gutta eius vna atque altera,fundum petit. Ex literis ad Geſ.

Aliud oleum antimonij habet (quod ego nõ vidi)rufum,priori colore diſsimile, igneæ naturæ,cuius minima portio ſtatim veſicam excitat,& vrit,vt hinc eius vſus per os, etiam minima portione tutus nõ ſit,ob malignam & non ſatis correctam naturã (an de crudo?) Hoc oleum iniectum aquæ forti (ex vitriolo,alumine,ſale petræ) Mercurium tingit colore croceo. Hæc ex ipſo audiui, videre non licuit: æſtimat huius vnciam ſemis floreno vno.Ex literis Medici cuiuſdam ad Geſn.

Oleum ſeu quinta eſſentia antimonij, ex Leonhardo Fierauanti, dari poteſt ad morbos multos corporis interiores, per os, cum vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ vnius tantùm quantitate: & extrinſecus quoque vlceribus malignis illitum, eadem fortiter mundificat. Sume aceti ter deſtillati & antimonij pulueriſati q.u. ponantur in bociam vitream, vt acetum operiat antimoniũ per tres digitos, commiſceantur probè, & in cineribus calidis decoquantur aliquantiſper, ad aceti nimirum rubificationem, tum quieſcat: vbi acetum fuerit clarificatum, effunde in vas peculiare vitreum, & fæcibus relictis nouum affunde, & vt ſupra fiat ebullitio, clarificatio & ſeparatio, quod toties eſt repetendum, donec acetum amplius non coloretur. Quo habito, fæces abiiciantur, acetum verò ſic coloratum omne in retorta lutata deſtilletur: & quando id, quod deſtillat mutatum fuerit ex albo & claro colore in rubrum, tum recipiens mutandum, & fortiori igne deſtillatio perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij eſſentia, quæ in obſtructo vitro ſeruanda: mortificat vlcera putrida & maligna, ſi ea lauentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita ſcribit: Oleum antimonij inuenio fieri, ſtibio trito ſubtiliſsimè, acetóque toties abluto, quoad

man

manum non inficiat, deinde ſublimato: hoc aiunt efficaciſsimè cancrum vlceratum ne ſerpat, cohibere: & ne cancer vlceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymiſtis ad tingendam Lunam ſic fit, vt ſcriptum reperimus in libro Alchymico veteri. ℞. Acetum tribus vicibus deſtillatum: in iſto ſolue ſalis artificioſi vnam partem, ſalis alkali partes duas, poſt ſolutionem deſtilla aquam fortem. Poſtea recipe antimonij q. u. eiq; affunde aquam prædictam, & deſtillato lento igne, poſt iterum ſuperfunde aquam, hócque fac quatuor vicibus. In fine vbi humiditas aſcenderit, & fumi albicantes apparuerint, tum fortificato ignem fortiter, & habebis verum oleum antimonij. De hoc oleo recipe partes tres, olei ſolis partem vnam, olei Mercurij partem vnam: pone ad fixandum, tingit Lunam, Mercurium, & Iouem præparatum in Solem firmiſsimum.

De antimonij præparatione, quod vitri inſtar pellucet, & nonnulla de eiuſdem puluere.

VLmenſis quidam elegit ſtibium, longis ſtriis præditũ, quæ quo fuerint longio-

giores,eo etiam meliores,& partem ſuperio rem ceu ſpumam eius auſert. poſt per dies 10. aut 14. ſtibium terit in lapide cum aceto per diem ſemper: noctu verò ſemper reſiccat, poſtridie ſemper rurſus terit.

Gemmam antimonij hyacinthi inſtar perſpicuam,tali modo conficiunt. Stibij puluerem cacabo fictili impoſitum, alio cacabo contegunt,ac luto muniunt & ſiccant. Igni deinde cacabos ſuperponunt, & poſtmodum contegunt, donec pulueres liqueſcant & confluant : hanc maſſam rurſus exemptam,tritámque,ſecundò & tertiò igni mandant, ac ſic tertia vice ſuper tabulam marmoream,maſſam liquidam affundunt, quæ citò conſiſtit,ac inſtar gemmæ ſeu vitri, pellucet. Aſſatur ſeu calcinatur binis vicibus, tertia liquatur & effunditur.

Antimonij præparatio alia, non multum diſsimilis ab ea,quam Matthiolus in ſecunda editione ſui Diſcoridis præſcripſit, niſi quod ille adiicit etiam alia quædam, hic nihil omnino antimonio admiſcet. ℞. Antimonium crudum,id contere ſuper lapide minutiſsimè,cõtritum immitte in fictile paruum, non obductũ vitro, atq; admoue ad ignem lentum,vt ita mundificetur, ac agitetur continuè cum ſpatula ferrea, donec incipiat veluti conglobari, tum remoueatur, & rurſus ſuper

ſuper lapide, vt ante comminuatur, iterúmque igni admoueatur, fiátque hoc per tot vices, donec puluis cineris ſubalbidi formam adipiſcatur, puto decies, vel duodecies, vel amplius. Poſtea immittatur in fictile, quali vtuntur aurifabri, & cooperiatur, ínque copioſum ignem immittatur, atque obruatur ita, vt carbones trium digitorum altitudine excedant ipſum fictile: ita liquabitur, & coquetur ſufficienter, intra dimidiæ horæ ſpacium: poſtea eximatur, & in pelui aurichalcea tenuiter diffundatur, & refrigeretur, & habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quam nonnulli pro maximo ſecreto abſcondunt, hanc miſit deſcriptionem inſignis medicus, & ſingularis Geſneri amicus. Poſtquam calcinatum eſt ſtibium, toties funditur, quoties poteſt liquefieri, in tabula lapidea. Liqueſcit autem dum ei aliquid impuri ineſt. Ideóque ſemper ſpuma detrahenda. Ac dum poſtremò liqueſcit, parum de ſpuma iniiciendum, eáq; pars cui inhæſerit ſpuma, quaſi nebula abiicienda. Eſt autem rectè præparatum planè perlucidum atq; tranſparens, ferè ſine omni macula, referens hyacinthum, qui ad croceum magis colorem, quàm ad rubeum atque nigricantem accedit. Ac quo palleſcit magis, eò melius eſt, dummodo ſit purum, abſque

absque vlla nebula vel macula nigra.

Antimonium vt vitri instar transluceat & rubescat, ab insigni medico tanquam secretum Gesnero communicatum. Primò recipe antimonij minutim triti, (super lapide, aut mamore) quantum voles: id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt super latus iaceat, sicuti figuli plumbum vrunt, & subinde agitato spatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, si sapis) effundito in marmor, & tere donec refrigeretur. Tum rursus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effusum terito, vt prius. Hoc repetito, donec incipiat leucophæi coloris fieri: alioquin enim vitrum nigrescit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam semis, liquescat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vsti, tritíque, vt dictum est, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fusi semunciam, donec totum immiseris, & ita simul liquari finito: cúmque modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuem ac frigidum. Refrigeratum rursus liquato, ídque repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini instar, splendeat. Quod si præscriptum hoc diligenter sequaris,

ris,non falleris,mihi crede.

Antimonij sic præparati grana pauca (quinque aut sex)miscent cum succi ellebori nigri artificiose extracti scrupulo vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mirè prædicant. Et ne quid desiderent lectores,etiam succi huius præparationem,haud granatè huc ascribam,vt intelligant omnes nihil me habere, quod posteritati inuideam,nihilq; à Gesnero accepisse,quod bona fide in communis reipublicæ literariæ gratiam & fauorem, non sim redditurus. Itaq; ellebori succus sic extrahitur. Ellebori nigri ℔ j maceratur in aqua calida aliquot horis:tum ea abiecta,affundatur alia recens aqua,ídq; repetatur quater aut quinquies,& demum illa aqua,quę non amplius amara est,decoquatur ad consistentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde succi halicacabi depurati ℥ ij. ß. sub finem verò, anisi, cinnamomi,ana ℥ j.fœniculi ℥ ß.florũ nymphex ℥ ij.(vbi considerandum, an hæc non in substantia ingredi debeant:sed potius in vltima infusione ellebori poni, & simul colari, vt postea aqua sola decoquatur ad consumptionem) postremò addatur modicum mastiches,aut saltem in formatione pillularum. Aluus ter aut quater nulla molestia subducitur, & per multos etiam post dies satia

ſatis lubrica manet. Quidam pro vna doſi harum,petebat talerum ſibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem à quodam artifice, qui id præparabat domi ſuæ,didicerat,ſic obiter & breuiter annotatum,in charta reliquit.Stimmeos emi ℥ iiij. & ß. hoc eſt, quartarium vnum, pro ſolido noſtrate,id cõtritum & cribratũ in tigillo liquauimus (impoſito tigilli orificio, carbone ignito magno, qui illabi nequiret) ſupra carbones in foco:& cum refrigeratũ deinde fuiſſet,obſeruauimus num quis ineſſet regulus ſic enim vocant ſtannum,aut potius ſtanno ſimile quiddã(ſui omnino generis) quod vt plerunq; in antimonio ſeparato ſubſidit, & facilè dignoſcitur: qui niſi remoueatur, non ſinit antimonium,cum funditur clarum (diaphanum)fieri:ſed nullum inuenimus in hoc ſtimmi: quod ſi præſciuiſſemus, non opus fuiſſet liquari. Rurſus igitur iam nigrum hoc tritum, impoſuimus in patellam fictilem de optima terra factam, nouam,& nũquam madidatam, ſuper mediocri pruna, ad calcinandum, ad quam rem opus eſt ferè ſeſquidie,ſpatula ferrea lata,tum ſemper agitari debet(quidam,vt puto, in patella ferrea calcinãt, ſed putabat colorem minus clarum fore à ferro)interim ſemper exhalat odor ſulfuris peſſimus(quo aiebat ſępe quidem dum faceret

faceret, sibi doluisse caput, non aliud sympto ma sequutum.) Satis tandem calcinatum intelligetur, cum odorem (sulfuris) nullum amplius reddit, & colore cinerem refert, nec potest calcinando aduri Fictile tandem videtur igniri, & licet rimam agat (sicut fecit hoc nostrum) durare tamen adhuc potest, vsque ad finem operis, nisi rima maior fuerit. Postea teritur in pila rursus, ac in tigillum imponitur ad spatium horæ ferè, & ignitur per mediã ferè horã, inde paulatim ignis imminuitur, vt si quid alieni adhuc inest, auferatur aut auolet. Tigillum tamen testa aliqua tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refrixerit, additur ʒ j. chrysocollæ, cúmq; ea trita in mortario miscetur, & in tigillum imponitur hoc totum, vt liquetur, ferro vtere oblongo. periculum enim aiebat imminere, in contingendo materiam, qualis nam esset. Fusio autem, seu eliquatio, per quam difficulter fit primo (per horam enim ferè in foco aut amplius, cum magnis carbonibus vndique circumpositis, & magno folle, inflando subinde. crucibulo semper ignito apparente, vix tandem liquabatur) verum vbi fuerit liquata, super marmore aut lapide plano, funditur, secundum longitudinem ceu per fila crassiuscula continua. Lapidis color, qua tangitur albescit. Secunda liquatio &

reliquæ deinceps, citius ſuccedunt. A prima fuſione, ſtatim incipiebat tranſparere in giluo obſcuro: nec poſtea ſexies liquatum, in colore multum profecit, manſit ferè in eodem. Cum fuſa materia refrigerata eſt, iterum teritur in mortario & liquatur.

Aliter ſtibii quantū ſatis eſt, tere ac in ſubtiliſsimum puluerē redigito. Laua primum frigida fontana, vſquedum ea à lotione maneat limpida, rurſum roſacea & cardui benedicti aquis laua, quas imbibat. Tum exceptus hic puluis inſoletur, quoad coierit in grumos, denuò in ſubtiliſsimum puluerem redigito, tum crucibulo indito. Liqueſcat moderato igne: cum primum luteus & arſenici colore vapor cœperit exhalare, ſpumęq; purpureę in ſummo labro intumeſcēt, ignē augeto, atq; ſalis nitri, vrina hominis rufi diſſoluti, vnà cum hydrargyri (ſaliua ſeu ſputo eiuſdem hominis, quoad fieri poterit fixi) ana (an partes æquales?) ſpectata quātitate totius, indito eodem, atque miſceto, agitando rudicula ferrea, aut chalybea, donec exhalarint penè vapores virides & lutei. Eius viſcoſitatem & pertinaciam glutinoſam, ſic correxeris, & quod alioquin non verè liquidum erat, ſed tantum intabuerat, inſtar glutinis, fluxile reddideris. E regione crucibuli, lapidē marmoreū pones, & inter agitandum

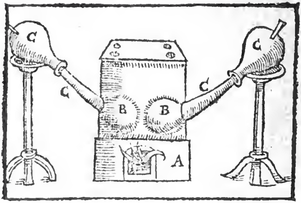
dum ſenſim rudicula in gyrum, ſpatula latio re liquidum metallum, ſuper marmoream planiciem egerito: vbi opus eſt induſtria. Nam ſummas partes & ſpumeas longiuſculè, medias propius, infimas & fæculentiores proximè cum ſpatula egerito, id quod continuis ductibus, ne miſceantur ſummæ, aut infimæ mediis, quas (medias ſcilicet: nã eas ceu meliores videtur probare) oportet diligenter excipere, educẽdo donec totum depleueris. Quid autem & quatenus excernẽdum ſit, ſatis oſtendent, tum tinnitus, tum ſplendor argenteus mediarum partium. Inter agitandum porro & egerendum, ne fumus virulẽtus, ſiccúſq; ſpiritus ingruat in os & nares, cauendum eſt, quippe paulò minus quàm lethalis eſt: ſunt qui veſicam porcinã vultui obtendant. Nunc quicquid erit puriſſimi & notæ illius (tinnientis ſcilicet & ſplendidi) in ampullam ponito, & aqua ardenti ſexies rectificata totũ operito, ac deſtillato, (an per retortam?) aqua rubea primũ emanabit, hanc ſepone & aliud receptaculum ſubdito, quod effluxerit excipito. Poſtremo hyeme aut tempore frigidiore (vt coëat melius nimirum) in ſtabuli ſolo, ſcrobẽ duum pedum altitudine fodito, area quoquouerſum trium pedum, eius ſolum carbonibus accenſis & baccis laurinis purgato, tum ſi-

mum equinum mediocriter humidum, altum pedem sterne. Ibi ampullam condas (in qua nimirum sit liquor, qui priore destillatione effluxit) & operias, (illius fistula, quæ immissa erit in receptaculum luto philosophico diligēter obturata) & quarta quoque die aperias, & recens fimum mittes. Quandiu iam amplius nihil effluxerit, habes liquorem densum & ambræ colorem prę se ferentem. Hunc effunde super crystallinas & argenteas laminas, & cœlo sereno atque frigido, aquilone flante, pone sub dio, vt glacescat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, instar gummi liquescit: ad deploratos cancros, paralysim, apoplexiam, arthritidem illinunt: si intro, terunt grana ij. aut ad summum tria. Audio eum dedisse peste infecto, non misso sanguine, qui paulò post obierit: item alteri, qui sanguine misso euaserit.

Qualiter spiritus rubeus eliciatur ex antimonio, secretum maximum insignis cuiusdam Chirurgi. Recipe antimonii puri ℔ ij. aut tres: exiccetur & redigatur in puluerem, comminutum imponatur cucurbitæ fictili, cui subiiciatur ignis primo lentus xx. horarum spacio: deinde fiat ignis paulò intēsior, postea concitatior vsq; ad finem triginta & sex horarum. In receptaculi, seu cucurbitæ,

fictilis

fictilis ventre, ſupernè ad latus, imponitur codex ligneus, qui interdum exemptus ex foramine, prodit colorem ſpiritus exhalantis & adhærentis, primum candidũ, poſt giluum, flauúmque, vltimo ruſum planè. Perfecta hac ſublimatione, & refrigeratis vaſis (puluis ignis potentia ſublimatus) à vaſe recipiente expurgatur vel penna vel pede leporino, & imponitur retortæ, quæ in balneum Mariæ collocatur, fitque ſecundaria exhalatio, quę item in cucurbita vitrea vel lapidea excipitur. Eo modo habebitur puluis totus ſanguineus. Receptacula in quæ ſpiritus ſeu fumus antimonii exhalat, ſemper linteolis frigida madefactis refrigeranda ſunt. Nam receptacula frigefacta fumum antimonii tanto citius ad ſe alliciunt. Receptaculorum ventres ſurſum collocandi ſunt, ora in quæ cucurbitæ inſeruntur, infernè collocanda. Cucurbitæ in quam comminutum antimonium ſublimandum ponitur, luto munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes ex luto ignem perferente formari debent. Collum eorum ſit oblongum, brachii longitudine: venter largus ideò, ne ſpiritibus diſtentus rumpatur. Sit tamen collum adeò largum vt manus cum cubito intromitti & eximi facilè poſſit, prout hæc appoſita figura oſtendit.

A. *Furnus est, & locus ignis, pro antimonij præparatione ad remedia, meliore modo quã Matthiolus habet.*

B. B. *Cucurbita antimonium comminutum continens, formata è bona argilla.*

C. *Cucurbitæ collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scamno. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus. Est autem codex epistomij loco, vt aperiri poßint, & inspici sublimati antimonij color, &c.*

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi, obstr

obstructionibúsque pectoris, pituita, morbo gallico, cum aquis appropriatis, &c. exhiberi solet. Sunt qui scabie Gallica infectum, tridui vel quatridui spacio, curari posse affirmant hoc modo. Patiētem dolio includunt, (vt caput solum promineat) scabello perforato insidentem, cui massam ferri ignitam leuiter subiiciunt, ac prædictum puluerem superspergunt, vt fumus eius totum corpus ambiat, infernásque partes subintret, iubéntque patientem tribus horis ita sudare, si ferre posit: sed si nequeat, crebrius hunc sudorem repetere. Ita omnem luem hoc fumo tot dierū spacio tolli, quotquot huic sudori operam dederit. Expertum autem se, mihi retulit nobilis quidam Thuringus equitum magister, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiúsculo, & super ignē tenetur, horis aliquot (x. fortè, non expresit Gesnerus:) tunc sinitur refrigerari: rursus liquatur vt prius, & refrigeratur: id repetendū puto ter, quater, nec opus teri (vt puto) super marmore, & sic vapor eius paulatim consumitur, & color tandem mutatur in croceū: sícq; subtilis omnino & leuis puluis croceus fit, qui fortior est quàm vitrum seu gemma stibii. Satis est ij. vel iij. eius grana exhiberi. Puluis est gemma stibii trita, crasiusculus est, nec ita leuis & cro-

ceus: cuius grana vij. & plura dari possunt.

De antimonio præparato iudicium doctorum, déque eius vsu.

DE Antimonio præparato, quod instar vitri splendet, sic quidã iudicat, ex literis ad Gesnerum. Antimonii præparati & rubri essentiam ad iudicium vocaui, & inuenio, vitrum hoc, non illud esse veterum Philosophorum, de quo multa scribunt, quamuis ex eodem fiat, quia magis terrestre & crassarum partium est, ideóque licet aliquas vires & facultates eius experiamur, eas ipsas tamen, quas veteres suo illi vitro ascribunt, minimè possidet. Philosophorum enim vitri quidem nomẽ obtinuit, sed vitrum non est, quin potius saccharum quoddam naturale, & dulce, crystalli instar pellucidum, & frigore, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio non eadem est, apud omnes, ideóque non eadem quoque facit. Quod si ratam huius & certam haberemus præparationem, thesaurus esset maximus.

De vsu Antimonii, vt ipse est expertus, sic Gesnerus scribit. Antimonium præparatum (vt Matthiolus docet) dedi anno 1563. 22. Ianuarii, melãcholico, qui manum sibi consciscere

ſciſcere propoſuerat, iuueni carnoſo, nempe ℥ v. ferè, trita cum paucula conſerua roſarum, & vino in bolo: veſperi media tertia (cum iam tres aut quatuor dies, minimo cibo vſus, decūberet, & caput vix leuare poſſet niſi cum vertigine quadā, & dæmones ſe videre ſibi imaginaretur, timidus & anxius ſubinde, & Deum ſuſpiriis inuocans) hora vna poſt, iuſculo pingui dato, vomitus proceſsit, & aliquot deinde, ſimúlque ſedes: verum cum maxima moleſtia circa ventrem & cor, & cum ſummo capitis dolore, qualem ſe in vita nunquam expertum aiebat, (ſed augebat nimirum malum, latens in eo melancholia, & quod cum ſitis maxima eſſet inſequuta, nimium aquæ cum vino bibiſſet) cœnam detrectauit, nihil dormiuit: anxius ſubinde tota nocte, vomebat adhuc paulo poſt octauam. Dabam rob de rubo idæo, do ribes, de cotoneis. Roſas cum vino & aqua calefactas, præcordiis imponebam. Poſtridie mane datum ei, licet nolenti, iuſculum eſt, poſt quod dormiuit ad horam ferè, & meliuſculè habere cœpit. Appoſui etiam capiti (fronti) linteum madidum aqua lactucæ, roſarum, oleo roſ. & aceto: quod cum dudum facere iuſsiſſem neglexerāt. Oleum de vitriolo dediſſem, ni melius habuiſſet, & fortè nymphææ conſeruam, vel ſyrupum

Eadem nocte dari iusseram aliquid theriacæ nouæ post mediam noctem, si vomitus non remitteret, aut non dormiret, sed nimis parum dederunt. Nota verò. Ego digitos tantum lambens dum miscerem medicamentum, duabus post horis, capitis dolorem quasi vertiginosum sensi, & plurimum sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris ventris dolore, dextri præsertim, vomitum mihi prouocaui, absinthiatum bibi, melius habui. Antimonium illud pulchrum crocei coloris, & vitri aut gemmæ instar tranlucidum, fragile dentibus erat. In hospitali hîc, alteri cuidam insano dedit Gesnerus, stibii præparati, vitri instar lucentis, & nihil fumantis, grana vj. & cum vomiturus videretur, parum panis deglutiuit, sic descendit, nec nisi molestiam aliquam in ventre fecit. Sedes quatuor tantùm habuit. Postridie dicebat, sibi caput mirabiliter affectum fuisse. Item grana vj. stibii præparati opaci & fumantis parum, dedit Gesnerus hydropico, qui postea magnos præcordiorum dolores patiebatur, etiam postridie manente adhuc dolore, supra, infráque purgauit, modica tamen quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, egregius antimonii præparator, se plus quam 400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis,

hoc

hoc suum antimonium exhibuisse, citra omnem nō solum noxam, sed felicissimo quoque successu. Exhibuit Curiæ Rhœtorum quinque viris pestilentiali febre correptis, quos sanitati restituit. Is asserit præsentaneũ esse pestis remedium: quibus verò offertur antimonium, iis neque ante eius assumptionem, neq; post, vena est secanda. Huius antimonij sui miserat partes aliquas, triplici coloris differentia inter se distantes, ex quibus quod rufo colore præditum fuerat, reliquis præferebat: propterea quod longiori in igne mora, vt colorem acquirat, virtus exhalat. Verum quod ita maiori igne coloratur, maiori quoque dosi est exhibendum. Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam robusti corporis viro, grana quinque: qui verò sunt mediocris valetudinis, & mulieribus, offert grana quatuor. Debilitatis verò tria. Si verò, validissima quis complexione fuerit, sex grana tutò offerri posse, neque hanc dosim excedendam putat. Vbi necessitas vrget, qualibet diei parte exhiberi potest, media quinetiam nocte, dummodo cibus differatur ab eius assumptione per horas quinque aut sex, & ante assumptionem per horas duas aut tres ieiunarit. Verum vbi necessitas non ita vrget, commodissimum exhibendi tempus fuerit, mane per horam vnam ante solis

te solis exortum. Exhibeo inquit hoc antimonium contra omnes febres, hydropem, icterum, dysenteriam, mulierum melancholiam, catarrhos, capitis dolores, morbum gallicum singulariter, aluum astrictam, pectoris & ventriculi pituitam & repletionem, anhelitum fœtentem, venena, insaniam & alios infinitos morbos. Hæc ille. Contra epilepsiam, Recipe pulueris antimonii, sanguinis draconis, castorei, ana drachmas ij. misce: fiat puluis subtilis, pueris etiam sub lingua ponitur.

De eiusdem vtendi modo, sic etiam annotauit Gesnerus, ex aliorum sententia. Præparati, stimmeos dosis est in robustis, granorum quinque vel sex pondere: in mediocribus verò trium vel quatuor, è sacchаro violaceo vel rosarum. Pueris natis annos quatuor, quinque vel sex, datur granum vnum & semis, in rob ebuli vel sambuci. Aniculis granum j. cum lacte. Operatur autem intra horam, vel sesquihoram. Potest etiam grauidis citra noxam dari (de quo valde dubito.)

Qui sumunt antimonium præparatum, sumant stomacho ieiuno, & cibum post septem vel octo oras demum gustent: paulo verò post assumptionem, ius cicerum calidum bibant, in pauca quantitate. Cõtineant

se

ſe intra parietes per dies duos, & à potu quoque eo tempore ſibi temperent. Aliqui ſtibij tritiſsimi & calcinati tantum,cinere ſeu calce vtuntur eodem modo, ſed tutius videtur, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit,primò quidem peſtilentiæ. & qui ea ſunt infecti, iis quam primum offeratur: quin etiam præſeruationis gratia ad purgandum exhibetur. Eſt præterea ſingularis medicina,contra hauſta venena.Deinde competit iis, qui diuturno capitis dolore vexantur. Tertiò catarrhis ad pulmonem deſcendentibus. Quartò doloribus ventriculi,& eius debilitati. Quintò hydropiſi.Sextò aſthmati prodeſt, & difficultati anhelandi. Septimò paralyſi particulari. Octauò epilepſiæ.Nonò,febribus quartanis. Decimò melancholicis & delirantibus & inſanis Vndecimò, quorum corpora ad elephantiaſim inclinant, & ſcabie mala affecti ſunt. Parant nonnulli ex ſtibio pillulas, ad hunc modum.

℞. Aloës ℥.ß.cinnamomi ʒ ß.caryophyllorũ ℈ ß.maſtiches ʒ ß. roſarum, liquiritiæ, ana ʒ ß miſce & fiat maſſa cum aqua roſarum. Accipe huius maſſæ iij. cicerum magnitudinem, & permiſce ei g̃. iij.ſtibij præparati, & cum aqua roſarum aut vino ſubigendo in pila,fac duas aut tres pillulas.

Secret

Secretum quoddam cuiusdam magistri, in cura polypi, cum antimonio præparato: ℞. Pulueris antimonij præparati, fac tentam, quam inunge vnguento apposito, post inuolues tentam in dicto puluere, & impone in nasum super polypum: id quod pluries expertum est.

Post vsum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his sequentibus medicamentis vti solent. ℞. Vini aromatici, Hippocraticum dicitur, partes duas, iulepi sequentis, partem vnam. In his simul mixtis, intinge panem tostum: cui asperge, pulueris electuarij trium santalorum, & tantillum mentæ & absinthij siccorum. Iulepus est talis. ℞. Partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo anisi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ destillatæ, aquæ rosaceæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem aliquid caryophyllorum, & misceantur, addendo saccharum. Galli solent offam, aut ius aliquod post antimonij vsum, exhibere, cum iam quis vomitum sentit, vt facilius vomat. Ex literis cuiusdam insignis Medici ad Dominum Gesnerum.

Quartanariis omnino tutò exhiberi testatur quidam empiricus, eiúsque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico aliquando

quando proprio affini, idem exhibuit, & magno successu. Tamen neque hunc quidem periculo caruisse initio, affirmat. Cuius cum causam requireremus, respondit, non satis paratum haberi posse antimonium.

In summa tutò antimonium sumitur, inquit quidam. hoc enim medicamẽti genus, eam habet à natura facultatẽ, vt nullum benignum & vtilem in corpore humorem adoriatur, sed noxios tantum expellat, idque aut per sudorem, cui, si quidem appareat, locus dandus est, aut per vomitum, aut per secessum.

Mirificè quidam Antimonij vsum extollunt, & superare omnia reliqua remedia, in iis qui pestilentia sunt infecti, putant: verum ego, inquit vir doctissimus in litteris ad D. Gesnerum, qui tam benè præparatum, quàm illi habent, habeo, in multis malè periculum factum scio. Nam illius vsu cor grauiter affligi, quod præcipuè in febribus pestilentibus adficitur, certum est.

De Antimonij vsu, sic alius quidam ad D. Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præparatione & vsu, per omnia respondet. Antimonium vsu, sed non præparatione, quod hyacinthum (non) referat, respondet. Nunc primum præparaui, ac præparationem eius quidam, vtpote perfectam, approbarunt.

Eorum

Eorum itaque authoritate, & propria præparatione confiſus, cuidam ℥. iij. exhibui, poſt duas horas cum dimidia, ſexies vomitum, ter aluum mouere, nec vllum poſt ſe reliquere incommodum.

De Antimonio præparato, eiúſque vſu, ſic quidam alius doctus ad Geſnerum ſcribit. Mitto hic tibi vel minimum fruſtulum ſtibij præparati, prout D. Matthiolus ſuper Dioſcoridem docet. cuius inſignes enumerat vires, de quibus ſi certo conſtaret, quis obſecro me fœlicior eſſet? qui hoc pharmaco à diuturno illo meo & ſæuo morbo liberari poſſem, vt ibidem hiſtoriam cuiuſdam flatuoſi ita curati recitat. Puluerem huius ego hactenus plus quam viginti variis ægrotis exhibui, in quibus omnibus, primò quidem vomitum, deinde verò aluum, ſatis copioſè, & haud inclementer etiam (ſicut Matthiolus eo in loco aſſerit) concitauit. At quamuis quidam ex iis poſtea melius habuerunt, nullus tamen omnino à morbo liber euaſit. Ideò num ſæpius fortaſsis exhibendum ſit, iam ambigo. Nobiles noſtri valde commendant, cum in tam parua quãtitate ſumptum, tam egregias in euacuando exerat vires. Soleo cum ſuauiſſimis cõſeruis, ſuccíſq; hoc venenum permiſcere, ita vt ſine omni nauſea facilè id deuorare queant. Ego ipſe quoq; tandẽ vſus ſum, duobus

duob. tantum granis, cum aliàs tria exhibeã, & certè sine aliqua ferè molestia: primo vltra semilibram porraceæ bilis, cum tenacissima pituita euomui: postea nouies satis copiosè egesi: at morbus inde nihil remisit, imò deterius aliquot postea diebus habui, quod mihi hypochõdriaca melancholia affecto, ab omnibus purgantibus medicamẽtis accidere solet, siue vehemẽtia, siue mitiora fuerint, &c. Quod si aliquis ad vomendum facilior sit, & ad expurgandum difficilior, aut saltem mediocris, huic tutò hoc stibium propinare poteris duorum vel trium granorum pondere. In iis verò qui difficulter vomunt & lubricam aluum habent, aut debilioris naturæ sunt, vt picrocholi, non abest periculum, id quod ego studiosè hactenus obseruaui. Hæc ille.

Rursus alius quidam Medicus, de antimonij præparati vsu, ad Ges. scribit. Antimoniũ ad te mitto, quemadmodum petiuisti, igne præparatum & puluerisatum, non potui autẽ integrum nunc habere: mitto autem geminum, alterũ quod ad nigredinem vergit, est illud ipsum quod hic multis fuit sæpe exhibitum. De eius vsu innoxio possum testari, sed arbitror alterum esse adhuc melius & præstantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularum forma exhibent, facta incorporatione cum

idoneo ſerapio. Exhibent verò paulò ante cibum, ita vt cibus medicamenti aſſumptionem mox ſequatur: ita retineri affirmant, & operationem eius eſſe potentem. Reiici verò vomitu plerunque, ſi longius ſit inter aſſumptionem medicamenti & cibi interuallum.

De oleo ſulfuris.

SVlfur licet aridum, ſiccúmque aſpectu appareat, proindéque nihil penitus humoris, è quo aliquid extrahi oleoſi poſsit, in ſe continere videatur: vſqueadeò ſiccum tamen non eſt, calidúmque, quin ex elementorum mixtione, humiditatem quandam, eámque pinguem, per quam nimirum hac forma conſtet, adiunctam contineat. Deſtillatur autem ex eo oleũ, aliquando abſolutè & per ſe nullis aliis admixtis ſimplicibus: aliquãdo verò permixtis ei corporib. etiã aliis.

Oleum ex ſolo ſulfure, vt aſſerit Braſauolus, vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimum eſſet, ſi quis, inquit, ſulfuris reſudationem haberet, quæ in locis ſulfureis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos ſulfuris appellari poteſt & debet: nam vti ros, ita ſudor ſaxa exit. Cum illuſtriſsimum ducem noſtrum 1535. Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus eſſem, inquit, Baias inuiſi, & puteolana loca, vbi inter mon-

tes

tes pulcherrima adest conuallis, in cuius medio feruentissima ebullit aqua, & in angulo alio adest ebulliens fouea, huius conuallis solum cyaneum visitur, montibus vndique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitósque in os imponere, & lingere: quid facerent interrogaui: respondere, quòd sulfur edebant, & quod dulcissimum erat. Cœpi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus vti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum sulfuris dulcissimum, & hoc est illud, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. Et rursus alibi, inquit idem: Oleum sulfuris destillari potest, tum ex apyro, hoc est, sulfure ignē non experto, tum ex eo quod ignem est expertum. At verò optimum esse coniiciendū est ex flore sulfuris oleum: ex sulfure verò ignem experto, depurato scilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius: ex eo verò, quod ignem non est expertum, bonū. Sulfur seorsim ac simpliciter sic destillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuitreata forma campanæ amplæ, ad formam ferè campanæ, qua reliqui liquores destillantur: ea liberè in aëre, vt nihil quicquā ea parte qua dependet contingat, ex filo seu corda

ſuſpendatur. Sub hac campana, vas aliud, anguſtius tamen campana, terreum aut ferreũ collocetur, cui ſulfur tritum imponendũ eſt. Diſtet verò campana à ſubiecto vaſe tãtum, quòd fumus exiens, ignem non ſuffocet, ſed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit ſulfur, vt liberius ardeat. Animaduertendum autem eſt, oleum non ita citò in campanula colligi, vt deſtillet, ſed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris ſulfuris, vix vnciã olei colligi. Eſt autem ſulfur tritum non ſimul & ſemel copioſè affundẽdum, ſed paulatim. Atq; ſi hoc modo perrexeris, colliges oleũ ruſum, obſcurum. quod ſeruari debet in vitro. Hoc quoq; oleum, inquit Leonh. Fierauant. lib. 2. Capric. tantæ eſt efficaciæ & virtutis, vt vix quiſquã ſatis credere poſsit, ſi effectum non vidiſſet. Ego, inquit, nunquam eo ſum vſus, quin non miracula viderim, præſertim, vt idem teſtatur, ſi per os exhibeatur. Dari verò poteſt cum appropriatis aquis, aut ſyrupis liberè, ad grana quatuor, ad ſex, neque vlterius tamen. Poteſt coniungi cum omnis generis electuariis, & pillulis, quoniam hoc modo multò fœlicius operationem propriã perficiet. Confert omnibus morbis tam calidis quàm frigidis, &c. Sed & efficaciſsimum idem hoc oleum eſt ad dealbandos dentes

exiccat

exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam magni nominis, in Gallicis vlceribus, & virgæ. licet enim primò mordicet, postea tamē dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extinguendus est, albumine oui conquassato, & iniecto, aut cum vnguēto de cerussa, aut butyro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarum, & oris in pueris, ad gangrenas, ad verrucas (quod ego in meipso sum fœliciter expertus) & alios contumaces morbos. Ad fistulas ani & cęterorum membrorum, oleum sulfuris per siringā iniicitur: & ardor, si quis fuerit, vti supra, exstinguitur: replet verò fistulas ex puluere ellebori albi, & est bonum.

Olei sulfuris descriptionem, Matthiolus quoq; habet, huic ferè similem, nisi quod vasorū quædam sit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis suspenditur) ponatur in arena vel cinere, in aliquo vase ligneo, vt stabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, suspendatur vasculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inserta sint fila ferrea, quæ imponantur marginibus phialæ, ita vt vasculum ipsum nusquam tangat phialam, præterquam filis: & super phialam suspendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum ascen-

dentem recipiat, vnde iterum destillet per imas margines calicis in subiectam phialam. Oportet autem subinde dum sulfur vritur, nouum cochleari infundere, & laminam (cuius pars ima ad magnitudinem & figuram articuli pollicis accedat) ignitam apponere, atque sic nouum semper sulfur infundere, donec ℔ j. aut ij consumantur. Quod si sulfuris oleum sic non succedat, fortè quod sulfur nimis aridum fuerit, calix qui fumum receperat inuersus, ponatur in locum frigidum & humidum, & post biduum colligetur.

Sulfur, inquit quidam, non destillat à vase vitreo, superius suspenso, sed adhæret lateribus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in vitrum, ita vt omnes partes vitri tantum madefiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes partes vitri. Deinde vitrum totum operiatur orbe ligneo, interposito folio papyraceo, ne quid euaporet, & in locum frigidum & humidum ponatur dies aliquot, donec omnis materia in fundo resideat, & destilletur per alembicum vitreum. Vel si tota materia sit clara, in aliud vitreum vas clarum, oblongum ponatur, & separetur, vt olea separantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem quidam Medicus mihi indicauit. Primum calcinari

nari sulfur modicè debet, sed cautè ne vratur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem redigatur. Postea destillato id per ascensum: facilè enim ascendit. Cæterum difficile esse hoc oleum parare, affirmabat, nec posse se describere, sed opus esse præsenti inspectione. Ad Gesnerum missum fuit alicunde paruum frustulum sulfuris sublimati, ex quo oleum fuit extractũ: quod non aliter astringit, quàm oleum vitrioli, & est aqueæ potius substantiæ quàm oleaginosæ, quod miror. Ex epistola quadam ad Ges.

Rursus ad Gesnerum à veteri amico, & viro docto, de eodẽ sulfuris oleo sic est scriptũ. Sulfur ignem nondum expertum in lebete fictili accẽdatur, & supra lebetem capitellum, vt vocant, seu campana (vitrea nimirum) luto incrustata collocetur in tripode, vt halitũ sulfuris excipiat, qui ibi densatus in oleum, per canalem seu nasum campanæ extillat in vas subiectum, recipiens nominari solitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione conficiunt. Ad partem vnam sulfuris triti, addunt partem alteram silicum in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignem apponunt, & oleum optimum eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vsurpetur, & quocum exhibeatur in singulis, quaque mensura & quomodo, breuiter

breuiter oſtendendum.

Vſurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum cauſa ſunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuũ adeſt copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peſte in vulneribus, in vlceribus maximè cauis & ſinuoſis, in affectibus pleriſque cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, veſicæ, inteſtinorum & articulorum, iis videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem pauxillum huius olei, cum deſtillatitio liquore, vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiuſque partis & affectus qualitate. Menſuræ modus hic eſt, Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis ſeu olei pennæ, id in liquore, ſeu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Quibus autem coniungatur in ſingulis affectibus: In febre quidem quotidiana in vino decoctionis roriſmarini aut mentę paulò ante acceſsionem. In tertiana, cum decocto centaurij in vino. In quartana, cum aqua bugloſsi. In peſte, cum vino decoctionis raphani, cui admixtum ſit parum theriacæ & mithr datici. In vlceribus & puſtulis oris, penna aut goſipium oleo madens loco vlcera o ad

moue

mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties repetito, persanatur malum. Epilepticis, in decocto betonicæ & pæoniæ propinatur. Tussientibus, cum semine vrticæ & hyssopo coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthij. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua chamæmeli. In hepatis frigiditate & hydrope, cum aqua iridis, chelidoniæ & melle. In obstructionibus & dolore lienis, cum aqua tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum genistæ. Cõtra vermes, in aqua graminis aut absinthij. In dolore matricis, cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ. In vrinæ suppresione, cum vino decoctionis allij. Ad podagram frigidam, cum aqua chamæpityos. Atque in his omnibus idem vtendi modus est, is videlicet qui supra est expositus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo linendus est, cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus est. Sed si pariter omnes doleant, decoctum mentæ calidum, cui immixta sit olei guttula vna atque altera, ore continendum est.

Oleum sulfuris, Romani cuiusdam medici, ex quodam lib. manuscripto secretorum, translatum ex Italico. Oleum sulfuris facilè

quidem & citò cum vitrea campana paratur, ſed melior modus & perfectior hic eſt: Pulueriſetur ſulfur ſubtiliter, & de pumice tantundem piſtetur, quę duo miſceantur ſimul, & ponantur in retortam, cui adiunctum ſit ſatis amplum & magnum recipiens, & bidui ſpacio, leuiſsimo igne oleũ ſulfuris deſtillabis, quod Italis dicitur oleũ, Da grata, ouero, De regeſtro. Additur autẽ pumex, ne ſulfur aſcendat, ac etiam citius vapores ſurſum mittat. Eædem penè facultates aſsignantur ei, quas modò ſupra recenſuimus, niſi quòd in paucíſsimis hãc diuerſitatem notauimus. Valet ad vulnera, accipiendo puluerẽ ex foliis quercus, pimpinellæ, agrimoniæ, conſolidæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè contuſis, decoquantur in vino, & colaturæ admiſceatur pauxillũ huius olei, aut ſaltem quantum ſatis ſit pro malitia, & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recẽs aut inueteratũ vlcus, & ſubitò curãtur. In morbo Gallico poſt ſufficiẽtem purgationem, valet oleum eodem modo quo ſupra. Atq; hæc quidem, & alia ſupra ſcripta, quæ huc referenda, perhibẽtur experta à medico Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

Oleum ſulfuris odoriferum, & potabile, quod ſanat & curat ferè omnis generis morbos, vtcunque pertinaces & malignos, ex lib.

Italico secretorum Fallopij. Sulfur puluerizatum crassiusculè, ponitur in vas terreum, cui per spacium duorũ vel trium digitorum supra suspendatur campanula seu capitellum nasutum, cui accommodetur recipiẽs, in quo sit musci aliquid dissoluti in aqua rosarum. Quibus peractis, accenditur sulfur, & fumus in capitellum recipietur. Priusquam autem sulfur destillet, in capitelli parte interiori generabitur quasi tunica quædam, aut pellicula (neque enim quicquam prius destillaret, quam ita pellicula intrinsecus fuerit nata) semper addendo aliquid sulfuris, vbi prius fuerit absumptum. Hoc oleum ita destillatum, fit suaue, odoriferum, & gustu acidum valdè. Iam vt potabile fiat, & per os sumi possit, fiat iulep ex melle, eo quo ex sacchare quoque fit modo, & huic instilletur tantum de oleo sulfuris iam facto quantùm videbitur tum ex vsu esse, tum verò ne nimium acescat. Hac potione prouocabitur sudor & vrina: dissecat & digerit omnes prauos stomachi humores, omnes febres, quæ cum frigore inuadunt, sanat, lapides renum dissoluit, omnis generis vlcera sanat, si madefiant hoc oleo, quandoquidem ex natura propria calefacit & exiccat. Atq; hęc omnia oleum sulfuris, eo modo paratum, præstare, certo experimento & infallibili comperi.

Aliud

Alium modum, per destillationem nimirum, docet idem author, lutatis scilicet & sigillatis iuncturis, procedatur lento igne, semper augmentando mediocriter. Hoc modo destillatum oleum, est maximarum virtutũ. Primò expellit omnis generis apostemata interna corporis, ad superficiem, si accipiatur de eo tribus vel quatuor diebus de mane ℥ j. (vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo, aut vino aut simili liquore. Valet ad asthma, ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispositiones, ad omnis generis scabiem, & maximè contra pestem. Vulneribus & vlceribus est thesaurus.

Alius modus. Accipiatur vas aliquod ferreum, quod cum alembico sigillari possit, altum sex digitos aut paulo altius, idque parte inferiore per duos digitos, habeat foramen amplum trium digitorum, per quod sulfur immittatur. Huic vasi imponatur alembicũ perlutatum cum luto, deinde per foramen inferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et hic modus licet sit fastidiosus, est tamen minimè contemnendus.

Fit quoque ad opera Chymistica oleum sulfuris per descensum, hoc modo: Sulfuris citrini vel vini triti pars vna in testa terrea lento igne liquefiat, & misce cum eo tantundem

dem aluminis rochæ etiam ad ignem liquati. Postea tere simul & mitte in descensorium sub terra locatum ad foueam aptam, sibi desuper adhibito igne, & quod collectum fuerit, vsui serua. Diod. Euchyont.

Oleum sulfuris sic componitur. ℞. Sulfuris calcinati ℔ ij. Infundatur in aceto, quòd quatuor vel sex digitis supernatet acetum in cucurbita, hinc in fimo equino sepeliatur quatuor hebdomadis, post destilletur igne forti, tunc ascendit spiritus sulfuris cum aceto, quod iterum sepeliatur in fimo equi per duos aut tres dies, post in vase lato, non stricti orificij euaporetur acetum, tunc manebit spiritus & oleũ sulfuris in fundo. Idem oleum iterum sepeliatur in fimo ad octo dies, post destilletur per alembicum, & tunc vltimo in fine abscõdatur per mensem vnũ, & sic purificabitur oleum sulfuris. Est enim magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad summum. Item fimus equi semper est renouandus.

Oleum naphthæ, id est, sulfuris incombustibile, quod est inceratiuum spirituum (an incensiuum, & clarificatiuũ, sic fit. ℞. Naphthæ, id est, sulfuris cuiusuis citrini vel viui partem j. salis ammoniaci partes v. hæc duo tere & commisce. Postea adde sibi de oleo cõmuni parum, & distempera ad modum farinatæ

siue salsę spissæ. Postea pone in cucurbita, & lento igne destillabit humor magnæ virtutis ad multa. Perfecta verò prima destillatione, adde ei de sale communi partes v. calcis viuę partes quinque, tunc facta farinata, iterum pone ad destillandum, & sic facito quater, & omni vice proba cum candela vel aliter, donec non comburatur. Nam cum tali oleo naphthę, inceratur Mercurius sublimatus & arsenicum sublimatum, & fit clarum valens ad album vehementer.

Oleum sulfuris citra destillationem, contra dolorem podagræ, hoc modo fit, ex libro manuscripto. Recipe sulfuris viui ℔ duas, vitellos ouorum, num. xxv. terantur simul, & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet, & habebis quod quæris.

Oleum de sulfure citra destillationem, sic parat Brasauolus, Accipe sulfuris citrini, terebinthinæ, ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei rosacei ℔ j. bulliant lento igne ad vini consumptionem, quod relinquitur, est oleum de sulfure.

Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouum ei innatet. In

In hoc lixiuio decoquatur sulfur tādiu, quoad pinguedo in superficie lixiuij apparuerit, & fæces fundum petierint: tum despumando quasi, pinguedo auferatur.

Aut coniiciatur sulfur tritum in feruētem aquam, decoquatur, donec terrena pars resideat, oleosa verò in superficie natet.

Aut recipe olei seminis lini partes ij. mitte in ipsum partem j. sulfuris viui, & simul optime tere, & dimitte sub fimo per duos dies, in vase bene obturato, eritque clarum & pulchrum.

DE OLEO VITRIOLI.

De faciundo oleo Vitrioli, ex Valerio Cordo ferè.

OLeum Vitrioli, quod à quibusdam Oleum vitæ appellatur, aut Melancholia artificialis, quódque nonnulli volunt auri potabilis speciem facere, propterea, quod minera vitrioli, species sit mineræ auri, à Chymistis pariter & medicis expetitur. Est autem etiamnum hodie in frequenti omnium penè Medicorum vsu, ideóque tanquam res secretissima occultatur & supprimitur. Est autem nihil aliud, quàm aluminosa qualitas & substantia, ex vitriolo per artem extracta, modicéque sulfuri

mixta

mixta. Nam ipsum vitriolum ex quo fit, triplici constat mixtura, videlicet multo alumine, modica ærugine, & pauco sulfure. Aluminosa enim aqua in metallis, per æris venas & Marchasitam destillans, æruginosam qualitatem acquirit, & sulfuri, quod Marchasitæ inest mixta paulatim cõcrescit, aut industria ad spißitudinem coquitur. In destillando autem aluminosus & sulfureus vapor tantum ascendũt, æruginosa qualitate in fundo retortæ relicta: quo fit, vt hoc oleum aluminis, & non æruginis saporem habeat. Est autem duplex hoc oleum, austerum videlicet & dulce. Austerũ duplici constat mixtura, hoc est, alumine multo, & modico sulfure. Dulce verò simpliciter sulfure constat. Nihil enim aliud est, quàm liquidũ sulfur, ex austero oleo extractum. Quapropter gustu nequaquam alumen, sed sulfur æmulatur. Faciendum autem est vtrunq; maxima cura & diligentia, adhibitis, apta fornace, retorta & receptaculo: siquidem aptitudo instrumentorum, vt asserunt Chymistæ, magistrum parit. Hactenus Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine olei vitrioli veteres Philosophi intellexerint, hocne oleum nostrum, cuius descriptiones sumus daturi, an verò aliud quippiam, quod modo præparandi saltem differat, non materia ex qua, nõ sine ratione quidam huius artis

tis peritus dubitat. Cum enim præter alias eius penè innumeras facultates, etiam corrodendi vim in se contineat, (id quod etiam ex eo manifestum fieri potest, quod non nisi optimo vitro Venetiano seruari posit, & labia cancrosa, oleo illinita ab eo consumantur) non potest non periculosus eius esse aliquando vsus. Itaque existimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multóque subtilius & sine corrosione fuisse, atque in balneo Mariæ destillatũ. At quoniam hic modus est incognitus, cœperunt posteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparationes. Neque enim ignoro, quantopere ad perfectionem horum, præparationes conferant, vt nimirum purum & nocuum ab impuro & innocuo separetur, & subtile & penetrabile, à grosso & immobili. Quocunque igitur modo res quælibet potest fieri subtilior, clarior, & magis spirituosa, eò maiores vires ostendit in actione. Fęces enim elemẽtorum simplicium, actiones impediunt. Ideóque veteres Philosophi, mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam vbi ventum fuerit, res extremam subtilitatẽ acquirit, & maxima quoque in opere practico præstat. Itaque non dubito quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione subtilitatem

fuerit adeptũ in actionibus suis sit futurum non perfectissimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remissiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius pręparatione & destillatione, quóue fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primò quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonii præparatione propositam habent, etiam vitrioli oleo accõmodari possit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimum quęras, optimè calcinato, quasi innuant, non posse, nec rectè, nec tutò Antimonium exhiberi, quod optima ratione venenosam qualitatem non deposuerit.

Electio vitrioli ex Cordo.

CVm plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quænam species eius, huic operi potius conducat. Et quamuis ex omni & quocunque vitriolo oleum per destillationem elici possit: multũ tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex cęruleo aut viridi destillatur, quoniam plurimum fugiũ

gitiui ſulfuris obtinet,quo adiuuatur, vt facilius oleum aſcendat. Notandum etiam eſt, melius eſſe factitio natiuum,& maximè Vngaricum. Præterea eligendum quod magnis racemis conſtat, & maioribus cubis eſt concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum eſt,quaſi inutile eſt reiiciendum: quemadmodum etiam quod ſolis,aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit.Fallop.Rom. Germanico præfert,quod illud aliquid ferri in ſe contineat.

Coctio vitrioli ex eodem.

QVoniam vitriolum multum in ſe habet aquei & excrementitii humoris, qui oleum diluit, & nonniſi longo tempore, ac magnis moleſtiis per deſtillationem ab oleo ſeparari poteſt,compendiaria ea inuenta via eſt, qua breui temporis interuallo ea humiditas abſumi queat,ne longa mora artifici faſtidiũ pariat. ℞. Igitur prędicti vitrioli ℔ xij. coniice eas in ollam magnã,nouam,& optimè crematã, ollã impone fornaci profundæ ſuper ardentes prunas. Vbi liquefieri & ebullire cœperit,ſpatula agitetur, vt integrum liquefacto commiſceatur, donec & ipſum liquefiat,bullire deinde ſinito,vſquequo nullã

prorſus bullam amplius excitet,& donec totum denſetur, deinde extractam è fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permitrito, loco neq; humido,neque ventoſo, ſed ſicco & tepido. Poſtquam refrigeratum fuerit,ex olla eximito, & conſidera an ſuperficies eius vndiq; rubeſcat. Rubedo enim ſignũ eſt perfectæ coctionis, vt facilius calcinari poſsit.

Vitrioli calcinatio,ex eodem.

EXemptum olla vitriolũ, in minutas partes cõfringe,& in mortario ſubtiliſsimè tere, deinde tertiam aut quartã eius partem in recentem ac robuſtam ollam coniice, ac rurſus in profundam fornacẽ, ſicut ante,demitte,& aliquandiu vrito, donec rufius fiat, mox ollam ab igne depone,& moue eam,vt videas an ſatis calcinatum fuerit vitriolum. Nam ſi in olla fluctuat argenti viui aut lique facti plumbi modo, & ſaltantes bullas eiacu let,ſatis vſtum eſſe intelligas. Tunc in magnam & recentem ollam prius calefactam effunde, & effluet quaſi ſit liquidum,aut ad modũ argenti viui. Quod autem reliquum eſt vitrioli, ſimiliter ſigillatim vt calcinetur, vras. Cum vſtum fuerit,commiſcetur rurſus optimè in mortario, modeſtè agitando, ne puluerem excites, nares & fauces offenſurum. Vbi hęc omnia executus fueris,vitriolum

lum in bilancem ponito, & animaduerte pondus ipsius. Nam si sex libræ, hoc est, medietas eius quod primò coxisti, superfuerit, benè omnia abs te sunt administrata.

De fornace faciunda.

PRimò fornax apta est extruenda ex lateribus in planū positis: quò enim crassioribus parietibus constiterit, eò ignis fortior est, & diutius caliditas conseruatur. Fiat etiam quadrata & ęqualiter vndique crassa: spacium internum concauum, ferè duorum spithamorum habeat latitudinem, non tamen omnino, sed dempta tertia parte spithamæ. Extruatur autem hoc modo. Prima & infima cauitas, habeat altitudinem semipedis, cui per transuersum imponantur ferramenta satis crassa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum spacium seu cauitas super ferreum craterem constituta, *ob dem roost*, habeat duum pedū altitudinem, & ex anteriori parte foramen, per quod carbones iniiciantur. Hoc incipiat lateris transuersi crassitudine super craterem. Per medium deinde spacium, in ipso medio inspicienti fornacem, per transuersum infigatur ferreus axis quadrangularis, crassitudine pollicis, qui impositam retortam sustineat. In latere deinde sinistro fornacis, relinquatur meatus,

per quem retortæ collum exeratur.

Destillatio vitrioli.

POstquam fornacem extruxeris, eligito retortam capacem, aptámque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut saltem Hessiaco factam, prius vndique luto obductam, in eam coniicito totum vitriolum, (exempli gratia, ℔ vj. vt suprà à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo spiritus ascendere queant: mox transuersam fornaci super ferream trabem itidem perlutatam, vnà cum fragmēto testaceo perlutato, immediatè inter vtrunque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retorta collocetur. Rostrum eius seu collū extrorsum, modicè pronum promineat, meatus autem qui collum recipit, luto obstruatur. Postea accipe tegulas quinque, & facito ex ijs tectum supra fornacem, sub quo retorta lateat. Tectum luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo foraminibus relictis in singulis angulis, singulis ea amplitudine, vt crassissimus pollex liberè intromitti & exeri queat. Fac etiam quatuor conos ex luto, quibus foramina obstruantur. Quo facto, applica retortæ orificio receptaculum grande, è vitro Venetiano aut Hessiaco. quo enim maius ipsum fuerit,

eò

eò liberius ſpiritus recipiet: ſi verò paruum, periculum eſt, ne ſpirituum copia diſtentum, rumpatur. Infunde etiam in retortam aquæ clariſsimæ vncias xvj. aqua enim citò ſpiritus ad ſe recipit, & prohibet ne conſtringatur receptaculum: & diligenter perlutetur in iunctura, cauendo diligenter ne quid in receptaculum incidat. tingitur enim inde in rufum colorem oleum. Cum omnia hæc abſolueris, dimitte per integrã noctem lutum exiccari, ac ſiquà fatiſcunt rimæ, luto illinantur: mane deinde placidum accende ignem, ex puris, & magnis carbonibus, aperto vno ſuperius foramine, per quod fumus exeat, augeatúrque ſucceſsiuè ignis vſq; ad veſperam, quo tempore aperiendum eſt ſecundum foramen. Et attende diligenter an appareant ſpiritus qui è retorta egrediũtur, ac ſi quis candidum efflaret fumum. Nocte ſequente vigili cura cauendum, ne ignis remiſsior fiat, ſed acrior, paulatim tamen: ita deinde auctum ignẽ in vigore teneas, ac altera die tertium aperi foramen, augendo ſigillatim ignem, vſquequo etiam retortæ collum candeſcat: ſequenti ſecunda nocte auge ignem, & poſt mediam noctem aperi quartum foramen. Cum ita in ſummo vigore ignis fuerit conſtitutus, videbis ſpiritus egredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum

cessare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & sine intermissione carbones ingere, vsquequo etiam receptaculum candescat, studiosè cauẽdo ne quicquam frigidum aut humidum super retortam aut receptaculum incuria aut casu decidat. Peragenda hæc sunt in loco clauso, quò neque imber neque ventus ingrediatur. Conseruandus autem ignis est, donec nulli prorsus spiritus in vitriolo relinquantur, quod visu facile percipi potest. Cum autem nulli amplius egrediuntur, sine vt per se extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quiescere ac refrigerari finito. Postea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua segregabis, tum confractam retortam inspice, & vide an caput mortuum nigrum sit. hoc enim signum est perfecti operis.

Segregatio infusæ aquæ.

QVoniam in receptaculo continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, segreganda ea est, vt vitrioli liquor syncerus reponatur. Segregatur autem per destillationem in balneo, aut cinere subtili, tutius tamen est in balneo. Quapropter totum humorẽ qui est in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Hessiacam infunde,

de, superponendo alembicum ex simili vitreo factum, quæ benè luto circumlinatur. Sub balneo deinde accenso igne paulatim, fine aquam exire, donec pertransiuerint octodecim istæ vnciæ aquæ, quas infudisti. Quod si vitriolum non benè calcinatũ fuerit, plus aquę egredietur. quamobrem videas vt 18. istæ vnciæ sint boni ponderis. Cum hoc peregeris, refrigerari balneum finito, & aquam quæ destillauit abiicito: quod verò in balneo in cucurbitæ fundo reliquum fuerit, purum est vitrioli oleum. Habet tamen plerunque rufum colorem, ideo secundum sequentem modum rectificandum est.

Rectificatio olei.

Accipe retortam Venetianam, antea luto optimo vestitam, in eam infunde quod in cucurbita continetur oleum. Retortam pone in minorem fornacem in capellã, quæ pura & lota arena repleatur, & quẽadmodũ antea in balneo, ita nunc in arena destilla, paulatim ignem acuendo, vt per interualla delabantur guttæ. Retortæ orificio applica receptaculum ex eodẽ vitro factum, ac cõmissuram luto optimè claude, ne quicquam expiret. Vbi totum è retorta destillauerit, refrigerari finito, & postea aufer, & infunde seorsim in purum vitrũ Venetianum,

quod habeat angustum orificium, ac repone ceu præsens in multis morbis remedium: hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vires & naturam nunc indicabimus.

Vires olei.

MErum ac nō dilutū, neq; debet neque potest intra corpus sumi, nam propter nimiam acrimoniam, ignis modo interanea aut quicquid attigerit, adurit. Omnia enim corrodit præter vitrum, & pinguia veluti ceram, picem, & liquidorū etiam oleorum colorem immutat, præsertim olei macis, cui si misceatur, sanguineū reddit colorē. Si etiam in duobus vasculis contineatur, quantumuis frigidum, & repente sibiipsi misceatur, adeò incalescit sua sponte, vt manibus vix teneri queat. In terram effusum bullit, quemadmodum melancholiæ species, vnde etiā Melancholia artificialis appellatur. Quēadmodū enim melancholia, ita etiam hoc oleum ventriculum confortat, & ad cibum inuitat ac stimulat, frigidum ventriculum calefacit, phlegma omne consumit, crassos & viscosos humores incidit, colicæ ac dysenteriæ opitulatur, sitim ac feruorem interaneorum in febribus extinguit, singultum prohibet confestim, & nauseam ac cibi abominationē auertit: sed temperandum est cum aliis quibusdam.

dam. Quare exemplum vnum aut alterum apponemus.

℞. Olei macis, terebinthinę clarę, ana gutt. (xij.
aquarum anisi, fœniculi, ana ℥ ij.
syrupi liquiritiæ ℥ j.

Olei vitrioli guttas iij. vel iiij. Misce omnia optimè, & gustato, si acetositatem habeat, quæ dentes non in stuporem trahat, benè est: si non est acetosa potio, instilla adhuc vnam aut alteram guttam, & consule palatum, ac propina securè aduersus calculum. Vel,

℞. Syrup. de menta ℥ j.
aquæ cinnamomi ℥ iij. ß.
olei cinnamomi guttas ij.
olei vitrioli guttas iij. Misce, da secure, ad ventriculum debilem. Aut,

℞. Syrup. ex succo aut infusione violarũ ℥ j.
aquæ cinnamomi, ℥ j. hordei ℥ iij.

Olei vitrioli guttas iij. aut iiij. misce & con trahe puniceum colorem, & saporem vini austeri, cinnamomo aromatisati, propina contra calores & sitim febricitantium.

De oleo vitrioli austero, quomodo dulce fiat.

A Principio huius capitis de oleo vitrioli, dictum à nobis est, oleum vitrioli austerum, duplici mixtura cõstare, videlicet multo

to alumine, & pauco ſulfure. Quare cum ex auſtero oleo dulce extrahitur, nihil aliud fit, quàm quod ſulfur ab alumine ſegregatur. Eſt itaque dulce vitrioli oleum, nihil aliud quam oleum ſulfuris, aut ipſum ſulfur in liquidam ſubſtantiam redactum, & hoc propriè oleum dici poteſt. Eſt enim pingue & vnctuoſum, quemadmodum etiam ipſum ſulfur, quod in oleo & non in aqua liqueſcit. Sequitur autem modus ſegregationis.

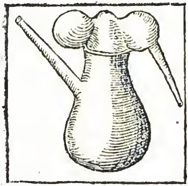
Modus ſegregationis.

Recipe vini ardentis acerrimi, & ter ſublimati ℥ vj. olei vitrioli auſteri tantundem, miſce in Venetiano vitro, & pone in cucurbitam paruam anguſto orificio, & luto optimo orificium claude, dimitte ita per integrum menſem aut duos. Deinde effunde in cucurbitam, cui ſit immediatè annexum alembicum, hoc eſt, *ein folb mit einem angeſchmeltzten helm*, cuius figuram ſubiiciemus, pone deinde in paruam fornacem, ac dimidiam eius partem cinere obrue, poſtea applica recipientem & luto iuncturam claude diligenter, & extrahe ℥ vj. vini ardentis quas infudiſti. Vt verò tutius hoc fiat, pone in balneum Mariæ, ſic ſolum vinum, abſque oleo aſcendet. Cum extraxeris autẽ per balneum infuſas vj. ℥ vini vſti, pone id quod reſiduum

ſiduum eſt in fornacem, vt arena mediā cucurbitæ partem attingat ac nouo & vacuo recipiente, eóque non magno applicato, luto iuncturam diligēter claude. Accende deinde modeſtum ignē, & ſenſim extrahe omnem humiditatē, quæ relicta eſt in cucurbita, donec nihil humidi amplius in fundo appareat, adhibita ſemper maxima cura & diligentia, vt ignem ita modereris, ne ebulliat vſque ad alembici canalem. Nam ſi hunc ebullitio attigerit, ſedare non potes, neq; prohibere quin in receptaculum egrediatur, ac totum oleum perdat. ſolet enim facillimè ebullire. Cum autem ſenſim extraxeris, aufer ſtatim recipientem cum ſuo humore: tum videbis duo contineri in eo, aqueum videlicet humorem, & oleoſum, ac pinguem. Segregabis autem vnum ab altero ſtatim, ita vt nihil aqueum in oleo relinquatur. Nam aqua illa oleum corrumpit. Solet verò oleum plerunque aquæ innatare, maximè ſi infuſum prius vinum, omnino per balneum extractum fuerit, ſed ſtatim poteris tactu oleum ab aqua diſcernere. Oleum enim pingue eſt, aqua minimè. Segregatum oleum deinde vſui reſerua.

FIGV

Figura cucurbitæ cum alembico immediatè annexo. Ein kolb mit einen angeschmeltzten helm, die muosz man in den glaszhütten bestellen zuo machen, vsz zerbrochnem Venedischē glasz, &c.

VIres eius quod segregatum est, sunt omnino eædem, quæ & sulfuris, sed omnia efficacius præstat, quia propter liquiditatem facilius penetrat ad actiones proprias, quod sulfur nō potest: quia impeditur à soliditate & spissitudine sua. Illud verò amplius potest sulfure hoc oleum, quod valet præterea ad omnes in corpore putrefactiones, & præcipuè ad pestem, ad educendum è pulmone in pleuritide & peripneumonia, & difficili tussi, pus, & crassos viscosósque humores. Tutò enim & absque vllo periculo, intra corpus sumitur.

tur. Calculum neque in renibus neque vesica, coalescere sinit, exulceratam vesicam sanat. Dosis eius est vna, aut altera guttula, aut tres, in vino modico temperatæ. Miscetur etiam rotulis, morsellis è saccharo factis. Diligenter autem reseruandum est: nam modicum fit ex ℔.j. austeri olei vitrioli, & facile propter aeream naturam euanescit. Et hæc quidem omnia, aut pleraque saltem, ex Valerij Cordi libro de artificiosis extractionibus.

Vitrioli oleum, ad hunc modum paratur, secundum Fallopium in secretis remediis, ex Italico translatis. Vitriolum Romanum (hoc enim, non Germanicum est accipiendum: quia continet in se de ferro, quod stomachum confortat, eiq; est familiare) in fornace reuerberationis positũ, ad rubedinem calcinatur. Deinde posteaquam fuerit ita ad rubedinem calcinatum, ponitur in bociam, quæ forma testudinem, instrumentum musicum, referat, optimè ac diligentissimè perlutatam luto purissimo sapientiæ, eáque in furnum reuerberationis eo modo est collocanda, vt collum bociæ extra fornacem promineat, & paulolum deorsum sit inclinatum. Huic adaptetur recipiens, itidem in iunctura quam diligẽtissimè clausum, sicq; quatuor diebus continuis & totidem noctibus

bus oleum vi.ignis est eliciendum, quoad nihil penitus supersit, quod destillari possit. Quo facto, apparebit nigerrimum, instar atramenti, quod in vitro diligenter clauso, ne perspirare possit, est seruandum. Atque hic modus facilis est, & optimus. Vsus eius talis est. Accipio iulepi violacei ℔ j. & ℔ alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ rosarum vncias tres, musci soluti duo carat. & drach. vnam olei iam dicti, & commixtis omnibus fit diuinissima mixtura. Etenim si detur cochleare eius patienti febrem acutam & calidam, continuò recreatur & refrigeratur. Contra sputum sanguinis, contra fluxus alui, contra venarum rupturas in pectore, & catarrhos datum, statim prodest. Atque horum omnium certissimam experientiam vidi, &c.

Alius modus. Recipe vitrioli quantum videtur, & calcina in olla, calcinatum in puluerem contunde, puluerem pone in retortam, & superfunde aquam fortem communem, vt imbibatur in loco calido, sine stare vigintiquatuor horas aut amplius. Deinde pone in fornacem retortam, & superius tege, ac perluta, relictis quatuor foraminibus. Destilla primò igne lento, vt post quatuor musicos tactus, gutta exeat: cum aqua non amplius destillat, tum ignis amplificand

plificandus, vt spiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, separa aquam ab oleo: eam aquam serua, donec iterum vis oleum facere. Postea oleum in retorta in fornace, igne magno destillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Rascol.

Alius modus. ℞. Aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculũ, ponas quatuor membranas tenuissimas, & fac destillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Postea ℞. vitriolum, & puluerisa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac destillare: aquam verò quæ destillabit, rursus excipe, & pone illam super fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius destillet. Postea

rursus tere, & simili vase impone benè lutato, cũ aqua vitæ sic præparata vt supra, ita tamẽ quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vase prædicto bene clauso, & maneat per sex horas in igne lẽto, & hãc aquam seorsim

 serua,

serua,iterúmque aliam aquam vitæ impone (sex horis) vt suprà, ídque tertiò est faciendum. Postea accipe istas tres aquas, & destilla in balneo Mariæ, cum vitriolo supra dicto, & quod destillabit, abiice, si volueris, & inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum quis acceperit septem vel octo guttas cum vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo rosarum, aut violarum, ante pastum, conseruat valetudinē. Cum aqua pimpinellæ mundificat sanguinem, lætificat cor, & conseruat calorem natiuum. Cum decoctione buglossæ & masticis vel eorundem aqua, sanat vertiginem. Cum aqua saluiæ valet contra spasmum. Cum aqua maioranæ & basiliconis, valet contra tremorē cordis. Cum aqua fœniculi & sileris montani, sanat debilitatem visus. Cum aqua ireos, bonum est contra catarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione rosarum, compescit fluxum sanguinis nariū. Cum aqua capillorum veneris, tussi medetur. Cum aqua citri, appetitum mouet. Cum aqua betonicæ, sanat omnes ructus & dolores stomachi: quod si verò dolor hic fuerit à causa calida, dabitur rectè oleum cum aqua rosarum & diarrhod. abb.

Oleum vitrioli, ex relatione domini Georgij Haymberseri, ℞. Vitriolum commune, q. vis, destilla aquam eius ab eo, per alembicum

cum,vt ſcis: poſtea ℞. Fæces,ſeu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm potes maxime,tunc affunde aquam, quam prius à vitriolo deſtillaſti, ſuper terram vitrioli calcinatam, & pone in ſiccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata,debet prius benè conteri,& tunc aqua ſuperaffundi.Cum hoc oleo,& cinnabrio, fac vt ſcis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuſcripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli,accipe vitrioli Romani ſubtiliter triti ℔ xx. & diſſoluatur paulatim in vaſe non vitreato, ſupra carbones, & poſtquam fuſum fuerit, ſine vt tādiu bulliat,quoad benè ſit exiccatū. Quo facto,pulueriſetur diligēter, & ponatur in aliud vas nō vitreatū, ſed bene coopertū,nequid immūditiei accedat.Deinde excitetur ſupra infráq; ignis clarus & vehemēs, ex carbonibus, vt vitriolū inſtar cinnabaris rubeſcat.Huius rubificati vitrioli, accipe ℔ xij.& imponas retortæ optimè perlutatæ,cū ſuo recipiente,ſimiliter lutato in iunctura:ac primo quidē die lento igne,ſecundo verò fortiori ex carbonibus tātū,ac tertio fortiſsimo etiam ex lignis facto,deſtillabis oleū vitrioli. Notandum autem eſt,quod in recipiēte aliquid aquæ vitæ eſt ponendū, vt vitrioli ſpi-

ritus retineantur. Ac post destillationem eadem euaporari debet, posito nimirum recipiente supra carbones: ita eleuatur vapor fœtidus, & vbi nullus vapor apparuerit amplius, aut grauiter fœteat, tum oleum vitrioli purum relictum erit. Facultates huius olei sunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis valet contra paßiones splenis. Cum aqua raphani vel puluere tabularum marmoris, valet contra lapides, & omnem paßionem renum ac eorundem oppilationem. Cum aqua calendulæ ac verbenæ, valet contra pestẽ. Cũ aqua saluiæ & buglossæ, contra morsum serpentum. Cum aqua vitæ, est summum remedium ad superfluitatem menstrui. Eodem modo datum tollit tertianam. Cum aqua pentaphylli & marrubij, curat quartanam. Cũ aqua filicis, necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vsque ad quantitatem octo guttarũ bibita ieiuno stomacho, lætificat cor, mundificat sanguinem, & lepram reprimit, conseruátque & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumiterrę, & aqua myrobalanorum, citrinorũ, curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis. Cum aqua buglossæ & melissæ, tollit dolorem capitis, hemicraneã, vertiginem & scotomiam. Post purgationem sumptum cum aqua

aqua liliorum albórum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargũ. Cum aqua fœniculi, vel apij. vel acori, confert memoriç, & prodest ad diminutionem intellectus. Cũ aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat somnũ. Cum aqua borraginis vel buglossæ, prodest melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phrenesim & apostema calidum, & prodest in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, post purgationem, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentastri, valet contra paralysim. Cum aqua saluiæ, valet contra spasmum. Cum aqua basilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & sileris montani, tollit omnem debilitatem visus. Cum aqua sigilli Salomonis, valet contra surditatem & tinnitum aurium. Cum aqua ireos, valet contra rheuma capitis. Cum aqua capularum glandium & rosarum, restringit fluxum narium. Cum aqua saluiæ & hyssopi, valet contra paralysim. Cum aqua morsus diaboli, valet ad squinanciam. Cum aqua capillor. veneris & hyssopi, valet ad tussim. Cum aqua plantaginis, valet contra pleurisim, & eos qui emittunt sanguinem per os. Cum aqua cuscutæ & capill. Veneris,

valet contra pleurisim. Cum aqua rosarum, aut vini granatorum, valet contra syncopē. Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra debilitatem & frigiditatem stomachi. Cum aqua myrtillorum. valet contra dolorem stomachi calidi. Cum aqua portulacę extinguit sitim. Cum aqua betonicæ, tollit eructationem & dolorem stomachi, & si dolor est ex causa calida, debet dari cum aqua rosarum, vel puluere diarrhodon abbatis. Cū aqua citoniorum, tollit vomitum, & si est cum sanguine, detur cum aqua plantaginis, vel cum aqua bursæ pastoris, & puluere diarrhodon abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vnge cum calce corticum ouorū, & sanabitur, dando mane singulis diebus per mēsem cōtinuū. Cum aqua pulegij & puluere diarrhodon abbatis, facta purgatione, valet cōtra inflammationem stomachi. Cum aqua scabiosæ, tollit torsionē corporis, quæ venit ex causa veneni, & si est ex alia causa, detur cum aqua rutæ: & syrupo de nenuphare. Cū aqua rutæ, valet ad colicam passionem. Cum aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæmorrhoidas & alias passiones inferiores. Cū aqua absinthij, valet aduersus morsum venenosarum bestiarum. Cum aqua endiuiæ vel eupatorij, valet cōtra omnia apostemata hepatis,

patis,& contra hydropisim. Cum aqua pentaphylli, valet contra ictericiam. Cum aqua artemisiæ, valet contra pasionem matricis & asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem dentium. Cum aqua mentastri, vel aqua vitę, tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit podagras frigidas. Cum aqua parietariæ & plantaginis, curat podagras calidas. Cum aqua agrimoniæ, valet paralyticis. Cum aqua eupatorij, tollit pasiones splenis. Cum aqua rorismarini confortat stomachum. Cum aqua calamenti, valet ad catarrhum, qui descendit in pectus. Et tandem valet omnibus pasionibus, si detur cum aqua appropriata pasioni, & dicitur aurum potabile, & est pretiosius omni medicina, sicut aurum præstat reliquis mineralibus. Cum aqua betonicæ, valet contra iliacam & colicam pasionem. Cum aqua nasturtij & millefolij, prouocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superioribus non multum diuersus & bonus, quem ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsierit victum: translatum ex manuscripto Germanico. Sunt aliqui, inquit, qui ex vitrioli Romani aut Vngarici lib. x. aut xij. in bocia perlutata, aut terrea inuitreata olla, quam in

latus inclinant in ipsa fornace, iunctura cum suo recipiente diligenter perlutata, vi ignis oleum vitrioli eliciunt. Alij per ascensum vbi destillauerint, separant phlegma ab oleo, rursumque idem phlegma capiti mortuo affundunt, & denuo destillant vt prius, idque repetunt toties, donec vitriolum penitus factum fuerit inutile, nihilque olei contineat. Et licet his modis extracta olea, ad multa variaque sint vtilia: ego tamen, vt intra corpus, aut quocunque alio modo vsurpari oleum possit, ita in eius præparatione procedo. Accipio ollas nouas etiam nō inuitreatas, quibus indo vitriolū, & igni admoueo, vt liquescat vitriolum. Potest tamen etiam quamuis non ita necessarium sit, eidē aqua affundi, & spatula lignea agitari, & sic iuxta ignem exiccari. Hac prima calcinatione, à venenositate sua perpurgatur vitriolum. Tum rursus in puluerem redigo vitriolum, & per cribrū setaceum subtile transmitto, vt exactè in puluerē redigatur, & si quid fuerit crassiusculū, rursus tero, &c. Postea calefacio aquam, eámque ita feruidam, in vase satis amplo & capaci existente puluere, affundo, atque spatula lignea agito aliquoties, sícque sino, vt per noctem quiescat. Mane post residentiam, aquam puriorem omnē, quoad eius fieri potest, aufero, turbidam verò per filtrum destil-

lo.

Io. Fæcibus iisdem post destillationem relictis, rursus affundo aquam feruidissimam, rursúmque agito, separo, vt supra, idque tan diu repeto, quoad vitriolum nullam amaritudinem in se habeat, aut aquæ cõmunicet. Hoc clarum ex vitriolo lixiuium aut aqua, iuxta ignem, tandiu coquatur, donec in vase in lapidẽ coierit, aut concreuerit, consumẽdo aquam. Huius decoctionis beneficio, tolluntur omnes phlegmaticæ & crassæ humiditates, & quo penitius exiccabitur, eo subtilius, melius, ac præstantius fiet oleum. Vitriolum sic percoctũ & exiccatum, rursus puluerisо, eiúsque pulueris ℔ vj aut viij. in bociam ter ream inuitreatam, aut ollam mitto, atque in fornace ita in latus inclino, vt collũ eius extra fornacem, per duorum digitorum longitudinem, promineat, & coniungatur cũ recipienti suo, bene iunctura perlutata. His paratis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix sentiatur, deinde verò paulatim ignẽ fortifico, per diem vnum aut alterũ. Etenim si ignis à principio fuerit vehementior, recipiens mi nimè erit ferendo, sed dissiliet. Apparebũt in destillatione spiritus candicantes, qui in recipienti cõspici possunt. Illi enim indicio erũt, deficientis aut excedentis caliditatis. Cauen dum autem est, ne spiritus cohibeantur à debili igne. valido enim igne promouentur. Est

autem ignis tandiu ſeruandus, quandiu ſpiritus apparuerint. Vltimo debet fortiſsimus eſſe,etiam ex flammis.Vbi ſpiritus deficiunt, refrigeſcat per ſe, & infunde in bociam Venetianam vitream, ibi per duos dies ſtet, vt clareſcat. Quo facto,oleum ſeparetur à fæcibus in aliud vitrũ Venetianum in quo ſeruetur.Neque enim quouis vitro,ſed fortiori conſeruari poteſt.Vſus olei eſt multiplex.Peſtis tempore, ſumitur in ceruiſia,vino,aqua, carne,aut brodio calido,mane.ſic enim pręſeruat ab aura venenata, & à veneno quoq;. Contra infinitos alios morbos, datur diuerſis modis,nunc guttæ ij. nunc iij. plures aut pauciores,pro neceſsitate.Oportet autem vt cum liquore cui admiſcetur, probè miſceatur,agitãdo: nam ſua natura oleum fundum petit.Modus autem in exhibitione olei ſit,ſaporis in acidum mutatio. Bibitur in die bis, mane iij.vei iiij. horis ante cibum,& veſperi à cibo. Quomodo autẽ ad particulares morbos, & cum quibus liquoribus exhiberi debeat,lege in præcedentibus.Contra ſitim datur cum aqua portulacæ. Ad ſynanchem & inflammationem oris & pariſthmiorum, cum aqua foliorum quercus. Ad epilepſiam valet oleum vitrioli, ſi vnà deſtillentur perſicorum nuclei.Ad ventris dolores, conferũt vinũ optime rectificatũ, & oleum oliuarum

purgatū, cōmixta cū oleo vitrioli & potata: purgat enim & sanguinē mundificat, appetitū excitat, & omnes futuros morbos abigit. Valet ad memoriam, & acuit ingeniū, cum aqua fœniculi, vel apij, aut aqua lilior. Mēses mulierū inordinatos, reducit in viā: nā abundātiā eorū cohibet, defectū verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, sic scribit quidam ex Gesneri amicis. Præcipua eius vis est, Montano etiam astipulante, vt homines tardius senescere faciat, dentésque pessimos ac purulentos, efficiat pulcherrimos, ac firmissimos, gingiuas etiam firmas reddat, si cum vna aut altera guttula, quotidie dentes leuiter fricentur. Quo & curtisana quædam mulier, dentes suos Venetiis ab omni immunditie ac prauitate, in plurimos annos, solidissimos retinuit & conseruauit. Noluit tamen Montanus, absq; aliorum simplicium additione ad morborum curationem, & symptomatum remotionem vti: semper enim ad ea quæ moderatiora, & tutiora essent, respexit. Hæc ille. Ad morbum schorbugium (scorbuticum) quidam non sine maxima mercede, vsus est fœliciter.

De vsu olei vitrioli Arnoldi. ℞. Theriacam optimam, adde paucas guttas olei vitrioli, stēt simul mixta donec vtaris. Si quis decumbat, nō tamen ad mortem, ℞. huius mixturæ pond

pondus aurei aut si homo non imbecillis sit, paulò plus, & cum pauco vino mane hora 4. mediocriter calidum propina totum: & si quid parum remanserit in fundo, id quoque vino ablutum bibatur. Inde æger in lecto bene coopertus & capite obuolutus, ita vt totius corporis nihil quam os emineat, per 4. horas iaceat, & sudet quantum potest, nec dormiat. Tum linteis mutatis, maneat adhuc in lecto (non sudando) per 3. horas priusquam edat aliquid. Tunc edat aliquid, & bibat vinum vetus bonum.

Post hoc pharmacum medicus poterit etiam aliis medicamentis vti, vt purgantibus & confortãtibus. Natura huius medicinę est, omnem morbũ imminuere, & viam præparare ad sanitatem, ídque cito & breui tempore, fac modo vt æger pareat, & bonã dietam seruet. Curandum vt quatuor prædictis horis rectè & copiosè sudetur. Ritè enim adhibitus hic potus, nunquam frustratur medicum. Curandũ ne æger cũ sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vitrioli vtitur. Recipit vini maluatici ℥ ij. olei vitrioli ℥ ß. Experimentum mirabile, si detur in hora doloris sine febri. Prodest etiam si locus dolorosus inungatur cum oleo vitrioli, præmisso enemate. Ad anginam remedium expertissimum, Alexij Pedemontani

℔ j.

℔ j. ℞. Olei vitrioli Romani, guttas tres, quibus in vinum iniectis, fiat gargarifmus. Eius guttæ ij. cum aqua faxifragiæ, vrinam prouocant. Ad vlcera mala tibiarum, aqua aluminis valet, cum modico olei de vitriolo mixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcinatum,& puluerifatum, fuperinfunde aquam vitæ,vt ij. digitos excedat, fine vt quiefcant per triduum aut quatriduum, poftea infunde aliam,& fimiliter fac, deinde abftrahe aquam vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua conuenienti: fex aut vij. dies oleo vitrioli madidum linteolum applicatum fronti, grauẽ capitis dolorem curaffe,retulit quidam. Dolorem ventris & ftomachi, leuat potio olei de vitriolo,cum ʒ ij. vini maluatici. Oleum vitrioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, purgat. Quidam curauit eo colicam defperatam:& exhibuit in afthmate phlegmatico,in periculo fuffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando fumpferat ʒ j. pituitofis omnibus affectibus vtilifsimam,præfertim ventriculi. Ad verrucas tollendas,fingulare: arbitratur quidam etiam vtile effe ad clauum, quanquam expertus non fit.

Oleum vitrioli noftrum fic fit. Recipe de vitriolo meliori,quantum eius habere poteris,diffolue illud in aqua calida, poftea permitte

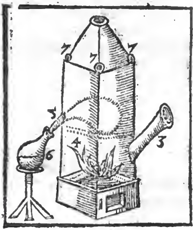
permitte vt aqua rursus clarescat, & destilla per filtrum, & quod destillatum est, pone in vas cupreum, vel deuitreatum. Post rursus in aliud vas vitreatum pone, collocando intra carbones, vt vitrum ad summum rubescat: postea iterum dissolue vt prius, per filtrum destilla & exicca, quousque bene rubescat. tum teratur minutissimè, & triti vitrioli pone ℔ j. aut ad summum ij. in vas vitreum seu bociam, & antequam imponas, infunde aquę vitæ sine omni phlegmate cyathum dimidium in vitrum, ac tandem superaffunde puluerem vitrioli, & mitte bociam contra bociam in furno apto, & dato ei primo quidem ignem leuem, quousque fumi albi comparuerint, post augmenta ignem, & dato ei ignem flammeum, ad finem vsq; continuando. Post accipe omne quod destillatum fuerit, & in retorta destilla per arenam. At rursus quod destillauerit, iterum in retortam infunde & rursus destilla, ídque toties, quousque nullæ facies in retorta manserint. Tum destilla in balneo forti, & separabitur quinta essentia, & phlegma, & manebit oleum purum in fundo vasis: quod si non satis purum aut mundum inueneris, ponas iterum per se solum in retortam, & iterum destilla semel per arenam, & habebis oleum optimè rectificatum: quod serua, quia carum.

Olei vitrioli præparationem ingenioſam, probatam, necnon abſolutam integrámque, docet quidā magnus eius artifex,in ſequentem modum,ex Germanico tranſlatum. Ad olei deſtillationem, ante omnia extruenda tibi erit fornax quadrata eius amplitudinis, vt in ea collocari facilè poſsit bocia magna perlutata, vitrea, octo aut decem menſurarum capax,magno & amplo ventre conſtās. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis aut circiter,deinde craticulam collocato ab hac iā dicta altitudine, circiter pedem vnum cum dimidio diſtantem.Tum per mediam fornacem ferrum oblongum, & forte, optimo luto perlutatum, & pertingat ab vno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam & ferreum baculum aut ſtylum,adaptato pigrum Heinricum fornaci,ſecundum latus, prout ſequens figura tibi depingit. Sit autem Heinricus piger ea magnitudine, vt caput penè ingerere poſsis. Quibus paratis, cōtinuetur fornacis extructio ſupra ferreum baculum per pedis vnius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, vſque quo vitrum, in quo vitriolum continetur, fornaci imponas. Et nota, iſtud latus verſus pigrum Heinricum debere à craticula, vſque ad ſummitatem eſſe apertum, quoad vitrum fornaci ſit impoſitum. Parata fornace,acci

ce, accipito vitrioli ℔ xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quoad puniceo colore tingatur, aut inſtar lapidis induretur: tum perfracto vaſe terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutiſsimè piſtetur. & puluerisatum, impone vitro huic magno, cuius ſuprà facta eſt mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta eſt, ponatur per tranſuerſum ſupra tranſiens ferrum, deorſum collum vertendo, quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens cõmodius poſtea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad ſummum vſque claude, vitrum ſimul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad ſummitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine, cum ſuo operculo, quod admoueri & remoueri poſsit, reliquis tribus angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantum capere poſſint. Dehinc fornax paulatim eſt contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in ſummo foramen quoque ea amplitudine relinquatur

linquatur, quæ manum intromiſſam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricādum, quod claudi poſsit, aut aperiri. Poſteaquam fornacis extructionem vnà cum bocia ei indita, ita perfeceris, rurſus alio opus eſt vitro magno, capaci octo vel decē menſurarum, idque collo bociæ, quod extra fornacem eſt exertum, accommodandum, more vaſorum recipientium, ita vt collum alterius ſatis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque ſimul, diligenti ſtudio, & optimo luto, coniungantur, vt moris eſt. Totam hanc fornacis & vaſorum deſcriptionem ſequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Heinricum, non debere ita exactè craticulam attingere, ſed ſatis eſſe, ſi carbones eò deferat.

1. *Porta, per quam aer ſubingre diens, ignē fouet.*
2. *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3. *Piger Heinricus, carbones deferens.*

4. *Locus, quo repositũ est oblongum ferrum, sustinens bociam.*
5. *Collũ bociæ prominens, deorsum inclinatũ.*
6. *Recipiens illud magnum.*
7. *Ventilia quatuor in fornacis angulis sita.*
8. *Foramen magnum, in summitate fornacis existens.*

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Heinricus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia claudẽdum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox stillabit oleum clarum: vbi olei color clarus cœperit fieri obscurior, & oleum vtcunque turbidum, ignis erit fortificandus, & sequetur materia rubra, quæ propellenda est, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam per foramen, quod in summo existit, carbones iniicias, & fornacẽ iis repleas ad vẽtilia vsq;, quæ aperienda sunt, nec vllum clausum relinquendum. Sic destillatio est continuanda, quandiu destillat, id quod fit 24. aliquando 30. horis quibus continuè, sine vlla intermissione, destillatio absoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectissimum.

Itaq

Itaque hic modus, non ſemel, vtpote veriſsimus, à quodam inſigni artifice eſt probatus. Vbi notandum eſt, recipiens vas refrigerandum eſſe, alio vaſe aqua frigida pleno, cum epiſtomio, vt ſuprà recipiens vas, continuè aqua frigida deſtillet: aut impoſito huic vaſi filtro, aqua ſimiliter ſupra recipiens deſtillet, ſicque refrigeretur recipiẽs, quod vi excedentis caliditatis alioquin diſsiliret. Poſt abſolutam deſtillationem, & fornacis, vitrique refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea aut rubra materia, quorum vtrunque ſeorſim eſt ſeruandum. Alius exiſtimat conſultius fore, vt, poſtquã rubra materia comparuerit in deſtillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum aliena quadam qualitate afficiatur. Vſus huius olei eſt, contra quaſcunque febres: contra colicam, & ſtranguriam: contra lapidem aut arenulas veſicæ. Suffocationi vteri, peſti, lepræ, dyſenteriæ, dentium dolori, tuſsi, pectoris apoſtematis, & pulmonum, aſcendenti etiam & quaſi ſuffocanti pulmoni, valet apprimè. Hydropiſim à quacunque cauſa curat, contra podagram, paralyſim, &c. prodeſt. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane, aut veſperi.

Leonhardus Fierauanti, lib. 2. ſecretorum

lingua Italica ſcriptorum,modum docet de-
ſtillandi oleum vitrioli. qui à cõmuni modo
nihil omnino differt, niſi quod deſtillatio o-
lei octauo demum die, aut decimo abſolui-
tur, & à principio, vt videtur, ignem flam-
meum excitat, & oleũ ipſum nigrũ deſtillat.

Oleum vitrioli compoſitum. ℞. Sacchari
puriſsimi & albi ℔ iiij. rhapontici ℔ j. rha-
barbari ℥ j. florum mercurialis ℔ j. piſtatis
& contuſis omnibus ſimul fiat paſta. Poſtea
accipe aquæ vitæ optimæ, ℔ iiij. & omnia
ſimul in retortã conijce, quæ diligentiſsimè
ſit perlutata, ac pone in fimum equinum ca-
lidũ per ſex dies, poſtea deſtilla per balneum
Mariæ, quoad nihil amplius eliciatur. Tum
fæces relictas in ſacculo lineo, fortiter torcu
lari exprime. Deinde accipe aquę fumiterrę,
bugloſſę, ſcabioſæ, ana ℥ vj & cum his aquis
lauato diligenter fæces expreſſas, & rurſus
torculari exprime, ac poſtea abiice. Ac eas
quidem duas aquas, quas per expreſsionem
collegiſti, deſtilla per filtrum toties, quoad
ſatis clara appareat. Poſtea cum prima aqua
commiſce, & ſimul omnes deſtilla in balneo
Mariæ. Vbi autẽ ex tribus iſtis vnam aquam
perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone ʒ j.
olei vitrioli finiſsimi, & ſerua in vaſe vitreo
ad vſum. Hanc aquam paraui tempore æſta
tis, & maximo ſucceſſu ſum ea vſus. Stoma-
chum

chum debilē restituit, sanat lienem, dolorem capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conseruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, sanitatem conseruat, qui ea fuerint vsi. Modus autem, & quantitas est, vt mane excipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis est, post cuius assumptionem, cibus ad minimum 4. horis tardetur, eóq; die cibis boni succi vtatur.

Vitrioli oleum corrosiuum. Vitrioli Romani ℔ vj. salis cōmunis ℔ j. ß. calcinentur simul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & puluerisa simul, ac diuide in tres partes. Postea habeas tres bocias similes testudini, optimè luto sapientiæ perlutatas, & in vnam quamque harum pone vitrioli rubificati partem tertiā, & omnes tres bocias in vnam fornacem reuerberationis ponito, sícque vi ignis omnem substantiā extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentum, & nonnunquam satis difficulter, nec statim procedit. Quod ita destillatū fuerit, in vitro satis amplo seruetur, ne dissiliat. Atque hoc liquore aperiūtur omnia apostemata, & mūdificantur omnis generis vlcera putrida, saltē superficie tenus attingendo, & citò operationē facit mirabiliter. Cancros & cancrosa mortificat, & multa alia, quæ ipse inspexi, facit. Fallopius in secretis.

Aliter. ℞. Vitrioli Romani ℔ vj. ſalis ammoniaci, ſulphuris, cinnabaris, auripigmẽti, aluminis rochæ, ana ℥ vj. calcinentur omnia vt prius, ad rubedinẽ, poſt redigãtur omnia ſimul in puluerem ſubtilem, & poſitis omnibus in bocia (vt ſuprà) per ſex dies cõtinuos vi ignis deſtillato, cauẽdo ne iuncturæ alembici malè ſint clauſę, &c. Hoc liquore quęuis membra poſſunt amputari, ſi in eo lignum ex olea arbore madefiat, & hoc ligno ſignetur locus amputandus. Et id quidẽ tantæ eſt efficaciæ, vt carnem aperiat, ac ſi raſorio diſſecta foret, & operationem ſuam facit, ſine vlla ſanguinis effuſione, aut hæmorrhagia. Atq; hoc cauſticũ eſt ex ſecretis ſecretiſsimis totius Chirurgiæ, & à meipſo pluries probatum, atque ab aliis, vt ego ſæpe aſpexi. Idem.

Oleum vitrioli naturale & ſubtiliſsimum, dulce guſtu, quod pro miraculo habetur. ℞. Vitrioli Vngarici ℔ iiij. tere ſubtiliſsimè & in bocia deſiccetur, deinde rurſus in aliam paruam bociam perlutatam impone fortiter conſtringendo, & impellendo. Tum ſuperinfunde vini ſublimati, rectificati vſque ad ſummum ℔ iiij. deinde repone ad digerendum dieb. 40. poſtea deſtilla, & videbis oleum vitrioli natare in ſuperiori parte vini ſublimati. Oleum verò vitrioli commune permiſcetur cum ſua aqua, ideóque habet

opus rectificatione, Ex lib. man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancrũ & fistulas, & præcipuè vlcera antiqua corrosiua, sic fit. ℞. Vitrioli Romani vsti in cacabo ad rubedinem ℔ j. puluerisetur subtiliter, deinde adde olei oliuarum ℔ semis, pone in bociam vitreatam, & sublimetur communi modo: tum destilletur cum bocia contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt ascendat, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancrum, sic scribit. Extremis morbis extrema remedia optima sunt: cum igitur cancer huius sit generis, licet ipsi extrema adhibere remedia, cuiusmodi est oleum vitrioli, cuius hæc est confectura, vt sumatur vitriolum rubificatum, ignitũ vtiq; & tritum, & in alembico positum, ingeniosè destilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum vnciis tribus aquæ buglossi, & die secunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, sicque addendo guttam & aquam, vsque ad dies quinque. Istis peractis, oleo prædicto canceris extrema siue margines liniantur, donec cancri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum expertum non est à me, sed ab empirico habui. Cancrosos concoquens humores, cõstat ex succi fumariæ,

borraginis, scabiosæ, de vnoquoque ℥ iij. endiuiæ, scariolæ, cuiusque ℥ ij epithymi, senæ, vini granatorum, ex singulis ℥ iij sacchari q. ß. fiat syrupus. Soluentia sunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, sena, epithymum, aqua lactis cum sena ipsa macerata.

De oleis ex reliquis metallis.

OLeum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris adusti ℔ ij. subtilissimè teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortissimo, fac destillare per horas 24. & habebis oleum fortissimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maximè (Sireion vlcera faciei vocat Theophrastus) cuius generis sunt, cancer, fistulæ circa nares. Noui mulierem cuius nasus ferè totus pessimo vlcere fuerat consumptus, probè curatam hoc solo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. ℥ j. quidam vno coronato vendit. Dosis eius ℈ iij. Vsus in colica, fistulísq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibe vrina, postea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, colorísq; sanguin

guinei,tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam,imbibas quoque vrina,& fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum spissum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiusuis metalli,si extinguantur in isto oleo,statim accipient auri colorem.

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum est.

Oleum lithargyri, pro magno secreto est tenendum, quoniam mirabile est in delendis maculis,pannis faciei, & subtiliat cicatricem,& rubedinem eorum delet.ex libro manuscripto antiquissimo.℞.Lithargyri puluerisati, quantum satis videtur, dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus successiuè, deinde euapora acetum ad ignem.& remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo, & mundo,tũc destilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo,quod ab aqua separatum, est singulare.

Oleum quod fit de calce, est mirabile.℞. Calcis viuæ frustũ integrũ, & infundatur in oleo communi donec dissoluatur, & calx in puluerem redigatur:&postea pone in alem-

bico vitreo & destilletur, & emanabit oleũ quod vocabitur oleum calcinum, &c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicubi apud Theophrastum Paracelsum.

De oleo succini faciendo, ex præscri pto insignis Medici Germani, qui totius etiam Succini histo- riam luculenter descripsit, vt a- liquando videbitur.

OLeum succini nihil est aliud, quàm subtilissima, pinguis & aërea substantia quæ succino inest, extracta arte. Et quam uis non adeò difficile sit elicere tale oleum, requiritur tamen ad eam artem cura, ac aptitudo instrumentorum: quare maximè annittendum vt sequentia præcepta obseruentur.

Quod succinum sit eligendum.

QVanquam non esset inconueniens eligere ad destillationem, & extractionem olei, purissimum, & quod maiorum esset partium succinum, quia sumpta puriore materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia excrementitii humoris ac scoriarum, præterea & non tam facile igne resoluetur, & vno impetu corruet, si maiorum fuerit partium,

ſed pedetentim & tardè liqueſcet, vt quæ ineſt ipſi ſubſtantia ſubtilis melius à fæcibus ſecerni poſsit: tamen in defectu ipſius etiam pulueres, & ramenta ſumere licet, quia & ipſa reddunt oleum, ſi rectè vaſi imponantur. Obſeruandum igitur, vt iniecto ſuccino in cucurbitam, imponantur lapilli ſilices, & deſuper rurſum ſuccinum, & ſic deinceps.

De fornace & instrumentis ad destillationem ſuccini neceſſariis.

Plurimum intereſt habere inſtrumenta apta & idonea, & primum quantum ad fornacem attinet, ſit ea rotunda, duorū cum dimidio pedum altitudine, latitudo verò ipſius diametralis ſit duarum ſpithamarum. Extruatur autem vel ex lateribus, vel ferro luto obducto, habens duo foramina rotunda, per quæ (vt paulo poſt depingemus) canales inſtrumenti ſecundo loco poſiti exire queant.

Porro alia duo præparari tibi curato inſtrumenta, ex cupro intus ſtanno obducta, præſertim inferius, ſuperius habeat figuram cucurbitæ, altitudine ſpithamæ vnius & dimidiæ, ex integra lamina compoſitum, &

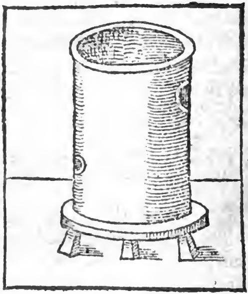
collum

collum ipſius applicetur inferiori inſtrumẽto, illúdque ingrediatur.

Paretur etiam ex cupro operculum rotundũ, & foraminibus plenum, vt tectum eo ſuccinum, emanare & deſtillare roſolutum poſsit. Inferius verò inſtrumẽtum recipiens ſuccinum (eſt enim deſtillatio per deſcẽſum) ſit rotundum, habens collum quod recipiat, & in ſe contineat collum cucurbitæ, capax trium vel quatuor menſurarum, habẽs duos canales, quorum vnus deſcendat, ſitq́; inferior, alter verò aſcendat, & fiat hoc modo.

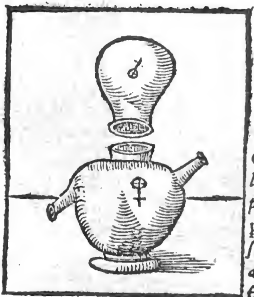
FORNAX.

Foramẽ inferius, p quod exit inferior canalis.

Foramẽ ſuperius ad canalem alterum.

♂ Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conijcitur Succinum cum silicibus.

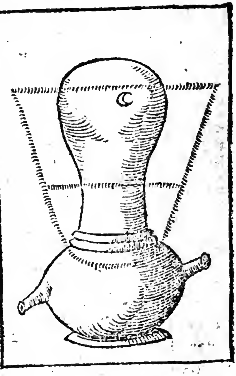
Canalis inferior p quē oleum vnà cum aqua egreditur.

Canalis superior p quē subinde affunditur aqua calida.

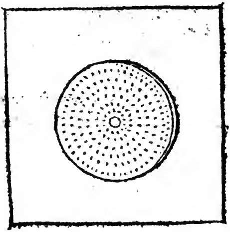
♀ Instrumentum inferius excipiens scorias & oleum.

Cucu

☾ Cucurbita cum inferiori instrumẽto cõiuncta, si sunt vtraque imposita fornaci.

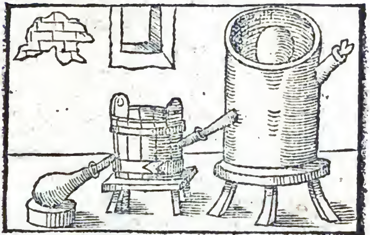

Operculum perforatũ quo obstruitur cucurbita.

Fornax

Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis.

In hac figura,omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta , proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet. Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalis superior dicitur)ligneo cono obstructum. In eadem ad læuam , conspicuus est canalis inferior , cui alius , perfrigeratorium transiens , attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium , cum suo canali ad læuam , cum quo statim recipiens committitur.

De

De destillatione Succini.

POstquam fornacem & instrumenta tibi omnia parameris, accipe inferius instrumentum, impone fornaci & exerito ambos ipsius canales, (vt vides factum in praecedenti schemate)atque illud in fornace optimè munito lateribus & luto, fiétque interseptum satis firmum, ne ab extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando nocere posit, tantúmque ipsi aquae infunde, donec ex canali effluat. Postea positis alternatim & succino, & lapillis in cucurbitam luto vestitam, ita ne succinum, sed potius lapilli operculum attingant, tege cucurbitam, ac operculum clauis ferreis ad latera ipsius infixis munito, ne illud vi & impetu caloris excidat. Sed potius onus sufficere queat, & impone cucurbitam inferiori instrumento, ac locum, vbi coniunguntur obline luto, ne aliquis vapor exire posit. Similiter & canalem ascendentem obstrue ligneo cono, vt extrahere eum posit, si affundenda est aqua calida: quod fiet, si parum ipsi inerit, & oleum exire nequiuerit. Canali inferiori appone alium canalem stanneum, vel ex cupro confectum, transeuntem vas aqua frigida repletum, quae vbi calefacta fuerit, aliam frigidam affunde. Illi verò canali receptaculum adiungito

gito, in quo sit ℔ j. aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum & capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vitreum vel figulinum, munitum vitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit viredinem ex ærugine quæ cupro inest, omniáque optimè & diligentis. obstruantur. Hæc vbi facta sunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende ignẽ placidum, suppeditantem ex omnibus partibus æqualem in principio calorem, & auge eum successiuè, vsque ad vesperam (vno enim die ea destillatio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus. Et obseruandum est, vbi cucurbita quasi excandescit, absolutam esse destillationem: quare ignis remoueri potest, stent tamen sic per integram noctem sine igne, vt per se frigefieri possint. Postea exemptam cucurbitam, reperies vacuam à succino, lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi fuligine obductos. In fundo verò inferioris instrumenti cernes fæces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato: quæ vtraque reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

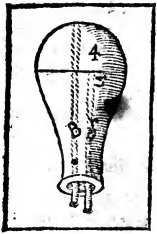
De rectificatione.

VEniendum iam ad ſecundam & poſtremam deſtillationem, quæ fit per aſcenſionem, & eſt rectificatio olei, id eſt, puri ab impuro ſegregatio. Peragitur autem ſequenti modo. Accipe cucurbitam vitream, atque in eam infunde aquam cum oleo, vt venter ipſius repleatur vſque ad collum, & impoſito ipſi alembico ſimiliter vitreo, balneo committe, & omnia optimè communire debes, ne calor eam perſtringat, & calida aqua eſt affundenda. Siquidem vitrum calefactum ſubitam frigefactionem perferre nequit, ſed rumpitur. Quibus peractis, applica alembico quoque receptaculum vitreum, & exibit oleum puriſsimum pauca aqua permixtum, quæ ſegreganda eſt ab oleo, inſtrumento vitreo, quale eſt Valerij Cordi, quo ſemper eſt vſus, vel ipſius defectu, alio infundibuli formam referente. Innatat enim hoc oleum aquæ.

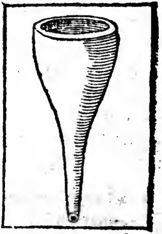
Poteſt autem hæc deſtillatio quoque fieri per arenam eodem modo, obducta tamē cucurbita luto, ne calore frangatur: ſed melius & purius fit per balneum.

Inſtru

Instrumentum Valerij Cordi.

Segregandi instrumentum aliud.

4. *Est spacium vacuum.*
B. *Canalis per quem in spacium vacuum aër ingreditur.*
2. *Spacium olei & aquæ.*
A. *Canalis per quem aqua egreditur.*

De extracti & rectificati olei viribus & vtilitate.

APpellatũ fuit olim hoc oleum sacrum, propter vires eius nimirum admirandas & arcanas. Habet quidem easdem, quas succinum ipsum, verùm multo efficaciores. Nam quicquid efficaciæ & virium in quinque, sex, vel septem succini libris inest, in vnã

libram facilè redigi poteſt. Quare plurimum confert Epilepticis, Paralyticis & ſpaſmo laborantibus;& mulieribus patientibus ſuffocationes matricis. Confortat etiam fœtum in vtero.

De oleo ſuccini, eiúſque virtutibus, ſic quidam ſcribit. Superat ſua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, quas vocant, omnéque aurum potabile, præſertim in apoplexia & epilepſia curanda.

De oleo ex lateribus.

OLeum benedictum ſiue laterinum habens in ſe multas virtutes ad ægritudines frigidas, vtiliúſque balſamo virtute ſua & ſubtilitate. ℞. Laterum vel tegularum rubearum nouarum ab aqua intactarum, quãtitatem quam voles, contunde in paruitatem cicerum, canabis, milij, aut etiam ſubtiliſsimè cribrentur. Poſtea mittantur in vaſe vitreato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde proiiciantur in oleo oliuarum antiquo & claro, ſi haberi poteſt, in vaſe terreo vitreato. Et dimittatur ſic ſtare per vij. dies & plus, & ſi fracturæ ſint groſſæ, conterantur in puluerem ſubtilem, & in cucurbita magna pone, & ſuperpoſito alembico deſtilla lento igne. Et ſcias quod de ℔ j. olei ℥ j. tantum exibit, cuius virtus naturalis maior

eſt, quàm

est,quàm in balsamo naturali ad omnia curãda, & est calidius ipso,& propterea dicitur oleum benedictum, maximè ad morbos frigidos curandos,& quanto antiquius,tanto melius.

Probæ agnoscendi ipsum sunt, quòd oleum oliuæ tenet hoc oleum suspensum in medio sui: vel circa fundum,non tangendo fundum. Vnde ostenditur ipsum calidius esse & magis leue. Illud verò quod non est laterinum, est graue. Et ideo si iactetur gutta in ipsum, petit fundum. Et in hoc cognoscitur eius grauitas & frigiditas.Item hoc oleum reddit fortem odorem,& in colore est rubeum. Et gutta eius posita in manu,statim euanescit & dispergitur per totam manum. Et si ferrum liniatur eodem oleo, statim ardet, & accensum facilè non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei destillatio:sapienter aperi vas,postquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem laterum,& iterum impone de aliis pulueribus,si vis plus habere de ipso oleo, & destilla vt prius.Et destillatum bene serua in vitro bene obturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur, in frigida causa,interiori & exteriori.Primò reducit omnia membra aliquo accidente infrigidata,si membra læsa eo inungantur.Item ad

ſanandum vulnus, ſi herba appropriata aliqualiter in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fiſſuras tempore hyemis. Item ad neruos infractos ex gutta, vel alia cauſa, & ad manuum & capitis tremorẽ. Podagræ & artheticæ frigidæ, collo dolenti & circuntenſo cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & veſicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoq; veſicæ, intus & foris, quæ agnoſcitur per mordicationẽ virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati vrinæ. Itẽ paſſionibus aurium ex frigiditate, vt ſurditati & ſibilo & fluxui malorũ humorũ ad aures, panniculum ipſo intinctum auri immittendo. Item cõtra vermes auriũ ab intra natos, vel extrinſecus ingreſſos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris: & matricũ doloribus in omni ætate. Dolori quoq; ſciatico, renum & ſpinæ dorſi: addi tamen poſſunt ei herbæ, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, vt ſaluia, pulegium, abſinthiũ, ſerpyllum, origanum, betonica, hyſſopus, dictamnus. Item omni puſtulæ & apoſtemati crudo non bene maturo, quia crudũ citò maturat, & maturum citò diſſoluit. Cui ſi addatur radix lolij & vitellus oui & cępe album, coctum ſub cineribus calidis, prodeſt vehementer, ſi ſuperponatur. Item valet duritiei

ſplenis

ſpenis propter infrigidationem nimiam, quia citò humectat & ſuauiter ipſum calefacit. Itẽ epilepticis & caducis, ſi cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & naſi, propter cauſam frigidam vndecunq; venerit, ſiue oculi lacrymentur, ſiue nares ſint plenæ phlegmate, ſi loca earum cum ipſo inungantur, ſiue etiam per os ſumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, ſi cũ eo vngantur calefacit, & mirabiliter conſortat. Item vncta poſteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum, & retentioni intempeſtiuæ menſtruorum. Item educit fœtum mortuum, aperiendo orificia venarum. Item valet ſanguini coagulato ex percuſsione. Et ſterilium mulierum malas exiccat humiditates. Item tuſsi frigidæ & oppletioni pulmonis, bibendo ipſum, & pectus inungendo, & valet tuſsi ſiccæ & molli, quæ vocatur ſtrictura pectoris, & diſſoluit illic congelatos humores, & canales pulmonum aperit. Inunctum quoque oculis lacrymantibus ſubuenit, ſi ſuper palpebras fiat inunctio. Item valet inflationi ipſorum, dolori & rubedini per inflationem, vel abundantiam ſanguinis in ipſis factam. Item omni morſui

venenoſo,vt ſcorpionis,araneæ,veſpę,apum, ſerpentis,ſi locus percuſſus ex eo inungatur. Item valet ſyncopi,& debilitati cordis,& ſtomachi,ſi ex eo bibatur cum bono vino. Item valet piſcatoribus,ſi eorũ retia tali oleo inungantur antequam vadunt piſcatum,trahit & allicit piſces odore ſuo. Item valet contra potionem opij vel hyoſcyami. Item dolori ani & lumbricis bibitum & inunctum, maximè ſi ei abſinthium fuerit admixtum. Item valet ſputo ſanguinis, & mictui ſanguinis. Et cui coagulatus eſt ſanguis in capite, & cauſa ſit apoſtematis generati, vel ex percuſsione, ſi locus ipſo inungatur,ſanat. Item valet crepatis, ſi ſupra locum fit cum ipſo inunctio & emplaſtratio,cum ſucco abſinthij. Item contra ſcabiem duram, & ſiccam capitis inungendo. Item omni fiſtulæ. Item lapidi veſicæ & renum,ſi herbæ ad hoc appropriatæ, ſcilicet ſaxifragia,milium ſolis, ſemen petroſelini, fœniculi, ſanguis hircinus, ei permiſceantur, & in potu tribuantur. Benedictus Deus,cuius immenſa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum,& grana paradiſi, & pyrethrũ,de quolibet ℥ j. caſtorei ℥ ß. & cum hoc vnxeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia

extin

extinguatur. ℞. Bombacem aut ſtuppam,& madefac in oleo benedicto, & cum ſeuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua ardere. Item ſtercus columbæ cum oleo benedicto mixtum,& cum eo lignum linitum,& in ſole calido poſitum aliquandiu,per ſe accendetur. Item accipe calcem viuam, & ſulfur æqualium partium, & diſtempera cum oleo benedicto, & forma inde pillulas,quas proiice in vrnam aqua plenam,& exibit inde ignis. Vt filum candelam ardentem extinguat, tunc circumuolue candelam, & linias ipſam cum theriaca bona, & extinguetur.

1. DE AQVA VITAE SIMPLICI ET COMPOSITA.
2. DE SVCCIS ET EXTRACTIONIBVS.
3. DE SALIBVS.
4. DE BORACE.
5. DE AVRO POTABILI, ET OLEO AVRI.

De aqua vitæ, ſeu vt vocant, ardente, deſtillanda, déque eiuſdem facultatibus.

QVAE è vino, aut eiuſdem fæcibus, deſtillatur aqua, aliis dicitur aqua vitæ, quòd vitam nimirum fulciat, ſeniúmque remoretur: ſed aqua mortis rectius vocari poſſet, ſi non ritè fuerit parata, vtpote quod talis plus incommodi, quàm commodi afferat, vt refert author Pyrotechniæ: aliis verò ardens appellatur, quod pilis capitis ſuperaffuſa, vel panno, adhibita candela ardente, ſtatim inflammetur, videantúrque capitis pili vel pannus ardere, licet neutrum conſumatur. Dicitur etiam ad extremam ſub

mã ſubtilitatem redacta, à Chymiſtis, Quinta eſſentia. Deſtillatur verò, ex generoſo nõnunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex fæce cuiuſque villi vapeſcentis, per turbinem ſeu metam furnariam prunis moderatè excalefactam, exprimitur, vt author eſt Lemnius. Cæterum quando ex ipſo vino aqua vitæ deſtillatur: audio, inquit Geſnerus, ex ſatis magna vini quantitate, parum aquæ ardentis deſtillari: ex fæcibus contra multum. E vino Alſatico, aqua vitæ non vſqueadeò bona deſtillatur. Porro vinum ardens, leuitate ferè reliqua omnia humida ſuperat. Quum enim quatuor ſint (vt idem Lemnius author eſt, lib. ij. cap. xxxiiij. de Occult. naturæ miraculis) quæ leuitatis ac grauitatis ratione inter ſe certent, vinum, aqua, mel & oleum: horum omnium leuiſsimum, minimíque ponderis eſt vinum ardens, quod oleo admixto fluitat ſummáſque partes ſubit, oleo in imis ſubſidente. Eſt enim illi prorſus excocta terrea omnis concretio, totáq; illius ſubſtantia ignea, aëreáque effecta eſt. Proximum huic leuitate eſt oleum, &c.

Quod ſi experiri velis, ſyncerâne ſit, an adulterina hæc quinta eſſentia, mantile aut linteum liquore illo madefacito, & flammæ admoueto, ſi confeſtim inardeſcat, illæſo intactóque linteo, efficaciſsima eſt. Inflammeſcunt

scunt si quidẽ sudariola aqua hac macerata, at non consumuntur. Flamma enim leniter modò peplo incumbit, nec penetrat, sed lambendo absorbet cognatum sibi ac familiarem, igneæq; naturæ liquorem. Quod si volæ manus nonnihil imponas, admoueris-que ardentem papyrum, ardescit quidem palma, at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus sum expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim asperum intensúmque gelu existat, liquor is gelu nunquam congelascit, nec in glaciem concrescit aut cogitur, adeò vt atramentum scriptorium, tum pleraque alia, quibus guttas aliquot admisceri contingit, nunquam frigore constringantur, ídque ob extremam caliditatem ac tenuitatem, quibus est imbuta. Commixtum sali hoc ardẽs vinum, & appositum igni, recepta flamma, astantis formam cadaueris similem efficit, Ringelbergius. Ouum decoquit, carnes coctas vel crudas à putredine conseruat, vbi in eadem intinguntur: vinum turbidum, si cum ea misceatur, clarificat & restaurat. Mustum clarum reddit: vinum pendulum, acidúmque, affusa restituit. Herbarum omnium virtutem si in ea ponantur, extrahit, præter violæ odorem, quem non retinet. Odor ipsius reptilia interficit, & venenum fugat, Vitalis

Eſt & hoc mirabile, quod à fide digno accepi: Si guttæ aliquot aquæ bombardis infundantur, vt cum puluere commiſceantur, & poſtea incendantur, diſsiliunt ſtatim. Eodem modo etiam franguntur petræ: & audio ſic factam viam, à Valle Tellina (puto) Mediolanum verſus. Ex ſtillicidio illo, quod fit ex vino bis aut ter aduſtionem paſſo, mira excitantur, & vtilia. Panniculus enim illo infuſus (vt modò etiam dictum) citra filorum læſionem totus inflammeſcet: quod quartam aduſtionem ſuſtinuit, in aëra ſi proieceris, nihil ex eo ad terram deſcendet. Piſcem ſi volueris meliorem ſaporem habere, in hoc vinaceo ſtillicidio eneca, & in eo eſſe ſinito: ita perdurabit ad compluſculos dies. Si hac ratione piſcem enectum ſale & pipere cōdias, nihil erit ſuauius, præſertim ſi ex optimo genere fuerit piſcis. Aqua ardente, quæ ſæpius deſtillata fuerit, ſi manus laueris, ardebunt quidem, ſed citra noxam, Gaudentius Merula Memorabilium lib. 4. Quod ſi inter deſtillandum, puluis ſulfuris viui permiſceretur, accenſa aqua vitæ, fortius arderet. Dolorem capitis ſedat, ſi ex materia frigida fuerit. Si bibatur ieiuno ſtomacho per biduum, cum pauca theriacæ quantitate, purgat caput, & exiccat eius humiditates. Qui biberit huius aliquid cum alio vino, mane, eidem

conſ

confortat cerebrum. Tenebras oculorum pellit,& pannos eorundem consumit,& humiditatem exiccat. Auribus instillata, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto, sermonem paralytico restituit, si aliquot horis cõtinuetur. Quidam laudauere vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus, vinum Cretense aut Rheticum: validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporatione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta, & mane bibita. In hydrope celebratur eius vsus ad hunc modum: Accipe aquæ vitæ mensurã dimidiam, calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, lauentur pedes, ac immittantur per quartam horæ partem, postea succo vrticæ fricentur plantæ pedum. & circa malleolos, & curabitur, vt nobis retulit Vitus à Rechberg. Aqua ex vino meraco sublimata, valet contra singultum ex vento aut frigore. Alex. Benedict. Germani eam, ardente etiamnum Sirio, mane bibunt vel delibant, pituitæ salutarem arbitrantes, Idem. Ad lumborũ dolores & ad tumores phlegmaticos, hoc à quodam rustico accepi. Habeas patinam aliquam, quæ ab igne non lædatur, eiq; impone pannum: patinam pone in sudatorium clausum, pannus

made

madefiat aqua vitæ optima, ac postea accendatur (neq; enim pannus consumitur, si aqua vitæ fuerit bona) tum ingrediatur patiens balneum, & statim sudabit: calorem enim vehementem facit: hoc fiat quinquies aut pluries pro ægrotantis viribus, & locus dolens aqua vitæ in qua flores spicæ nardi fuerint macerati, bene fricetur, & sanabitur. Ad vesicæ calculum, iubent bibere aquam vitæ, per spacium septem mensium, singulis diebus mane & vesperi, commiscentes vini non destillati partes duas, destillati verò vnam: & hoc modo comminuitur lapis & excernitur. Vulnera lota sanat., itémque cancrum & fistulas.

Vitalis de Furno, ex multis has quoq; illi tribuit facultates: Apostemata rumpit intrinseca & extrinseca, si bibatur, aut extrinsecus cum ea aliquoties liniantur. Oculorū maculas eorúmq; ruborē & calorē aufert, lacrymam etiā ab oculis fluētem restringit. Spleneticis valet & hepaticis, vbi sobriè potetur. Mercurium congelat, cuprum dealbat, spiritus & corpora calcinata soluit. Vulnera curat, omnémq; guttam, cancrum, & fistulam, si potetur, aut locus vulneris abluatur. Intellectum acuit, sobriè sumpta, præterita ad memoriam reuocat, hominem super omnia reddit hilarem, iuuentutem conseruat. Salsum

phlegm-

phlegma, guttámq; rosaceam curat. Narium fœtorem, gingiuarum, axillarúmque tollit. Apostema in gutture rumpit gargarisata. Melancholicis plurimum confert, ischiadicis, podagricis, & artheticis multum prodest. Hydropicos ex causa frigida curat. Colicam passionem patientibus plurimum confert. Cum calce sua in vino soluta, lapidem frangit vesicæ: cum suo sale verò soluta, renum lapidem frangit atq; fugat. Febrémq; quartanam tollit, sobriè assumpta. Leprosus si nonnunquam de illa moderatè biberit, lepra nõ vltra ascendet. Prodest etiam conceptui, si prægnans de illa biberit. Si modicum de ipsa bibatur interdũ, aut in ore retineatur, ipsum rheuma curat. Oculos subuersos, quãdo palpebræ resoluuntur, illita curat. Audaciam præstat, si pusillanimis aliquis aut formidolosus de ea interdum potauerit. Hactenus Vitalis. De facultatibus præterea eiusdem aquæ, in genere, hæc scribit Leuinus Lemnius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nullus, inquit, liquor, qui in aliquem vsum corpori humano adhibetur, est aqua vitæ aut leuior aut penetrantior, aut quæ omnia à putredine, aut corruptione magis præseruet ac tueatur. Cuius vsus sic inoleuit apud Belgas, vt liberalius, quàm valetudini commodum est, assumant. Neq; enim omnibus, aut quouis tem

nis tēpore,eius potus æquè salubris est: macilentis siquidē, siccæq; naturæ hominibus, denique æstate, vsus eius admodum perniciosus est:adurit enim corpora,atque humorem natiuum depopulatur. Obesis autem corporibus atque humidis, quíque pituitosis humoribus redundant,nihil incōmodat: nam & humores excrementosos cōcoquit, & corpora à lethargo,atque apoplexia,morbísque frigidis vindicat ac tuetur. Quapropter hybernis mensibus moderatum illius vsum concedo,nempe sesquidrachmā, quæ cochlearis mensuram implet, exquisitè saccharo edulcatam, adiectóque exiguo panis primarii bolo,quo minus vi adurente cerebrum naréſque feriat, aut hepati noxæ aliquid,penetrabili, feruentíque calore inferat. Foris verò admotum, neruis ac musculis, membrísq; algore oppresſis auxiliatur, omnésque affectus dolorificos, qui in frigidis humoribus consistunt, compescit ac discutit vi calorifica,ac celeritate penetrandi. Quin & apoplecticis loquelam restituit,si seminis erucæ & aceti scillitici momentum illi commisceatur. Quod si id genus vini factitii bis térue,in alueum stillatitium immissum,ignis vi extrahatur, incredibilem vim penetrandi consequitur. Hæc Lemnius.

D De

De instrumentis, quibus ad aquam vitæ destillandam artifices vtuntur.

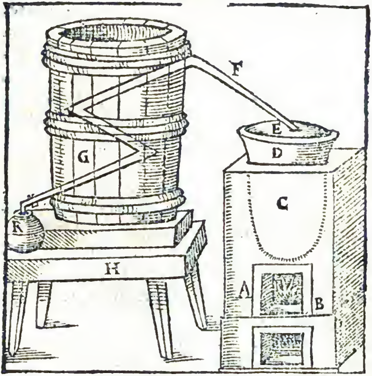
IN destillatione aquæ vitæ, quoniam multi spiritus crassi, vi caloris eleuātur, necesse est temperare eos, & subtiliores reddere beneficio instrumentorum longorum, angustorum, & sinuosorum: nec solum refrigeratione opus, sed etiam in loco frigido, vbi aqua nimirum actu frigida permaneat, ne aliqua viscositas aut crassities ad alembicum perueniat, destillatio perficienda. Vnde factum est, vt ab artificibus varia sint inuenta instrumenta, quæ id præstent.

Aquam ardentem nonnulli per vesicam destillant, de qua consule Lonicerum: verum is destillationis modus, propterea quod aquam affundāt, non omnibus probatur. Vtuntur autem hoc modo, propter compendium, ferè Pharmacopolæ tantum.

Instrumentum ad aquam vitæ, ex vini facibus destillandam.

A. Fornax rotunda forma constans, aut etiam quadrata: parum enim refert.

B. Loe

B. *Locus seu foramen, per quod aheno ignis subijcitur.*

C. *Ahenum seu vas satis capax, continens faces.*

D. *Operculum aheni. Id si aliqua ex parte conuexũ fieret, & in medio, vbi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores multò melius sursum mitteret, quàm si planum fuerit.*

E. *Operculi foramen, in quod canalis insertus est.*

F. *Canalis aneus, seu fistula, deferens vapores. Sit autem hoc modo contorta, & sinuosa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæpius destillari: aut fortè, vt vapores diutius contenti, facilius condensentur. Aliqui sinus aliquot faciunt in fistula, priusquam ingrediatur situlam, quod fortè minus probandum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam.*

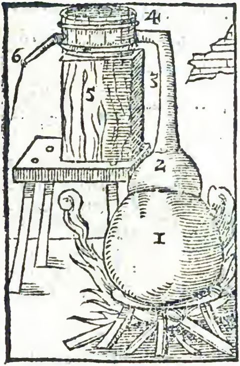
H. *Subsellium, sustinens situlam aqua frigida plenam.*

K. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.*

Possent iuxta hanc situlam duæ fornaces extrui (ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare) quarum altera vicinior sit situlę, altera remotior. In viciniore aheno, fæces primò destillarentur: in remotiore, secũdo, vt subtilior & purior aqua fiat. Verum idipsum minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarum capacem. Ex ijs biduo, bis, térue repetita etiam destillatione, mensuras tres extraxit.*

traxit.

2. *Operculũ.*

3. *Canalis seu fistula, quæ sic κυρτοειδῶς fieri debet. Posset hæc eadem duplex fieri, vt aqua frigida infundi, & rursum calefacta emitti posset.*

4. *Situla, cõtinens aquã frigidam.*

5. *Sedes, quæ sustinet situlam.*

6. *Recipientis aptandi locus.*

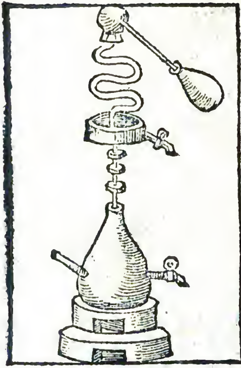
7. *Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.*

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectà ascendit, non vt in aliis obliquè, & forte maior est quoque quàm in aliis.

neque ve-
veſicam ſa
guttula, aut
. Miſcetur
factis. Di-
nam mo-
oli, & fa-
neſcit. Et
ue ſaltem,
ſis extra-

n paratur,
remediis,
Romanum
accipien-
quod ſto-
are) in for-
ubedinem
uerit ita ad
in bociam,
ntum mu-
ſsimè per-
, eáque in
o eſt collo-
acem pro-
ſit inclina-
itidem in
ſum, ſicq;
em nocti-
bus

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

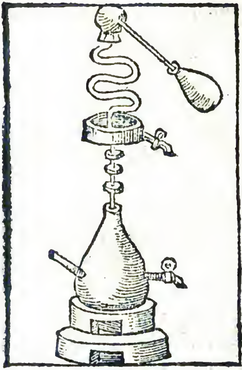
LIcet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cõmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum, sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem fæces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in vsu esse.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, angusta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctißima.*
G. *Fistula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores scandunt.*
I. *Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

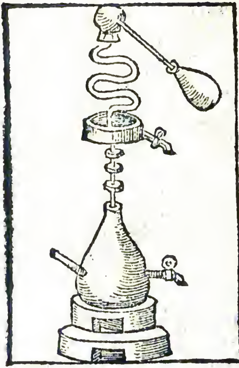
LIcet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cõmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eíque infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem fæces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in vsu esse.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, angusta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctissima.*
G. *Fistula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores scandunt.*
I. *Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

Licet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cõmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum, sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem fæces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in vsu esse.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, angusta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctissima.*
G. *Fistula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores scandunt.*
I. *Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

F. *Canalis aneus, seu fistula, deferens vapores. Sit autem hoc modo contorta, & sinuosa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæpius destillari: aut fortè, vt vapores diutius contenti, facilius condensentur. Aliqui sinus aliquot faciunt in fistula, priusquam ingrediatur situlam, quod fortè minus probandum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam.*

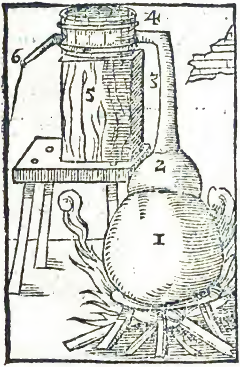
H. *Subsellium, sustinens situlam aqua frigida plenam.*

K. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.*

Possent iuxta hanc situlam duæ fornaces extrui(ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare)quarum altera vicinior sit situlę, altera remotior. In viciniore aheno, fæces primò destillarentur: in remotiore, secũdo, vt subtilior & purior aqua fiat. Verum idipsum minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarum capacem. Ex ijs biduo, bis, térue repetita etiam destillatione, mensuras tres extraxit.*

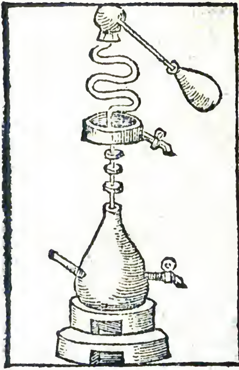

traxit.

2. *Operculū.*
3. *Canalis seu fistula, quæ sic κωνοειδῶς fieri debet. Posset hæc eadem duplex fieri, vt aqua frigida infundi, & rursum calefacta emitti posset.*
4. *Situla, cōtinens aquā frigidam.*
5. *Sedes, quæ sustinet situlam.*
6. *Recipientis aptandi locus.*
7. *Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.*

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectà ascendit, non vt in aliis obliquè, & forte maior est quoque quàm in aliis.

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

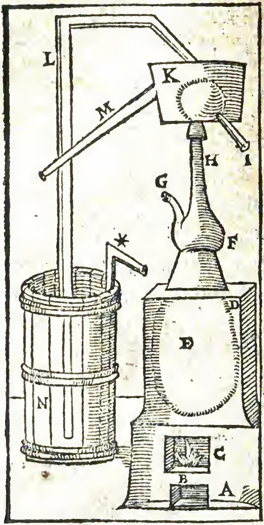

LIcet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cõmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum fit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem fæces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in vsu esse.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, angusta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctissima.*
G. *Fistula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores scandunt.*
I. *Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

L. *Arundo seu fistula qua scandit aqua frigida.*

M. *Hac emittitur aqua excalfacta.*

N. *Dolium oblongum plenum aqua frigida.*

*. *Instrumentum quo efficitur, vt aqua sursum feratur pulsando, sicut in quibusdam puteis. Hoc instrumento, pauco igne, magna quantitas destillari potest.*

De variis modis destillandi aquam vitæ, tum simplicem, tum compositam.

AQua ex vino meraco sublimata, inquit quidam incertus, nouum id inuentum est, per vitreum aut æneum infurnibulum sublimare, in quo vilis materia substat: quod leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentem simplicem, sic destillare iubet Vitalis de Furno. Accipe vinum bonum ac forte, purum, rubeum, pone in alembico, & destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, & exibit per sublimationem aqua ardens, quæ quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior & vtilior.

Vt aqua vitæ semel destillata, æquè bona sit, eásque facultates possideat, quas alia ter, quatérue, aut etiam sæpius destillata.

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ardẽs, vna destillatione ita destillare volueris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destillatum, spongiam super os cucurbitæ obducito, & alembico sigillo Hermetis clauso apposit

pofitóq; recipiente in balneo, deſtillato. Ita enim fit, vt ſpiritus vini in cœlum aſcendat, & rurſus cadat in terrã,hoc eſt,recipientem, aquoſitas verò omnis remaneat in ſpongia. Hoc modo quidam Alchymiſta pro maximo ſecreto vſus eſt. Contulimus,inquit Geſnerus,cum aqua vitæ ſine ſpongia ſemel deſtillata,& inuenimus noſtram magis virtuoſam: & rurſus,cum alia decies deſtillata ſine ſpongia, & noſtra magis penetrabat quàm illa. Deſtillator quidam apud nos, affirmat aquam vitæ ſemel tantum deſtillatam,valde inſalubrem iis, qui eam bibunt, haberéque magnam putrefaciẽdi vim, quod ipſum hac probat experientia: Si accendatur,inquit,aqua ardens, ac paulo poſt rurſus extinguatur,quod reliquum eſt,valde fœtere. Quæ verò aqua bis térue fuerit deſtillata, neque fœtere,neque putrefacere.

De quintæ eſſentiæ per balneum Mariæ deſtillatione è vino. ℞. Vini albi optimi menſuras quatuor,aut quinque,ſecundũ capacitatem vitri aut veſicæ,ita tamen vt tertia veſicæ pars ſit vacua, vitro ſuperpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis ſimul, & ſuper pannum lineũ extenſis reponatur ita in balneo Mariæ, deinde deſtilla lentiſsimo igne, die noctéq;,ex quinq; menſuris mediam,&

quod

quod destillasti, vsui pro extractionibus reserua.

Aqua vitæ è vino ter destillata. ℞. Libras viginti vini boni & crassi, & trahe de illis ℔ iiij.in vase vt scis: postea de illis quatuor libris,trahe duas libras,& iterũ de illis duabus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra omnem guttam & maculam oculorum, & ad omnia vulnera, & contra catarrhum & fistulam,& ad alia multa est vtilis. Quod si iungas huic fel perdicis, tollit ardorem & caliginem de oculis:item posita in oculis,lacrymas tollit & restringit, si cum succo serpylli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe sextarium vini nigri vetustissimi, & ponatur in amphora magna amplum habente fundum, & strictum os, & apponantur vnciæ tres vtriusque sulfuris, vel vtriusque auripigmenti, armoniaci, tartari,salis nitri, lib. j. olei communis vetustissimi, & coquantur vsque ad duarum partium consumptionem, & tunc coletur totum,& addatur aqua calida, & extrahatur per embotum, vt extrahatur aqua prima.Si hac aqua deliniatur candela,vel licinium,& imponatur sub aqua.non extinguitur. Item si super aspergatur capillo vel panno vel pileo,vt inflammetur,posteaquam consumpta fuerit, remanebit pannus illæsus & illud super

per quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap. 7. vbi modum huric destillationis ex præceden ti capite plenius disces.

Aquam ardentē sic facias, Recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuæ calcis, sulphuris viui subtilissimè puluerisati, tartari de bono vino itidem puluerisati, & salis commu nis albi grossi, postea pones in cucurbita bene lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam seruare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusę iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, saluię recentis ℥ ß iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, saluia cum radicibus, grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos, ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mēse pota: dentium, gingiuarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo benefacit pituitam congerenti, & coli dolori ʒ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. ℞. Aquæ ardentis ℔ j. euphorbii, bdellii, sagapeni,

peni.ſpodij,piperis longi,cubebarum, opopanacis,cinnamomi,caryophyllorum, nucis moſchatæ,pyrethri,cyperi,ſquinant'i,ana ℥ j.omnia trita,diebus tribus in aqua ardenti macerata, deſtillatorio inſtrumento liquorem eximito,Bertapalia.

Aqua vitæ contra peſtem, ex lib. manuſcripto. ℞. Caryophyllorũ ʒ ß.cinnamomi, zedoariæ, rad. valerianæ, pimpinellæ, tormentillæ,florũ roſarũ, ana ʒ j ſantali citrini & rub.ſpodij,cort.citri,doronici, terræ ſigillatæ,diptamni,ſeſeleos,meliſſæ, maioranæ, enulæ campanæ, ſem. ſeſeleos, carabe,rhabarbari,nucis moſchatæ,macis,ana ʒ ß.ſcabioſæ,florum borraginis, bugloſsi,anthos, cornu cerui vſti,rutæ, coriandri præparati, ſpecierum liberantis,ſpecierum de gemmis, diacameronis,lætitiæ,Almanſoris, diarrhodon abbatis,diamargaritonis,hyacinth.ſmaragdi,margaritarum ſplendidarum, ana ʒ j. mithridatij, theriacæ Venetæ, boli armeni, ana ℈ ß.foliorum auri & argenti,ana numero vij. vini ardentis optimi ℔ viij. contundantur omnia optimè, & miſceantur cum vino ſublimato, ponantur in vas vitreatum, obturetur eius orificium optimè, ne quid exhalet,ſtent in infuſione tribus diebus, deinde deſtillentur lento igne ſecũdum artem per balneum Mariæ. Datur de ea in peſte

cum

cum electuario appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cōferens, morbo præcipuè attonito, membrorū mollificationi, podagræ & articulorū doloribus. Aquæ ardentis ex optimo vino ℔ ß. acori præparati ℥ ij. florum rorismarini, florum saluiæ, sing. ℥ j. ß. foliorum eiusdem M. ß. cinnamomi, xyloaloës, vtriusque ʒ j. maceris, cardamomi, corticum citri, caryophyllorum, croci, sing ʒ ß. nardi ℈ j. zingiberis ʒ j. stœchados ℥ ij. moschi, ambari, vtriusque g̃ vj. omnia simul diebus 5 macerata, exceptis aromatibus, destillato, & aromata adiicito.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affectus, quarum tam prima quæ stillatur, quàm secunda, vulnus recens vna die bis imposita, sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, lupóve, & morbo, qui noli me tangere dicitur, forixue vocatur, si semel in die lauentur, auxilium vtraq; præstat: & si dimidium drachmæ, cum modico optimi vini potetur, lapidem frangit, educítque: ardori valet vrinandi, & quibuscunque locellorum, seu matricis ægritudinibus: pari pondere cum pingui iure lassitudini lita auxiliatur, neruos sanat: conuulsionem etiam patientes, ter in die aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmitates. Aqua verò ex iis tertiò destillata, sanguinis

nis

nis colorem præ se ferens, admodum preciosa est, de qua qui singulis diebus quindecim, medium sumpserit cochlearium, curabitur à lepra, paralysi, aqua inter cutem, arthritica passione, podagra, reliquísque huiusmodi morbis. Bibita præterea ad dimidium drachmæ, vel saltem bis in hebdomada, cũ cochleari aquæ borraginis per annũ, senectutem retardat, & vires refouet, adeo vt si quis morti propinquus fuerit, & modicum quid de huiusmodi sumpserit aqua, nõ tam festinè vita priuabitur Modus autem hanc aquam conficiendi hic est: Sumantur zedoariæ, galangæ, piperis longi & rotundi, caryophyllorum, zingiberis, sem. iuniperi, corticum citri, citranguli, malíve medici, foliorum saluiæ, ocimi, rorismarini, maioranæ, mentæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calaminthæ, florum sambuci, rosarũ rubearum & albarum, nardi, xyloaloes, cubebarum, cardamomi, cinnamomi, calami aromatici, stœchados, chamædryos, chamæpityos, melegetæ, maceris, thuris masculi, aloës hepatici, seminis & foliorum matricariæ, sem. artemisiæ, sing. ʒ j. ficuum, passularum, carnium dactylorum, amygdalarũ dulcium, pinearum, sing. ℥ j. mellis electi ℥ vj. sacchari ad duplum ponderis: omnia bene trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vino, ad

no, ad triplum omnium pondus macerato & destillato.

Aqua odorifera faciẽ dealbans & oculos. ℞. Rutæ campestris, fœniculi, foliorum verbenacæ, radicis betonicę, foliorum rosarum, capillorum Veneris partes æquales, macerẽtur per noctem in vino albo odoro, & alembico destillentur. Fumanellus.

Liquor destillatus pro celeriter sanandis vulneribus, ex Fumanello. ℞. Aquæ vitę siue ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. in alembico destillentur, & quod stillauerit vulneri imponito, & desuper aridum ex aloë & myrrha (puluerem) & denuo linteolum prædicta aqua madens.

Ad conciliandum somnum, ad quot horas libuerit. ℞. Sem. papaueris albi & nigri, ℥ ß. vini albi, fellis leporis, ana ʒ ij. aquæ vitę ℥ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies tres, postea per alembicum destilla. Gutta vna somnum conciliat ad horam vnam: duæ, ad duas, &c.

Compositio quædam Domini Gesneri, pro hydropico, vel asthmatico, ℞. Vini albi veteris ℔ ij. cinnamomi ℥ j. iridis florentinę ℥ ß iridis nostratis ʒ ij. ß. ros. rub. ʒ iij. coriãdri præparati ʒ j. ß. fœniculi, zingiberis, ana ʒ ij. radicum asari ʒ iij. astrantiæ ℥ ß. chamæleontis albi, bryoniæ, ana ʒ ij. esulę corticum ʒ iij.

ʒ iij.ari ʒ j.elect.de ſucco roſarum ℥ ß. macerentur per triduum in vitrea cucurbita lutata,deinde deſtillentur in cineribus, donec ſtriæ appareant in capello. Dato ℥ j. experiundo. Ad idem poteſt fieri cum ſero lactis per ſe,vel cum vino, addēdo ſaccharum,vel mel roſaceum,cum dabis.

Aliquando iuſsit deſtillari vinum in quo Guaiaci ſcobs,baccæ iuniperi, & cinnamomi aliquid & roſæ maceratæ ſint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa. ℞ Lauendulæ,ſaluiæ, ana quartar. iij. rutæ vnciam ſemis, zingiberis, nucis muſchatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradiſi,ſacchari albi,ana vnciam ſemis, macis,alkekengi ana vnciam ſemis, olei oliuæ drach.ij. infunde in vini fortiſsimi menſura vna & ſemis, per dies quatuordecim, deinde deſtilletur ſecundum artem, igne lentiſsimo.

Aqua nobiliſsima deſtillata pro quodam magnifico contra hecticam(phthiſim fortè) ℞. Vini ſublimati de vino maluatico ℔ iiij. panem tritici calidum,in alembico bene occluſa ſtent per dies 14. Tum deſtilla per balneum. Poſtea ℞ Specierum diamargariton, diambræ, diarrhodon abb. dianthos, diapliris cum muſco, lætitiæ Galeni, ana ʒ ij. caſsiæ extractæ, ſacchari candi, ana ℥ j.ſuc-

ci de liquiritia ℥ ij. rorismarini ʒ iij. musci Alexandrini ℥ ß. Omnia in vase destillatorio stent bene occlusa per mensem. Tum fiat destillatio per balneum, & diuidatur aqua in duas partes, prima aqua nobilior est quã secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanico translata. ℞. Aquæ vitę optimæ mensuras duas, destilletur vt scis, in vitreo vase in aqua. De duabus istis mẽsuris destilla dimidiam partem, deinde accipe cinnamomi ℥ ij. incidatur minutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur, vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat, stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua vitæ colorẽ rubrũ aut sanguineũ acquirat, quam in aliud vas infundas & claudas. Rursus eidem cinnamomo affunde aliam partem aquæ vitę, à dimidia mensura relictam, vt prius, idq; facies toties, quandiu dimidia hæc pars durat, semper effundendo, & quod effusum est, cum priori commiscendo, vt tandem aqua vitæ colore ruso non tingatur. Postea accipe ℥ ß. caryophyllorum minutim puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquę vitæ medietas affundatur, vt prius. Quod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in bocia, & imposito capitello, destilletur tantũ quantum ad macerandam materiam fuerit opus.

nihil

nihil enim rubedinis aſcendit, ſed quicquid deſtillat album eſt. Poſtea accipias ℥ ß. nucis moſchatę cōciſæ minutim, & vt prius affunde aquam vitæ. Quo facto, accipias aquam vitæ ex caryophyllis, & ex nuce moſchata, & commiſce cum aqua vitæ è cinnamomo. Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhenani menſuram vnam, & in olla inuitreata ponito, ei adde ſacchari candi triti ℥ iij. & paſta cooperito ollam, & carbonibus impone, vt leuiter fundatur ſaccharum, poſt fuſum ſaccharum refrigeretur. Poſt refrigerationem, affunde aquam vitæ rubram, & commiſce in olla vt prius, aut vitro: melius enim obturari poteſt, & habebis aquam vitæ optimam.

Aqua vitæ nobiliſsima cōtra catarrhum. ℞. Hyſſopi, ſatureiæ, marrubij albi, enulæ, ireos, leuiſtici, betonicæ, ſaluiæ, foliorum trifolij (quod facit multos flores groſſos in modum nucis paruæ, in quibus eſt quædā dulcedo ad modum ſacchari vel mellis in ſapore) ſingulorū ℔ ß. Trita omnia groſſo modo ponantur in vino potentiſsimo & electiſſimo, in vaſe vitreo vel alembico mundo, ita vt vinum ſuperemineat vno digito. Deſtilla & ſerua: ſuper aurum & gemmas valet.

Aqua vitæ contra apoplexiam & epilepſiam: eſt autem velut aqua quædā balſami.

℞. Zingiberis, caryophyllorũ, nucis moſchatæ, granorum paradiſi, ana ℥ ß. foliorum ſaluiæ ℔ j. cardamomi, cubebarum, maſticis, galangæ, roriſmarini, lauendulæ, maioranæ, meliſſæ, betonicæ, ana ʒ ij. omnia pulueriſata & cõtrita infunde in vini optimi ℔ ix. vel in vino deſtillato in vaſe vitreo, vt omnia cooperiantur per dies decem, poſtea fiat deſtillatio. Valet ad paralyſim, vertiginẽ, apoplexiam, ſpaſmum, ad memoriam, & caput, & ad ſtomachum frigidum: carnes & piſces ea aſperſa non corrumpuntur. Vinum corruptum rectificatur: bibantur pro vice, tres vel iiij. guttæ, cum modico panis in eadem infuſo, & poſtea comedatur, acuit ingenium. Et fricetur ea quoque occiput & alia loca. Valet etiam hydropicis, melancholicis, ſpleneticis: & oculis etiam eſt valde pretioſa.

Deſtillatio quędã mirabilis & delectabilis, quã quidã acquiſiuit à quodã Crabatione, cuius experiẽtiã & feci & vidi, inquit quidam innominatus. ℞. Vini maluatici optimi & electi, menſuras ſex: deſtilletur lento igne per alembicum nouem vicibus: poſtea impone ambræ griſeæ, ſpermatis ceti, rhabarbari electi, ana ℥ ß. moſchi ʒ ß. pulueriſentur & ligentur in petia ſubtili, rara, & aquæ vitę impone. Eſt hæc aqua mirabilis & maximę virtutis. Valet pro regibus & principibus.

Aqua

Aqua vitæ Friderici Cæsaris, ad omnes affectus. ℞. Aquę vitę mensuram dimidiam, maluatici mensuram integram, cinnamomi ℥ iij. caryophyllorum ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moschatæ ℥ j. zedoariæ Venetianæ ℥ iij. ß. granorũ paradisi ℥ j. ß. galangæ ʒ ij. cubebarum ℥ ß. rorismarini ℥ ß. hyssopi totidem, althęæ totidem, rad. benedictæ ℥ j. saluiæ ℥ j. lauendulæ ℥ ß. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponantúrque in bociam vitream satis amplam quę capere posßit mensuras tres vel quatuor. Præterea sacchari candi ℥ iij. passularum corinthiacarum ℔ ß. passularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphoræ ʒ j. aquæ rosarum cyathum dimidium, aquæ florum sambuci totidem, & totidem aquæ endiuiæ, omnia hæc in vitro clausa, insolentur per dies octo ante festum Iohannis, & totidem post id, postea aquam colatam reserua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc est in maxima debilitate corporis & viriũ prostratione accipias cochleare vnum, & experieris mirabilia: hac sola aiunt sustentatum Cæsarem Fridericum.

Aqua vitæ composita mirabilis, & contra grassantem pestilentiam sæpisßime probatã, descripta à D. D. Mag. ℞. Rutę domesticę iam iam decerptę; saluię, lauendulę, libanotidis, rorismarini, rad. tormentillę, pimpi-

nellæ, valerianæ, bistortæ, ana ʒ ij. baccarum iuniperi, lauri, ana ʒ j. ß. terræ sigillatæ, boli leuantici, ana scrupulos iiij. radicis pseudodictamni, seminis sancti, benedictæ, caryophyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dioscoridis, ciambet (an Zurumbet) ana ʒ iij. ß. coriandri præparati, acetosæ, basilicæ, pimpinellę, ana ℈ ij. ß. trium santalorum, ana ʒ j. florum borraginis, buglossæ, rosarum rubearum, ana pugil. ij. rad. ben albi, & rubri, ana ʒ j. corticis arantiorum acetosorum, citri, mali granati, ana, contusis & incisis grosso modo, destillentur secundum artem per alembicum in vino sublimato, & rectificato ad sufficientiam quantitatis ad ℔ viij. postea recipe Niberis (an piperis albi) bulledini, cinnamomi, granorum paradisi, maceris, nucis moschatæ, cardamomi, ana ℥ ß. ℈ iiij. croci ʒ ij. galangæ, cubebarum, caryophyllorum, calami aromatici, ana ℈ iiij. specierum elect. liberantis, cordialium, contra pestem, ana ʒ iij. diamusci dulcis, de gemmis, ana ʒ j. ß. incisis & contusis infundantur in præscripto destillato vino, stent in loco tepido per horas xxxxviij. deinde destillentur simul per alembicum luto sapientiæ perlutatum, aromatizentur postea musci alexandrini ğ xvij. ambræ grisex ğ xij. croci ℈ ß. vel ğ vj. in syndone rubra ligata, proiician

iiciantur in vas,& benè obturĕtur, ad vsúmque seruentur.

Aqua destillata ad omnes fistulas, Theophrasti. ℞. Aquæ vitæ optimæ ℔ iiij. aquæ rorismarini, saluiæ, ana ℔ ij. ß. sacchari albi, ℔ v. misce & destilla per alembicum certissimum in fistulis & vlceribus internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores, & thoracis grauitates, & ad timorem casus in ægritudines cerebri, quales epilepsia, apoplexia, paralysis, vertigo & huiusmodi, ex consiliis Bened. Victorij. Radicum acori ℔ ij. pæoniæ ℔ ß. galangæ, zedoariæ, ana ℥ j. ß. iuæ, centaureæ minoris, saluiæ, maioranæ, stœchados, betonicæ, rorismarini, pulegij, calamenti, polypodij, polij, folij, ana M. j. rosarum rubearum, baccarum myrti, ana M. ß. omnia hæc crasso modo contundantur, atq; in ducentis libris vini albi potentis & odoriferi fundantur spacio temporis trium dierum, demum vinum coletur, violenta & fortifacta expressione, & in vitreo alembico vinum ponatur, & destilletur aqua: cui adde nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, cinnamomi, masticis, zingiberis, de quolibet crasso modo rupto, ℥ j. trahe morã per diem naturalem, demum per alembicum iterato destilla aquam, & vsq; ad nonam destillatio-

 nem

nem eandem deſtillabis aquam. Remanenti verò aquæ ex nona deſtillatione permiſceto foliorum auri numero centum, foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmẽtorum, ana ʒ ij. margaritarum ℥ ß. omnia pulueriſanda in ſubtiliſsimum conduces puluerem, & iterato vicibus duabus eãdem deſtillabis aquam. Vltimo verò deſtillatam aquam cum muſco & ambra aromatizabis, & ſic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vſus eſt, mane priuſquam ventrem impleat, diluat ſibi omnes ſpondylos colli atque thoracis muſculos, & pleroſque artus ſibi madefaciat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas, ſorbeat potum hunc. Aquæ saluiæ, endiuiæ, ana ℥ ß. elixir vitæ guttas quinque, miſce, & potui dato.

Aqua ardens deſtillata compoſita contra peſtem, è Guaynerio tract. de peſte. Virtuoſa, inquit, exiſtunt multa contra peſtem, ſed in infinitũ virtuoſior eſt, quæ ſequitur aqua. Tanta eſt enim inter cor & ipſam cõuenientia, vt in nõ perceptibili quaſi, tempore attrahatur ab ipſo, attractáque mutatur in breui, & in ſpumoſam ſubſtantiam conuerſa, non ſolum à complexionali virtute, verumetiam tota forma omni peſtilentiali veneno reſiſtit, ac ipſum perimit indilatè. Et ideo tanta eſt eius excellens virtus, quod eius vſus hominem

nem nõ ſolum præſeruat à peſte, imò ab ipſa deprehenſum, celeriter liberat:cuius hæc eſt permixtio. ℞. Rad. tormentillæ viridium ſi haberi poſſunt ℔ j. radicum herbæ tunici & diptamni,ana ℔ ß. radicum enulæ campanæ ℥ iiij. acetoſæ cum ſeminibus ſi haberi poſſunt ℔ ij. vel acetoſæ ℔ j. & ℥ viij. & ſeminis eius ℥ iiij. bugloſsi & borraginis, cum eorum floribus, roſarum rub. ſyluestrium, ana ℔ j. pimpinellæ, ſcabioſæ, ana ℔ ß. ſucci limonum ℔ j. theriacæ finæ ℔ ß. aquæ ardentis factæ cum vino optimo & pluries reiteratæ ℥ ij. terræ ſigillatæ, & boli armeni, ana ℥ ij. ſantalorum alborum & rubeorum, ſpodij, ben albi & rubri, margaritarum ſplendidarum, ana ℥ j. ß. oſsis de corde cerui ℥ j. raſuræ eboris ℥ ß. croci ʒ iij. camphoræ ʒ ij. foliorum auri ʒ ß. primò accipe folia auri, & ea cum cardone aut forfice diuide in fruſta minuta quantum poteris, vel ipſa ſuper porphyrio cum melle diu ducas, quia in puluerem non perceptibilem tactu ea rediges: poſtea pone ea in aqua ardenti, bene obturando ampullam ne reſpiret: & ſic dimitte per dies quindecim. Deinde accipe margaritas ſubtiliſsimè tritas, & ipſas pone in alia ampulla cum ſucco limonum quæ bene obturetur, & dimittatur per tantun-

dem temporis:poſtea cum optimo vino radices benè lauentur, vt à terra ſint mundæ, demum in vmbra à vino deſiccatæ, in mortario conquaſſentur, & ſimiliter herbæ, flores & roſæ cum ſeminibus. Quo facto omnia iſta in vaſe quodam terreo vitreato ponantur, in quo poſtea pone theriacam cum illis pulueribus & aliis rebus. Deinde cum his pone illam aquam ardentem cum foliis auri, ac etiam ſuccũ limonũ cũ margaritis, taliter vas ſigillando quod nequeat expirare. Poſtea facies foueam in terra in loco humido,ad profunditatem trium pedum,& ſolarium dimidij pedis ex viua calce in fundo foueæ conſtituas. Tum illud vas in medio colloca,cũ fimo equino ſeu vinatiis circundando & cooperiendo,ſuper quod vnam vel duas ſitulas aquæ poſtea affundas, & ſic ſepultum poſtea per dies xij.naturales dimitte, omnibus tribus vel quatuor diebus fimũ vel vinatias renouando: quibus completis, extrahe,& totam materiam illam accipe,& pone in veſica vitrea,& deſuper alembicum taliter ſigillando ne reſpiret,& cum igne mollium lignorum lento,ſine fumo, aquam extrahe,& in ampulla taliter ad roſtrum alembici liga,ne reſpiret. Extractam verò aquam iterum proiice ſuper fęces,& vt prius iterum deſtilletur. Tertiò verò ponatur in alembico

ſin:

sine fæcibus, & iterum in balneo Mariæ de nouo destilletur, demum in ampulla benè clausa vsui reseruetur. De aqua accipe cochlear vnũ paruum per se, vel cum alia cõfe ctione vel puluere. Hæc nanq; aqua spiritus multiplicat, ipsos clarificat, membra confortat principalia, ipsáq; disponit, vt impressionem cuiuscunque pestem inducere potentis, nequaquam recipiat, etiam factæ pestis mirabiliter impressioni opitulatur. Dum enim res illæ sepultæ permanebãt, in eis quædam est facta fermentatio. Demum per destillatio nẽ in eis noua introducta est forma, per quã non ratione quatuor qualitatum: sed quia tale, vt loquuntur authores, cuilibet pestem in ducere potenti, opponitur corruptiuè.

Aqua vitæ composita ad omnes corporis morbos, Recipe nucis moschatæ, floris moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, cubebarum, granorum paradisi, stœchados, granorum pæoniæ, anã ℥ ß. granorum sinapis, lauendulæ, ana ℥ j. cinnabaris (an sanguinis draconis) coriandri, anisi, basiliconis, ana ℥ ß. gagatis (malim, inquit, Gesnerus, succini) rorismarini, ana ℥ j. maioranæ, cardamomi, fœniculi, liquiritiæ, hyssopi, spicæ nardi, ana ℥ ß. florum borraginis, lilij conuallium, melissæ, capitum seminum rosarum, ana ℥ ß. visci quercini, ossium de corde

corde cerui,ligni aloës,croci ℥ j. saluiæ M. j
Modus parandi hic est. Accipe mensuras vini boni quadraginta, destilla per alembicum in balneo Mariæ: in prima destillatione recipe mensuras duodecim,quas iterum destilla,donec nihil amplius sit in ampulla, quam quod cortice nucis capi posset. illud reiicias, quia phlegma est, vinum vltimò destillatum, destilla iterum quinquies totum & pedetentim,in balneo Mariæ, sic erit parata aqua. Recipe postea supra scripta simplicia omnia,partim minutim conscinde, partim in puluerem contunde, quæ scilicet contundi possunt, & infunde vini destillati tantum super ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quæ omnia simul relinquas per tres aut quatuor dies,donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum,& tege optime, ne quid euaporare posit. Super fæces verò affunde vinum recens. & ita relinquito septem vel octo dies,donec vinum omnium infusorũ substantiam extrahat. Tum vinũ à fæcibus separa, & pone totum vinum in vitro, & destilla per alembicum in balneo Mariæ,vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam essentiam,quam serua diligentisime,ne ab aëre contingatur. Deinde destilla vinum ex illis simplicibus extractum per alẽbicum, & mediam
diam

diam vini partem accipe, & hæc erit vera vini illius quinta essentia. Alteram verò partem quæ in vitro remanet, abiice: est enim aquatica solum humiditas. Tandem quinta vini essentia, cum aliarum rerum quintâ essentia iungatur, & colorabitur, ac si esset aurea. Tum accipe muscum Alexandrinum, ambram griseam, ana ʒ j. rhabarbari ʒ ii. colligentur in linteo panno puro, & impone in vitrum, & confectum erit: claude tamen diligenter, ne euaporet.

Aqua vitæ mirè confortans, &c. dissoluēs ac coagulās ferrū & cætera metalla &c. ℞. Nucis moschatæ, galãgę, cardamomi, granorū paradisi, cubebarum, macis, zingiberis, cinnamomi, omnia puluerisentur, & cum vino albo fortissimo commisceantur, contundantur omnia simul ad pulticulæ consistentiam, ac postea lento igne destillentur, & extrahes aquam claram & purã. Huic aquæ si commisceas oleum, oleū descendet: sin cōmisceas camphoram, tum habebit omnes virtutes quas habet cãphora. Quod si hæc camphorata aqua commisceatur cū aqua communi, eam cōstringet vt lac, & si coletur per pannum, remanebit ista aqua coagulata, ex qua deinceps poteris facere candelam, & ardebit instar ellychnij. Aqua ista prodest in frigidis corporis ægritudinibus: coquit enim, conser-

conſeruat carnes à putrefactione,conſternatum lætificat,virtutes omnium herbarum ad ſe trahit: pota rumpit apoſtemata:coagulat & conſtringit mercurium: ab oculis aufert lacrymas, rubedinem, & calorem, iuuat & ſpleneticos. Vulnera à putredine conſeruat, medetur fiſtulæ & cancro, emendat cauſas frigidas & paralyſim, auget & acuit intellectum:memoriam iuuat,ſi tempora ea vngantur. Hominem facit hilarem & iucundum, conſeruat iuuentutẽ & ſanitatem, tollit oris fœtorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vinum vetus:contra venenum munit hominẽ, aufert dolorem, & ſurditatem aurium. Potæ guttæ ſingulæ in vini optimi & albi cyatho, memoriam conſeruant mirabiliter, ſi id fiat cum iturus es cubitum. Tempora ea quater in ſeptimana vncta, tempore hyemali, memoriam conſeruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili,Recipe ſpecierum diambræ ℥ j. dianthos ℥ ß. radicum pyrethri ℥ ij. piperis longi ℥ vj. anacardi ℥ j. ß.xyloaloës ℥ j.trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico deſtillatę ſepties ℥ viij. ſtent in infuſione per dies octo bene occluſa.Poſtea deſtillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas. Theophraſti, ℞. Aquæ vitæ pro denario, albumen vnius oui, conquaſſentur ſimul optimè, vt redigantur

ad

ad pulticulæ formam, dato ante paroxysmũ. per horam vnam aut alteram, adde aliquid croci, &c.

Aqua aurea, valens in apoplexia, epilepsia & ægritudinibus neruorum. ℞. Foliorum & florum saluiæ, ℥ ij. nucis moschatæ, caryophyllorum, zingiberis, cinnamomi, granorũ paradisi, ana ℥ j. castorei ʒ j. corticis citri ʒ iij. spicæ nardi ʒ j. olei laurini ʒ j. contundantur omnia benè & ponantur in mensuram vnã vini albi optimi & sigilla benè in bocia clausa, quæ dimittatur quatuor diebus in putrefactione, postea destilla lento igne.

Aqua alia priori non dissimilis, faciens iuuenescere. ℞. Foliorum & florum saluiæ electorum, quart. iij. zingiberis, caryophyllorũ, nucis moschatę, granorum paradisi, ana ℥ ß. omnia subtilissimè puluerisata, pone in mensuras duas vini fortissimi, in bocia benè clausa diebus quatuordecim, postea apponitur alembico, & destillatur lento igne secundum artem, aquam serua in vitro clauso. Valet ad apostemata intrinseca frigida, potata cum appropriata aqua, statim rumpit. Valet & ad telas oculorum clarificando & deponendo, acuit visum, & ophthalmiam frigidam sanat, cum penna parum immissa, oculos valdè clarificat. Valet etiam ab extra & intra, accepta & potata: valet etiam contra contusiones & perc

percusſiones. Podagram & dolorem extremitatum curat. Vnctione facta cum ea, contra dolorem capitis, contra apoplexiam & catarrhum, & omnem cerebri frigiditatem, valet contra hydropiſim potata. confert ſtomacho, valet contra tuſsim cum aqua appropriata. Credo ego quod iuuentutem conſeruat, ſi omni die parũ de ea accipiatur. Valet etiam contra ſcabiem omnem, cum ea linita, & contra morſum canis rabidi: contra eius maniam, ponatur ſupra morſum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ ſecundum Ariſtotelem. ℞. Cinnamomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis moſchatæ, piperis longi, ana ℥ ß. dactylorum ℥ ß. cubebarum, granorum paradiſi, macis, amygdal. galangę, ana ℥ ß. ſaluię ℥ xij. terantur, poſt imbibantur in maluatico, in cucurbita diebus octo, poſt deſtillentur igne lento ſecundum artem.

Aqua vitæ alia. ℞. Radicis cum herba ellebori nigri præparati (an in malo cotoneo) ℥ iiij. florum citranguli, florum ſtœchados citrini, florum praſsij, ana M. iiij. & eſt pro prima deſtillatione. Pro ſecunda deſtillatione, ℞. Rhabarbari electi ℥ ß. vel ℥ j. florum borraginis, bugloſſæ, ana M. vj. paſſarũ vuarum ℔ ß. auriculæ muris, florum primulæ veris, herbæ ellebori nigri pręparatę, ana M. ij. florum

rum citri vel meliſſæ M. vj. angelicæ florum aut foliorum M. ij. florum origani M. viij. liquiritiæ raſæ ℔ ß deſtillentur. Item, recipe vini rectificati ad vltimum, menſuras quatuor, funde ſuper prunas ſpecies, & ſtent per dies octo omni die mouendo bis vel ter, deſtillatio fiat lento igne, ita fiat ſecundo & tertio. Poſt mellis electi deſpumati, olei oliuarum ana menſuram ſemis, ponantur cum vino ſic deſtillato. & deſtillentur ſimul lentiſsimo igne: tunc tollit fœtorem vino & dulceſcit vinum, & tollit fœtorem herbarum & ardorem. Si vis melius habere, impleatur vinum floribus ſtœchados citrinę, & iterũ lentiſsimo igne deſtilla. Poſt recipe iſtius aquæ vitæ menſ. iij ſacchari albi ℔ j. & ſic correctũ pulueriſetur ſubtiliſsimè, & imponatur prunis, ſemper agitando, quouſque ſaccharũ totum diſſoluatur in eo, & fiet 29. diebus. Poſt ℞. Cinnamomi optimi ℔ j pulueriſetur ſubtiliter, & impone per octo dies vel vltra, omni die agitando ſemel vel bis, poſtea coletur & exprimatur fortiter per torcular. Si placet pro maiori aromatiſatione adde moſci, ambræ ad placitum. Eſt mirabilis efficaciæ in defectu cordis, miſcendo cum electuariis & medicinis cordialibus, ſicut ſcis.

Aqua vitæ aromatica, ſeruiens omnibus ſtomachi morbis frigidis, ex Capric. Leonh.

Fierauanti lib. 1. cap. 56. ℞. Nucis moſchatæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ℥ j piſtentur groſſo modo, & miſceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutatam, quibus commiſce aquæ vitæ finiſsimæ ℔ vj. ſtent ſimul diebus octo, deſtillentur poſtea per cineres cum ſuo capitello & recipiente, & deſtillabit aqua rufa. Curat, vt dictum eſt, ſtomachum, & vulnera ſine dolore quoque ſanat, memoriam iuuat, tuſsim emendat, triſtitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepſia, valet ſumpta mane & ſero, melius tamen ſi mane accipiatur. In ſero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccat omnes humiditates pręter naturales, & alias quoque ſuperfluitates, ſiue ſint ex cauſa calida ſiue frigida: conſeruat calorem naturalē in ſuo tēperamento. Infra triginta annos exiſtētes non frequenter ea vtantur, niſi multum ſint aggrauati multis humiditatibus frigidis: ſenibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ non poteſt ſatis exprimi, valet ab extra & intra. Cōtra peſtem accepta cum theriaca eadem die. Iuncta ad nares valde

confor

confortat. Et eſt ſumma medicina contra apoplexiã & epilepſiam: eſt mater omnium medicinarum, confortat matricem, & vterum omni tempore: ſi ſuperfluit, reſtringit, & ſimiliter prouocat.

℞. Saluiæ ℔ ß. abſinthii ʒ ij. florum origani ʒ vj. betonicæ ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. maioranæ ℥ j pulegii ʒ ij. roſarum ℥ j ß. hyſſopi ʒ ij. ſatureiæ ʒ ij. petroſelini ℥ j. ß. radicis petroſelini ℥ j. polypodii, pimpinellæ, ana ʒ ij. lauendulæ ℥ j. tormentillæ ℥ ß. biſtortæ ʒ vj. valerianæ ʒ ij. aſtrantiæ ʒ j. vel ß. radicis benedictæ ℥ j rutæ ʒ vj. baccarum iuniperi ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ, macis, ana ℥ ß. caryophyllorum ʒ vj. cinnamomi ʒ vj cubebarum, cardamomi, ana ʒ ij galangæ ℥ ß. granorum paradiſi ʒ j. piperis longi, nigri, ana ʒ ij. croci ʒ j. calami aromatici ℥ ß. zedoariæ, corticis baccarum lauri, ana ʒ ij. foliorũ lauri ℥ ß. coriandri ℥ ß. aniſi, liquiritię, ana ℥ j. ß. theriacę ʒ ij. manus Chriſti, ſacchari cãdi, ana ℥ ß. cymini, carui, diptãni, ana ʒ ij. rhabarbari ʒ j. nigellę, cort. pomi arantii, ana ℥. ß. conſeruę roſarum ℥ j. pſydiæ ʒ ij. vel iij. mellis ℔ ß: vltimo imponendo muſci ʒ vnius partem decimãſextam, ambrę griſeæ totidem, camphoræ ʒ ß. ſacchari albi ℥ j. vini ſublimati quinquies de vi-

no, & non de fæcibus menſuras tres. Radices & herbæ groſſo modo contuſæ imponãtur in cantharo bene clauſo tribus diebus: quarto die ſublimetur totum. Poſtea ſpecies contritæ imponantur non cribellatæ, & ſtẽt decem diebus in cantharo benè clauſo, omni die, aut ſaltem altera moueãtur. Deinceps totum ſublimetur in vitro ſtricti colli, cum recipiẽte clauſo, & cum extillarit album, vel fœtens, tunc ſatis eſt. Et tum impone hæc quatuor, muſcum, ambram, camphoram, & ſaccharum contuſum, alia tria non contuſa, ſtent ſimul tribus vel quatuor diebus, omni die mouendo ſemel vel bis cum lignea ſpatula à fundo: tunc iterum ſtent tribus vel quatuor diebus, donec reſideãt, tandẽ quod clarum eſt effunde, colando per ſyndonem in vitrum. Vltimo verò cum turbatur, rurſus commiſce & iterum reſideat, tunc iterũ cola. ſicut prius, & ita continua, donec quod clarum eſt totum habeas, quæ omnia ſimul miſce ſeruando in vaſe ſtanneo, quoniã vitrum deſtruet, & ſeruetur in loco nõ calido, & virtus eius durat duobus vel tribus annis, aut etiã vltra Vbi ea vti volueris, accipe ſeorſim aliquantulum eius, reliquum iterum claudẽdo. Reliquias poteris exiccare in vmbra ſuper panno, & tunc totum impone duabus menſuris vini clari & boni, decem die-

bus

bus in cantharo obstructo,postea destilla,& sublimatum serua in vase obstructo, & erit aqua nobilis licet non ita vigorosa,sicut prima: valet enim vngendo exterius vel in panniculo superposita,in multis infirmitatibus. Primò debet fieri ignis fortis ex carbonibus, donec calefiat ita, vt digito admoto sustinere valeas superius, tunc igni subtrahatur,& sic pergas lento igne,vt si attingas,sustinere valeas,ne ignis sit neque nimis lētus, neque fortis nimis, ne materia exiccetur in olla. Notabis etiam, sæpe digito degustandam guttam:sic senties enim,quando facultas eius minuatur,vel odor mutetur in fœtidum: si enim ita,tunc muta recipientem, vt suprà est dictum.

Vinum sublimatum D. Ambrosij Iung. pro nobili, Recipe interioris cinnamomi ℥ iij.zingiberis, caryophyllorum, ana ℥ j.santali rub.℥ ij.macis,nucis moschatę,piperis nigri.galangæ cubebarum, cardamomi anisi, fœniculi, coriandri præparati, specierum aromatici rosati, diambræ, dianthos, maiorana,basilici,florum lauendulæ, anthos,spicæ nardi, ana ℥ ß. Tere omnia grosso modo, & adde rosarum rubrarum M.ij. ß. vini maluatici ℔ iiij. vel ij. sublimati ℔ xj. vel vj. aquæ rosatæ muschatæ ℔ j.ß. aquæ caryophyllorum, cinnamomi (scilicet aquæ) ana

℥ ij. ſacchari candi triti ℔ iij. Stent omnia in infuſione per dies quatuor. Poſtea fiat omnium ſecundum artem decoctio, & clarificetur modo ſolito.

Aqua vitæ, magnum ſecretum magiſtri Eduardi. ℞. Cinnamomi, caryophyllorum, nucis moſchatę, zingiberis, zedoarię, galangæ, piperis longi & nigri, granorum iuniperi, corticum citri, corticum arantiorum, baccarum lauri, foliorum ſaluiæ, baſilicę, roriſmarini, macis, ſpicę nardi, ligni aloës, cubebarũ, cardamomi, calami aromatici, ſtœchados Arab. chamępityos, myrrhę, maſtiches, olibani, ſemin. foliorum anethi, ſemin. artemiſiæ, ana ʒ j. ficuum ſiccarum, vuarum paſſarum, pulpę dactylorum, amygdalarum dulcium, pineatum, ana ʒ j. ß. mellis albi & puri ℥ vj. zuccari albiſsimi duri & optimi, ad pondus omnium prędictorum. Trita mixtáque deſtilla per alembicum vitreum ad minus quinquies.

Aqua vitę ad arthriticos & cõtractos, Recipe caryophyllorum, macis, ana ʒ iij. granorum paradiſi ʒ ij. piperis longi ʒ ij. nucis moſchatę, zingiberis, lauendulę, baſilici, hyſſopi, balſamitę, ana ℥ j. galangę, anthos, ſaluię, ana ℥ ß. xyloaloës ʒ ij. muſci fini, ℈ ß. Trita omnia infundantur in ℔ iiij. aquę vitæ ex vino maluatico deſtillatæ, per dies 14. poſt

deſtil

destillentur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos. Aqua sanans cancrum, gãgrenam, fistulam, sinus, morbum attonitum, morbum comitialem, impetiginem, serpiginem, morbum articularem, podagram, omnémque neruorum dolorem, siue à causa prodierit calida, siue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ardentis electæ ℔ x. aut xv. iuæ M. j. sagapeni ℥ ß. cubebarum ℥ j. ß. xyloaloës ʒ ij. myrrhæ electæ ʒ ß. aloës hepatici ℥ ß. aristolochiæ, ammoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥ ß. sarcocollæ ʒ ß. thuris ℥ iij. mastiches ℥ ß. gummi Arabici tantundem, santalorũ rubr. ʒ ij. spicæ nardi ℥ j. galangæ ℥ ß. croci ʒ. ij. mumię ℥ ß. gummi elemi ℥ iij galbani ʒ ß. styracis, caryophyllorum, vtriusque ʒ j. nucis moschatæ ℥ ß. cinnamomi electi ℥ ß. granorum paradisi seu amomi ℥ ß. resinæ liquidæ ℔ v. terebinthinæ ℔ iij. sanguinis draconis, castorei, vtriusque ℥ ß. ex eis stillatitio vtitor liquore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri Leonhardi Fierauant, Capric. lib. 2. cap. 12. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis, nucis moschatæ, piperis longi, calami aromatici, cubebarum, rhabarbari, granorum paradisi, cardamomi, ana ʒ ij. rorismarini, chelidonię, mercurialis,

cardui ſancti,imperatoriæ, diptãni albi, ana ℥ j. omnia iſta infundantur in ℔ vj. aquæ vitæ optimæ, diebus octo, poſtea deſtillentur in balneo. Aquæ ſic deſtillatæ, adde pro qualibet libra aquæ,ſacchari fini aqua roſacea diſſoluti, ℥ ij & muſci ℈ viij. pro qualibet libra,& ſeruato in vitro diligẽter clauſo. Huius ſumuntur quolibet die ad iuuentutis conſeruationem ʒ ij. digeſtionem enim adiuuat, calorem naturalem ſuſcitat & auget, ſtomachum confortat. Humidas & frigidas materias conſumit.

Aqua non ignobilis,multa præſtans commoda. Ad arthriticos,morbóſue articulares, deſtillationem à capite,iuuentutem conſeruat, vires, ingenium & memoriam præſtat, arteriarum ſpiritus viuificat & puriores reddit. Aquæ ardentis, ter vel quater deſtillatæ ℔ iiij. florum roriſmarini ℔ j.ſummitatum frondium eiuſdem ℔ ß.per diem ſimul macerata colliquato in duplici vaſe,cum recipiente proceriori, parte eius tamen inferiori in frigida exiſtente. Nominamus autem ſic, ait Gal quum in cacabo, qui aquã calidam habeat,vas alterum conſiſtit. Sumitóque aquæ huius per alembicum deſtillatæ ℔ ß. nucis moſchatæ,galangæ, caryophyllorum, cardamomi, maceris, cubebarum,ſing.℥ iij. ambari albi ℥ j.ß.ligni aloës tantundem,caſtorei,

ſtorei, ſpicæ nardi, vtriuſque ℥ ij. læuigato quodlibet ſingulatim, & omnia ſimul componito, donec aliquod nanciſcantur concrementū, & denuo ſimul deſtillato. Vſus ex triticeo pane. cum vncia prædictæ aquæ, quod ſupereſt bibendo. Valet nanq; vt balſamum, Fumanellus, puto.

De ſuccis ſiue ſuccorum extractionibus, rerum ſimplicium, & compoſitarum.

SVccus, qui Græcis propriè χυλὸς, & eius operatio χύλωσις dicitur, eſt, qui è rebus ſimplicibus vel cōpoſitis cōtuſis, aut inciſis, aut maceratis exprimitur. Exprimuntur autem alias ſucci, vel ex herbarum foliis & germinibus per ſe tritis, viridibus ſcilicet & ſucculentis: vel ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, ſorbis, meſpilis, prunellis ſylueſtribus, cydoniis, limonibus, &c. vel ex herbis pauco humore, eóque lento præditis, vt hedera, portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, &c. ex quibus non ſimpliciter ſuccus haberi poteſt, ſed affuſa aqua, aut alio liquore, illarum facultatibus ſimili, opus habent cōtritione aut expreſsione, vt expreſſæ vnà cum ipſo humore, vis ſimplicis herbæ extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponantur

loco frigido, vt paulatim ſuccus in ſubiectũ catinũ defluat. De his & ſimilibus ſuccorum extractionibus, quæ in officinis, in vaſe anguſti orificii, ſuperfuſo oleo, digiti craſsitudine, aut ſale inſperſo, ſicut de omphacio conſtat, ad vſum medicum aſſeruantur & reponuntur, nihil in præſentiarum dicemus, quẽadmodum neque de aliis quibuſdam, quæ in ſole, aſsiduè mouendo, exiccantur & inſpiſſantur, vt in vmbra, vt acaciæ ſuccus: in clibano vel furno, aut alio loco calido ſicco incluſi atque ſuſpenſi. Dicemus tantum de iis ſuccis, quæ ex radicibus & herbis ſicciori bus, aut pauco admodum humore præditis, aliquot diebus in aqua aut alio copiam liquore maceratis, poſtea per balneum Mariæ deſtillantur, vt aquea humiditate ſeparata, ipſa rei infuſæ ſubſtantia, pura & ſyncera relinquatur aliquantulũ craſsior: aut citra deſtillationem, coctione tantum in vaporem humore extraneo cõuerſo, ſubſtantia rei infuſę incraſſeſcat, colata prius, aut per filtrum deſtillata tota aqua, &c. Et vſus quidem huius extractionis eſt, quod pauca quantitate aſſumpti ſucci, magna in corpore noſtro præſtet commoda. Etenim vbi de medicamentis in tota ſubſtantia dari ſolet ℥ j. extracti ſucci ſufficit ʒ j. in quo certè ægrotis multum gratificari poteſt, pręcipuè cum ple-

rique

rique ab assumptione medicamentorũ plurimum abhorrere soleant.

Est autem hoc notandum in extractionibus: Si spiritus non fuerit satis purus, aut diligenter separatus, ita vt aliquid terrestreitatis adhuc cõtineat, virtutem seu facultatem rei extrahendę huic terrestreitati permisceri, simúlque ascendere, & euaporare Spiritus verò syncerus hoc minimè facit, sed è re extrahenda descendit sine vllo odore aut sapore, ideóque facilè spiritus per balneum Mariæ separatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui est in vrina hominis. Oportet quinetiam aqua, qua fit ablutio, valde subtilis sit, æquè atque vini spiritus, ne mala qualitas aquę simul ascendat. Proba verò aquę est, si sine sapore aut odore fuerit.

Extractiones herbarum & aliorum remediorum cum aqua ardente, perfectè in balneo Mariæ destillata, &c. vt ex rhabarbaro, agarico, elleboro, & guaiaco, secundum Theophrastum.

ARtificiosę rerum simplicium extractiones fiunt ad hunc modum: Primò sumo aquam vitæ optimam, vbi spiritu vini careo, quæ ad extrahendam herbarũ facultatem

tatem est satis efficax. Accipe igitur saluiam, vel aliud quodcunque simplex, è quo succum extrahere proposueris, exponatur aeri sicco, versus Septentrionem præcipuè: ybi paululum exiccata fuerit, incidatur minutim, & in vitrum, cuius orificium satis sit amplum, hoc est, duorum digitorum amplitudinem habens, vt inde vbi voles, quod impositum fuerit, rursus extrahere commodè valeas, ponito, eidémque affunde aquam vitæ vel vini spiritum, vt ad minimum per latum digitum herbam impositam cooperiat. Postea cooperi vas diligenter hoc modo: Fiat pasta, qua superius orificium per latum digitum circum circa obliniatur, cui chartam puram superimponas sicq; obstruas, vt postea tantum circa ampullæ os lateribus adhęreat. Imposita hac charta, rursus pasta chartæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac rursus alia noua charta eidem adaptetur. Tandem ac tertio & circum circa, & supra, vndiquaque pasta inunge, & tertiam chartam, quæ vndiquaque adhærere debet agglutinetur, vt etiam ipsum orificiũ pasta & charta operiatur. Demum cera totum cooperito, quanquam hoc non ita sit necessarium. His sic ritè peractis, collocetur vas spatio trium aut duorum dierum in loco calido: prout herba imposita fuerit crassioris aut tenuioris

ris ſubſtantiæ, ita & breuiori aut longiori tempore erit maceranda. Poſt elapſos hos dies, ſpiritum in aliud vas effundas, rurſúſq; cooperias: herbas autẽ relictas exprime per pannum lineum, quam potes arctiſsimè, & poſt expreſsionem abiice. Tunc rurſus alias eiuſdem generis herbas recentes, & vt prius præparatas, in eundem ſpiritũ infunde, macera & exprime, idq́: eſt ter, quatérve ita reiterandum, prout extractionem validam aut debilem volueris. Quod ſi verò res, ex qua ſuccus fuerit extrahendus, fuerit magni precij, vt eſt rhabarbarum lignum aloës, nõ ſemel ei eſt affundenda aqua vitæ, ſed ſæpe ac ſępius, vt penitus quicquid inerit ſpiritus aut facultatis, in aquam deponatur. Poſteaquam igitur vini ſpiritus facultate herbarum abundauerit, ita vt quaſi proprium iam amiſerit ſaporem aut odorem, tum exprime herbas, & quod expreſſum fuerit, per filtrum diligẽter & ſubtiliter exprimetur, & vtere vbi opus fuerit. Aut facile erit ſpiritum vini à facultate herbarum per deſtillationem in balneo Mariæ ſeparare, extrahendo vel medietatem vel omnino, vſque quo ad extremam peruenerit aquoſitatẽ, aut quouſque incraſſeſcat vt ſalſa, aut ſuccus concretus, qui pulueriſari poſsit, prout tuo vſui ſeruierit. Nam vbi multa humiditas in extractione fuerit, poſt vini

ſepa

ſeparationem, indicium eſt ſpiritum vini non vſqueadeo ſyncerum fuiſſe. Vbi verò vini ſpiritus ſatis potens fuerit,& in fine deſtillationis nulla aquoſitas ſequatur, accipe eiuſdem ſimplicis aquam deſtillatam, & affunde extractioni, & commiſce diligenter cum penna, vt ſpiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affuſa commiſceatur, tum rurſus per alembicum aquam affuſam extrahe, ídque potes reiterare, dum nulli ſpiritus vini in extractione ſentiantur, id quod ſic cognoſci aut probari poteſt. Vbi nulla vinoſa permixtio ſpiritus vnà cum aqua elambicatur, ſed pura tantùm aqua, tum ſatis eſſe intelligas.

Cæterum conſulo & ex vſu etiam eſt, vt extractioni ſeu ſubſtantiæ herbarum, propria aqua affundatur, ſeorſim prius deſtillata, quemadmodum ſuprà in extractione ſaluiæ monui. Eodem planè modo auferri vini ſpiritus poſſunt, affuſa ſcilicet aqua ſaluiæ deſtillata in fine, & probè permixta, rurſúmque ſeparata. Et talis extractio eſt eximia, & conſeruatur in multos annos.

Ratio qua herbæ cuiuſlibet ſuccus haberi poteſt. In aqua herbæ alicuius deſtillata, impone ſiccam herbam pulueriſatam, in infuſione calida feruente, nec tamen coque. Deinde cola, in colatura deinde impone denuo

nuo herbam ſiccam pulueriſatam eiuſdem generis, & infundatur, coletur,hoc ſæpius repetatur, tandem deſtilla in balneo Mariæ, pars tenuior diſſoluatur in vaporem, quod reſidebit in fundo erit mellis conſiſtentia & herbæ ſuccus: & in recipiente aqua herbæ. Vel:

Herbæ cuius liquorem deſtillaturus es, ſuccum exprime, & expreſsionis reliquiis vnà cum ſucco deſtillatis liquor erit efficacior & limpidior,vt audio.Geſnerus.

Modus pulcherrimus, nec ita multum operoſus, quo cuiuſcunque ſimplicis, ſiue herbæ ſiue radicis, vera ſubſtantia, ſiue quinta eſſentia atque etiam aqua facile extrahi poteſt. Aptus erit hic modus, etiam fructibus diuerſis,expreſsis ſcilicet ſuccis & depuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo tempore collectam, & in vmbra ſiccatam aut aëre,eámque in vaſe mundo,affuſa propria aqua per deſtillationem aliàs extracta, macera tandiu,quoad aqua colorem rei infuſæ acceperit,tum ſepara aquã in vas aliud ſeorſim, & ſerua obturatum. Radici autem aut herbæ aliam aquam deſtillatam affunde,& rurſus cooperta ſtent,ad aquæ coloris mutationem.tum vt prius aquam ſepara, & cũ priore cõmiſce,hoc eſt repetendũ, donec

aqua

aqua non amplius coloretur,& radix vel herba nihil virium amplius obtineat. Quo facto,coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum suo capitello & recipiente destilla,vt ascendat aqua omnis, & materia in cucurbita incrassata sit vt pasta,aut pulticula. Quodvbi acciderit,materiam relictam crassiusculam è cucurbitæ fundo extrahe,& vbi in peluim aut vasculum mundum posueris,lentissimo calori admoueas,vt iuxta fornacem aut intra cineres calidos,vt paulatim aliquot diebus superflua humiditas euaporet, & materia ipsa electuarij consistentiam acquirat,aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretiosissimam rei extractæ substantiam, seu quintam essentiã,cum qua paucissima etiam quantitate, plus efficies, quàm magnis radicum aut herbarum aceruis.Seruetur in vase argenteo, aut stanneo obturato, quod quo fuerit vetustior,eo etiam erit melior. Et nota vlterius, quod aqua per destillationem extracta, non minus valet,quàm aliæ aquæ herbarum aut radicum destillatæ.

Modus extractionum alius. ℞. Radicem aliquam siccam, vt radicem petasitis, ea ad puluerem subtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo adsufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ

pona

ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extinguatur, & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum, ac rursus in balneo destilla, ídq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsque quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimatur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleositas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegãs, incerti: Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiose per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est, per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas vigintiquatuor, in loco frigido,

tandem denuo coloratam separa iterum per instrumentum à re infusa (vt scis) separatam autem priori quintæ essentiæ coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infusæ essentiam simplicem superfunde, & separa, donec à re tua infusa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam essentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo prędıtæ, cui superpone alembicum suum, perlutetur secundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde destilla lento igne quintam essentiam, donec in fundo cucurbitæ videris mammillas consistentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infusæ spiritum fixum permanentem, quem collige artificiosè in argenteum vasculum.

Modus extrahendi succos ex herbis, pulcherrimus & vtilissimus. Accipe saluiam viridem, & extrahe ex ea per destillationem aquam: aut sumatur saluia siccata, cui affundatur aqua, à qua pars subtilior separata sit, crassior verò saluia affusa, maceretur aliquot diebus, postea destilletur. In aqua hac destillata maceretur rursus saluia exiccata, ita vt aqua duobus vel tribus digitis saluiam cooperiat, stent benè obstructa in cantharo, ne vel minimum respirare possit, in aqua temperatè calida. Postea exprimatur saluia,

&

& denuo ſaluia itidem exiccata in hac aqua maceretur vt prius, ídque fiat ter quatérue. Quo facto ſeparetur aqua,quę ad aliam extractionem ſeruire poteſt, aut ad alios vſus. Quod verò extractum eſt,in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quoad redigatur ad conſiſtentiã,quæ operanti placeat.

Vbi volueris ſubſtantiam veram è rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & aliis eius generis ſimplicibus,extrahere,tum procede, vt iam ſuprà dictum eſt. Primò ſuperaffunde ſpiritum, ſicque relinque quouſque plus ſatis coloretur, tum effunde,cola, & ſpiritum paulatim in balneo ſepara: eundémque rurſus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infuſione relinquito in loco calido, quouſque colorem acquirat,tum cola, & rurſus in balneo ſepara per deſtillationem: id autem tantiſper eſt repetendum, quoad ſpiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum deſtilla: habet enim neſcio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro,quæ in extractione eſt inutilis, & ſimul multæ vtiles partes fluunt, quæ non ſunt negligendæ, ideóque ad hunc modum deſtillare oportet per filtrum.

Per roſtrum ſeu naſum alembici, filo trahe filtrum digiti vnius latitudine, quoad

præ nasi angustia, filtrum amplius non sequatur, cauendo tamen ne nimia violentia dissiliat vitrum: quo facto impone spiritum filtrandum in alembicum obstructum charta humectata. Spiritum per filtrum destillatum extractioni, quæ prius erat separata, rursus in vitro affunde(multum enim vitro adhæret, ideóque in primum vitrum, cui spiritus erat infusus, omnes spiritus rhabarbari percolandi sunt & ad separationem infundendi)non curãdo, quòd extractio vna, iam prius in vitro reperiatur: omnes enim extractiones necessariò coniungendæ sunt, & ad extremum aquæ destillatæ permiscendæ, & rursus separandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Potest verò extractio fieri vel in sicco vel in humido, prout cuique placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit: nam semel superaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, post effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur vt prius, ídque faciendum bis térue, prout magnam aut paruam extractionis copiã requiris, postea per filtrum mundificatur liquor, separatur verò per destillationem.

Extractio turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. ℞. Catharticorum aliquod, vt turbith, vel agaricũ, vel aliud cum suo correctiuo, pulueriſetur sic, impone in

saccu

ſacculum ex albo ſerico, & pone vtrumque ſacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per naſum emittit: in fundum verò cucurbitæ infunde aquam vitę rectificatam, quæ nihil phlegmatis porrò in ſe contineat, quam deſtilla per ea, quæ ſacculis incluſa in alembico poſita ſunt, atq; ita extra hitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rurſus aquam extractam in bociam infunde, in cuius orificium ſpongiam ponas, & appoſito alembico, aquam vitę deſtillato per ſpongiam, & in fundo materia quædam relinquetur ſpiſſa inſtar mellis, quæ eſt vera ſubſtantia, & rei maceratæ extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabarbaro, berberi, ſumach, balauſtio, & aliis vel laxatiuis, vel reſtrictiuis, vel odoriferis. ℞. Agarici (vel cuiuſuis medicamenti) tere vt decet. Pone in vas vitreum in balneo, ſuperinfunde aquam ardentem, ſigilla, ſine per diem naturalem, vt diſſoluatur, tum extrahe colando per pannum lineum ſine expreſsione. Poſtea iterum pone in vas tantundem aquæ, vt prius, & circuletur in balneo horis 24. tum cola. Has colaturas pone in vas amplum ad extrahendum cum ſuo capitello & recipiente, (ſi voles, aquam reſeruato quæ ad alia tibi ſeruiet:) & cum fuerit ad ſpiſsi-

tudinem mellis vel opiatæ, extrahe, fac trochiſcos, & iis vtere.

Rhabarbari extractio. ℞. Rhabarbari electi ℥ iiij pulueriſa & infunde in aquas appropriatas, ſtet infuſum per diem & noctē, deinde fortiter exprime. Illam expreſsionem adiecto ſaccharo candi, quantum videbitur, leuiter in arena exhalando, exicca, ad craſsitiem electuarij.

Aut ſic: Infuſio rhabarbari commodiſsimè fit in ſuccis borraginis & bugloſsi. Poſt infuſionem in vaſe duplici per integrū diem decoquatur ad tertiæ partis conſumptionē, tum exprimatur. Expreſſus ſuccus ad iuſtā conſiſtentiam decoquatur mixtus cum ſaccharo candi. Sic in plurimos annos conſeruari poteſt. Fęces poſt expreſsionē non abiiciantur. Magnus enim vſus iſtarum in aſtringendo ventre, præſertim in dyſenteria. Ipſe verò ſuccus ſuauiſsimè lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quam à Medico quodam accepit Geſnerus: Rhabarbarum eodem modo infundi poſſet, quo ellebori nigri radices, vt infrà dicetur: ſed in aqua cinnamomi, & cum ſyrupo roſato ſolutiuo fieri debet ſuccus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, ſi cum infuſione & decoctione

præpa

præparetur, quã si extrahatur, & egrè etiã ex trahi potest. Si tamen omnino succũ extrahere velis, facias hoc cũ oleo anisi in aqua fontana, vel aqua anisi, cui oleum ablatum sit.

Extractio ellebori nigri medici Cæsarei. Infundantur cortices radicis ellebori nigri exempta medulla in aqua anisi, de qua oleũ separatum sit, & stent in infusione per horas vigintiquatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant simul, quousque extent radices, ad aquæ scilicet ferè consumptionem, coletur postea cum forti expressione. Vltimo decoquatur expressum, cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spissitudinem, reponatur in vasculo terreo inuitreato, & vtere. Dosis est ℈ j. vel scrupulus j. ß. purgat sine molestia humorem melancholicum. Valde hæc infusio D. Montano placuit, quia dicebat Hippocratem semper in exhibitione ellebori nigri, sumere quoque anisum, vtpote proprium eius correctiuum.

Extractio alia ellebori, Hieronymi Herold. ℞. Succi buglossi, borraginis ana ℔ ij. depurentur colentúrque & purificentur: adde his radicis fœniculi, cichorij, asparagi, petroselini, ana ℥ iiij. fructuum sebesten, iuiubarum, ana ℥ ij. seminũ frigidorum minorum, ana ℥ ß. decoquantur in aquæ ℔ xvj. ad tertias, colaturæ adde succos suprascriptos,

bulliant ad ignem purum: permiſce poſtea rad. ellebori nigri veri ℔ iiij. coque donec radices emineant: fiat tandem colatura omnium, & decoquantur lento igne ad mellis ſpiſsitudinem.

Extractio ſolutiua, D. D. Magenbuch. ℞ Colocynthidis ʒ vj. ℈ ij. agarici ℥ ß. rhabarbari ʒ ij. cinnamomi electi ℈ iiij. aſari, ſpicæ nardi, roſarum rubearũ, maſticis, ligni aloës, ana ʒ j. ſtoracis liquidæ ℈ iiij. vini maluatici menſuram vnam, fiat infuſio, & extractio, vel deſtillatio ſicut quintæ eſſentiæ.

Extractio ſolutiua alia eiuſdẽ Doctoris, cuius doſis eſt à ℈ ad ʒ ß. viro à ʒ ß. ad ℈ ij. vel ʒ j. ℞. Pulpæ colocynthidos ʒ vj. & ℈ ij. turpeti albi & gũmoſi ʒ x. ſtœchados Arabicæ ℥ ß. diagridij ʒ iij. (alias ʒ vj.) agarici albi ℥ ß. rhabarbari electi ʒ iij. cinnamomi interioris ℈ v. rad. aſari, ſpicę nardi, florum roſarum rub. maſticis, ligni aloës, ana ℈ iiij. aloës hepatici ℥ j. ß. & ʒ ij. ſtoracis liquidę ℈ ij. g̃. iij. inciſis & contuſis, infundantur in vino ſublimato, rectificetur, & fiat ſecundum artem electuarium.

Deſcriptio alia electuarij, prioribus ferè ſimilis, quod Norimbergæ vocatur extractũ, prout idẽ parare ſolitus fuerat. ℞. Colocynthidis ʒ xiij. veratri nigri, ſenæ Alexand. ana ℥ ß. agarici albiſsimi ℥ j. raued optimi ℥ ß.

alias

aliàs sumit eius ℥ j. cum rhabarbaro non ita præstanti, diagridij ʒ xiiij. cinnamomi ʒ ij. & ℈ ij. turbith, stœchados Arabicæ, ana ℥ ij. ß. rosſ. rubearum, ligni aloës, masticis, ligni paradisi, myrrhæ, rubiæ, asari, spicæ nardi, storacis liquidæ, ana ℈ v. fiat infusio vel putrefactio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum essentia vini, hoc est, aqua vitæ ter destillata, calida, & succus deinde expressus vniatur cum aloes præparatæ ℥ iij. Pręparauit autem aloen hoc modo: Inciditur in peluim seu cacabum vel ollam, aloes ℔ j. plus minus, addendo aceti rosſ. & aquæ rosſ. ana q. ß. ita tamen vt aceti rosſ. plus sit quàm aquæ rosaceę. Bulliant simul lento igne, duabus aut tribus ebullitionibus, deinde colato fortiter exprimendo. Colatum iterum bulliat lento igne ad cõsistentiam aloes, cum spatula agitando continuè. Vbi autem refrixerit, seruetur ad vsum. Species suprà enumeratæ, primum tenuiter inciduntur, deinde pulueriſantur, atq; his superinfunditur aqua vitæ ter destillatæ q. ß. frequẽter interea agitãdo quotidie: deinde exprimatur per pannũ lineũ, grossum forti expreſsione, deinde in alẽbico adiecto igne humiditas aquea extrahatur, donec quod in fundo remanet, veniat ad consistẽtiam diacydonites. Quod si in eo adhuc quædam humiditas fuerit, ponatur super carbones

ardentes in vase aliquo, quandiu videbitur, vt ea à calore absumatur,& euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi,ad duodecim annos seruari potest, si ritè sit confectus. Valet ad calculi præseruationem:expertus enim est eius vsus in multis, qui antehac grauiter laborabant, & multa prophylactica adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt, atque ab hoc adiuti Calidum quidem medicamẽtum est, ideóq; renes fortaßis nimium calefacere posset, vt aliquis existimarit, sed propter parandi modum, qui calorem nonnihil frangere existimatur, non nimium potetit. Pituitã in ventriculo vel concoquit, vel consumit, vel educit, & ventriculũ abstergit, ac roborat. Vsus eius non tam est ad morbos præcauendos, quam curandos. Omne genus destillationũ & catarrhorum, vertiginem, lippitudinem, raucedinem pectoris angustiam, tußim, colicam, matricis suffocationẽ, menstruorũ suppreßionem, syncopen, calculum, pestem curat. Quinetiam ab aliis adnumerantur hi morbi, quos hic succus curare dicitur, mania, hydrops, fœtor anhelitus, epilepsia, tremor membrorũ, apostemata interna. Caput & cor hoc succo mirabiliter recreantur,& sanitatem in multos annos conseruat. In præcautione accipitur ieiuno stomacho tribus anni partibus, sine custodia, autumno

nimirum,

nimirum hyeme & vere, æstate verò propter calorem & siccitatem necessitati reseruatur. Quod si tamen cælum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æstate poteris. In morborum curatione adhibetur omni tempore & crebrius, sed per certa interualla, interiectis aliis eodem spectantibus. Theriacam nōnulli Germanicā dixerunt, tum quod efficax sit contra venena, tum Germanorum corporibus amicissima & maximè salutaris.

Succus de malis cotoneis simplex, & sine omni admixtione parari eodem penè modo potest, qui & ipse præstantissimus est, & seruari quoque quàm diutissime potest, sitque propemodum de die in diem melior ac suauior.

De xyloebeno Theophrasti ab Hohenheim: Primo elicimus tria genera medicaminum, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, similis est acaciæ succo: gummi, ei qui est albotim: alkali sali gemmeo. Liquor est ipsissimus potus: gummi vnguentum: alkali purgans & mundificatiuum. Deinde liquor per inclusam destillationem, quadmodum oleum extrahitur. Cuius ℥ j. vel iiij. præstāt & efficaciores sunt integro talēto, quod iuxta medicorum vulgus decoquēdo è ligno scaturit. Tertio, liquori succedit gummi, scilicet ex eo ligno quod reliquum est, in

hunc

hunc modum:Mitte xyloebenum in reuerberationem inclusiuam in secundo gradu ignis, & in vigintiquatuor horis illico videbis gummi,quod eadem tenacitate cum styrace liquida à corpore separatur,& ad ipsam non sine mediocri fragrantia (refertur.) Interea autem dum in calore singula existunt, corpus & gummi eliquetur, cuius ℔ j.& ℥ vj.efficaciores sunt,ducentis libris,quæ in elixando extrahuntur. Postremo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus transmutatur in vltimam materiam, quæ alkali fons est, & origo,interueniente aqua fumiterræ, probè coagulata, haud dissimile * anation aut entali, cuius ℔ j.& ʒ v. fortiores sunt quinquaginta libris,quæ per vulgatam viam preparantur.

Vsus,principio purga ægrotū in hunc modum. ℞. Alkali xyloebeni ℈ ß theriacæ Alexandrinę ʒ ij.misce,dosis est ℈ ß.Et id ipsum non semel atq; iterum,sed tertio aut quarto, pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgandi,maximè podagricos, paralyticos,denique pustulosos humores,huic inest alkali,quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis & expulsiuis deprehendes. Hanc purgationē continuò sequatur Chirurgica sanādi ratio, in hūc modum:Principio quicquid apertum est cum alkali mūda, deinde gummi inunge

in die

in die bis, ídque tantiſper dum ſingula ſolidę cuti reſtituantur. Porro ſi nihil adſit, quod pa lam videas, illic vbi dolor deliteſcit gummi inunge. In hunc modum medetur podagræ, paralyſi, denique morbo gallico. Vbicunque autem aliter atque à nobis præſcriptum eſt, egeris, cum empiricis oleum & operam, non ſine priuato diſpendio perdes.

Viuendi ratio: Nolim hoc loco propriam viuendi rationem præſcribas, ſed oportet vino & cibo apprimè cõdito, ægrotum foueas. Nam prædictorum morborum diatheſim, non in viuendi ratione, ſed in remediorum energia ſitam eſſe, ſciendum eſt. Quare nihil eſt, quod hic decumbentem cœna perparca maceres. Nam hæc omnia ſuperat non vulgaris huius medicaminis vis.

De extrahenda ſubſtantia vera è myrrha, aloe, aut aliis ſimilibus lacrymis pinguibus, è quibus quidem extractio vera nulla fieri poteſt, ſed tantum reſolutione deſtillationéque quæ per filtrum fit, purificari poſſunt. ℞. Exempli gratia, aloes, q. u. maceretur aliquãtiſper, in loco calido, in aqua aliqua conuenienter deſtillata, aut in rore, vſquequo aqua coloretur, tum ſeparetur hæc aqua, & noua affundatur, quæ & ipſa, poſtquam colorem infuſi receperit, effundenda, ídque continuandum tantiſper, donec aqua amplius non colore

lore

loretur. Omnes istæ aquæ per filtrum sunt destillandæ, ac vbi fuerit aqua per destillationem separata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiusmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò soluuntur: & eodem pondere & dosi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur: id quod in aliis extractionibus non fit. extractum enim multò est potentius, quàm id à quo extrahitur.

De salibus factitiis & oleo salis.

SAlium quoq; quæ ex simplicibus exuruntur æquè ferè magnus in medicina vsus est, atq; salis fossilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à simplicibus crassum phlegma aufertur, quod nimirum impedit, quo minus possint operationem perficere, conuertuntur in materiam spirituosam, id quod lõga destillatione & filtratione fit, vt in igneam materiam quodã modo degenerent. Nec dubium est, quando ita in salem sunt conuersa simplicia, atq; ita elementum ignis in iis habet dominium, quin citius etiam penetrent, & actionẽ propriam perficere possint, vt præterea tanto simpliciũ variorũ aceruo, in remediorũ compositionibus opus non sit. Sed habẽt huiusmodi sales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua destillata ferè destituuntur. Omnis sal, inquit

Theophraſtus, purgat: at aquæ à purgantibus deſtillatæ,ea facultate carent,quia ſal eis non acceſsit.Magna in omnibus , puto,acrimonia eſt,& vrinam reſipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiuſmodi ſales parantur , alius atque alius ab authoribus præſcribitur. Quidam ita monent faciendos, Simplex collectum debito tempore,inde extrahatur ſua aqua per balneum Mariæ,fęces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuerberationis: cum aqua propria fiat filtratio calcis ſæpiſsime:aqua filtrata ponatur in pelui ad ſolem , vel cinerem calidum, vt aquoſitas exhalet, & remaneat ſal. Hoc autem fieri poteſt ex omnibus ſimplicibus.

Modus alius extrahendi ſales ex herbis, aut radicibus, aut ex alia aliqua materia è Germanico.Herbæ aut radices ad hūc vſum deſtinatæ exiccari prius debent,poſtea in olla comburi ad albedinem cineritiam.Huius cineris vbi ſatis magnam copiam habueris, impone vaſculo, eíque affunde aquam frigidam deſtillatam, aut aquā pluuiam puram & mundam, & ſtent ſimul aliquot diebus, frequēter agitando & mouēdo, poſtea aquā ſubtiliter effunde,aut per ſacculū cola,& cineribus prioribus nouam aquam affundito,ídque toties, vt prima vice, repetito, quoad

cinis

cinis nullam amplius in se acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam euapora, sícque in fundo sal relinquitur, quem serua, quia est res pretiosa.

An pręstabit non omnino, nec subitò com burere herbas, vt è cinere lixiuium fiat, sed ad dimidium tantum, vt saporis, odorísque de herba plus relinquatur, & empyreumatis minus? an ad vltimum etiam mastiches aliquid adiici poterit, aut gummi, aut aliud, vt glutinosum factum, melius conseruari, & in pillulas etiam formari posit? Ges.

An decoqui poterit cinis, vt absinthij, cum aqua eiusdem destillata, vel succo depurato eius & filtrato, vel herba eius sicca, ita vt infundatur, simul ebulliat aliquantum, deinde coletur: sic enim sapor odórque magis aderunt: poterūt etiam rosę siccę sic addi? Idem. Notandum autem est, quod quidam præcipit, ne salium extractiones aqua feruenti, sed frigida potius fiant. Deinde extractum cinerem, rursus licet vrere, ac calcinare, rursúmque, vt prius salem de eo extrahere, ídque toties, quoad nihil in se salis deinceps contineat. Quod si sal extractus albedine careat, tum reuerberetur ad albedinem: quæ tria sunt notatu non omnino indigna.

In parādis salibus notabile etiam hoc est, vt sil

vt filtro optimè purgentur: quidam etiam vigintiquatuor vicibus filtrant.

Hæc salia, quæ Theophrastus dicit esse vera alkalia, seruanda sunt in vitreo vasculo, ne eliquentur in aëre, quod maximè accidit salibus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei in se habent, & subtiliores sunt. Indurescunt sales lapidis instar, aut qui optimè filtrati sunt, pellucent crystalli modo.

Salem hypericonis, in pleuritide aiunt probatissimum esse. Hypericonis plantam siccam in cinerem redige super foco, cinerem proiice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terrestres ad fundum descendunt. Postea aqua in cucurbita in balneo Mariæ consumatur, & remanebit in fundo eius sal, quem exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri potest. De sale hyperici pugillum vnum exhibuit quidam medicus in vino maluatico, pleuritico, & testis est Deus, quòd liberatus fuit.

Salem absinthii quidam in omnibus morbis ferè exhibet, sed prę cæteris in peste vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophrastus huius salis propinat tria tantum grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Absinthii sal maximè vrinã sapere videtur, nulla manifesta amaritudine, Ges.

Sal artemisię vrinam quoque sapit,sed est candidus & purus,nec non,vt seuum quodam,pinguis.

Ex herba kali dicta,salem parant. Est autem kali herba duorum cubitorum sine spinis,interdum valde rubens,sapore salso cum quadam grauitate ingrata, colitur apud locos salsos & seritur,vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij qui eum parant.Fodiunt fossam,cui transuersim imponũt ligna, quibus supponunt aceruum herbæ prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem concrescit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritii, valde acris & salsus,vt etiam corrodat,Iohan.Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidam in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vnum, in difficultate vrinæ, & subitò est liberatus.

Salem è baccis & ligno iuniperi, sic parauit Gesnerus. Accepi,inquit,virgulta iuniperi arida,vnà cum suis baccis, in magna quãtitate, & in cinerem redegi (oportet autem exactissimè comburere,aliqui in magna olla figulina noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburunt.) Cum hoc cinere fiat lixiuium, cum aqua mediocriter calida : aut

potest

potest in vase ligneo cinis cum aqua relinqui, vt subsideat, ac postea aqua seorsim effundi, & cinis cum aqua turbida separari. His alia aqua affundēda, ídque aliquoties, quoad nullus sapor lixiuii in aquam deponatur, ac postea aqua decoctione consumenda, ad exiccationem materiæ, & eiusdem albedinem. Odore refert boracem & vrinam: acris est & penetrans.

Modum conficiendi salis, ex aquis thermarum Aponensium in agro Patauino, quē tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantā salis copiam confecit, vt satis fuerit pro tota sua familia, & potuerit etiā dono amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis Sal autē quod conficiebat ex ea aqua, erat magis sapidum, & acrius, quàm sal marinū, vel fossile quod libet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vasa ex silice excauata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vasa, præterquam quod erant excauata ad eam quā dixi altitudinem, erant etiam quadrata. Vasa igitur hæc collocabat in lacuna, ita vt aqua non posset in ipsa ingredi, sed superstarent aquæ, quantum est spacium duorum digitorū. Postea habebat plures ollas testaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vasis, inibíq; relinquebat,

quo fiebat, vt aqua illis ollis contenta agitaretur à calore & ebulliret, & ſenſim ac ſenſim euaporaret: & tandiu permittebat philoſophus ille, vt bulliret, quandiu appareret ſplendor quidam in aqua, & tunc effundebat aquam illam ollarum in excauata illa vaſa lapidea, in quibus concreſcebat ſal candidiſsimum, in ſumma ſcilicet vaſorum illorum ſuperficie: in ima autem materia gypſea ab ipſo vocata.

Vrina pueri, ſi in alembico more aceti deſtilletur vſque ad ſpiſsitudinem picis, deinde phlegma eiiciatur, poſtea vas optimè ſublimetur, habebis ſal volatile. Sunt nonnulli qui vtuntur ad aurum & argentum diſſoluendum, & non pauci philoſophi ſuũ menſtruum vocauerunt.

Ad menſes euocandos, quod ipſe ſum expertus, recipe radices chelidonii mundatas à terra ſine ablutione, q.u. tere diligenter in pila marmorea: pone in vaſe circulationis (vt ſcis) per diem naturalem, deſuper infunde aquam ardentem ſeu animam vini, vt de agarico & aliis dictum eſt, poſtea ſine per noctem in balneo Mariæ ſtare. demum mane extrahe ſine vlla expreſsione. Poſtea fac vt ſeparetur (exuperet) aqua ardens deſtillando, vt moris eſt, & colligatur, vt de agarico dictum eſt. Et cum tota aqua ardẽs per balneum

neum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit puluis citrinus (an salis instar?) quo vtere: pro qualibet dosi ℈ j. cum vino albo, loco & tempore necessario.

Puluis ex salibus ad separandam omnem pituitam. ℞. Hyssopi, pulegii, ana ℥ ß. origani ʒ ij seminis fœniculi ℥ ß. carui ʒ ij. liquiritiæ ℥ j. salis vsti ℥ vj. salis absinthii ʒ ij. salis iuniperi totidem, cinnamomi ℥ j ß. piperis longi ʒ vj. cardamomi, granorum paradisi, caryophyllorum, ana ℥ ß. zingiberis ℥ j. misce, fiat puluis.

De salium herbarum oleis: sal ita absolui tur. ℞. Salem, calcinetur igne fortissimo, calcinatum deinde super porphyrio lapide subtiliter puluerisetur, puluerisatum sterne super vitrum: vitrum deinde cum puluere pone in cellam vinariam in loco humido & sal soluetur in substantiam oleosam, quæ vulgò vocatur salsal.

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gsüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quã fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine assetur sine aliquo humore, vsquequo fusci colorẽ acquisiuerit, quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eúmque deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consisten-

tiam permisce, sine calore aut igne. Hoc vnguēto vnge partem affectam, in loco calido.

Sal armoniacus, à Gallo empirico. ℞. Gũmi Arabici albissimi ℥ iij. dissolue in aqua communi, cui adde postea salis communis clari puluerisati ℔ ij. coque ad iustam spissitudinem, postea inice in quoddã vas, prius cum aqua communi madefactum, & fuligine vndique aspersum, & tegas quoque fuligine puluerisata, & in loco commodo exiccetur.

De borace.

Boracis confectio Veneriis vsurpata, secretum. ℞. Lactis vaccini destillati ℔ ij. mellis despumati ℥ iiij. croci ʒ iij. salis nitri rafinati benè (id est, puri & subdulcis, nullã habentis amplius acrimoniam) ℔ iiij. Incorporentur omnia cum lacte (id est, dissoluantur ad ignem) cum ℔ iij aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & misce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido (humido) per mensem. Lapis deinde in fundo repertus, iterum mundetur, affinetúrque sic. ℞. Dicti lapidis ℔ j. aquæ simplicis destillatæ ℔ iiij. ad ignem dissolue omnia simul, remoue spumam, & cum non fuerit spuma, euapora totam aquam (id est, eiice, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis

bis boracem finiſsimum.

Pro borace faciendo, modus egregius, è libro Gallico manuſcripto. Accipe butyrum recens vnius menſis, aut circiter, ſalitum, lauetur ſæpius aqua clara diligentiſsimè. Huius butyri loti accipe ℔ j. olei tartari ℔ iij. miſceantur in ſole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur ſimul baculo fortiter: poſtea accipe ℔ j. aluminis rochæ finiſsimi & pulchri, ſalis nitri Alexandrini ℔ ß. & miſceantur in ſole calido, noctu verò aëri exponantur, ſed ita ne compluantur, aut aqua tangantur: alioquin enim fruſtra fierent omnia. Et congelabitur eius ſuperficies inſtar cryſtalli, congelatum tolle: illud ipſum enim eſt quæſitus lapis. Fieri autem commodiſsimè poteſt menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros eſt in vſu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lacti caprino deſtillato, inque vaſe vitreo poſito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis diſſoluatur ſine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum, ita vt aqua ſupra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & ſtet quinque aut ſex ſeptimanis, vel quouſque alumẽ appareat ſeorſim, quod ab aqua eſt auferendũ, & in vitreum vas ponendum. Quibus habi-

 tis,

tis,recipe ℔ ij.olei amygdalarum dulcium, & medullæ bouis,aut vaccinę ℔ iiij.misceatur medulla cum oleo, vt liquescat, & tandem coletur per pannum, & habebis oleum spissum. Huic oleo immitte prædictum alumen, ita vt oleum duobus digitis alumen obtegat, tum exponatur soli per tres mẽses, aut quod melius est,diutius,& sic facies boracis quantum voles,& scias quod est secretum magnum Est autem verus borax, qui fit in Alexandria.

Aliter,ex eodẽ. D.H D. Recipe alumen è fæcibus,quo tinctores vtuntur,& ex eo cum aqua capitelli ouum sustinente, fiat lixiuiũ: deinde accipe pastę boracis quantitatẽ, quã voles,& ponas in vas, cui lixiuium affundas feruentissimum ea quantitate, vt pastam excedat, & cum canella incorporentur benè, tum stent,quoad fæces fundũ petant. Quo facto,lixiuium ingeniosè separato, ita vt suprà dixi, vt pasta benè sit separata & purgata ab omni immunditie.Deinde cape omne lixiuium (& pastam boracis impone) decoquantur in cacabo despumando. Spumam verò seorsim serua in vasculo, quia in ea cõtinetur oleum, quod instar lucernę accensum ardet. Vt verò iudicium facere possis de perfecta coctione, instilla guttas aliquot marmori, aut supra vnguem, & siquidem

dem congeletur, satis est.

Aliter, ex libro aurifabri insignis apud nos. ℞. Aluminis ℔ j & grosso modo frangatur: gummi Arabici mundi & clari qr. j. subtilissimè puluerisatum, granorum frumẽti, & hordei, ana qr. ß. & ponantur grana frumenti & hordei in vase terreo intus deuitreato, cooperiantur lacte vaccino tepido, ponantur in fimo calido per quinquagintaquinque dies, & semper de septimo in septimum diem renouando.

Aliud ℞. Duas partes olei oliuarum antiquati, lactis vaccini recentis partem j. & misce totum ad inuicem, & pone in ampullam vitream, & pone intus aluminis rochæ incisi in frustis largis ad modum dactyli, tãtum quod liquores prædicti eminent super alumen per duos digitos, & pone in fimo per quinquaginta dies, & quoad fimus sit benè calidus, post sicca in vmbra, &c.

Pasta boracis. ℞. Saponem album & raspa subtiliter, & misce cum melle, & coque in vase terreo, donec deueniat tenerum, probatum.

Confectio boracis. ℞. Aluminis rochæ ℥ ij. & resolue ℥ ij. salis alkali dissoluti, & pone in vase stanni super ignẽ lẽtum per mediam horam, deinde extrahe aquam, & misce cum ea ℥ ij. salis gemmæ puluerisati, & totidem

ſalis alkali, & mellis ℔ ij. & ℔ j. lactis vaccæ, tunc pone ad ſolem per tres dies, & inuenies lapides.

Aliter bonus ſic fit, perfectus ad omne iudicium. ℞. Salis ammoniaci ℥ j. gummi Arabici ℥ ij. maſticis, aluminis rochæ, ana ℥ ß. ſalis nitri ℥ j. ſalis communis ℥ ij. tartari calcinati ʒ j. omnia trita ſubtiliter pone in vaſe vitreo cum vrina, & fac totum bullire, vt ſpiſſetur.

De auro potabili, oleo auri, & puluere Solis, ſiue auro vitæ.

VAriæ fuerunt apud antiquos Philoſophos de auri ſolutione opiniones, atq; etiam adhuc de eadem inter doctos nõdum ſatis conſtat, poſsitne tã pura & ſyncera ſubſtantia, qualis auro eſt, arte aliqua aut humana induſtria, vi & facultate ignis, in liquorẽ ſynceriorem, puriorémque reſolui. Aliquot huius generis diſputationes & argumenta nos hic ſubiiciemus, prout inter Euonymi ſchedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia, à viris doctis, in vtranque partem per literas familiariter Geſnero propoſita. Ac primo quidẽ partem negatiuam ſic quidam vir doctiſsimus & magni nominis Medicus, tuetur.

tur. Si posset, inquit, oleum auri fieri, iam Alchymistæ haberēt omnia. Non enim fit oleū vel aqua, nisi redigatur in spiritum & soluatur substantia perfectè mixti. Id an fieri possit, obsecro ad tuam Philosophicam intelligentiam reuoces. Solui potest aurū, & quidē in adeò minutas partes, vt cū liquore in destillatione, vt vocant, ascendat: remanere tamen auri substantiam certum est. Ac multa sunt quæ ita soluunt aurum, vt in minimas portiunculas redigant. Aquam autem vel oleum ex auro elicere, ἀδύνατον esse, sciunt omnes ἐγχειρητικοί artifices. Ac credas mihi, nullū vnquā qui hoc affirmauit, reipsa præstitisse. Crœso ditior esset, qui hoc sciret. Lapidē & tincturas fieri posse non nego. Quæso nugas paululum istas considera. Quomodo in vase aureo, operculo aureo ignito tecto, ex auro oleum fieri posset, ita vt ipsum vas aureum non dissoluatur? Somnium est sicut omniū ferè scripta Alchymistarum, qui tanquam nonnulli nostri temporis homines, sua phantasmata, scriptis complexi sunt, reipsa autem nihil quicquam experti: vt aliis vanitatibus & mendaciis, sic istis quoque se oblectant Theophrastei, & ex stultis insanos facere student. Verisimile est aliquid adiutum non diuina ope, fecisse illorum Magistrum: verum ista remedia, quę diuulgant, vana

vana ac falſa eſſe, nihil dubito. Obſcuritati autem implicant, ne peruerſitas deprehendi queat. Sed de his ſatis. Vnũ hoc poſtremum adiungam, admodũ impudentem eſſe opor tuit eum, & inimicum nominis tui atq; hoſtem, qui tibi hoc perſuadere eſt conatus. Hæc ſcripſit Medicus inſignis ad Geſnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc ſententiam ſcripſit.

Περὶ ὕλης τοῦ ποτοῦ quid ſcribã? Otioſorum hominum ſpeculationes ſunt, quæ ſi ad rem conferantur, oleum & opera perit. In minimas partes redigi aurũ poteſt, atq; ita ποτὸν effici: vt autem in ſpiritum & oleum natura auri conuertatur, ſpes Alchymiſtica, non veritas ipſa, ratum eſſe iubet. Cæterum quin aurum comminutum in minimas partes, & redactum in prima ſua elementa puriſsima, poſsit fieri potabile: (non tamen ſub forma aquæ aut olei) poſsit etiam alia metalla admiſtione reddere meliora, & quaſi tranſmutare, non nego nec omnino nihil eſſe, quod de lapide Philoſophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferũt, illud falſum eſſe omnino certus ſum. In eadẽ ſententia vidẽtur & Auicẽna eſſe, Albertus Magnus, ac ipſe etiam Braſauolus, quãdoquidem aurũ materia conſtat ita perfectè digeſta, vt quaſi contrario omni, aut ſubſtantia,

aut

aut excremētitia carere videatur, impoſsibile videtur, vi ignis ſine alio adiutorio, aliquo modo in ſubſtātia alterari poſſe. Ac ipſe Braſauol. De purgātibus, nō modò vana, quę de auro potabili & argento feruntur, ſed etiam venena eſſe affirmare non dubitauit. In hāc ſententiam multa plura afferri poſſent, ſed ea relinquemus ad præſens. Vberior dicendi locus fortè erit in libro De lapidibus, gemmis & mineralibus, cuius ſchedas infinitas penè, indigeſtas tamen Geſnerus noſter, vt & has ipſas, reliquit.

Diſſolutionē verò auri, quod ea arte Chymica perfici poſsit, pleriq; affirmant. Ac primò quidem nobis perſuadēt, authoritate & libris venerandæ antiquitatis: deinde verò oculari noſtri temporis virorum celebrium inſpectione & operatione cōfirmant. In hāc ſententiā ſcribit vir quidam eruditus, & naturalis philoſophiæ ſtudioſiſsimus, ad Geſnerum: Fuerunt, inquit, apud me, duo, qui aurum puriſsimum ita tractarunt, macerando, deſtillando, putrefaciēdo, ſoluendo, deſiccando, vt in liquidiſsimum humorem redegerint: in eo opere occupati fuerunt ſeptimanas octodecim, à nona Iunij vſq; ad decimā quintam Octobris, idq; tanta diligētia egere, vt nunquam eo tempore extinctus ſit planè ignis, eo tamen admodum lento vſi ſunt,

in quo

in quo video præcipuè peccare nostros Alchymistas: adfuere operi perpetuo, noctu vigilias partiti sunt, & vasa & instrumẽta pauca adhibuere. Quod siquis liquor auri potabilis benè præparati est, hoc modo præparari posse aut debere crediderim, vt ab his quibus spectator adfui parabatur. Atque vt id credam facit primum, quod aurum eò redigunt, vt suæ aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera: idem transit in recipiẽtem lento igne, & quod maximè sum miratus, tingit aureus iste liquor, colorẽ aureum reddẽs, chartam, lanam, aliámue rem admotam, qui colorita penetrat, vt minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetrarit. Præterea, quod etiam ipsum veræ solutionis indicium est, albus auri soluti color est. Hæc & alia faciunt, vt credam hanc rationem soluendi verissimã esse qua hi vtuntur, nec simile apud vllos alios Alchymistas hactenus vidi. Quod si vera sit solutio, facilis inde ratio est perficiendi liquorem. Illi in puluerẽ redigere abituri: sed is humido loco sua sponte, vitro etiã benè munito colliquescit olei modo, cuius rei experimentũ fecere apud me. Hæc vt oculatus testis scribo, alioquin hęc tãquã ἀδύνατα, hactenus sępe apud nostros & alios solebã confutare. Multa sunt in specie impossibilia, quæ certa via ac ratione

tione facillima sunt. Audio hos ipsos curare morbos quosdã deploratos. Hactenus ille.

De auro dissoluto & potabili, eiúsque facultatibus, caput VII. *Antonij Fumanelli ex lib. De compos. medicamentorum.*

NEc silentio præterire statui medicamẽtum, quod Chymicæ artis professores summis extollẽtes laudibus, Aurum potabile vocant, vt saltem quæ ipsius sit compositura notescat. Cuius has esse facultates asserũt, quod bibitũ cordi lætitiã præstat, eiúsq; vires auget, & morbos repellit, senectutẽ retardat, humores augens natiuos, omnes corporis partes illæsas tuetur, lepram curat, sanguinẽ mundat, casui cõfert capillorũ, si cum endiuiæ sumatur aqua, aut potius decocto: quod semel retulisse sufficit, vt supra relatũ: capitis verò dolori cum aqua betonicæ, scotomiæ, & vertigini cum decocto buglossi, & melissæ, lethargo cum ardenti, & lilij: memoriam corruptam cum fœniculi decocto, & acororum, potatũ instaurat, melancholiam submouet, omnémq; amentiam cum aqua borraginis: facit ad morbum attonitũ, cum aqua ardẽti: & cum pæoniæ albæ radicis luna decrescente collectæ decocto, ad morbũ comi

comitialem:ad membrorum verò mollitiem cũ aqua saluiæ stillatitia, aut decocto ex ea: ad ophthalmiam seu oculorũ phlegmonem & dolores cum aqua fœniculi, atque sileris montani,seselisq; Massiliensis:ad destillationes,seu rheumatismos cum iridis aqua: ad fluxum sanguinis narium cum aqua scabiosæ: valet & tussi cum aqua capillorum ven. in sputo sanguinis cum plantaginis aqua:in phthisi cum aqua mellis, & lacte:in dolore, & abscessibus pulmonis cum aqua cancrorum fluuialium: in cordis tremoribus cum aqua melissæ,aut buglossi:in dolore ventriculi cum aqua mentæ,vel ipsius decocto: in calida dispositione cum rosacea, aut myrtillorum aqua:in dysenteria, & ventris tormine,fluoréue cum aqua plantaginis: in coli dolore cum ardenti,in vermium passionibus cum zedoariæ decocto,aut absinthij: in hepatis tumoribus,aut obstructione,atq; aqua inter cutem cum aqua scariolæ, & hepaticæ in causa calida:in causa verò frigida cum spicæ nardi decocto,aut cinnamomi: in ictero morbo cum aqua caprifolij, vulgo periclymenos nuncupati,aut sero caprino: in lienis passionibus cum aqua fraxini, aut tamaricis:in renum passionibus,oppletione,& lapide cum tribulorum marinorũ, aut raphani, alkekengi,& pimpinellæ,aut puluere philan

tropos

tropos, seu apatinæ: in stranguria, & renum vlceribus cum caprillo lacte: in enterocele, intestinorúmue ramice, epiplocele, omentíue ramice, & epiploenterocele, intestinorum, & omenti ramice cum aqua vtriusque consolidæ: in mēsiū suppresione cum aqua sabinæ, aut matricariæ, & in partus difficultate cum aqua artemisiæ. Auxiliū præterea sterilitati præstat cum aqua nepetæ, & lauēdulæ: arthriticis, morbóue articulari, podagricis, ischiadicis, chiragricis, & extenuatis cum aqua ardenti, aut paralysis, aut lauendulæ: pestilenti febri cum acetosæ, vel buglossi, & scabiosæ: gangrenæ, fistulis, & psoræ cum aqua pedis columbini, aut buglossi, vel acetosæ. A veneno præseruat, & veneno affectos, morsósq; à cane rabido curat cū aqua tormentillæ, dictamni albi, & bistortæ, aut aqua rad pęoniæ, febres quotidianas, tertianas, & quartanas in accessionis, seu periodi principio exhibitum cum aqua scolopēdrij, vagas & erraticas, causúmque cum serapio violato delet: vtq; vnico dicatur verbo, asserunt aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in corpore humano, omnésque ferè pellere morbos. De ipso autem in magnis morbis scrupulum aut semidrachmam exhibendam censent, in mitioribus scrupuli dimidium, in paruis ad duo-

rum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiscendo. Quod, quum plu ribus doceant cõficere modis, hic nonnullos adducam: si autem plura de eo quis scire cupierit, & quod Chymistæ solis fixionem in cœlo nostro dicunt, commentarium legat. Cœlum philosophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas, & diuersas continentem, in quo & plures aquæ vitæ compositvras respicere licet: de quibus veritas ipsa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi descriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, succi limonum optimè depurati quod sufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ supposito diebus quatuor, pluribúsue, adiicitóque aquæ ardentis quinquies destillatæ partem mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confecturam edocentes sumunt foliorum auri in leuorem redacti numero centum, salis super lapidem porphyreum triti ℥ ß. hæcq; commixta, aqua abluunt calida, & in cucurbitã vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo sapientiæ luto contecto, copertorióq; imposito, & igne lucernæ tria habentis licinia substrato, vt dictum est, destillant, & si quid

quid auri in vasis fundo constiterit, ad vsum seruant. Tertia.

Alio aurum potabile conficientes modo, sumunt auri optimi partem vnam, argenti viui partes duas, quas nocte diéq; simul ma ceratas, quousque aurum dissolutum fuerit, suaui destillant igne, donec vtiq; argentum viuum ab auro secretum est: auro autem in vasis imo, iam ad nigritiam tendenti, aquæ buglossi ℔ ß. adiiciunt, vasísque ore obturato ignē diebus tribus, & noctibus ad auri liquationem supponunt. Quarta.

Sumatur auri de cemento ℥ j. & componatur cum ℥ j. argenti viui Hispani puri: ponantur in cucurbitam vitream oleo communi superposito, & per duos digitos supernatante, & ad calidos cineres bulliat horis xxiiij. & quum infrigidatum fuerit, extrahe oleum, & quod reliquū est, ablue cum aqua tepida, donec humiditas, & vnctuositas abla ta fuerint. & siccatum in tenuem cōtere puluerem, ponatúrq; cum sulphure in crucibulo super carbones, & accēdatur ignis, donec sulphur comburatur: post accipe aurum, & tere cum sale aliquo tempore, & post cum melle super porphyreum lapidem longa trituratione: postea ablue cum aqua feruenti, donec aurum sit optimè mūdum. & purum: & post accipe vrinam stillatitiam vicibus

tribus:primò quidem destilletur ad medieta tem:secundò ad tertiã partẽ: tertiò ad quartam:huícq; vltimo destillatæ in vas vitreum ad cineres calidos appositæ, adde salem tritum, & salem ammoniacum ad ignem sua uem,donec in vrinam destillatam soluantur: hæcq; simul alembico destillentur. Aurum verò per filtrum, quod vrinæ præparatæ misceatur, & salibus vtrisque, & ad mollem ignem positis,quod supernatat,vt oleum abluatur,donec salsedine priuatum fuerit,quæ in bocia vitrea cum aqua vitæ imposita,tandem in aquam limpidam soluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati ℔ j. salis nitri ℥ ix.cinnabaris ℥ vj.salis communis ℥ iij. tere omnia simul, & extrahatur aqua acris, cum qua misceatur aurum, vt suprà præparatum,& destillentur per alembicum, donec exierit aqua in colore auri, ipsum aurum remanens in fundo vasis ad formã mellis redactum commisce cum aqua infrascripta.Cinnabaris ℔ iij. vitrioli rubificati, salis nitri, aluminis rochæ calcinati,sing. ℔ j.salis communis ℔ j ß.omnia simul terantur, & artificiose elambicentur,& quod sublimatum est, & infrigidatum,albúmq; effectum,tere cum salis ammoniaci æquali pondere, & quinquies sublimetur,teratúrque:quod sublimatum est super porphyreum lapidem, & omnia

nia igni simul posita, & liquata misceantur cum auro, vt supra præparato, & bulliant lento igne, donec soluatur aurum, & quum infrigidatum fuerit, sepeliatur vas suprascripta continens, sub fimo diebus triginta, & ad ignem denuo posita, quod stillauerit reponito. Sexta.

Aurum aliud potabile contra pestem, omnésque infirmitates contingentes ex intemperie, in compositura, soluta vnitate, & eas quæ communes sunt.

VRinæ ter destillatæ, quæ sic fit: Accipe vrinæ hominis ℔ xx. & destilla prima vice extrahendo ℔ x. secunda vice ex his decem v. & ex quinq; iij. & cum istis quinq; ponatur ad alembicum aurum præparatum. Accipe auri ex suo naturali cemento ℥ j. & amalgama cum ℔ j. argenti viui Hispani, & pone in bocia vitrea, & fac bullire cum oleo communi horis trigintaquatuor: post eximito, & refrigerari finito: deinde laua cum aqua calida, donec oleum, omnísque digeratur ventositas: tunc comprime per corium, & remanebit aurum amalgamatum, & desicca, & optimè siccatum tere in morta-

rio cum ſulphure, vt amalgama cum ſulphure ad tenuem puluerem redigatur: poſt hæc ſumito vrinam, vt ſuprà deſtillatam, & póne in vrinali cum puluere ſalis communis, & ſalis ammoniaci, & ſtillentur denuo: poſt ſuperpone aurum in bocia vitrea, & fac bullire, & aurum ſoluetur, & tunc accipe aurum ſupernatans cum cochleari vitreo, & pone in aquam ardentem, aut eam, quæ deſtillatur ex elixir vitæ in duplici vaſe, & in ea diſſolue aurum calefaciendo, hócque aurũ eſt ad omnia vtile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota çera, & melle, & in vrinali vitreo imponito, ſuperponendo de optima aqua ardenti: quod exactè clauſum, duobus menſibus in loco permaneat calido, humidóque, donec omnia liqueſcant, & deſtilla. Quod primò exit, erit vt aqua, quod ſecundò vapor, quod tertiò pars ignea, & bulliat, donec ſoluatur aurũ: quod mirum eſt, & expertum pro ventriculo, hepate atque inteſtinis, ex frigida intemperie affectis, & cum timor eſt de futura aſcite.

Modus & ratio quid ſimile auro potabili conficiendi, faciens ad morbos varios.

QVidam ex Chymiſtis arbitrantes ardentem aquam auri concipere facultates

tates

tates., ipsum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in segmenta tenuiora, bracteolásue dissectum centies accendunt, totiésque ardenti extingunt aqua quintæque commixto essentiæ, vt cœlo, in variis vtuntur morbis. Hactenus Fumanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Cracomēsis quo etiam vtitur in compositionibus contra pestem. ℞. Aurum foliatum, & misce (ponerem in ampulla vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur, & sufficiens, succi limonum depurati. Postea pone in bociam bene obturando os bociæ, & sepeli illam in cineribus calidis, & teneas sic per quatuor dies vel plures, sicut expedit, post ea adde pro medietate istius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua supra) rectificatæ, & claude benè os bocię ne respiret, & serua tanquam margaritam & balsamū, & thesaurum inæstimabilem, pro humani corporis sanitate super omnia necessariū. Et de isto thesauro poterit homo sumere quater in anno, in principio cuiuslibet tertij mensis, quantum est cochlear pro vice, cum optimo maluatico vel cum brodio plus minúsue pro necessitate. Destillationis nullam facit mentionē: quid si succus limonum primum abstraheretur

destillando: dein aqua vitæ adderetur, & rursus destillaretur? Aut, videas quale sit, si ita ex præscripto paretur: & si placet, præterea destilla mediocri igne carbonum, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum, quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primò Sol, more aurifabrorum per Mercurium, & permitte vt Mercurius euaporet ab eo, tum teratur valde bene in lapide, postea ponatur in furno reuerberationis per biduum, & euenient flores subtilissimi, qui colliguntur, & calcinantur reuerberati tam diu, vsq; totum vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetum vini optimi destillati, & pone hos flores in vitro, & pone ad putrefactionem per dies xiiij. postea effundatur acetum coloratum, & nouum acetum affundatur, benè mouendo, postea permittatur vt resideat, ac tandē rursus acetum permutetur, aliud affundēdo, idq; tandiu continuandum, quoad nihil in fundo amplius remaneat, & totum in acetum soluatur. Postea acetum coloratum effunde in vitrum magnum, vt euaporet acetum, & in fundo manebit aurum nigrum ad modum olei vt pix, quod accipe & pone ad vinum tuum rectificatū vt ibi soluatur, & ponatur ad vas

circu

circulationis, & mittatur ſtare in calore lentiſsimo per xij. hebdomad & coagulabuntur & fixabuntur omnes ſpiritus vini, & vertentur in puluerem, vnà cum ſole, quos excipe & pone ad ſoluendum, & ſoluentur in oleum clariſsimum, vt aurũ, & hoc vocatur aurum potabile, de quo vtere vt ſcis. Vini autem rectificatio ſic fit: In vaſe reiterationis ſeu rectificationis ſtet vinum per dies x. in vino verò ſoluãtur prius, quàm ponatur in vitrum ad rectificãdum, camphoræ ℥ ij. ſacchari crudi prius benè exiccati totidẽ, de nuce moſc. ℥ j. macis, zedoariæ, zingiberis, ana ℥ j. cũ his rectifica vinũ in vaſis rectificationis, vaſis optimè clauſis, ne quid vel minimũ reſpiret, poſtea auferatur: & hoc vino præparatur aurũ.

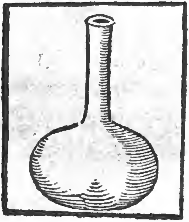
Aurum potabile inquit Fierauant. Capric. lib. ij. cap. xxij. liquor eſt diuinus, cui alius nullus poteſt comparari. Philoſ. ſuperioris ætatis, atque etiam recentiores ſummo ſtudio auri ſolutionem quæſiuerant, ideóque variis etiam modis id ſunt aggreſsi. Multi eorum ante deſtillationem, aurum calcinandum prius cenſuerunt: alij ſolutionem eius quæſiuerunt aqua forti: alij poſt calcinationem, ſoluebant aqua vitæ: alij in alios errores ſunt lapſi. Modum verò ac rationem faciendi precioſiſs. hunc liquorem facilem & firmam ego docebo, propterea quod is ſit maximi

inter mortales momenti,& quasi altera anima, imò vita ipsa nostra. Accipiatur fol.auri pondus vnciæ vnius: dehinc habeatur gallina satis magna,bona, quæ est interficienda, & ita adhuc calida,ab interioribus mundanda, & in multis partibus præcipuè carnosioribus ferro aperienda, vtpote in pectore, in coxis, sub alis. Istæ partes auro commixto sunt infarciendæ, vt penitus cooperiatur. Quo facto ponatur hæc gallina in locum, vbi per dies trigintasex calida permanere possit calore suo naturali, vt aurum soluatur in aquam. est enim occulta quædam in carne gallinæ proprietas soluendi aurum in aquam. Quo finito termino,deprome,& carnem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil de auro, ne minimum quidem relinquatur, aqua mellis destillata cum suis spiritibus,quæ sit rectificata bis térue. Peracta hac lotione, accipe tantum aquæ vitæ, quantum est de aqua loturæ carnis gallinæ,& commisce. Pro qualibet libra aquæ,adiunge ℥ j.salis ammoniaci albi,sine vlla nigredine, ponantur omnia in bociam vitream, & abscondantur per tres menses in fimo equino calido. Verum singulo quoque mense visitanda erit materia semel,& effundendæ partes aquæ huius clariores, & seruandæ in vitro optimè clauso. Bocia verò remittenda, & finito mense rursus

ſus quod clarum fuerit à fecibus ſeparãdũ, & habebis ſpatio trium menſium omnem aquam ſolutam & claram. Demum deſtilla fæces in arena forti igne, vt omnis materia melior aſcendat. In deſtillatione verò fęcum, ſciendum eſt, quòd fæcibus eſt affundenda libra ſemis aquæ vitæ optimæ, & quod per deſtillationem extraxeris, commiſcebis cum eo quod primò fuerat ſeruatum, & rurſus in balneo Mariæ quod reliquum eſt extrahe. Tum repone in fimum equinum diebus vigintiquinque, & habebis aurum potabile paratum facilè & minimo ſumptu, quod ſua mirifica facultate mortuos quaſi reſuſcitat. Vſus eius eſt eiuſmodi: Auri potabilis ſumitur ℥ j. cũ vncia vna iulepi violacei ſimul permixta. Et hæc compoſitio dari poteſt in brodio, aut cum aqua aliqua, aut per ſe ſine alio admixto liquore. Maximè vtile eſt ſenibus decrepitis, ad reſtaurationem virium. Hoc ipſo vita ad dies aliquot protrahi poteſt in ægrotantibus, & ſermo reſtitui, cuius experientiam ego vidi.

Auri potabilis confectio, ex literis cuiuſdam lingua Gallica ſcriptis ad D. Geſnerum. Tartari ſume quam voles quantitatem, calcinetur ad albedinem, quod tribus poteſt diebus perfici: calcinatum tartarum diſſolue in aqua communi deſtillata, & ſcias quod pro

℔ j. tartari calcinati ℔ iij. aquæ requiruntur. Post dissolutionem aqua per filtrum destilletur & congeletur. Quo facto, denuo horis octo vel nouem est calcinandum, tum rursus dissolue in aqua cõmuni destillata, & cõgeletur vt supra, idque ordine repetatur septies. Septima tandẽ calcinatione, tartarum ad dissoluendum per se coniiciatur in vas vitreum amplũ, in loco humido, quò neq; aër, neq; pluuia pertingat. Quo sic parato, accipias ℥ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, pro singulis vnciis solis calcinati, eo quo sequitur modo. ℞. Auri finissimi & puri ℥ j dissoluatur cũ Mercurio, quẽadmodũ id ipsum artifices, & aurifabri, qui vasa inaurant, dissoluunt, post separetur euaporatione Mercurius ad ignem. Vbi igitur habueris calcem, aut cinerem, aut puluerem auri debito pondere, imponas in vas vitreum, quod matraciũ vocant, cuius collum quo fuerit longius, eò est melius. Tum obtura diligenter matraciũ, ne quid impuri aut alieni incidere posit, & repone in fimum calidum,

calidum, aut potius in balneum Mariæ per quindecim dierum ſpacium, & caue ne vas moueas, ne id quod ſolutum eſt, & quod ſublimatum parietibus adhæret, decidat, ſicque actio impediatur, quo minus reliquum diſſolui poſsit. Relinquatur ibi, quoad vel totum, vel maior ſaltem pars ſit diſſoluta. Quando extrahendum erit aurum ſolutum, id magna diligentia erit aggrediendum, ne quod ſolutum, cum eo quod reſolutum non eſt, commiſceatur. Vt verò acuitas aquæ, quam ab aqua tartari accipit, auferatur, accipe aquam vitæ quater aut quinquies deſtillatam, & commiſce cum aqua tartari & Sole diſſoluto, & repete hæc donec tota aqua tartari fuerit ſeparata à Sole, & quoad nullus ſalis ſapor ſuperſit. Poſtea coniunge aquæ roſarum parum, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor, atque ita relinquitur tibi oleum auri puriſsimum.

De ratione ac modo conficiendi & parandi aurum potabile, ſic ad Geſnerum ſcripſit, vir doctiſsimus quidam: Mitto ad te aurum potabile, vt petis vir doctiſsimè, hoc eſt, rationem eius conficiendi, qualē vidi apud meos duos artifices, qui id hoc modo præpararūt apud me ſuperioribus annis. Te oro, vir ornatiſsimè, vt ſi tibi videbitur, certi aliquid

con

continere, tibi reserues. Eius enim apud me authores magni faciebãt, ac ea lege inspectorem me omniũ voluerunt, ne facile cuiquam communicarem: id hactenus ita obseruaui, vt nulli vel scripto vel narratione explicuerim: tibi soli, & bona cum fide, quantum memoria complecti, & animo consequi potui, communico. Cuius summaria ratio hæc est:

Aurum eligatur præstantissimum, id purgetur igne per cementum, vt purum, syncerúmque quam exactissimè fiat: hinc in laminas extendatur, & frustulatim conscindatur, ita concisum in matracio (matracium puto dici phialam à Chymistis) soluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur, quater purgetur à fæcibus, & destilletur cũ quarta parte salis communis præparati: in hanc aquam sic præparatam immittatur aurum comminutum, & sensim immittatur tartarũ calcinatum probè, ac lento igni, vt manu collum matracij teneas: soluetur in aquam claram & limpidam, quo facto seponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampli orificij, ac in calidis cineribus resoluatur aqua illa tota. & desiccetur materia, ita vt vix sentias odorem aquæ fortis, inde iterum refrigescat materia. Interea aqua rosarum destilletur, eíque infundatur ac resoluatur, desiccetur materia, vt prius, iterúmque id repetatur

petatur vt prius,sic probè tandem exhalabit vis aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & desiccata,ad putrefactionem accedendum est, ea ita fiet: Vitro satis amplo imponatur materia,addatur illi aqua communis destillata, vt materiã excedat, ad digitos fortasse tres, reponatur in fimum equinum, aut fiat id balneo,quod magis placet,per dies decem. Inde destillanda est ad vaporem aquæ(id est, donec euaporet aqua)& materia exiccanda: desiccatæ superinfundatur aqua destillata, ac ad lentũ ignem in vaporem aqua soluatur denuò,postea destillanda est in cineribus,& exiccanda,vt prius. Hactenus si decenter opus continuatum fuerit,eò perducta est materia,vt nebulas tandem exhibitura sit:quod vt expeditius fiat, in fine præcedentis destillationis materia desiccata, infundatur super eam vinum ter destillatum, ac vapore aquæ super lẽtum ignem soluatur materia. Quod si ritè fuerit factum, incipient apparere nebulæ, ascendent autem ex fundo alembici aureæ guttæ sensim ad aquæ superficiem, quam totum ambiet purissimum, ceu reticulum, à quo dependebunt guttæ aureæ: hunc aureum imbrem Danaës interpretantur. Et sanè nihil eo vidi elegãtius. Porrò has nebulas studiosè decet colligere. Eximuntur autem

autem vitreo cochleari parte conuexa (con•
uexa parte nebulæ eximi debent, ne cũ ipsis
aqua hauriatur:nam conuexę parti facilè ad
hæreſcunt:translatæ verò in patellã vitream
ab aqua ſolidæ vel integræ recipiuntur,in ea
aquam fontanam intelligo) & reponantur in
patellam vitream, quæ plena ferè ſit aquæ
(fontanæ) deſtillatæ. In hac ſtatim fundum
petet nebula.Prima ſic collecta nebula,repe•
tatur putrefactio,exiccatio,deſtillatio ex or-
dine, ſic alia colligetur nebula, ídque toties
donec omnes collectę fuerint.Vbi nulla am-
plius apparuerit, habes aurum ſeparatum à
tartaro (quaſi tartarum prius conglutinetur
auro vel concorporetur) quod in fundo al-
bum remanebit. Aurum ſic in nebulas con-
uerſum, exemptum ex aqua patellæ vitreæ,
exiccandum erit in furno calcinationis, ita
liberabitur ab humore extraneo,id quod fiet
fortaſſe ad dies decem:lentus autẽ debet eſ-
ſe calor, qui naturalem corporis humani nõ
excedat. Deſiccata materia poſt diem deci-
mum,in vitrea patella cochleari facilè in pul
uerem contereтur. Nebulæ puluerifatæ ma-
tracio infundantur,& in balneo putreſiant,ſi
múlque ſoluantur iterum, quod fiet ad dies
triginta interdũ. Soluetur autem in oleoſam
materiam,quæ iterum exiccata conſeruabi-
tur ita,tanquam ad præſens ſatis præparata.
Nam

Nam in cella vel alio loco humido, conuertetur si opus sit, in citrinam aquã, quam dicunt esse miræ facultatis, ad omnia ferè morborum genera. Hæc fide bona, quantũ memoria consequi potui, tibi communicata volui, &c. Vale.

Alius modus Theophrasti, pro auro potabili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissimas laminas, & frusta redactum & incisum) in aqua forti conuenienti (regia nimirum) abluatur ab acuitate cum aqua dulci destillando, postea exiccando solutum, de quo recipe ℥ iij. aquæ vitæ mellitæ ℔ iij. in cucurbitam pone diligenter perlutatam, orificio optimè sigillato, & supra cineres vel carbones lẽtos 24. horis collocetur, illic leuissimè ebulliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur, cuius vsus est, vt scis ex aliis.

Auri potabilis modus nobilissimus, valde rarus & secretus. Primò omnium malum citrium excauetur, auferẽdo medullam & semina, cauitati indantur foliorum auri, necdum ad extremã tenuitatẽ redactorum, quantum videbitur. Tum expresso mali citrii succo, affusóq; auri foliis, malũ suo operculo operiatur, ac in loco calido, aut iuxta fornacem diebus quinq; aut octo seruetur. Hoc modo affirmant aurũ in oleum resolui. Quo facto, succus ab oleo separetur, oleũ

cum aqua vitæ fortissima cõmisceatur, quæ aliquoties rursus destillatione ab oleo est separanda. Iudicium autem de perfectione olei sumitur hoc modo. Illinatur oleum crudo carnis frustulo, siquidem id non deauretur, sed ad profundas partes penetrauerit, vt auri species nuspiam appareat, optimè destillatio & operatio successit. Hoc oleum volunt, omne aliud aurum potabile, quocũque modo id fuerit præparatum, virtute & facultate excedere.

Sol potabilis ex scheda Italica, Recipe pumicis puluerisati ℔ ij. auri finissimi in foliis ℥ viij. & simul contunde diligentissimè, post accipe ℔ iiij. dicti lapidis tusi sine auro & fiat lectus è pumice, & alius supra hunc è pumice cum auro, vicissim pergendo in olla vitreata lutata ne respiret, & ollã collocato in furno ignis tẽperati per dies 40. post extrahe aquam vitæ vt scis, hoc est, infunde ipsi aquam vitæ, & aurum quasi oleum ascendet.

Aurum potabile, quale à Raymũdo præparatum olim fuisse fama est. Accepit auri purissimi quantum illi videbatur, quod in aqua regis seu forti (aurum nimirum dissoluẽte) dissoluit primò, deinde verò aquam & spiritus destillatione extraxit, ad exiccationẽ materiæ, ad eum penitus modũ, quẽ in præcipitato faciendo, sequuntur vulgò; tandem in cel

in cella vinaria in oleum resolutum (quod quinto die fieri solet) rebus aliis permiscuit, & propinauit.Facilis hæc est,& expedita via miniméque negligenda.

Aurum potabile sic fit,ex libro manuscripto veteri Alchymico. Fit aurū potabile eodem modo quo supra, ex eodem libro docuimus facere oleum vitrioli. Et eodem quidem modo fieri possunt omnes lapides pretiosi potabiles, non ponendo Mercurium, sed tantum sulfur. Recipe ergo quemcūque lapidē pretiosum, eúmque tere subtilissimè super lapide porphyrio, deinde adiunge ei tantundem sulfuris viui subtilissimè triti in pondere, & postea pone in crucibulo inter carbones ignitos, donec fiat ignitum,vt carbo & sulfur sit combustum & exhalatum. Hūc puluerem residuum rursus pone in marmore,& iunge ei de sulfure pondus suum,& fac vt prius fecisti,&iterum similiter fac tertio,& tunc erit lapis tuus sufficienter præparatus. Tunc recipe de isto puluere ʒß. de prædicta aqua ℥ iij.& pone simul in ampulla,& fac vt aqua albescat, & remanebit lapis tuus sicut pasta,cui adiunge aquam vitæ, & habebis lapidem potabilem pretiosum. Valent huiusmodi lapides potabiles contra diuersos affectus seu ægritudines corporis.

Medicina à Deo data ad præseruandam

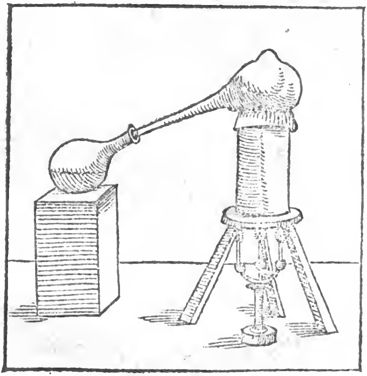
 homin

hominum vitam in ſtatu longęuo, etiam lepræ reſiſtens, multas in ſe habẽs virtutes mirabiles occultas. ℞. De ſole puriſsimo in ſubtiliſsimum puluerem redacto ʒ iij. & de balſamo electo ʒ j. & de myrrha electa & aloë hepatico & thure, & ladano non ſophiſticato, ana ʒ ij. camphoræ ʒ v. conficiatur cum oleo pomorum mandragoræ & balſamo ſimul mixtis. De hac medicina recipiatur ʒ j. vel ß. in menſe, & ſuperbibat vitrum plenum de vino ardente mixto cum aqua bugloſſæ & florum roſmarini, ſimul mixtis & deſtillatis per alembicum. Hæc medicina regalis eſt & magnifica, cuius laudes ſunt innumeræ, nec indignis communicandæ. Aequiparatur auro potabili: & ſi aurum purum eſſet reſolutum in aquam ſine corroſiuis, & prædictis rebus permixtũ, multo pretioſior eſſet medicina. Itẽ ſi quis iuuentutẽ diu conſeruare velit, & talem medicinam habere nequeat, vtatur quotidie chebulis cõditis cũ ſuo ſyrupo.

Aurum potabile aliud excellentiſsimum. Ante omnia ℞. Vini vetuſtiſsimi q. ß. pone in alembico vitreo, poſtea luta capellã cum alembico, vt & recipiens, fiat deſtillatio in balneo Mariæ, ſeparãdo ab eo quatuor elementa: videlicet prima exiẽs aqua, erit acuta tendens ad inſipidum guſtum, quæ nihil valet. Secunda erit acutiſsima, ignem referẽs, quæ

&

& ipſa inutilis. Tertia erit dulcis guſtu, & illa optima eſt, quia aërea conſtat materia. Quarta omnino inſipida, quæ nihil valet, & terra dicitur. ℞. Ergo prædictæ dulcis aquæ, videlicet materiæ aëreæ ℥ v. auri puriſsimi, in tenuiſsimas laminas redacti, & in parua fruſta inciſi ℥ j ß pone in alembico paruulo vitreo, optimè in fundo lutato, & fac deſtillare per dies quinque igne quatuor lucernarum, ita vt ſequens figura oculis ſubiicit.

 Vbi

Vbi candelabrũ vides, hic ponitur lucerna ardẽs, quatuor luminibus.

Diebus quinq; pręteritis amoue lucernã, & impone ignem mediocrem carbonũ, per horas 24. & transibit tota aqua ad recipientem, & permanebit aurum in fundo alembici, referens oleum clarissimum, quod est verum aurum, potabile pretiosissimum pro vsu medico. Hoc quidam vsus est frequenter sine commixtione cum aqua vitæ, valet ad oculorum suffusiones curandas, si patienti supino iacenti minuta aut semiguttula, in angulũ syluestrem eius oculi immittatur. Surditati inueteratę (an verò ex quacunq; causa ortę, scire non possum) medetur vnica gutta in aurẽ iniecta. Gallicam scabiem persanat, si excisis prius pustulis, cicatrices ipso vngantur, hoc modo: Si pustulæ fuerint inueteratæ, primo eę candenti ferro, aut forcipe, sunt extirpandæ, deinde oleo solo vlcerata loca inungenda. Quod si recentes fuerint pustulæ, ipsis saltem oleum inungitur, & hoc modo multi certa experientia sunt restituti. Cũ aqua vitæ appropriata hoc oleum commixtum proportione ferè sextupla, vel octupla aquæ ad oleum, valet contra omnes destillationes capitis, præsertim frigidas, id est, catarrhos suffocatiuos. Cõmiscendum autem

ita,

ſta,vt in aquam vitæ gutta de oleo auri inſtil letur,ac vehementer conquaſſetur,donec aqua vitæ ab auro rubrum ferè colorem,pellucidum tamen, acquirat. Idem oleum cum aqua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte caprino cõmixtum,tantiſper dum lac colora tur,iuuat inflationes, & exulcerationes oris, & gutturis,ſi eo fiat gargariſatio. In præſerua tione,ſex vel octo guttulas,ſi ſingulis vel qua ter denis, vel ſeptimanis ſumantur:in curatione autem medium, vel integrum cochleare,exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epilepſia,vel conuulſione,aut ſimili affectu fuerit correptus curat. In ſumma, facultates eius ſunt, conſtringere, ſimul & purgare, & corroborare. Qui hoc oleum paratũ habebat, nunquam cuiquam purum vendere voluit, ſed ſemper cum aqua vitæ præparatum, ea obſeruata proportione, quæ ſuprà eſt indicata. Vnciam vnam,non minoris vendidit, quàm duobus coronatis.

Auri oleum egregium. Folia auri macerata in ſucco limonum(an & aceto, præſertim deſtillato) & aqueo humore deſtillatione detracto,(quid ſi margaritę &corallia ad dantur)remanet in fundo quaſi butyrum.Id vinum miſtum, aureum colorem ei conciliat, & acetoſum facit, ac mirificè putredini reſiſtit. Purgat etiam multos, & ſudorẽ mo-

 uet.

uet. Fac periculum, videbis me vera ſcribere (inquit vir doctus in literis ad Geſnerum) & non improbabis auri vſum. Hoc remedium, ſicut & oleum vitrioli, quod in aurum redigi poteſt, valde prodeſt leproſis, & qui inunctionibus Mercurialibus ab iſtis hominibus, qui imperitia pecuniam lucrantur, vt Hippocrates ait, ſunt perditi.

Oleùm de auro, ſummi cuiuſdam experimentatoris apud nos ſecretum, quod Geſnerus à quodam accepit, ea lege, ne cuiquam patefaceret. Aurum ſoluitur in aquã, neſcio cum quibus acribus remediis: ſic ſolutum ſuper igne nõ poteſt eleuari & deſtillari propter pondus, ſed infuſa in ipſum pauca aqua ardente rectificata, ſine igne mox aſcendit, (&ſtatim oportet ſupponere recipientem)& ſeparatur à materia illà reliqua erodẽte, qua ſolutum fuerat in aquam.

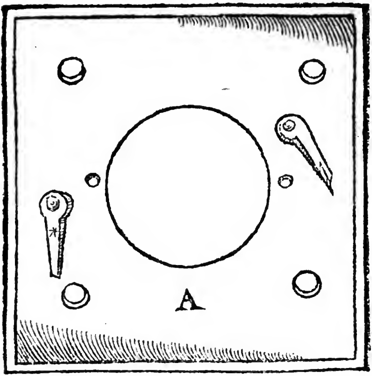
De oleo auri ſecretum magnũ, viri in hoc genere deſtillationis, haud mediocriter exercitati. Primò omnium pro hac operatione, habeas cyathum, aut vas aliud vino nigro optimo, ad ſummum vſque repletũ, quem in aliud vas aqua frigidiſsima oppletũ collocabis, præſertim ſi operatio æſtatis tẽpore ſuſcipienda: quo enim vinum fuerit frigidius, eo plus olei: quo verò calidius, eo minus, aut omnino nihil haberi poteſt. Huic cyatho ſuper

ſuperimponas maiorem iſtam quadratam, & latam, tenuem tamen laminam ferream, qualem figura A literà notata repræſentat, habentem in medio foramen rotundũ, amplúmque. In foramen magnum mox immitte & adaptato conchulam ſeu vaſculum æreum D. vel aureum F. vel cuiuſcunque alterius materiæ (è cupreo enim, cupri oleum habetur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel argenti) in quo poſt operationem abſolutam, oleum reperitur, cuius fundus in refrigerato vino ſit ſubmerſus. Quod ſi vaſculum illud anguſtius fuerit, quàm vt exactè foramini medio A. committi poſsit, laminæ A. circulum B. itidem tenuem imponito, vt foramini anguſtiori, rectè D. vas anguſtius, conueniat: quod vt firmius hæreat, nec facilè loco moueri poſsit, firmandum eſt, tenaculis illis A. laminæ cõiunctis, & hoc * ſigno, notatis. His omnibus iam rite adminiſtratis, imponendus erit fundo vaſculi D. vel F. rotundus pannus, exiguus, ſubtilis, rarus ex ligno. Quo facto, excitandus erit ex carbonibus viuis ignis, eíque imponendum operculum C. ſi D. vaſculum vino fuerit immerſum, aut E ſi F. ibiq; relinquẽdũ, quoad totum excandeſcat: tum forcipe acuto operculum anſula (qualem in vtroq; inferius conſpicies) apprehende, & vaſculo ſeu conchu-

læ,eo quo vides modo,ſubito impone,ſic ex citabitur ſtatim ſtridor,& panniculus in con cauitate poſitus comburetur. Vbi ſtridor ceſ ſarit,& ipſa etiam vaſa paululum refrixerint, operculo forcipe rurſus ſemoto,atque etiam panniculo aduſto, & nigro ingenioſè ablato, in fundo vaſculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri,vel cupri,aut argenti,guttula, pro vaſcu li natura, quod eſt colligendum ſubtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vaſe argenteo diligenter cuſtodiendum. Notandum hoc loco,oleum tale, natura ſua citò pi cis inſtar denſari aut inſpiſſari. Cuius ſi vſum aut vtendi modum requiras,accipito tempo re neceſsitatis huius quantum videbitur, & diſſolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi,& exhibe ægroto,tum huius olei efficaciam & facultatem, non ſine admiratione,experieris. Quod ſi in cupreo vaſe oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas,ſed ad extra ſerpigini, & aliis maculis fœdis inunge. Oleum in argenteo vaſe hoc ingenio factum, potentiſsima oculorum eſt medicina. Oleum auri,inquit idem,propinaui filio meo, iam iam animam quaſi agenti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ cochleari pleno, & ſtatim ad vitam rediit.

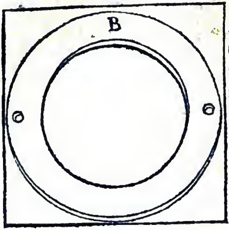
Sequun

Sequuntur instrumenta.

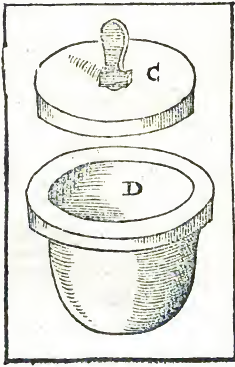

A. Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum continenti imponenda, habēs foramina quatuor magna, vt cyatho alligari poßit, ne facilè loco moueatur. Habet prӕterea duo parua, correſpondentia duobus foraminibus in circulo B. vt ſi is imponendus ſit, firmari poſſit. In eadem conſpiciuntur etiam retinacula duo, aſteriſco notata, vt vaſculum foramini magno impoſitum contineat.

B. Cir

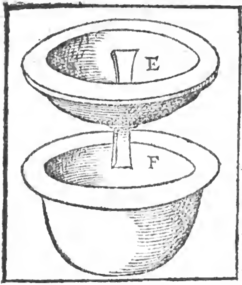

B. *Circulus foramen habens minus, pro minore vasculo.*

C. *Eiusdem operculum.*
D. *Vasculum æreum angustius, B. Circulo conueniēs, cum ansa prominente recta sursum.*

E. *Eius*

E. Eiusdem operculum, cauum suprà cum ansa suprà infráque.
F. Vas maius aureum foramini A. immediatè imponendũ.

Deſcriptio auri vitæ,ſiue puluetis Solis,Recipe Mercurij ℥ iiij.ß aut ℥ v. lauetur exquiſite aceto & ſale, auri Vngarici ℥ ß. ex his fiat amalgama, quali vtuntur aurifabri ad vaſa deaurãda:lauetur amalgama iſtud aceto & ſale toties, quoad nullam demittat amplius nigredinem. Hoc impone in bocia vitrea,cui poſtea tantum aquæ fortis affunde, vt liberè Mercurius totus ſolui poſsit,in fundo verò appareat aurum pulueriſatum puniceí coloris. Huic bociæ impone capitellũ diligẽter lutatum, & deſtillatione ſepara aquã fortem,primò quidem lento igne, poſt verò fortiori,ſemper ignẽ augendo:poſtremò verò vt etiam arena igneſcat,& ſpiritus omnes extra

extrahantur, tum refrigeretur, & post refrigerationem aperi bociam, & reperies puluerem coloris purpurei, forma instar cuiusdam * placentæ simul permixtæ. Vitrum frange, & placentulam istam in libero aëre super porphyrio lapide terito in puluerem, & faciem à vento auerte, quòd fumus & odor sit venenosus.

Calcinatio. Accipe D. vasculum satis amplũ, quale vocant Germani *Ein tribscherben*, & pone sub parua E testa circum circa foraminibus aliquot perforata, in fornace aurifabrorum, & sine vt ignescat obscurè: quo habito, ferreo cochleari huic vasculo infunde aliquid de hoc puluere, vtpote ℥ *j.* & ß. aut ℥ *ij.* pro vice, ferrea spatula benè agitando, & apparebunt tibi varij colores, qui tandem omnes in nigrum degenerant: tum semper perge, nec intermitte, dum rursus rubrũ colorem acquirat. Quo apparente colore, aufer ab igne, & sine vt refrigeretur. His factis, aliud vas simile superiori accipito, eadem magnitudine qua prius fuerat, & illud collocato in locum prioris, & rursus de puluere affunde vt prius, & igneatur vt priori vice semper & continuè mouendo, dum omnes colores euanescant, & rubedinem acquisiuerit: sic beneficio huius calcinationis, omnes spiritus aquæ fortis dissipantur, vt in-

tra

tra corpus assumptus puluis nullam posſit afferre noxam.

In præparatione huius pulueris, est cauendum à communi Mercurio, quem Alchymistæ quidem coloribus tingunt, ſed ſine auro, nec ita validè calcinare poteſt.

Dosis huius pulueris eſt, ſenibus quidem pondere denarij antiqui, pueris verò duodecim vel quatuordecim annorum, oboli antiqui, in hoſtia, vt integrè deſcendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli ℔ ij. ſalis petræ non extincti & optimi ℔ j. permiſce terendo, deſtilla ad omnium ſpirituum extractionem, ac poſtea rurſus ſecunda vice, ſine vllo additamento deſtilla, vt à ſpiritibus etiam craſsioribus ſeparetur, quo facto, aqua fortis hæc potens eſt, quæ Mercurium ſoluat, & aurũ calcinare poſsit. Hæc omnia ex lib. Caſpari Kegleri Medici Lipſiæ excuſi.

Explicatio quorundã, cum figuris, cuiuſdam Medici inſignis.

A. *Amalgama ſic fit, aurum puriſsimum in laminas diducitur, poſtea crucibulum igni impoſitum fac vt excandeſcat, cui (extra ignem) infunde auri laminas & Mercurium, vt miſceantur, mixtura dicitur amalgama.*

B. *Bocia collocata in loco calido, citius ab aqua forti operatio fit.*

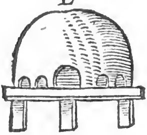
D. Vas

D

D. *Vas, quod vocamus* Germanicè, Ein trybſcherb, *refert quodammodo vaſculum illud, in quo tonſores ſecantes venam, ſanguinem recipiunt, niſi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum eſt: huius formam hic adiecimus.*

E

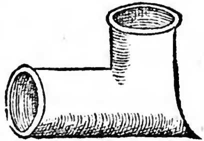

E. *Teſtam vocaui, quod in Germanico vocabatur* Ein müffel. *Cõſtat ex terra cocta, formata inſtar parui clibani, in lateribus perforata, cuius hæc eſt figura.*

F. For

F. Fornax aurifabrorum ex luto parata, in hanc formam.

F

Deſcriptio pulueris Solis modo breuiori hęc eſt, ex eiuſdẽ obſeruatione. Fruſtra enim fit pluribus, quod poteſt fieri paucioribus. Accipe vas nouum terreum amplum, lato orificio, vt patellæ ſunt tonſorum venam ſecantium, niſi quod latius eſſe debet. hoc ipſum in igne ex carbonibus accenſo, igneatur, vt rubeſcat, poſtea pulueriſa rubrum hoc caput tuum ex deſtillatione genitum, vt paulò ante dictum eſt, & in vas illud ignitum effunde, ſpatula ferrea continuè agita, vt fiat ex nigro fuſci coloris, ac tandem rurſus rubri, & habebis puluerem Solis: caueas tamen ne ab eius vapore venenoſo inficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo ſupra, & ſine vt in aquam liqueſcat, vt in fundo aurum appareat, in modum pulueris punicei Bociam perlutato, in qua deſtillatio facienda eſt, & per ſe exiccetur, vt facilius ignẽ ferat. Poſtea impone capitellum, perlutando rimas ſeu iuncturas cum petia linea & luto

ſapientiæ,ne ſpiritibus pateat exitus. Hoc animaduertas,quod ſi bocia,in qua continetur amalgama cum aqua forti, capax fuerit menſuræ vnius, vt recipiens ſit amplitudine decem vel duodecim menſuratum,alioquin multitudine atque etiam fortitudine ſpirituum recipiens rumperetur. Quo facto, bocia cum capitello collocetur in fornace reuerberationis, in qua ignis ex carbonibus ſit,vt ſequitur. Primò ignis lentus ſit, vſque quo ſpiritus cœperint aſcendere,poſtea paulatim augendus. In fine aqua fortis clareſcit rurſus. In ſuperiori parte fornacis vbi ventilia ſunt, claudatur fornax, relictis tantum ſpiraculis.

De auro vitæ ſeu puluere Solis (alij præcipitatum cum auro vocare vidētur, de quo pauca ſupra quoque de aquis metallicis in fine) ſic quidam doctus vir ad Geſnerum ſcripſit: Auri vitæ, inquit, ſeu pulueris Solis, in eum finem deſcriptionem expetere mihi videris, vt iudicare poſsis,an eius vſus tutus eſſe poſsit. Laudo inſtitutum, vt omnia ad vſum referas. Componitur ex Mercurij viui ℥ v. auri puri ℥ ß. aquæ fortis q. ß. Vſus ſum ego iſto menſe,& indies vires experior. Morbum magnum iſto curo, qui ſi ceſſerit, vt bonam ſpem operatio præbuit, dico dónum Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper

præpa

præparauit, cui ego semper astiti, ℥ ij. posse duobus Daleris redimi: nam ille laborem & odoris tædia, nec non vasa, magni æstimat. De hoc puluere Solis, scito me citra omnem noxam, dedisse grana quinque: sed cum ad grana octo ascẽdissem, vomitum & alui deiectionem strenuè moui, cum antea quatuor continuis diebus grana quinque propinassem, &c.

Argenti (oleum puto) fit, Recipe argenti calcinati, quantum volueris, pone in acetum destillatum, & intra aliquot dies soluetur, & fiet cæruleum, tum lentè in balneo Mariæ euaporet acetũ, & fiet (oleum) pulcherrimum.

FINIS.

INDEX RERVM SCITV DIGNARVM, DE quibus in hoc libro tractatur.

A

Aquæ

B

Hom

Mellis

calcis

masti

Olea

philo

vrinæ

M *eius*

Vitriol

INDEX MORBORVM, DE QVIBVS IN HOC LIBRO TRACTATVR.

Arthreti

D

Ebrie

E

F

Lepar

Partus

Scro

Ventri.

FINIS.

image
not
available